

עזרי מעם השם עושה שמים וארץ

ספר הזהר

שחבר התנא האלקי רבן שמעון בר יוחאי זיע"א

ובו: "ספר הזהר", "זהר חדש", "תקוני הזהר"

מנקד

- כרך יב -

וישלה - ויישב

דף ק"ע ע"א - דף קפ"ו ע"ב

מבאר בלשון הקדש עם פרוש קל ונחמד למען ירוץ הלומד בו

מחלק לשנה אחת ולשלוש שנים

מופץ ללא מטרות רווח כלל ועיקר
לקירוב הגאולה ברחמים

בדקות ספורות בלבד תזכה להיות בן עולם הבא

נסדר, נערך והוגה מחנך, בנקוד ופסוק מלא, עם מראה מקומות,
בחלוק קטעים לפי העניינים, באותיות גדולות ומאירות עינים

יוצא לאור על ידי "מפעל הזהר העולמי"
בעיה"ק בית שמש תובב"א
כסלו תשע"א לפ"ק

הוצאת:

שע"י "חברה מזכי הרבים העולמי" מפעל עולמי להצלת הדת

מיסודו של הגה"צ רבי שלום יהודה גראס
כ"ק מרן אדמו"ר מהאלמין שליט"א
רחוב נחל לכיש 24/8 רמת בית שמש ארץ ישראל
טל: 054-843-6784 / פקס: 02-995-1300

MIFAL HAZOHAR HOILUMI
C/O CHEVREH MAZAKEI HARABIM HOILUMI
Under The Supervision Of Rabbi Sholom Yehuda Gross
The Head Of The Rabbinical Court Of Holmin
Cong. Of Holmin, Nachal Lachish 24/8
Ramat Beth Shemesh 99093, Israel
Tel: 054-843-6784 / fax: 02-995-1300
hazohar.com@gmail.com

מצוה גדולה לזכות את הרבים

ולפרסם ספרי הזוהר היומי

בבתי כנסיות, בבתי מדרשות, בשמחות, לכל החברים וידידים,
ולכל אחד ואחד מישראל, לקרב הגאולה שלימה בב"א
וכל המזכה את הרבים זוכה לבנים צדיקים
ולכל ההבטחות הרשב"י זיע"א

כל הזכויות שמורות

ואין למכור או לסחור או לקבל רווח עבור הטקסט או חלקו
מותר ומצוה ללמוד ולזכות את הרבים **בחינם בלבד**

ניתן ל"מפעל הזוהר העולמי"

על ידי הרב הצדיק המקובל **הרב בניהו שמואלי** שליט"א
ראש ישיבת "נהר שלום" (רח' שילה 6 ירושלים)
לעילוי נשמת מורינו ורבינו הצדיק הקדוש
רבי **מרדכי** בן מרים **שרעב"י** זיע"א

תפלה קודם למוד הזהר (קבלה מהאריז"ל)

רבון העולמים ואדוני האדונים, אב הרחמים והסליחות. מודים אנחנו לפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו, בקדה ובהשתחויה, שקרבתנו לתורתך ולעבודתך עבודת הקדש, ונתת לנו חלק בסודות תורתך הקדושה. מה אנו, מה חיינו, אשר עשית עמנו חסד גדול פנה. על פן אנחנו מפילים תחנונינו לפניך, שתמחול, ותסלח, לכל חטאתינו ועוונותינו, ואל יהיו עוונותינו מבדילים בינינו לביניך.

ובכן יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו, שתכונן לבבינו ליראתך ואהבתך, ותקשיב אזניך לדברינו אלה, ותפתח לבבינו הערל בסודות תורתך, ויהיה למודנו זה נחת רוח לפני כסא כבודך פריח נחות. ותאציל עלינו אור מקור נשמתנו בכל בחינתינו, ושיתנוצצו ניצוצות עבדיך הקדושים אשר על ידם גלית דבריך אלה בעולם. וזכותם, וזכות אבותם, וזכות תורתם, ותמימותם, וקדשם, יעמוד לנו לבל נפשל בדברים אלו. ובזכותם תאיר עינינו במה שאנו לומדים. כמאמר נעים ומירות ישראל "גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך". יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך יי צורי וגואלי. כי יי יתן חכמה מפיו דעת ותבונה:

תפלה לאחר למוד הזהר (יאמר בפנות הלב)

אלהינו ואלהי אבותינו מלך רחמן רחם עלינו טוב ומטיב הדרש לנו. שובה אלינו בהמון רחמיה בגלל אבות שעשו רצונך. בנה ביתך כבתחלה וכוונן מקדשך על מכונו. והראנו בבנינו ושמחנו בתקונו. והשב פהנים לעבודתם ולויים לדוכנם לשירם ולזמרם. והשב ישראל לנויהם. ומלאה הארץ דעה את ה' ליראה ולאהבה את שמך הגדול הגבור והנורא אמן פן יהי רצון.

אָפּלוּ בַעִיר בְּמִקּוֹמוֹת יְדוּעִים,
מוֹשֵׁף עֲלֵיו רוּחַ טְמֵאָה.

רַבֵּן בְּכָל זְמַן לֹא יֵלֵךְ אָדָם יְחִידִי
בַּדֶּרֶךְ וּבַעִיר, אֲלֵא בְּמִקּוֹם שְׁבִי
אָדָם הוֹלְכִים וְשׁוֹבִים וְנִמְצְאִים
שָׁם, וְעַל פֶּן לֹא יֵלֵךְ אָדָם יְחִידִי
בַּלַּיְלָה, הוֹאִיל וּבִגְנֵי אָדָם לֹא
נִמְצְאִים, וְהִינּוּ הַטַּעַם שֶׁלֹּא תֵּלֵן
נִבְלָתוֹ, שֶׁלֹּא לְהַחְזִיק גּוֹף מֵת בְּלֵי
רוּחַ עַל הָאָרֶץ בַּלַּיְלָה. מִשּׁוֹם כֵּן
אוֹתוֹ בַּלְעָם הִרְשַׁע הָיָה הוֹלֵךְ
יְחִידִי כְּנֹחֵשׁ הַזֶּה, כִּמּוֹ שְׁבָאֲרוֹהוּ.
וַיֹּאבֵק אִישׁ עֲמוֹ. מַה זֶה וַיֹּאבֵק?

[וְשֹׁמֵר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן ל׳, מִלְפָּד שֶׁהָעוֹלָם אָבֵק
בְּרַגְלֵיהֶם עַד כִּסֵּא הַקְּבוּד. כְּתוּב כִּי כִּי בְּהֶאֱבִקוּ עִמּוֹ,
(וְכָתוּב (נַחֲמוֹס א) אָבֵק רַגְלָיו, וְאוֹתוֹ מִלֵּאֵךְ שָׂרוּ שֶׁל
עֵשׂוֹ הָיָה, וְהוּא סְמָא"ל לְכֹן דִּינוֹ הוּא שֶׁהָעוֹלָם אָבֵק
רַגְלָיו עַד כִּסֵּא הַקְּבוּד, שֶׁהוּא מִקּוֹם הַמְּשֻׁפָּט]. רַבִּי
שְׁמַעוֹן אָמַר, מִן אָבֵק. אָבֵק טָפַל
לְעַפְרוֹ. מַה בֵּינָם עֵפֶר לְאָבֵק? זֶה
אָבֵק שֶׁנִּשְׁאָר מֵהָאֵשׁ וְלֹא עוֹשֶׂה
פְּרוֹת [בְּעוֹלָם] לְעוֹלָמִים, עֵפֶר שֶׁכָּל
הַפְּרוֹת יוֹצְאִים מִמֶּנּוּ, וְהוּא כָּלֵל
שֶׁלְמַעֲלָה וּמִטָּה.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אִם כֵּן, מַה זֶה
מִקִּים מַעֲפָר דָּל? אָמַר לוֹ,
כְּמִשְׁמַעוֹ, אָבֵל בְּגוֹן זֶה מִקִּים
מַעֲפָר דָּל מִשּׁוֹם שֶׁאֵין לוֹ מַעֲצָמוֹ
כְּלוּם, וּמֵאוֹתוֹ עֵפֶר יֵצֵא דָל שֶׁאֵין
בוֹ כְּלוּם, וּמֵאוֹתוֹ עֵפֶר כָּל הַפְּרוֹת
וְכָל טוֹב הָעוֹלָם יוֹצְאִים מִמֶּנּוּ וּבוֹ
נַעֲשִׂים כָּל מַעֲשֵׂי הָעוֹלָם, כִּמּוֹ
שְׁכַתוּב (קַהֲלַת א) הַכֹּל הָיָה מִן הָעֵפֶר
וְהַכֹּל שָׁב אֶל הָעֵפֶר.

וְשִׁנְיָנוּ, הַכֹּל הָיָה מִן הָעֵפֶר - אָפּלוּ
גְּלַגֵּל חֲמָה, אָבֵל אָבֵק לֹא עוֹשֶׂה

מִגְרָמִיָּה כְּלוּם, וּמֵהָהוּא עֵפֶרָא נָפֵק דָּל דְּלִית לִיהּ כְּלוּם, וּמֵהָהוּא עֵפֶר
כָּל אֵיבִין וְכָל טִיבוֹ דְּעֵלְמָא נְפָקִי מִגְּמִיָּה וּבִיָּה אֲתַעְבִּידוּ כָּל עוֹבְדֵי דְעֵלְמָא
כְּמָה דְכְּתִיב, (קַהֲלַת א) הַכֹּל הָיָה מִן הָעֵפֶר וְהַכֹּל שָׁב אֶל הָעֵפֶר.

וְתַנְיָנָן הַכֹּל הָיָה מִן הָעֵפֶר וְאֵפִילוּ גְּלַגֵּל חֲמָה. אָבֵל אָבֵק לֹא עֵבִיד פִּירִין
וְאֵיבִין (לְעֵלְמָא) לְעֵלְמִין, וּבִגְיִין כֵּן וַיֹּאבֵק אִישׁ, דְּאֲתִיָּא בְּהָהוּא אָבֵק

שְׁפִי, מֵהוּ שְׁפִי, יְחִידָאִי. כְּמָה דְאֲתָא אָמַר
שְׁפִיפוֹן עֲלֵי אֲרַח, כְּמָה חוּיָא דְאֵזִיל יְחִידָאִי
וְכַמִּין עֲלֵי אֲרַחִין וּשְׁבִילִין. הֵכִי נִמִּי בַלְעָם
הָוָה אֵזִיל יְחִידָאִי. מָאִי טַעְמָא בְּגִין
לְאַמְשָׁכָא עֲלֵיהּ רוּחָא מְסֻאָבָא. דְּכָל מָאן
דְּאֵזִיל יְחִידָאִי בְּזַמְנִין יְדִיעֵן, אָפִילוּ בְּמֵתָא,
בְּאַתְרֵין יְדִיעֵן מְשִׁיף עֲלֵיהּ רוּחָא מְסֻאָבָא.

בְּגִין כֵּן, בְּכָל זְמַנָּא לֹא יִהְיֶה בַר נֶשׁ יְחִידָאִי
בְּאַרְחָא בְּמֵתָא אֲלֵא בְּאַתְרֵי דְבִגְנֵי נְשָׂא
אֵזִילִין וְתַבִּין וּמִשְׁתַּפְּחִין תַּמָּן, וְעַל דָּא לֹא
יִהְיֶה בַר נֶשׁ יְחִידָאִי בַּלַּיְלָה הוֹאִיל וּבִגְנֵי נְשָׂא
לֹא מִשְׁתַּפְּחִי, וְהִינּוּ טַעְמָא דְלֹא תֵּלֵן
נִבְלָתוֹ. (דף קע ע"א) דְּלֹא לְקִימָא גּוּפָא מֵיָתָא
בְּלֹא רוּחָא עַל אֲרַעָא בַּלַּיְלָה. בְּגִין כֵּן הָהוּא
רְשָׁע דְּבַלְעָם הָוָה אֵזִיל יְחִידָאִי כְּמָה נְחֹשׁ
כְּמָה דְאוּקְמוּהָ.

וַיֹּאבֵק אִישׁ עֲמוֹ, מָאִי וַיֹּאבֵק. (גליון דְאָמַר רַבִּי
יְהוֹשֻׁעַ בֶּן ל׳, מִלְפָּד דְסָלִיקוּ אָבֵק בְּרַגְלֵיהוֹן עַד כְּרַסֵּי וְקָרָא.
כְּתִיב הָכָא בְּהֶאֱבִקוּ עִמּוֹ, וְכְתִיב (נַחֲמוֹס א) אָבֵק רַגְלָיו, וְהָהוּא מִלֵּאֵךְ שָׂרוּ
שֶׁל עֵשׂוֹ הָיָה, וְאִיהוּ סְמָא"ל. בְּגִין כֵּן, דִּינוֹ הוּא שֶׁהָעוֹלָם אָבֵק דְרַגְלָיו עַד כִּסֵּא
הַקְּבוּד, שֶׁהוּא מִקּוֹם הַמְּשֻׁפָּט). רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר מִן
אָבֵק. אָבֵק טָפַל לְעַפְרוֹ, מַה בֵּין עֵפֶר לְאָבֵק.
דָּא אָבֵק דְאֲשַׁתָּאֵר מִן נוּרָא וְלֹא עֵבִיד אֵיבִין
(בְּעֵלְמָא) לְעֵלְמִין. עֵפֶר דְכָל אֵיבִין נְפָקִי מִגְּמִיָּה
וְאִיהוּ כָּלְלָא בְּעֵילָא וְתַתָּא.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה אֵי הֵכִי מָאִי (שְׁמוּאֵל א ב) מִקִּים
מַעֲפָר דָּל. אָמַר לִיהּ כְּמִשְׁמַעוֹ, אָבֵל
כְּמָה גְּוֹנָא מִקִּים מַעֲפָר דָּל, בְּגִין דְּלִית לִיהּ
מִגְרָמִיָּה כְּלוּם, וּמֵהָהוּא עֵפֶרָא נָפֵק דָּל דְּלִית לִיהּ כְּלוּם, וּמֵהָהוּא עֵפֶר
כָּל אֵיבִין וְכָל טִיבוֹ דְּעֵלְמָא נְפָקִי מִגְּמִיָּה וּבִיָּה אֲתַעְבִּידוּ כָּל עוֹבְדֵי דְעֵלְמָא
כְּמָה דְכְּתִיב, (קַהֲלַת א) הַכֹּל הָיָה מִן הָעֵפֶר וְהַכֹּל שָׁב אֶל הָעֵפֶר.

וּרְכִיב עָלֶיהָ, בְּגִין לְקַטְרְגָא לִיה לִיעֻקְב. עַד עֲלוֹת הַשָּׁחַר, דְּאֵתְעֵבֵר שׁוֹלְטָנוּתִיה וְאֵתְחַלֵּף. וְכֹף הוּא לְזַמְנָא דְאַתִּי, בְּגִין דְּגִלוּתָא הַשְׁתָּא כְּלִילִיא דְמִיא, וְאִיהוּ לִילִיא. וְשִׁלְטָא הַהוּא אָבֶק עַל יִשְׂרָאֵל וְאִינוּן שְׂכִיבֵי לְעַפְרָא (אֲחֵרָא), עַד דִּי־סִתְלַק נְהוּרָא וְיִתְנַהֵר יִמְמָא. וְכַדִּין יִשְׁלִטוּן יִשְׂרָאֵל וְלַהוּן יִתְיַהֵיב מְלָכוּתָא דְאִינוּן קְדִישֵׁי עֲלִיוֹנִין. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (דְּנִיאל ז) וּמְלָכוּתָא וְשִׁלְטָא וּרְבוּתָא דִּי מְלָכוֹת תַּחֲוֹת פֶּל שְׂמִיא יְהִיבֵת לְעַם קְדִישֵׁי עֲלִיוֹנִין מְלָכוּתָהּ מְלָכוֹת עֲלֵם וְכֹל שִׁלְטָנִּיא לֵה יִפְלַחוּן וְיִשְׁתַּמְעוּן:

וַיֹּאמֶר שְׁלַחֲנִי כִי עָלָה הַשָּׁחַר וַיֹּאמֶר לֹא אֲשַׁלַּחְךָ כִּי אִם בְּרַכְתָּנִי. רַבִּי יְהוּדָה פִּתַּח וְאָמַר, (שִׁיר הַשִּׁירִים ו) מִי זֹאת הַנְּשַׁקְפָה כְּמוֹ שָׁחַר יָפָה כְּלַבְנָה בְּרָה כַחֲמָה אֵימָה פְּנֵדְגָלוֹת. הַאי קָרָא אוּקְמוּהָ וְאֵתְמַר, אָבֶל מִי זֹאת הַנְּשַׁקְפָה, אֵלִין אִינוּן יִשְׂרָאֵל בְּזַמְנָא דְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יוֹקִים לוֹן וְיַפִּיק לוֹן מִן גְּלוּתָא. כְּדִין יִפְתַּח לוֹן פִּתְחָא דְנְהוּרָא (דְּהִיא) דְקִיק זְעִיר. וְלִבְתֵּר פִּתְחָא אֲחֵרִינָא דְאִיהוּ רַב מִינֵיהּ, עַד דְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יִפְתַּח לוֹן תַּרְעִין עֲלֵאִין פְּתִיחִין לְאַרְבַּע רוּחֵי עֲלָמָא.

וְכֵן פֶּל מַה דְעֵבִיד קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל וְלְצַדִּיקִיא דִּי בְהוּ, הָכִי כְלָהוּ וְלֹא בְזַמְנָא חָדָא. לְבַר נֶשׁ דְּאֵתְיַהֵיב בְּחִשׁוּכָא וְדִיּוּרִיָּה הָוָה בְּחִשׁוּכָא תְדִיר, פֶּד יִבְעוּן לְאַנְהָרָא לִיה, בְּעֵיִן לְאַפְתָּחָא לִיה נְהוּרָא זְעִירָתָא כְּעִנָּא דְמַחְטָא, וְלִבְתֵּר רַב מִגִּיָּה, וְכַדִּין בְּכֹל זַמְנָא עַד דִּינְהָרוּן לִיה פֶּל נְהוּרָא כְּדָקָא יֵאוּת.

כְּךָ אִינוּן יִשְׂרָאֵל כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (שְׁמוֹת כג) מְעַט מְעַט אֲגַרְשְׁנוּ מִפְּנֵיךָ עַד אֲשֶׁר

פְּרוֹת וְנִצְנִים [לְעוֹלָם] לְעוֹלָמִים, וּמִשׁוּם כֹּף וַיֹּאבֶק אִישׁ, שְׂבָא בְּאוֹתוֹ אָבֶק וְרַכְב עָלָיו כְּדִי לְקַטְרְג לִיעֻקְב.

עַד עֲלוֹת הַשָּׁחַר, שְׁנַעֲבֵר שִׁלְטוֹנוֹ וְהֵתְחַלֵּף. וְכֹף הוּא לְעֵתִיד לְבָא, מִשׁוּם שְׁהִגְלוֹת עֲכָשׁוּ דוּמָה לְלִילָה, וְהִיא לִילָה, וְשׁוֹלֵט אוֹתוֹ אָבֶק עַל יִשְׂרָאֵל וְהֵם שׁוֹכְבִים לְעַפְרָא (אֲחֵרָא), עַד שִׁיעֲלָה הָאוּר וַיֵּאִיר הַיּוֹם, וְאֵז יִשְׁלִטוּן יִשְׂרָאֵל, וְלָהֶם תַּנְתָּן הַמְּלָכוֹת, שְׁהֵם קְדוּשִׁים עֲלִיוֹנִים, כְּמוֹ שְׁנַאֲמַר (דְּנִיאל ו) וּמְלָכוֹת וְשִׁלְטוֹן וּגְדֻלָּה שְׁמוּלְכַת תַּחַת כָּל הַשָּׁמַיִם תַּנְתָּן לְעַם קְדוּשִׁים עֲלִיוֹנִים. מְלָכוֹתוֹ מְלָכוֹת עוֹלָם, וְכֹל הַשְּׁלִיטִים לוֹ יַעֲבְדוּ וְיִשְׁמְעוּ.

וַיֹּאמֶר שְׁלַחֲנִי כִי עָלָה הַשָּׁחַר וַיֹּאמֶר לֹא אֲשַׁלַּחְךָ כִּי אִם בְּרַכְתָּנִי. רַבִּי יְהוּדָה פִּתַּח וְאָמַר, (שִׁיר ו) מִי זֹאת הַנְּשַׁקְפָה כְּמוֹ שָׁחַר יָפָה כְּלַבְנָה בְּרָה כַחֲמָה יָפָה פְּנֵדְגָלוֹת. פְּסוּק זֶה פִּרְשׁוּהוּ וְנִתְבָּאָר. אָבֶל מִי זֹאת הַנְּשַׁקְפָה - אֵלוֹ הֵם יִשְׂרָאֵל, בְּזַמֵּן שְׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יִקִּים אוֹתָם וְיִוצִיאֵם מִן הַגְּלוּת, אֵז יִפְתַּח לָהֶם פִּתַּח שֶׁל אוּר [שְׁהוּא] דְקִיק קָטָן, וְאַחַר כֹּף פִּתַּח אַחַר שְׁהוּא גְדוֹל מִמֶּנּוּ, עַד שְׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יִפְתַּח לָהֶם שְׁעָרִים עֲלִיוֹנִים פְּתוּחִים לְאַרְבַּע רוּחוֹת הָעוֹלָם.

וְכֵן פֶּל מַה שְׁעָשָׂה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל וְלְצַדִּיקִים שְׂבָהֶם, כֹּף כֹּלָם וְלֹא בְזַמֵּן אַחַד. לְאָדָם שְׁנַתָּן בַּחֲשֵׁךְ וְדִיּוּרוֹ הִיָּה תְּמִיד בַּחֲשֵׁךְ, כְּשִׁירְצוֹ לְהֵאִיר לוֹ, צְרִיכִים לְפִתַּח לוֹ אוּר קָטָן כְּעֵין הַמַּחְטָא, וְאַחַר כֹּף גְדוֹל מִמֶּנּוּ, וְכֹף בְּכֹל פְּעַם עַד שִׁיאִירוּ לוֹ פֶּל הָאוּר כְּרָאוּי.

כְּךָ הֵם יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שְׁנַאֲמַר (שְׁמוֹת כג) מְעַט מְעַט אֲגַרְשְׁנוּ

תפֿרה וגו'. וכן למאן דאתי אסוֹתא לאו איהו בשעתא חדא, אלא זעיר זעיר עד דיתתקף. אבל לעשו לאו הכי, אלא בזמנא חדא נהיר ליה ואתאביד מניה זעיר זעיר. (ולזמנא דאתי לאומות עובדי עבודת בוכבים ומזלות (ישעיה מב) יי כנבוד (צא) עד דיתתקפון ישראל וישיצון (וישבו) ליה מפלא, מעלמא דין ומעלמא דאתי. ובגין דנהיר בשעתא חדא, הוה ליה שציאו מפלא. אבל ישראל נהורא דלהון זעיר זעיר, עד דיתתקפון וינהיר לון קדשא בריה הוא לעלמין.

וכרא שאלי לון ואמרי מי זאת הנשקפה כמו שחר, איהו קדרותא דצפרא, ודא איהו נהורא דקיק. ולבתר יפה כלבנה, בגין דסיהרא נהורא דילה נהיר יתיר משחר. ולבתר ברה כחמה, בגין דנהוריה תקיף ונהיר יתיר מסיהרא. ולבתר אימה כנדגלות, תקיפא בנהורא תקיף כדקא יאות.

הא חזי, בעוד דאתחשוף יממא ואתפסיא נהורא ואתי צפרא, יתנהיר בקדמיתא זעיר זעיר עד דיתרפי נהורא כדקא יאות. דהא כיון דקדשא בריה הוא יתער לאנהרא לה לכנסת ישראל, יתנהיר בקדמיתא כמו שחר דאיהי אוכמא. ולבתר יפה כלבנה, ולבתר ברה כחמה. ולבתר אימה כנדגלות כמה דאתמר. (דף קע ע"ב)

ותא חזי, כיון דאסתליק צפרא, דהא לא כתיב פי בא השחר אלא כי עלה, דהא בזמנא כי בא השחר, כדין אתתקף ההוא ממנא ואפיש ליה ליעקב. בגין דההוא ממנא אפיש ליעקב למיהב תקיפו לאתתקפא לעשו.

וכר סליק ההוא אוכמא דשחר ואתחזי אתא

מפניך עד אשר תפֿרה וגו'. וכן למי שהוא בא להרפא, אינו בשעה אחת, אלא מעט מעט עד שיתחזק. אבל לעשו לא כן, אלא בפעם אחת מאיר לו, ונאכד ממנו מעט מעט (ולתתד לבא לאמות עובדי עבודה זרה (ישעיה מב) ה' כנבוד (צא) עד שיתחזקו ישראל וישמידו (וישבו) אותו מהכל, מהעולם הזה ומהעולם הבא. ומשום שמאיר בשעה אחת, יהיה לו השמדה מהכל. אבל ישראל, אור שלהם מעט מעט, עד שיתחזקו, ויאיר להם הקדוש ברוך הוא לעולמים.

ובכחם שואלים אותם ואומרים, מי זאת הנשקפה כמו שחר, זוהי קדרות הבקר, וזהו אור דקיק. ואחר יפה כלבנה, משום שהלבנה, האור שלה מאיר יותר משחר. ואחר ברה כחמה, משום שאורה חזק ומאיר יותר מהלבנה. ואחר כן אימה כנדגלות, חזקה באור חזק כראוי.

בא ראה, בעוד שנגחשוף היום ומתפסה האור ובא הבקר, יואר בתחלה מעט מעט עד שיתרבה האור כראוי. שהרי כיון שהקדוש ברוך הוא יתעורר להאיר לה לכנסת ישראל, יאיר בתחלה כמו שחר, שהוא שחר, ואחר כן יפה כלבנה, ואחר כן ברה כחמה, ואחר כן אימה כנדגלות, כמו שנתבאר.

ובא ראה, כיון שעולה הבקר, שהרי לא כתוב פי בא השחר, אלא כי עלה, שהרי בזמן פי בא השחר, אז התחזק אותו ממנה והפיש את יעקב, משום שאותו ממנה הפיש את יעקב לתת כח להתחזק לעשו.

ובשערה אותו שחר של שחר ונראה, בא האור והתחזק יעקב,

שְׁהָרִי אֲזֵי הַגִּיעַ זְמַנּוֹ לְהִיּוֹת מוֹאֵר, מֵהַ כְּתוּב: וַיִּזְרַח לּוֹ הַשֶּׁמֶשׁ כַּאֲשֶׁר עָבַר אֶת פְּנוּאֵל וְהוּא צָלַע עַל יָרְכוֹ. וַיִּזְרַח לּוֹ הַשֶּׁמֶשׁ, שְׁהָרִי אֲזֵי הַזְמַן לְהִיּוֹת מוֹאֵר.

וְהוּא צָלַע עַל יָרְכוֹ. אֲזֵי הוּא רָמַז, שְׁהָרִי בַעֲוֹד שִׁישְׂרָאֵל בְּגִלוּת וּסְבָלִים כַּאֲבִים וְצַעַר וְכַמָּה רַעוּת, כְּשֶׁמֵאִיר לָהֶם הַיּוֹם וַיָּבִיא לָהֶם מְנוּחָה, אֲזֵי יִסְתַּכְּלוּ וַיִּכְאָבוּ בַעֲצָמוֹתֵיהֶם מִכַּמָּה רַעוּת וְצַעַר שֶׁסָּבְלוּ וַיִּתְמָהוּ עֲלֵיהֶם, מִשּׁוּם כִּף וַיִּזְרַח לּוֹ הַשֶּׁמֶשׁ. שְׁאוֹתוֹ זְמַן הַמְּנוּחָה, וְאֲזֵי הוּא צָלַע עַל יָרְכוֹ, כּוֹאֵב וּמְצַעַר עֲצָמוֹ עַל מַה שֶׁעָבַר.

וְהוּא, כְּשֶׁעוֹלָה קְדֵרוֹת הַשָּׁחַר, אֲזֵי מִתְחַזֵּק וְנֶאֱחָז בּוֹ, שְׁהָרִי נֶחְלָשׁ כַּחוֹ, שְׁאִין לּוֹ שְׁלוֹטוֹן אֶלָּא בְּלִילָה, וַיַּעֲקֹב שְׁלוֹטוֹנוֹ בַּיּוֹם. וְעַל זֶה אָמַר שְׁלַחְנִי כִּי עָלָה הַשָּׁחַר, שְׁהָרִי אֲנִי בְּרִשׁוֹתָךְ עוֹמֵד, וְהָרִי נִתְבָּאָר וּפְרָשׁוּהוּ.

ועל כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנפש וגו', כי נגע בכף ירך ועקב בגיד הנפש. שאפילו בהנאה אכור, ואפילו לתת אותו לבלב. ולמה נקרא גיד הנפש? כלומר, גיד שהוא משכיח את בני האדם מעבודת רבונו, ושם רובץ הוצר הרע.

וכיון שנרדף עם יעקב, לא מצא מקום שיכול להתגבר על יעקב, משום שקל איברי הנוף סינו ליעקב, וכלם היו חנוקים ולא היתה בהם חלשה. מה עשה? ונגע בכף ירכו בגיד הנפש, במינו של יצר הרע שהוא מינו למקומו, ומשם בא יצר הרע על בני האדם.

ולכן אמרה תורה לא יאכלו בני ישראל את גיד הנפש, כמו שאמרו החכמים באיברי האדם שרמו למעלה, אם טוב - טוב, ואם רע - רע. ולכן כל איבר מחזק איבר. ודאי גיד הנפש מחזק את יצר הרע שהוא מינו, ובני ישראל לא יאכלו אותו, שאינם מצדו וממינו, אכל עמים עובדי זרה יאכלו אותו, שהוא מצד וממין המלאך שלהם, שהוא

נְהוֹרָא וְאַתְתַּקַּף יַעֲקֹב, דְּהָא כְּדִין מָטָא זְמַנְיָה לְאַתְנַהָרָא, מַה כְּתִיב וַיִּזְרַח לּוֹ הַשֶּׁמֶשׁ כַּאֲשֶׁר עָבַר אֶת פְּנוּאֵל וְהוּא צָלַע עַל יָרְכוֹ. וַיִּזְרַח לּוֹ הַשֶּׁמֶשׁ, דְּהָא כְּדִין זְמַנָּא לְאַתְנַהָרָא.

וְהוּא צָלַע עַל יָרְכוֹ. כְּדִין אִיהוּ רָמַז דְּהָא בַעֲוֹד דִּישְׂרָאֵל בְּגִלוּתָא וּסְבָלִין כַּאֲבִין וְצַעֲרִין וְכַמָּה בִּישׂוּן, כִּד דְּאַתְנַהִיר לִוְן יַמְמָא וַיִּיתִי לִוְן נַיִיחָא, כְּדִין יִסְתַּכְּלוּן וַיִּכְאָבוּן בְּגַרְמֵייהוּ מִכַּמָּה בִּישׂוּן וְצַעֲרִין דְּסָבְלוּ וַיִּתְמָהוּ עֲלֵייהוּ. בְּגִין כִּף וַיִּזְרַח לּוֹ הַשֶּׁמֶשׁ. דְּהוּא זְמַנָּא דְּנַיִיחָא, וְכְדִין וְהוּא צָלַע עַל יָרְכוֹ אֶתְפָּאָב וְצַעֲרִי גַרְמֵיהָ עַל מַה דְּעָבַר.

וְאִיהוּ כִּד אֶסְתַּלַּק קְדֵרוֹתָא דְּשָׁחַרָא כְּדִין אֶתְתַּקַּף וְאַתְאֲחִיד בֵּיהַ דְּכִד אֶתְחַלֵּשׁ חִילֵיהָ, דְּלִית לֵיהָ שׁוֹלְטָנוּתָא אֶלָּא בְּלִילָא, וַיַּעֲקֹב שְׁלְטָנוּתֵיהָ בִּימְמָא. וְעַל דָּא אָמַר וַיִּאמֶר שְׁלַחְנִי כִּי עָלָה הַשָּׁחַר, דְּהָא אֲנָא בְּרִשׁוֹתָךְ קְאִימְמָא, וְהָא אֶתְמַר וְאוֹקְמוּהָ:

(על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנפש וגו', כי נגע בכף ירך ועקב, בגיד הנפש, דאפילו בהנאה אכיר ואפילו ליחבית לבלבא. ואמאי אקרי גיד הנפש. כלומר גיד דאיהו מנשה לבני נשא לפולחנא דמאריהון, ותמן הוא יצר הרע רביע.)

וכיון דאתרדפק עם יעקב לא אשכח אתר דיקביל לאתנברא עליה דיעקב, בגין דכל שייפי גופא סייעי ליעקב, וכלהו הוו תקופין ולא הוו בהון חולשא, מה עבד, ונגע בכף ירכו בגיד הנפש, בזיניה ביצר הרע דאיהו ואתריה, ומתמן אתי יצר הרע על בני נשא.

ובגין כף אמרה אורייתא לא יאכלו בני ישראל את גיד הנפש. כמה דאמרו חכמינו, בשייפין דבר נש דרמיו לעילא אי טוב, טב. ואי ביש, ביש. ובגין כף כל שייפא מתקופ שייפא. ודאי גיד הנפש מתקופ ליצר הרע דהוא זיניה, ובני ישראל לא יאכלו ליה, דלאו איגון מספריה ומזיניה. אכל עמין עובדי עבודה זרה, יאכלו ליה, דאיהו מספרא ומזינא דמלאכא דלהון דאיהו סמא"ל בגין לתקפא לבהון. בגין דאית כבר נש רמ"ח שייפין לקבל מאתן ותמניא וארבעין פקודין דאורייתא דאיגון למעבד אתחבבו, ולקבל מאתן ותמניא וארבעין מלאכין דאתלבשת בהון שכניתא ושמא דלהון בשמא דמאריהון.

סמא"ל, כדי לחזק לבם. משום שיש באדם מאתים ארבעים ושמונה איברים כנגד מאתים ארבעים ושמונה מצוות התורה שהם נתנו להעשות, וכנגד מאתים ארבעים ושמונה מלאכים שהתלבשה בהם שכניה והשם שלהם כשם רבונם.

וְיֵשׁ בְּאֶדָם שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שְׁשִׁים וְחֲמִשָּׁה גִידִים, וּבְכַנְגֵדָם שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שְׁשִׁים וְחֲמֵשׁ מֵצוֹת שְׁלֹא נִתְּנוּ לְהַעֲשׂוֹת וּבְכַנְגֵד שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שְׁשִׁים וְחֲמִשָּׁה יְמוֹת הַשָּׁנָה. וְהָרִי תִשְׁעָה בָּבָב אֶחָד מֵהֶם, שְׁהוּא כְּנֶגֶד סְמָ"ל, שְׁהוּא אֶחָד מֵאוֹתָם שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שְׁשִׁים וְחֲמִשָּׁה מֵאֲלָכִים [זַמִּים], וְלִכְן אִמְרָה תוֹרָה לֹא יֵאָכְלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת גִּיד הַנְּשֵׂה. א"ת - לְרִבּוֹת תִּשְׁעָה בָּבָב שְׁלֹא אוֹכְלִים בוּ וְלֹא שׁוֹתִים, וְלִכְן רָאָה הַקְּדוּשׁ בְּרִיךְ הוּא הַכֹּל, וְנִרְמֵז בָּהֶם רְמֵז יַעֲקֹב. וְנֹאבֵק אִישׁ עִמּוֹ, בְּכָל יְמוֹת הַשָּׁנָה וּבְכָל אֵיבָר יַעֲקֹב, וְלֹא נִמְצָא פֶרֶט לְאוֹתוֹ גִּיד הַנְּשֵׂה. מִיֵּד תִּשָּׁשׁ כַּח יַעֲקֹב, וּבִימֹת הַשָּׁנָה מִצָּא יוֹם תִּשְׁעָה בָּבָב שְׁבוּ תַחֲסוּק וְנִגְדוּ דִין עֲלֵינוּ וְנִחְרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וְכֵל מִי שְׁאוֹכֵל בְּתִשְׁעָה בָּבָב כְּאוֹל אֶכֶל אֶת גִּיד הַנְּשֵׂה. רַבִּי חֲזִיָּא אָמַר, אֶלְמָלֵא לֹא נִחְלַשׁ כַּח [שֶׁל מְקוֹם] זֶה שֶׁל יַעֲקֹב, הָיָה מִתְקַיֵּם יַעֲקֹב אֵלָיו, וְנִשְׁבַּר כַּח שֶׁל עֵשׂוֹ לְמַעְלָה וְלַמַּטָּה.

רַבִּי שְׁמַעוֹן פֶּתַח וְאָמַר, (יִחְזַקָּאל לֵא) כְּמִרְאָה הַקִּשְׁת׃ אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּעֵינֵי בְּיָוִם הַגִּשְׁמ׃ כִּי מִרְאָה הַנִּגְהָה סְבִיב הוּא מִרְאָה דְּמוֹת כְּבוֹד ה' וְאֶרְאָה וְאֶפֶל עַל פְּנֵי וְגו'. פְּסוּק זֶה נִתְּבָאֵר. אֲבָל בֵּא רְאָה, שְׁהָרִי כְּתוּב (דְּבָרִים ל"ד) וְלֹא קָם נְבִיא עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל כְּמִשָּׁה. מַה בֵּין מִשָּׁה לְשֶׁאֵר נְבִיאֵי הַעוֹלָם? מִשָּׁה הִסְתַּפַּל בְּאֶסְפֵּק לְרִיָּה הַמְּאִירָה - שְׁאֵר הַנְּבִיאִים לֹא הָיוּ מִסְתַּפְּלִים אֶלָּא בְּאֶסְפֵּק לְרִיָּה שְׁאִינָה מְאִירָה. מִשָּׁה הָיָה שׁוֹמֵעַ וְעוֹמֵד עַל רִגְלָיו וְכַחוּ מִתְחַזֵּק וְהָיָה יוֹדֵעַ דְּבָר עַל בְּרִיּוֹ, כְּמוֹ שְׁכַתּוּב (בְּמִדְבָר י"ב) וּמִרְאָה וְלֹא בְּחִידוֹת - שְׁאֵר הַנְּבִיאִים הָיוּ נוֹפְלִים עַל פְּנֵיהֶם וְנִחְלַשׁ כַּחֶם וְלֹא הָיוּ יְכוֹלִים לַעֲמֵד עַל בְּרִיּוֹ שֶׁל דְּבָר. מִי גֵרַם לָהֶם אֶת זֶה? מִשׁוֹם שְׁכַתּוּב כִּי נִגַּע בְּכַף יָרֵךְ יַעֲקֹב וְהוּא צָלַע עַל יָרֵכוֹ.

וְכֵל אוֹתָם נְבִיאִים לֹא יָכְלוּ לַעֲמֵד עַל מַה שְּׁעֲתִיד לַעֲשׂוֹת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לַעֲשׂוֹ, פֶּרֶט לְעוֹבְדֵיהָ

וְאִית׃ כְּבַר נֵשׁ תְּלַת מֵאָה וְשִׁתִּין וְחֲמִשָּׁה גִידִין וְלִמְכַלְהוֹן תְּלַת מֵאָה וְשִׁתִּין וְחֲמִשָּׁה פְּקוּדִין דְּלֹאוּ אֵינוֹן אֲתִיבְהוּ לְמַעַבְדַּ וְלִמְכַל תְּלַת מֵאָה וְשִׁתִּין וְחֲמִשָּׁה יוֹמֵי שְׁתָּא, וְהָא תִשְׁעָה בָּבָב חַד מִנְהוֹן דְּאִיהוּ לְקַבֵּל סְמָ"ל דְּאִיהוּ חַד מֵאֵינוֹן תְּלַת מֵאָה וְשִׁתִּין וְחֲמִשָּׁה מֵאֲלָכִין (נ"א יוֹמִין), וּבְגִין כְּךָ אִמְרָה אוֹרְיִיתָא לֹא יֵאָכְלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת גִּיד הַנְּשֵׂה. א"ת, לְאֶסְפֵּאָה תִשְׁעָה בָּבָב דְּלֹא אֲכִלִין בֵּיהּ וְלֹא שְׁתִּין. וּבְגִין כְּךָ הוּא קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּלָא וְנִרְמֵז בְּהוֹן רְמֵז יַעֲקֹב, וְנֹאבֵק אִישׁ עִמּוֹ, בְּכָל יוֹמֵי שְׁתָּא וּבְכָל שְׁוִיפִין דְּיַעֲקֹב וְלֹא אֲשַׁבַּח בַּר תְּהוּא גִיד הַנְּשֵׂה, מִיֵּד תִּשָּׁשׁ חִילִיָּה דְּיַעֲקֹב, וּבִיּוֹמֵי שְׁתָּא אֲשַׁבַּח יוֹם תִּשְׁעָה בָּבָב דְּבֵיהּ אֲתַתְּקַף וְאֲתַגְדֵּר דִּינָא עֲלֵנָא וְאֲתַחֲרַב בִּי מִקְדְּשָׁא, וְכֵל מֵאֵן דְּאֲכִיל בְּתִשְׁעָה בָּבָב כְּאִילוּ אֲכִיל גִּיד הַנְּשֵׂה). רַבִּי חֲזִיָּא אָמַר, אֶלְמָלֵא לֹא אֲתַחְלַשׁ חִילָא (נ"א דְּאִתֵּר) דָּא דְּיַעֲקֹב, אֲתַתְּקִיִּים יַעֲקֹב לְגַבְיָהּ וְאֲתַבַּר חִילָא דְּעֵשׂוֹ לְעִילָא וְתַתָּא.

רַבִּי שְׁמַעוֹן פֶּתַח וְאָמַר, (יִחְזַקָּאל א) כְּמִרְאָה הַקִּשְׁת׃ אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּעֵינֵי בְּיָוִם הַגִּשְׁמ׃ כִּי מִרְאָה הַנִּגְהָה סְבִיב הוּא מִרְאָה דְּמוֹת כְּבוֹד יי וְאֶרְאָה וְאֶפֶל עַל פְּנֵי וְגו'. הָאִי קִרָּא אֲתַמָּר. אֲבָל תָּא חֲזִי, דְּהָא כְּתִיב, (דְּבָרִים ל"ד) וְלֹא קָם נְבִיא עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל כְּמִשָּׁה. מַה בֵּין מִשָּׁה לְשֶׁאֵר נְבִיאֵי עֲלָמָא. מִשָּׁה אֶסְתַּפַּל בְּאֶסְפֵּק לְרִיָּה דְּנִהָרָא, שְׁאֵר נְבִיאֵי לֹא הָיוּ מִסְתַּפְּלִי אֶלָּא בְּאֶסְפֵּק לְרִיָּה (דְּרַק קַעֲמַ ע"א) דְּלֹא נִהָרָא. מִשָּׁה הָוָה שְׁמַע וְקָאִים עַל רִגְלָיו, וְחִילִיָּה אֲתַתְּקַף, וְהָוָה יוֹדֵעַ מְלָה עַל בְּרִיָּה, כְּמָה דְּכְתִיב, (בְּמִדְבָר י"ב) וּמִרְאָה וְלֹא בְּחִידוֹת. שְׁאֵר נְבִיאֵי הָיוּ נְפִלֵי עַל אֲנַפְיָהוּ וְאֲתַחְלַשׁ חִילָא דְּלַהוֹן וְלֹא הָיוּ יְכִלֵי לְקַיְימָא עַל בְּרִיָּה דְּמְלָה. מֵאֵן גֵּרַם לוֹן דָּא בְּגִין דְּכְתִיב כִּי נִגַּע בְּכַף יָרֵךְ יַעֲקֹב וְהוּא צוֹלַע עַל יָרֵכוֹ. וְכֵל אֵינוֹן נְבִיאִין לֹא יָכְלוּ לְקַיְימָא עַל מַה דְּזַמִּין קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמַעַבְדַּ לִּיהּ לַעֲשׂוֹ, בַּר עוֹבְדֵיהָ נְבִיאָה דְּהָוָה גִּיּוֹרָא דְּאֲתִי מִסְטֵרָא דְּעֵשׂוֹ, דָּא קָאִים בְּקִיּוּמִיהּ עֲלִיהּ דְּעֵשׂוֹ וְלֹא אֲתַחְלַשׁ חִילִיָּה.

וְעַל דָּא כָּל שְׁאֵר נְבִיאֵי אֲתַחְלַשׁ תּוֹקְפִיָּהוּ וְלֹא הָיוּ יְכִלִין לְאֲתַתְּקִימָא

הנביא שהיה גר, שבא מצד של עשו - זה עמד בקיומו על עשו ולא נחלש כחו.

וע"ז זה כל שאר הנביאים נחלש פחם ולא היו יכולים לעמד לקבל דבר על בריו פראוי. מה הטעם? משום פי נגע בכף ירף יעקב בגיד הנשה. שלקח ושאב כל כח הירף, ועל זה נשפר כח הירף ונשאר צולע על ירכו, שהרי כל נביאי העולם לא יכלו להדבק ולעמד בו.

בא ראה, כל הנביאים פרט למשה לא עמדו בכחם פראוי, ומי שעוסק בתורה ואין מי שתומך בו, לא נמצא מי שמטיל מלאי לכיסו להתחזק. על זה התורה משתפכת בכל דור ודור ונחלש פח התורה כל יום ויום, משום שאין להם לאלו שעוסקים בתורה על מה שסומכים, ומלכות הרשעה מתחזקת בכל יום ויום.

בא ראה פמה גרם חטא זה, ומשום שאין [לו] מי שיתמך בתורה פראוי, אותם עמודים חלשים, וגורמים להתחזק את אותו שאין לו שוקים ורגלים לעמד עליהם.

פתח ואמר, (בראשית ב) ויאמר ה' אלהים אל הנחש פי עשית זאת ארור אתה מפל הבהמה וגו' על גחנך תלך. מה זה על גחנך תלך? שנשברו התומכים שלו וקצצו את רגליו ואין לו על מה שיעמד. כשישראל לא רוצים לתמך בתורה, הם נוטנים לו תומכים ושוקים לעמד ולהתחזק בהם.

בא ראה פמה עקימות והתחכמות התחכם באותו לילה אותו הרוכב על הנחש פנגד יעקב, שהרי הוא היה יודע קול יעב, אז והידיים ידי עשו. לכן

לקבלא מלה על ברייה פדקא יאות, מאי טעמא, בגין פי נגע בכף ירף יעקב בגיד הנשה, דנסיב ושאיב פל חילא דירכא, ועל דא אתבר חילא דירכא ואשתאר צולע על ירכו. דהא כל נביאין דעלמא לא יכילו לאדבקא ולקיימא ביה.

הא חזי, נביאין פלהו בר משה לא קיימו בתוקפייהו פדקא חזי. ומאן דלעי באורייתא ולית מאן דסמיה ליה ולא אשתכח מאן דאטיל מלאי לכיסיה לאתתקפא. על דא אורייתא קא משתפחא בכל דרא ודרא ואתחלש תקפא דאורייתא כל יומא ויומא, בגין דלית לון לאינון דלעאן פה על מה דסמכין, ומלכו חייבא אתתקף בכל יומא ויומא.

הא חזי, פמה גרים חוכא דא, ובגין דלית (לון) מאן דאסמיה לאורייתא כדקא יאות אינון סמכין חלשין, וגרמין לאתתקפא לההוא דלית ליה שוקין ורגלין לקיימא עלייהו.

פתח ואמר, (בראשית ג) ויאמר יי אלהים אל הנחש פי עשית זאת ארור אתה מפל הבהמה וגו' על גחונך תלך. מאי על גחונך תלך. דאתברו סמכין דיליה וקצצו רגלוי ולית ליה על מה דקאים. פד ישראל לא בעאן לסמכא לה לאורייתא, אינון יהבין ליה סמכין ושוקין לקיימא ולאתתקפא בהו.

הא חזי, פמה עקימו וחכמו אתחכם בההוא ליליא ההוא דרכיב נחש לקבליה דיעקב, דהא איהו הוה ידע דכתיב, (בראשית כז) הקול קול יעקב והידיים ידי עשו. ואי פסיק קלא דיעקב פדין והידיים ידי עשו. בגין שכתוב (שם כז) הקל קול יעקב והידיים ידי עשו, ואם פוסק

הסתפל לכל הצדדים להרע
ליעקב ולהפסיק קולו.

וראה אותו חזק בכל; זרועות
מצד זה ומצד זה שהם חזקי הגוף
שמתחזק ביניהם, וראה כח
התורה שהתחזק בכל, אז וירא פי
לא יכל לו. מה עשה? מיד - ויגע
בכף ירכו, שהתחכם כנגדו. אמר,
פיון שנשברו עמודי ותומכי
התורה, מיד התורה לא מתחזקת,
אז יתקיים מה שאמר אביהם הקל
קול יעקב והידיים ידי עשו, (שם)
והיה כאשר תריד ופרקת עלו מעל
צוארך.

וכן התחכם כנגד יעקב. שהרי
משום שנשבר כח התורה, הלך
והתחזק עשו. וכשראה שלא יכל
לתורה, אז החליש כח אותם
התומכים אותה. וכשלא נמצא מי
שסומך את התורה, אז לא יהיה
קול קול יעקב, ויהיו הידיים ידי
עשו.

וכשראה יעקב כף פשעלה הבקר,
החזיק [עקב] בו והתגבר עליו, עד
שהוא ברך אותו והודה לו על
אותן ברכות, ואמר לו, לא יעקב
יאמר עוד שמך פי אם ישראל. לא
יעקב בעקימות, אלא בגאווה וכח,
שאין מי שיוכל לה.

ובא וראה, מהנחש הזה כמה
כחות נפרדים לכל צד ונמצאים
בעולם אצל בני אדם, ורוצים
לקיים אותו גיד הנשה. שאף על
גב שקרב אליו אותו רוכב על
נחש, עומד הוא והתקיים בצורה
ולא נשבר.

וכח צריכים להתחזק בעולם
ולהראות, פי שרית עם אלהים
ועם אנשים ותוכל. וכשראה
שהרי לא נשבר ולא נאכל אותו
מקום, אז נשבר כחו וחזקו ולא
יכל להרע לבני יעקב, ועל זה לא

כף אסתפל לכל סטרין לאבאשא ליה ליעקב
ולאפסקא קליה.

וחמא ליה תקיף בכלא. דרועין מסטרא דא
ומסטרא דא דאינון תקפין גופא
דאתתקף בינייהו, וחמא תקפא דאורייתא
ואתתקף בכלא, פדין וירא כי לא יכול לו.
מה עבד, מיד ויגע בכף ירכו, דאתחכם
לקבליה. אמר פיון דאתברו סמכין
דאורייתא, מיד אורייתא לא אתתקף. וכדין
יתקיים מה דאמר אבוהון, הקול קול יעקב
והידיים ידי עשו. (בראשית כז) והיה כאשר תריד
ופרקת עלו מעל צוארך.

וכרא אתחכם לקבליה דיעקב דהא בגין
דיתבר חילא דאורייתא אזיל
ואתתקף עשו. וכד חמא דלא יכיל לה
לאורייתא, פדין חליש תקפא דאינון
דסמכין לה, וכד לא ישתפח מאן דסמיך
לאורייתא, פדין לא יהא קול קול יעקב
ויהוון ידיים ידי עשו.

וכד חמא יעקב הכי כד סליק צפרא,
אתקיף (יעקב) ביה ואתגבר עליה עד
דאיהו בריך ליה ואודי ליה על אינון
ברכאן, ואמר ליה לא יעקב יאמר עוד שמך
פי אם ישראל, לאו יעקב בעקימו אלא
בגאותא ותוקפא דלית מאן דיכיל לה.

ותא חזי, מהאי נחש כמה חילין מתפרשן
לכל סטר ואשתפחו בעלמא לגבי בני
נשא. ובעינן לקיימא לההוא גיד הנשה,
דאף על גב דקריב ביה ההוא דרכיב על
חויא קיים איהו, ואתקיים בגוון ולא אתבר.
וחיירא בעינן לאתתקפא בעלמא ולאחזאה
כי שרית עם אלהים ועם אנשים

ותוכל. וכד חמי דהא לא אתבר ולא אתאכיל ההוא אתר, פדין אתבר

צְרִיכִים לְתַתּ מְקוֹם לְבְרִיּוֹת
הָעוֹלָם לְאַכֵּל אוֹתוֹ וְלֹא לְהַנּוֹת
מִמֶּנּוּ כָּלֵל.

רַבִּי יֵיסָא הִזְקֵן דְּרַשׁ, כִּי נִגַע בְּכַף
יִרְךָ יַעֲקֹב - פְּתוּב פֶּאֶן כִּי נִגַע בְּכַף,
וְכַתּוּב שָׁם (במדבר יט) כָּל הַנּוֹגֵעַ בְּמַת
בְּנֶפֶשׁ הָאָדָם [יטמא]. מַה לְהֵלֵן
טְמֵאָה - אַף פֶּאֶן גַּם טְמֵאָה,
שְׁטֵמָא אוֹתוֹ מְקוֹם, וּמְקוֹם טְמֵא
אִין לָנוּ [להתקן] לְהַנּוֹת מִמֶּנּוּ כָּלֵל.
כָּל שָׁפֵן בְּמְקוֹם שְׁקָרָב אוֹתוֹ צַד
הַטְּמֵאָה, וְהַתּוֹרָה לֹא אָמְרָה אֲלֵא
כִּי נִגַע, וְכַתּוּב וַיִּגַע בְּכַף יָרְכוּ, כְּמוֹ
שְׁנֵאמַר (שם) וְכֹל אֲשֶׁר יִגַע בּוֹ
הַטְּמֵא יִטְמָא. בְּרוּךְ הַרְחִמֵן שְׁנֵתָן
תּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל לְזִכּוֹת בַּהּ בְּעוֹלָם
הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא, שְׁפָתוּב (משלי ג)
אֲרֹךְ חַיִּים בַּיְמִינָה בְּשִׂמְלָה עֶשֶׂר
וְכַבּוֹד.

וְהוּא עֵבֶר לְפָנֵיהֶם וַיִּשְׁתַּחוּ אַרְצָה
שְׁבַע פְּעָמִים עַד גִּשְׁתּוֹ עַד אַחִיו.
רַבִּי אֲלֵעָזָר פֶּתַח וְאָמַר, (שמות לד) כִּי
לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל אַחֵר כִּי ה' קָנָא
שְׁמוֹ. וְכִי יַעֲקֹב, שֶׁהוּא בַחִיר
הָאֲבוֹת, שְׁנִבְחַר חֵלֶק שְׁלֹם
לְקַדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְהוּא הִתְקַרַּב
אֵלָיו יוֹתֵר [ס"א וְנִשְׁלַם לְמַעַלְהָ וּלְמַטָּה], אִיף
הַשְׁתַּחֲוָה לְאוֹתוֹ עֲשׂוּ הַרְשַׁע
שֶׁהוּא בְּצַד שֶׁל אֵל אַחֵר, וּמִי
שְׁסוּגֵד לוֹ - סוּגֵד לְאֵל אַחֵר? אִם
תֵּאמַר מִשּׁוֹם שְׁאֲמְרוּ, שׁוּעֵל
בְּשַׁעְתּוֹ הַשְׁתַּחֲוָה לוֹ - לֹא כִּף,
שְׁהָרִי עֲשׂוּ כְּמוֹ אֵל אַחֵר הִנֵּה,
וַיַּעֲקֹב לֹא יִשְׁתַּחֲוֶה לְאוֹתוֹ צַד
וְלְאוֹתוֹ חֵלֶק כָּלֵל.

[פֶּתַח רַבִּי אַבָּא וְאָמַר], אֲלֵא כְּתוּב
(שמואל א-ב) וְאִמְרַתֶּם כֹּה לְחַי
וְאַתָּה שְׁלוֹם וּבֵיתְךָ שְׁלוֹם וְכֹל
אֲשֶׁר לְךָ שְׁלוֹם. וְהָרִי נִתְבָּאָר
שְׂאֲסוּר [לו] לְהַקְדִּים שְׁלוֹם
לְרַשְׁעִים, וְכִיּוֹן שְׂאֲסוּר, אִיף
מְצָאנּוּ שְׂדוּד אֲמַר פְּסוּק זֶה לְנִבְּלָ?
לְאִקְדוּמֵי לְהוֹ שְׁלֹם

אֲשֶׁר לְךָ שְׁלוֹם. וְהָא אֲתַמָּר דְּאָסִיר (ד"א ל"ג ליה) לְאִקְדוּמֵי לְהוֹ שְׁלֹם

חִילִיָּה וְתוֹקֶפִיָּה (דף קעא ע"ב) וְלֹא יְכִיל
לְאַבְאָשָׁא לְבִנּוּי דְיַעֲקֹב. וְעַל דָּא לֹא בַעֲיִנָן
לְמִיָּהֵב דּוּכְתָא לְבְרִיּוֹתָא דְעֵלְמָא לְמִיכַל לִיָּה
וְלֹא לְאַתְאַכְלָא כָּלֵל.

רַבִּי יֵיסָא סָבֵא דְרַשׁ, כִּי נִגַע בְּכַף יִרְךָ
יַעֲקֹב. פְּתִיב הָכָא כִּי נִגַע בְּכַף, וְכַתִּיב
הִתָּם (במדבר יט) כָּל הַנּוֹגֵעַ בְּמַת בְּנֶפֶשׁ הָאָדָם
(יטמא) וּגּוֹ'. מַה לְהֵלֵן מְסַאָבָא אוֹף הָכָא נְמִי
מְסַאָבָא, דְּסָאִיב הוּא אֲתֵר, וּמֵאֲתֵר מְסַאָבָא
לִית לָן [לאתקנא] לְאַתְהַנָּאָה מִנִּיָּה כָּלֵל, כָּל
שָׁפֵן בְּאֲתֵר דְּקָרִיב הוּא סְטוּר מְסַאָבָא,
וְאוּרִיּוֹתָא לֹא קָאָמַר אֲלֵא כִּי נִגַע, וְכַתִּיב
וַיִּגַע בְּכַף יָרְכוּ, כְּמַה דְּאֵתְ אֲמַר, (במדבר יט) וְכֹל
אֲשֶׁר יִגַע בּוֹ הַטְּמֵא יִטְמָא, בְּרִיךְ רַחֲמֵנָא
דְיִהִיב אוּרִיּוֹתָא לְיִשְׂרָאֵל לְמִזְפֵּי בַהּ בְּעֵלְמָא
דִּין וּבְעֵלְמָא דְאֵתִי כְּמַה דְכַתִּיב, (משלי ג) אֲרֹךְ
יָמִים בַּיְמִינָה בְּשִׂמְלָה עֶשֶׂר וְכַבּוֹד.

וְהוּא עֵבֶר לְפָנֵיהֶם וַיִּשְׁתַּחוּ אַרְצָה שְׁבַע
פְּעָמִים עַד גִּשְׁתּוֹ עַד אַחִיו. רַבִּי
אֲלֵעָזָר פֶּתַח וְאָמַר, (שמות לד) כִּי לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה
לְאֵל אַחֵר כִּי יי קָנָא שְׁמוֹ. וְכִי יַעֲקֹב דְּאִיְהוּ
שְׁלִימָא דְאַבְהֵן דְּאַתְבְּרִיר חוּלְקָא שְׁלִימָתָא
לְקַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא וְאִיְהוּ אֲתַקְרִיב לְגַבִּיָּה
יְתִיר, (ס"א וְאִשְׁתַּלִּים לְעֵילָא וּלְתַתָּא) הִיךְ סָגִיד לִיָּה
לְהוּא רְשַׁע דְּעֲשׂוּ דְאִיְהוּ בְּסִטְרָא דְאֵל
אַחֵר, וּמֵאֵן דְּסָגִיד לִיָּה סָגִיד לְאֵל אַחֵר. אִי
תִּימָא בְּגִין דְּאֲמְרוּ תַעֲלָא בְּעַדְנִיָּה סָגִיד לִיָּה,
לֹא הָכִי. דְּהָא עֲשׂוּ כְּאֵל אַחֵר הוּא, וַיַּעֲקֹב
לֹא יִסְגוּד לְהוּא סִטְרָא וְלְהוּא חוּלְקָא
כָּלֵל.

[פֶּתַח רַבִּי אַבָּא וְאָמַר] אֲלֵא כְּתִיב, (שמואל א כה) וְאִמְרַתֶּם
כֹּה לְחַי וְאַתָּה שְׁלוֹם וּבֵיתְךָ שְׁלוֹם וְכֹל
אֲשֶׁר לְךָ שְׁלוֹם. וְהָא אֲתַמָּר דְּאָסִיר (ד"א ל"ג ליה) לְאִקְדוּמֵי לְהוֹ שְׁלֹם

אֵלָא הָרִי פִּרְשׁוּהַ שְׁאָמַר לְקַדּוּשׁ-
בְּרוּךְ-הוּא כְּדִי לְקַשֵּׁר אוֹתוֹ לְחֵי,
וְחָשַׁב נִבְּל שְׁעָלְיוֹ אָמַר.

כְּמוֹ זֶה (בראשית מז) וַיִּשְׁתַּחֲוּ יִשְׂרָאֵל
עַל רֹאשׁ הַמֶּטֶה, וְכִי אֵל בְּנֵו הוּא
הַשְׁתַּחֲוָה? אֵלָא לְמַקּוֹם הַשְּׂכִינָה
כָּרַע וְהַשְׁתַּחֲוָה, אִף כָּאֵן וְהוּא עֵבֶר
לְפָנֶיהֶם. מַה זֶה וְהוּא? זֵו שְׂכִינָה
עָלְיוֹנָה שְׁהִיתָה הוֹלְכַת לְפָנָיו (כְּרַע),
וְזוֹהִי שְׁמִירָה עָלְיוֹנָה. כִּיִּן שְׂרָאָה
יַעֲקֹב, אָמַר, הִנֵּה זְמַן לְהַשְׁתַּחֲוֹת
לְקַדּוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא שְׁהִיָּה הוֹלְךָ
עִמּוֹ.

כָּרַע וְהַשְׁתַּחֲוָה שְׁבַע פְּעָמִים עַד
גִּשְׁתּוֹ עַד אַחֲרָיו, וְלֹא כְּתוּב וַיִּשְׁתַּחֲוּ
לְעִשׂוֹ. אֵלָא כִּיִּן שְׂרָאָה שְׁהִרִי
הַקַּדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הוֹלְךָ עִמּוֹ, אִז
הַשְׁתַּחֲוָה כְּנִגְדּוֹ, כְּדִי שְׁלֹא לְתַת
כְּבוֹד לְהַשְׁתַּחֲוֹת לְאַחַר פְּרָט לוֹ,
וְהַכֵּל הוּא כְּרֹאִי. אֲשֶׁרִי הַצְּדִיקִים
שְׁפָל מַעֲשֵׂיהֶם שְׁעוֹשִׂים בְּשִׁבִיל
כְּבוֹד רַבּוֹנָם הוּא, וְכִדִּי שְׁלֹא יִסְטוּ
יְמִינָה וּשְׂמָאלָהָ.

וַיִּרְץ עֲשׂוֹ לְקַרְאָתוֹ וַיַּחֲבֹקְהוּ וַיִּפֹּל
עַל צְוָאָרוֹ. צְוָאָרוֹ כְּתוּב חֶסֶר.
וַיִּשְׁקָהוּ וַיִּכְפּוּ. רַבִּי יַצְחָק אָמַר,
(ישעיה נז) וְהִרְשָׁעִים פִּיִּם נִגְרָשׁ כִּי
הַשְּׁקֵט לֹא יוּכַל וַיִּגְרָשׁוּ מִיָּמִיו
רַפְּשׁ וְטִיט. פְּסוּק זֶה נִתְבָּאָר.
וּבְדַבְרֵי תוֹרָה יֵשׁ כְּמָה סוּדוֹת
עָלְיוֹנִים מְשֻׁנִּים זֶה מְזָה, וְהַכֵּל
אָחַד.

וְהִרְשָׁעִים פִּיִּם נִגְרָשׁ כִּי הַשְּׁקֵט לֹא
יוּכַל - זֶה עֲשׂוֹ שְׁפָל מַעֲשֵׂיו בְּרִשְׁעוֹ
וּבְחַטָּא, שְׁהִרִי כְּשָׂבֵא יַעֲקֹב אֵלָיו,
מַעֲשֵׂיו לֹא הָיוּ בְּשִׁלּוּם. וַיִּפֹּל עַל
צְוָאָרוֹ - אָחַד. צְוָאָרוֹ זֵו יְרוּשָׁלַיִם,
שְׁהִיא צְוָאָרוֹ שֶׁל כָּל הָעוֹלָם. וַיִּפֹּל
עַל צְוָאָרוֹ וְלֹא עַל צְוָאָרָיו, מִשּׁוּם
שְׁפָעָמִים נִחְרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ -
אָחַד מִבְּבָל, וְאָחַד מִזְרַעֲוֹ שֶׁל
עֲשׂוֹ, שְׁהַפִּיל עֲצָמוֹ עָלָיו פְּעַם

כִּי

לְרִשְׁעֵיָא, וְכִיִּן דְּאָסִיר הִיכִי אֲשַׁפְחֲנָא דְדָוִד
אָמַר הָאִי קָרָא לְנִבְּל, אֵלָא הָא אוּקְמוּהָ (שמות
כג ב) דְּלִקְדָּשָׁא בְּרִיךְ הוּא קָאָמַר, בְּגִין לְקַשְׂרָא
לִיהַ לְחֵי. וְחָשִׁיב נִבְּל דְּעָלִיָּה קָאָמַר.

בְּגוֹזְנָא דָא (בראשית יב) וַיִּשְׁתַּחֲוּ יִשְׂרָאֵל עַל
רֹאשׁ הַמֶּטֶה, וְכִי לְגַבֵּי דְבְרִיָּה סָגִיד.

אֵלָא לְאַתְרֵיהַ דְּשְׂכִינְתָא קָא כָּרַע וְסָגִיד, אוּף
הָכָא, וְהוּא עֵבֶר לְפָנֶיהֶם. מָאִי וְהוּא, דָא
שְׂכִינְתָא עֲלָאָה דְהָוָה אֲזָלָא קַמֵּיהַ (כְּרַע), וְדָא
הוּא נְטִירוֹ עֲלָאָה. כִּיִּן דְּחָמָא יַעֲקֹב, אָמַר,
הָא עֵידָן לְסָגִידָא לְגַבֵּיהַ דְּקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
דְהוּא אֲזִיל קַמֵּיהַ.

כָּרַע וְסָגִיד שְׁבַע זְמַנִּין עַד גִּשְׁתּוֹ עַד אַחֲרָיו,
וְלֹא כְּתִיב וַיִּשְׁתַּחֲוּ לְעִשׂוֹ. אֵלָא כִּיִּן

דְּחָמָא דְהָא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲזִיל קַמֵּיהַ,
כְּדִין סָגִיד לְקַבְלֵיהַ. בְּגִין דְּלֹא לְמִיָּהֵב יָקָר
לְמַסְגַּד לְאַחְרָא בַר מַנִּיָּה, וְכִלָּא אִיהוּ כְּדָקָא
יָאוּת. זַפְאִין אִינּוֹן צְדִיקָיָא דְכָל עוֹבְדֵיהוֹן
דְּקָא עֵבְדֵי בְּגִין יְקָרָא דְמֵאֲרִיָּהוֹן אִיהוּ, וּבְגִין
דְּלֹא יִסְטוּן לִיְמִינָא וְלִשְׂמָאלָא:

וַיִּרְץ עֲשׂוֹ לְקַרְאָתוֹ וַיַּחֲבֹקְהוּ וַיִּפֹּל עַל
צְוָאָרוֹ. צְוָאָרוֹ כְּתִיב חֶסֶר. וַיִּשְׁקָהוּ
וַיִּכְפּוּ. רַבִּי יַצְחָק אָמַר (ישעיה נז) וְהִרְשָׁעִים פִּיִּם
נִגְרָשׁ כִּי הַשְּׁקֵט לֹא יוּכַל וַיִּגְרָשׁוּ מִיָּמִיו רַפְּשׁ
וְטִיט, הָאִי קָרָא אֲתָמַר. וּמִלֵּי דְאוּרִיָּיתָא,
כְּמָה רְזִין עֲלָאִין אִית בְּהוּ מְשֻׁנִּין דָא מִן
דָא, וְכִלָּא חַד.

וְהִרְשָׁעִים פִּיִּם נִגְרָשׁ כִּי הַשְּׁקֵט לֹא יוּכַל,
דָא עֲשׂוֹ דְכָל עוֹבְדֵי בְרִשְׁעֵיו
וּבְחַיּוּבָא, דְהָא כַד אָתָא לְגַבֵּיהַ דְיַעֲקֹב,
עוֹבְדֵי לָא הָווּ בְּשִׁלּוּם, וַיִּפּוֹל עַל צְוָאָרוֹ,
חַד. צְוָאָרוֹ דָא יְרוּשָׁלַיִם דְּאִיהוּ צְוָאָרוֹ דְכָל
עֲלָמָא. וַיִּפֹּל עַל צְוָאָרוֹ, וְלֹא עַל צְוָאָרָיו. בְּגִין דְּתָרִין זְמַנִּין אֲתָחְרִיב כִּי

אָחד וְהַחֲרִיבוּ, וְעַל זֶה וַיִּפֹּל עַל צְוָאָרוֹ - אָחַד.

וַיִּשְׁקָהוּ נְקוּד לְמַעְלָה, כִּי לֹא נִשְׁקוּ בְרַצוֹנוֹ. וְשָׁנִינוּ, מַה זֶה שְׁכַתוּב (מִשְׁלֵי כ"ז) וְנַעֲתָרוֹת נְשִׁיקוֹת שׁוֹנָא? זֶה בַלְעָם כְּשִׁבְרָף אֶת יִשְׂרָאֵל, שֶׁהָרִי לֹא בָרַכְם בְּרַצוֹן הַלֵּב. אִף כָּאֵן נַעֲתָרוֹת נְשִׁיקוֹת שׁוֹנָא - זֶה עֲשׂוֹ.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, כְּתוּב (תְּהִלִּים א) קוֹמָה ה' הוֹשִׁיעֵנִי אֱלֹהֵי כִּי הִפִּית אֶת כָּל אֵיבֵי לְחֵי שְׁנֵי רְשָׁעִים שִׁבְרָתָהּ. וְשָׁנִינוּ, אֵל תִּקְרִי שִׁבְרָתָהּ אֲלֵא שִׁבְרָתָהּ, שֶׁהָרִי גָדְלוֹ שָׁנִיו וְחָשַׁב לְנִשְׁכָּא אוֹתוֹ וְכוּ'. וְעַל זֶה וַיִּבְכּוּ, זֶה בְּכָה וְזֶה בְּכָה, וּבְאֵרוּיָהּ הַחֲבָרִים.

בֵּא רֵאָה כַּמָּה הָיָה לְבוֹ וּרְצוֹנוֹ שֶׁל עֲשׂוֹ לִיעֶקֶב, שֶׁהָרִי אָפְלוֹ בְּאוֹתָהּ שְׁעָה חָשַׁב לְאַרְבֵּי זְמַן [בְּאֵרוּיָהּ תְּמִימִים] לַעֲשׂוֹת לוֹ רַעוּת וּלְקַטְרֵג לוֹ, וְעַל זֶה וַיִּבְכּוּ. זֶה הָיָה בּוֹכָה שֶׁלֹּא הָיָה חוֹשֵׁב לְהַנְצִיל מִיָּדוֹ, וְזֶה הָיָה בּוֹכָה מִשׁוּם שֶׁאָבִיו הָיָה קָטָן וְלֹא יָכוֹל לוֹ.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, וְדַאי נַחֲלֵשׁ רְגִזוֹ שֶׁל עֲשׂוֹ בְּשַׁעֲהַ שְׂרָאָה אֶת יַעֲקֹב. מַה הִטְעָם? מִשׁוּם שֶׁהָרִי הִסְפִּים עֲמוֹ אוֹתוֹ מִמְּנָה שֶׁל עֲשׂוֹ, וְעַל זֶה לֹא יָכַל עֲשׂוֹ לְשַׁלֵּט בְּרְגִזוֹ, שֶׁהָרִי כָּל הַדְּבָרִים שֶׁל הָעוֹלָם הָיָה תְּלוּיִים לְמַעְלָה, וּכְשֶׁהִסְפִּימוֹ לְמַעְלָה בְּתַחֲלָה - הִסְפִּימוֹ לְמַטָּה. הַשְּׁלִטוֹן אֵינּוּ לְמַטָּה עַד שֶׁנִּתְּן הַשְּׁלִטוֹן לְמַעְלָה, וְהַפֵּל תְּלוּי זֶה בְּזָה.

יַעֲבָר נָא אֲדֹנָי לְפָנַי עֲבָדוֹ וְאֲנִי אֲתַנְהִלָּה לְאִטִּי וְגו'. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, הֵינּוּ מַה שֶׁאֲמַרְנוּ בְּתַחֲלָה, שֶׁיַּעֲקֹב לֹא רָצָה עֲכָשׁוֹ אוֹתָן בְּרִכּוֹת רֵאשׁוֹנוֹת שֶׁפָּרְכוּ אָבִיו, (מִשׁוּם שְׁכַתוּב (אִיכָה א) טוֹב לִנְבֵר כִּי יִשָּׂא עַל

מִקְדָּשָׁא. חַד מִבְּבָל, וְחַד מִזְרַעֲיָה דְעֲשׂוֹ, דְאִפִּיל גְּרַמְיָה עֲלֵיהּ זְמָנָא חָדָא וְחָרִיב לֵיהּ. וְעַל דָּא וַיִּפֹּל עַל צְוָאָרוֹ חַד.

וַיִּשְׁקָהוּ, נְקוּד לְעֵיל, דְלֹא נִשְׁקִיָּה בְּרַעוּתֵיהּ. וְתַנּוּן מָאִי דְכְּתִיב, (מִשְׁלֵי

כ"ז) וְנַעֲתָרוֹת נְשִׁיקוֹת שׁוֹנָא, דָּא בַלְעָם כַּד בְּרִיף לִזְוֹן לְיִשְׂרָאֵל. דְּהָא לֹא בְּרִיף לִזְוֹן בְּרַעוּתָא דְלִבָּא. אוּף הָכָא נַעֲתָרוֹת נְשִׁיקוֹת שׁוֹנָא, דָּא עֲשׂוֹ.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, כְּתִיב (תְּהִלִּים א) קוֹמָה יי הוֹשִׁיעֵנִי אֱלֹהֵי כִּי הִפִּית אֶת כָּל אוֹיְבֵי לְחֵי שְׁנֵי רְשָׁעִים שִׁבְרָתָהּ. וְתַנּוּן אֵל תִּקְרִי שִׁבְרָתָהּ אֲלֵא שִׁבְרָתָהּ. דְּהָא אִסְגִּיאוֹ שִׁינּוּי וְחָשִׁיב לְנִשְׁכָּא לֵיהּ וְכוּ'. וְעַל דָּא וַיִּבְכּוּ, דָּא כְּכִי וְדָא כְּכִי, וְאוּקְמוּיָהּ חֲבָרִיָּא.

תָּא חֲזִי, כַּמָּה הָוָה (דף קעב ע"א) לְבִיָּה וּרַעוּתֵיהּ דְעֲשׂוֹ לְגַבֵּי דְיעֶקֶב, דְּהָא אָפִילוּ בְּהֵוָה שַׁעֲתָא חָשִׁיב לְאַרְבֵּי זְמַנִּין (כ"א לְאוּרְכָא דְיוֹמִין) לְמַעַבְדַּד לֵיהּ בִּישִׁין וּלְקַטְרֵגָא לֵיהּ, וְעַל דָּא וַיִּבְכּוּ. דָּא הָוָה כְּכִי, דְלֹא הָוָה חָשִׁיב לְאַשְׁתַּזְבָּא מִן יְדוּי. וְדָא הָוָה כְּכִי, בְּגִין דְאָבוּי הָוָה קָיִים וְלֹא יָכִיל לֵיהּ.

אָמַר רַבִּי אַבָּא וְדַאי אֲתַחֲלֵשׁ רוּגְזֵיהּ דְעֲשׂוֹ בְּשַׁעֲתָא דְחָמָא לֵיהּ לִיעֶקֶב. מָאִי טַעֲמָא, בְּגִין דְּהָא אִסְתַּפְּסָם בְּהַדְרִיָּה הֵוָה מִמְּנָא דְעֲשׂוֹ. וְעַל דָּא לֹא יָכִיל עֲשׂוֹ לְשַׁלְטָאָה בְּרוּגְזֵיהּ, דְּהָכִי כָּל מְלִין דְּהָאִי עֲלִמָא תְּלִיין לְעִילָא. וְכַד אִסְתַּפְּמוּ לְעִילָא בְּקַדְמִיתָא אִסְתַּפְּמוּ לְתַתָּא. שְׁלִטְנוּתָא לָאוּ אִיהוּ לְתַתָּא עַד דְאִיתְּהִיב שְׁלִטְנוּתָא לְעִילָא, וְכִלָּא דָּא כְּדָא תְּלִיא :

יַעֲבָר נָא אֲדֹנָי לְפָנַי עֲבָדוֹ וְאֲנִי אֲתַנְהִלָּה לְאִטִּי וְגו'. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, הֵינּוּ דְקַאֲמְרִינָן בְּקַדְמִיתָא דְיעֶקֶב

בנעוריו, וכתוב (משלי לא) ותשחק ליום אחרון ועדין לא התקיימו בו אפלו אחד מהם, משום שהעביר אותם לסוף הימים בשעה ששיצטרכו לבניו מול כל עמי העולם.

ולכן בשעה שאמר עשו נסעה ונלכה, ונחלק העולם הזה פאחד ונשלט פאחד - מה אמר יעקב? יעבר נא אדני לפני עבדו. יקדים עשו שלטונו עכשו בעולם הזה, יעבר נא, כמו שנאמר (מיכה ב) ויעבר מלכם לפנייהם וה' בראשם, הקדם אתה שלטונך בתחלה בעולם הזה - ואני אתנהלה לאטי, אני אעלה עצמי לאותו עולם הבא ולסוף הימים, לאותם ימים שהולכים לאט.

ה'רנ"ד המלאכה - איזו מלאכה? זו אספקלריה שלא מאירה שבה נעשה מעשה העולם. אשר לפני - זוהי מלפני ה' בכל מקום. ולרגל הילדים - זהו סוד של הפרוכים להראות סוד האמונה שהוא נדבק בהם.

עד אשר אבא אל אדני שעירה - אני אסבל גלות שלך עד שיבא ויגיע זמני לשלט על הר עשו, כמו שנאמר (עובדיה א) ועלו מושיעים בחר ציון לשפט את הר עשו, ואז והיתה לה' המלוכה.

ויעקב נסע ספתה ויכן לו בית ולמקנהו עשה ספת על בן קרא שם המקום ספות. רבי חייא פתח ואמר, (תהלים קכו) שיר המעלות לשלמה אם ה' לא יבנה בית וגו', אם ה' לא ישמר עיר וגו'. בא ראה, בשעה שעלה ברצון הקדוש ברוך הוא לברא עולם, הוציא מתוך ניצוץ חזק קשר אחד, והתלהט מתוך החשך, ונשאר בעליה ויבד למטה. אותה חשכה להטה [והתלהט] במאה שבילים

לא בעא השתא אינון ברכאן קדמאי דברכיה אבוי. (ס"א בגין דכתיב, איכה ג) מוב לנבר כי ישא על בנעוריו. וכתוב (משלי לא) ותשחק ליום אחרון) ועדיין לא אתקיימו ביה אפילו חד מנייהו. בגין דסליק לון לסוף יומיא בשעתא דאצטריכו לבנוי לגבי כל עמין דעלמא.

ובגין כך בשעתא דאמר עשו נסעה ונלכה, ונפלוג האי עלמא כחדא ונשלט כחדא. מה אמר, יעבר נא אדני לפני עבדו. יקדים עשו שלטניה השתא בהאי עלמא. יעבר נא, כמה דאת אמר, (מיכה ב) ויעבור מלכם לפנייהם וי' בראשם, אקדים אנת שולטנותך בקדמיתא בהאי עלמא, ואני אתנהלה לאטי. אנא אסלק גרמי לההוא עלמא דאתי ולסוף יומיא לאינון יומיא דאזלין לאט.

ה'רנ"ד המלאכה, מאן מלאכה. דא אספקלריא דלא נהרא דבה אתעביד עבידתא דעלמא. אשר לפני, דא היא מן קדם יי בכל אתר. ולרגל הילדים, דא הוא רזא דכרוכים, לאחזאה רזא דמהימנותא דאיהו אתדבק בהו.

עד אשר אבא אל אדני שעירה, אנא אסבול גלותא דילך עד דיייתי וימטי זמנא דילי לשלטאה על הר עשו, כמה דאת אמר, (עובדיה א) ועלו מושיעים בחר ציון לשפט את הר עשו, וכדין והיתה ליי המלוכה:

ויעקב נסע ספתה ויכן לו בית ולמקנהו עשה ספת על בן קרא שם המקום ספות. רבי חייא פתח ואמר, (תהלים קכו) שיר המעלות לשלמה אם ה' לא יבנה בית וגו', אם יי לא ישמר עיר וגו'. תא חזי, בשעתא דסליק ברעותא דקדשא בריך

דַּרְכִּים דְּקִיקִים גְּדוּלִים, וְנַעֲשֶׂה
בֵּית שֶׁל הָעוֹלָם.

בֵּית זֶה הוּא בְּתוֹךְ אֲמֻצֵּעַ הַפֶּל.
כְּמֵה פְתָחִים וְחֲדָרִים לוֹ סָבִיב
סָבִיב, מְקוֹמוֹת עֲלִיוֹנִים קְדוּשִׁים,
שֵׁם מְקַנְנֹת צְפָרֵי הַשָּׁמַיִם כֹּל אֶחָד
וְאֶחָד לְמִינוֹ. בְּתוֹכּוֹ יוֹצֵא אֵילָן
גְּדוֹל אֶחָד וְחֹזֵק, עֲנַפָּיו וּפְרִיּוֹ רַב,
מְזוּן לְכָל בּוֹ. אוֹתוֹ הָאֵילָן עוֹלָה
לְעַנְיֵי הַשָּׁמַיִם, וְנִטְמָן בֵּין שְׁלֹשֶׁה
הָרִים. מִתַּחַת לְשִׁלְשֵׁת הַהָרִים
הֵלְלוּ יוֹצֵא, עוֹלָה לְמַעְלָה וְיִוָּרֵד
לְמַטָּה.

הַבַּיִת הַזֶּה מְשַׁקֵּה מִמֶּנּוּ וּגְנוּזוּ
בְּתוֹכּוֹ כְּמֵה גְנוּזִים עֲלִיוֹנִים שֶׁלֹּא
נִדְעוּ, בְּזֶה נִבְנְהָ בֵּית זֶה וְנִתְקַן.
אוֹתוֹ הָאֵילָן מִתְגַּלֶּה בַּיּוֹם
וּמִתְכַּסֶּה בַּלַּיְלָה. וְהַבַּיִת זֶה שׁוֹלֵט
בַּלַּיְלָה וּמִתְכַּסֶּה בַּיּוֹם.

בְּשַׁעֲרָה שֶׁנִּכְנַס הַחֹשֶׁף וְנִקְשָׁר בּוֹ
שׁוֹלֵט, וְכָל הַפְּתָחִים סְתוּמִים מִכָּל
הַצְּדָדִים. אַז כְּמֵה רִוּחוֹת פּוֹרְחוֹת
בְּאֹוִיר, תְּאֻבוֹת לְדַעַת וְלִהְכַנֵּס בּוֹ,
וְנִכְנָסוֹת בֵּין אוֹתָן צְפָרִים,
וְלוֹקְחוֹת עֲדוֹת, וְשִׁטוֹת וְרוּאוֹת
מֵה שְׁרוּאוֹת.

עַד שֶׁמִּתְעוֹרֵר אוֹתוֹ חֹשֶׁף שֶׁנִּקְשָׁר
בּוֹ, וּמוֹצֵא שְׁלֵהֶבֶת אַחַת, וּמִכָּה
בְּכָל הַפְּטִישִׁים הַחֹזְקִים, וּפּוֹתַח
פְּתָחִים וּבּוֹקֵעַ סְלָעִים. עוֹלָה
וְיִוָּרֵד אוֹתָהּ שְׁלֵהֶבֶת וּמִכָּה
בְּעוֹלָם וּמִעוֹרֶרֶת קוֹלוֹת לְמַעְלָה
וְלְמַטָּה.

וְאִז כְּרוּז אֶחָד עוֹלָה וְנִקְשָׁר בְּאֹוִיר
וְקוֹרָא. אוֹתוֹ אֹוִיר יוֹצֵא מִתּוֹךְ
עֲמוּד עֲנָן שֶׁל הַמִּזְבֵּחַ הַפְּנִימִי,
וּכְשִׁיּוֹצֵא מִתְפַּשֵּׁט לְאַרְבַּעַת צְדָדֵי
הָעוֹלָם. אֶלֶף אֲלָפִים עוֹמְדִים מִצַּד

הוּא לְמַבְרֵי עֲלֵמָא, אֲפִיק מְבוּצֵינָא
דְּקַרְדִּינֹתָא חַד קְטוּרָא, וְאַתְלֵהִיט מַגּוּ
חֲשׂוּכָא, וְאַשְׁתָּאָר בְּסִלְיָו, וְנִנְחַתָּא לְתַתָּא,
הֵהִיא חֲשֻׁכָה לְהִיט (וְאַתְלֵהִיט)
בְּמֵאָה שְׁבִילִין
אוֹרְחִין דְּקִיקִין רַבְרָבָן, וְאַתְעֵבִיד בֵּיתָא
דְּעֲלֵמָא.

הָאִי בֵּיתָא אִיהוּ גּוּ אֲמֻצֵּעִיתָא דְכֻלָּא, כְּמֵה
פְתָחִין וְאוֹדְרִין לִיה סְחֹר סְחֹר,
דְּוִכְתִּין עֲלֵאִין קְדִישִׁין, תְּמָן מְקַנְיֵי צְפָרֵי
שְׁמַיָא, כֹּל חַד וְחַד לְזִינְיָה. בְּגוּוִיָּה נְפִיק חַד
אֵילָנָא רַבְרָבָא וְתִקִּיף עַפְיָיָה וְאַנְבִּיָּה סְגִי,
מְזוּנָא לְכֻלָּא בִּיה. הֵהוּא אֵילָנָא סְלִיק לְעַנְיֵי
שְׁמַיָא וְאַתְטַמַּר בֵּין תְּלַת טוּרִין, מִתְחַחֹת
אֵילִין תְּלַת טוּרִין נְפִיק, סְלִיק לְעֵילָא נְחִית
לְתַתָּא.

הָאִי בֵּיתָא אֲתַשְׁקִיָּא מְנִיָּה, וְגְנִיזוּ בְּגוּוִיָּה
כְּמֵה גְנִיזִין עֲלֵאִין דְּלֹא אֲתִידְעוּ, כְּדָא
אֲתַבְנִי הָאִי בֵּיתָא וְאַשְׁתַּכְּלַל. הֵהוּא אֵילָנָא
אֲתַגְלִיָּא בִּימָמָא, וְאַתְכַּפְּסִיא בְּלֵילִיא, וְהָאִי
בֵּיתָא שְׁלֵטָא בְּלֵילִיא וְאַתְכַּפְּסִיא בִּימָמָא.

בְּשַׁעֲרָה דְּעָאֵל חֲשׂוּכָא וְאַתְקַטִּיר בִּיה
שְׁלֵטָא, וְכָל פְתָחִין סְתִימִין מִכָּל
סְטְרִין, כְּדִין כְּמֵה רִוּחִין פְּרָחִין בְּאֹוִירָא,
תְּאִיבִין לְמַנְדַּע וְלְמִיעַל בִּיה, וְעָאֵלִין בֵּין
אֵינוּן צְפּוּרִין, וְנִטְלִין סְהֵדוּתָא, וְשִׁטְיִין
וְחֻמָּאן מֵה דְחֻמָּאן.

עַד דְּאַתְעַר הֵהוּא חֲשׂוּכָא דְאַתְקַטִּיר בִּיה,
וְאַפִּיק חַד שְׁלֵהוּבָא וּבְטַשׁ בְּכָל פְּטִישִׁין
תְּקִיפִין, וּפְתַח פְתָחִין, וּבְקַע טְנָרִין. סְלָקָא

וְנִנְחַתָּא הֵהוּא שְׁלֵהוּבָא, וּבְטַשׁ בְּעֲלֵמָא, וְאַתְעַר קְלִין לְעֵילָא וְתַתָּא.

כְּדִין חַד (דָּף קַעב ע"ב) כְּרוּזָא סְלִיק, וְאַתְקַטִּיר בְּאֹוִירָא, וְקָרִי, הֵהוּא אֹוִירָא
נְפָקָא מַגּוּ עֲמוּדָא דְעַנְנָא דְמַדְבַּחָא פְּנִימָאָה, וְכַד נְפָקָא אֲתַפְּשֵׁט

שהוא שמאל, ורבוא רבכות
עומדים מצד שהוא ימין, והכרוז
עומד בקיומו, קורא בחיל ומכריז.
אז כמה אותם שמתקנים שירה
ועובדים עבודה, ושני פתחים
נפתחים, אחד לצד דרום ואחד
לצד צפון.

עודה הבית הזה ונתן ומתקשר
בין שני צדדים, ושירים מזמרים
ותשבחות עולות. אז נכנס מי
שנכנס בלחש, והבית מתלהט
בששה אורות מאירים זיו לכל
צד, ונהרות בשמים יוצאים
ומשקים כל חיות השדה, כמו
שנאמר (תהלים קד) ישקו כל חיתו
שדי ישברו פראים צמאם וגו',
ומזמרים עד עלות הבקר.
וכשעולה הבקר, אז כוכבים
ומזלות השמים וחילותיהם, כלם
משבחים ואומרים שירה, כמו
שנאמר (איוב לח) בן יחד ככבי בקר
ויריעו כל בני אלהים.

בא ראה, (תהלים קכו) אם ה' לא
יבנה בית שוא עמלו בוניו בו, אם
ה' לא ישמר עיר שוא שקד שומר.
אם ה' וגו' - זה המלך העליון
שהוא בונה את הבית הזה תמיד
ומתקן אותו. אימתי? כשעולים
הרצונות והעבודות מלמטה
כראוי.

אם ה' לא ישמר עיר, אימתי?
בשעה שנחשף הלילה והצדדים
המזינים שורים ומשוטטים
בעולם, והפתחים סתומים,
ונשמר מפל הצדדים שלא יתקרב
בו ערל וטמא, כמו שנאמר (ישעיה
ב) לא יוסיף לבא כף עוד ערל
וטמא, שעתיד הקדוש ברוך הוא
להעבירם מן העולם.

מי ערל ומי טמא? אלא הפל אחד
ערל וטמא. זהו שהתפתה בו
והלך אחריו אדם ואשתו וגרמו

בארבע סטרי עלמא. אלה אלפין קיימין
מסטרא דאיהו שמאלא, ורבוא רבוון
קיימין מסטרא דאיהו ימינא, וכרוזא קאים
בקיומיה. קרא בחיל ואכריז, פדין כמה
אינון דמתקני שירתא ופליחין פולחנא,
ותרין פתחין פתיחו. חד לסטר דרומא, וחד
לסטר צפון.

סלקא האי ביתא ואתייבת ואתקטרת בין
תרין סטרין, ושירין מזמרין
ותושבחין סלקין. פדין עאל מאן דעאל
בלחישא, וביתא מתלהטא בשית נהורין,
נהרין זיוא לכל סטר, ונהרין דבוסמא
נפקין. ואתשקין כל חיות ברא, כמה דאת
אמר (תהלים קד) ישקו כל חיתו שדי ישברו
פראים צמאם וגו'. וזמרין עד דסלקא
צפרא. וכד סלקא צפרא כדין ככביא ומזלי
שמיא וחיליהון פלהון משבחין ואמרי
שירתא, כמה דאת אמר, (איוב לח) בן יחד
ככבי בקר ויריעו כל בני אלהים.

תא חזי, (תהלים קכו) אם ה' לא יבנה בית שוא
עמלו בוניו בו. אם יי לא ישמר עיר
שוא שקד שומר. אם יי וגו' דא מלכא
עלאה, דאיהו בונה להאי ביתא תדיר
ואתקין ליה, אימתי, פד סלקין רעותין
פולחנין מתתא כדקא יאות.

אם יי לא ישמר עיר, אימתי, בשעתא
דאתחשכא ליליא, וסטרין מזיינין
שראן ושטאן בעלמא, ופתחין סתימין,
ואתנטיר מפל סטרין דלא יקרב ביה ערל
ומסאבא, כמה דאת אמר (ישעיה נב) לא יוסיף
יבא כף עוד ערל וטמא, דזמין קדשא בריך
הוא לאעברא לון מעלמא.

מאן ערל ומאן טמא. אלא כלא חד, ערל וטמא. דא הוא דאתפתא ביה

מִוֹת לְכָל הָעוֹלָם, וְהוּא הַמְטָמֵא אֶת הַבַּיִת הַזֶּה עַד אוֹתוֹ זְמַן שְׁיַעֲבִירוּ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מִן הָעוֹלָם. מִשּׁוּם כִּף אִם ה' לֹא יִשְׁמַר עִיר, שְׁוֹא וְדָאִי.

בֵּא רָאה, וַיַּעֲקֹב נִסְע סַכְתָּה, נִסְע כְּנֻגַד חִלְקוֹ שֶׁל הָאֱמוּנָה. מַה כְּתוּב לְמַעְלָה? וַיֵּשֶׁב בַּיּוֹם הַהוּא עָשׂו לְדַרְכּוֹ שְׁעִירָה, וְכְתוּב וַיַּעֲקֹב נִסְע סַכְתָּה. אֲלֵא כָּל אֶחָד נִפְרָד לְצַד שְׁלוֹ - עָשׂו לְצַד שְׁעִיר, מַה זֶה שְׁעִיר? זוֹ אִשָּׁה זָרָה, אֵל נָכֵר. וַיַּעֲקֹב נִסְע סַכְתָּה, זוֹ הָאֱמוּנָה הָעֲלִיוֹנָה.

וַיִּבֶן לוֹ בַּיִת, כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר (שם) בַּיִת יַעֲקֹב. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, שְׁתַּקֵּן תְּפִלַּת עֲרַבִּית כְּרֵאוּי. וְלִמְקַנְהוּ עָשָׂה סַכַּת, שְׁאָר סַכּוֹת לְשִׁמּוֹר אוֹתָם, וְזֶהוּ חִלְקוֹ. וְאִזּוֹ וַיָּבֵא יַעֲקֹב שְׁלָם - שְׁלָם מֵהַכֵּל, וּבִאֲרוּהוּ. וְכְתוּב (תהלים עו) וַיְהִי בְשָׁלָם סָפוּ וְגו', וּבִאֲרוּהוּ, וְהַכֵּל סוּד אֶחָד.

אִזּוֹ הַתְּחַבְּרָה עִמּוֹ הָאֱמוּנָה כְּשֶׁהִיָּה שְׁלָם, כְּשֶׁהִתְעַטֵּר בְּמִקּוּם שְׂרָאוּי לוֹ, וְאִזּוֹ סִכָּה זוֹ הִתְעַטְרָה עִמּוֹ, שְׁהִיָּה שְׁלָם מֵהָאֲבוֹת, שְׁהִיָּה שְׁלָם מִבְּנָיו, וְזֶהוּ שְׁלָם, שְׁלָם לְמַעְלָה שְׁלָם לְמַטָּה, שְׁלָם בְּשָׁמַיִם שְׁלָם בְּאָרֶץ. שְׁלָם לְמַעְלָה - שֶׁהוּא כֹּלֵל הָאֲבוֹת, תְּפָאֲרַת יִשְׂרָאֵל. שְׁלָם לְמַטָּה - בְּכַנְיֵי הַקְדוּשִׁים. שְׁלָם בְּשָׁמַיִם שְׁלָם בְּאָרֶץ. וְאִזּוֹ וַיְהִי בְשָׁלָם סָפוּ, וּבִאֲרוּהוּ. מִיָּד מַה כְּתוּב? וַתֵּצֵא דִינָה בַת לֵאָה, וּבִאֲרוּהוּ הַחֲבָרִים

בֵּא רָאה כְּמָה דְרָגוֹת וַיְצַדִּים נִפְרָדִים לְמַעְלָה, וְכֻלָּם מִשְׁנַיִם זֶה מִזֶּה, חִיּוֹת מִשְׁנׁוֹת אֵלּוּ מֵאֵלּוּ, אֵלֶּה מִקְטָרְגִים לְשִׁלְטַת עַל אֵלֶּה וְלְטָרְף טָרְף כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְמִינוֹ. מִצַּד שֶׁל רוּחַ הַטְּמָאָה כְּמָה דְרָגוֹת נִפְרָדוֹת, וְכֻלָּם אוֹרְבִים לְקַטְרְג

מִשְׁנַיִן אֵלִין מֵאֵלִין, אֵלִין

וְאִזּוֹ אֲבַתְרִיָּה אָדָם וְאִנְתְּתִיָּה, וְגָרִימוֹ מוֹתָא לְכָל עַלְמָא. וְאִיהוּ דְמִסְאִיב הָאִי בֵּיתָא, עַד הַהוּא זְמַנָּא דִּיעְבַר לִיהַּ קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִעַלְמָא. בְּגִין כִּף אִם יי לֹא יִשְׁמַר עִיר, שְׁוֹא וְדָאִי.

הָא חֲזִי, וַיַּעֲקֹב נִסְע סַכְתָּה, אֲתַנְטִיל לְקַבְלָא חוּלְקִיָּה דְמֵהִימְנוּתָא. מַה כְּתִיב לְעֵילָא, וַיֵּשֶׁב בַּיּוֹם הַהוּא עָשׂו לְדַרְכּוֹ שְׁעִירָה, וְכְתִיב וַיַּעֲקֹב נִסְע סַכְתָּה. אֲלֵא כָּל חַד אֲתַפְרֵשׁ לְסַטְרָא דִּילִיָּה, עָשׂו לְסַטְרָא דְשְׁעִיר. מָאן שְׁעִיר, דָּא הִיא אִשָּׁה זָרָה אֵל נָכֵר. וַיַּעֲקֹב נִסְע סַכְתָּה, דָּא מֵהִימְנוּתָא עַלְאָה.

וַיִּבֶן לוֹ בַּיִת, כְּמָה דָּאֲתָּ אָמַר, (ישעיה ב) בַּיִת יַעֲקֹב. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, דְּאֲתַקִּין תְּפִלַּת עֲרַבִּית כְּדָקָא יָאוּת. וְלִמְקַנְהוּ עָשָׂה סַכַּת, שְׁאָר סַכַּת לְנִטְרָא לּוֹן וְדָא הוּא חוּלְקִיָּה. וְכַדִּין וַיָּבֵא יַעֲקֹב שְׁלָם. שְׁלָם מִכָּלָא וְאוּקְמוּהָ. וְכְתִיב, (תהלים עו) וַיְהִי בְשָׁלָם סָפוּ וְגו', וְאוּקְמוּהָ, וְכֻלָּא רָזָא חֲדָא.

בְּדִין אֲתַחֲבַר עֲמִיָּה מֵהִימְנוּתָא כַּד הוּא שְׁלָם כַּד אֲתַעֲטֵר בְּדוּכְתִיָּה דְאֲתַחֲזִי לִיהַּ. וְכַדִּין הָאִי סִכָּה אֲתַעֲטֵרַת בִּהְדִּיָּה, דְּהוּא שְׁלָם מֵאֲבָהּוֹן, דְּהוּא שְׁלָם מִבְּנָיו, וְדָא הוּא שְׁלָם. שְׁלָם לְעֵילָא שְׁלָם לְתַתָּא, שְׁלָם בְּשָׁמַיָּא שְׁלָם בְּאָרְעָא. שְׁלָם לְעֵילָא דְאִיהוּ כֹּלְלָא דְאֲבָהּוֹן, תְּפָאֲרַת יִשְׂרָאֵל. שְׁלָם לְתַתָּא בְּבִנוּי קְדִישִׁין. שְׁלָם בְּשָׁמַיָּא, שְׁלָם בְּאָרְעָא, וְכַדִּין וַיְהִי בְשָׁלָם סָפוּ וְאוּקְמוּהָ. מִיָּד מַה כְּתִיב וַתֵּצֵא דִינָה בַת לֵאָה, וְאוּקְמוּהָ חֲבָרִיָּא.

הָא חֲזִי, כְּמָה דְרָגִין וְסַטְרִין מִתְפָּרְשָׁן לְעֵילָא וְכֻלְהוּ מִשְׁנַיִן דָּא מִן דָּא. חִיוּן

מְקַטְרְגִין לְשִׁלְטָאָה עַל אֵלִין וְלִמְטְרָף טְרַפִּין
כָּל חַד וְחַד לְזִינְיָהּ. מִסְטְרָא דְרוּחָא מְסַאָבָא
כְּמָה דְרַגִּין מִתְפָּרְשִׁין, וְכִלְהוּ כְּמִן לְקַטְרְגָא
אֵלִין לְקַבִּיל אֵלִין, דְּהָא כְּתִיב (דְּבָרִים כֵּב) לֹא
תִחְרַשׁ בְּשׁוּר וּבַחֲמֹר יִחְדּוּ, דְּכַד קָא
מִתְחַבְּרִין מְקַטְרְגִי עַלְמָא.

וְהָא חֲזִי, תִּיאֻבְתָּא דְדַרְגִּין מְסַאָבִין לָאו
אִיהוּ אָלָא לְקַטְרְגָא בְּסִטְרִין קְדִישִׁין.
יַעֲקֹב דְּאִיהוּ קְדִישָׁא, כִּלְהוּ כְּמִן לִיה וְקַטְרְגוּ
בְּהַדְיָה. בְּקַדְמִיתָא נְשַׁכִּיה חוּיָא, כְּמָה דְאַתָּ
אָמַר וַיִּגַע בְּכַף יָרֻכוּ, הַשְׁתָּא נְשַׁכִּיה חֲמֹר.
חֲמִין אִיהוּ קָאִים לְגַבֵּי חוּיָא, הַשְׁתָּא שְׂמַעוּן
וְלוֹי דְאַתּוּ מִסְטְרָא (דף קעג ע"א) דְּדִינָא
קְשִׁיָּא קְיִימוּ לְגַבִּיה דְחֲמֹר וְשִׁלְטוּ עַלֹי
בְּכָל סִטְרִין וְאַתְּכַפִּיָּא קְמִיִּיהוּ. כְּמָה דְאַתָּ
אָמַר וְאֵת חֲמֹר וְאֵת שְׂכָם בְּנוּ הָרְגוּ לְפִי
חֲרָב. וְשְׂמַעוּן דְּהָה (שׁוּר) מְזַלִּיה (אִיהוּ) שׁוּר,
אַתָּא עַל חֲמֹר וְקַטְרְג בִּיה, בְּגִין דְלָא
יִתְחַבְּרוּן כַּחְדָּא, וְאַשְׁתַּפַּח אִיהוּ מְקַטְרְגָא
דִּילִיה.

וְכִלְהוּ אֲתִי לְקַטְרְגָא לִיה לְיַעֲקֹב וְאַשְׁתַּזִּיב,
וְלִבְתֵּר אִיהוּ שְׁלִיט עַלִּיהוּ. לְבַתֵּר
אַתָּא שׁוּר וְאַשְׁתַּלִּים בְּחֲמֹרִים דְּכִלְהוּ
מִסְטְרָא דְחֲמֹר. יוֹסֵף דְּאִיהוּ שׁוּר, וּמְצָרִים
דְּאִינוּן חֲמֹרִים דְּכְתִיב בְּהוּ (יחזקאל כג) אֲשֶׁר
בְּשׁוּר חֲמֹרִים בְּשָׂרָם.

וְעַל דָּא לְבַתֵּר בְּנֵי יַעֲקֹב נְפְלוּ בֵּין אִינוּן
חֲמֹרִים, בְּגִין דְּאַזְדַּוּג שׁוּר בְּהַדְיָהוּ,

וְנִשְׁכּוּ לֹזַן גְּרַמְיָא וּבְשָׂרָא. עַד דְּאַתְעַר לֹוי כְּמַלְקָדְמִין וּבְדַר לְאִינוּן
חֲמֹרִים (ס"א דְאַזְדַּוּגוּ) לְכַפִּיָּא לֹזַן וְתַבַּר תּוּקְפֵהוּן מֵעַלְמָא, וְאַפִּיק לְשׁוּר
מִתְּפִין. הָדָא הוּא דְכְתִיב, (שְׁמוֹת יג) וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת עֲצָמוֹת יוֹסֵף עִמּוֹ.

הָא חֲזִי, כַּד אַתָּא שְׂמַעוּן בְּקַדְמִיתָא עַל הַהוּא חֲמֹר, אַתְעַר עַלִּיהוּן דִּם

אֵלָה כְּנַגְד אֵלָה, שְׁהָרִי כְּתוּב (דְּבָרִים
כב) לֹא תִחְרַשׁ בְּשׁוּר וּבַחֲמֹר יִחְדּוּ,
שְׂכַשְׂמַתְחַבְּרִים, מְקַטְרְגִים עוֹלָם.
וְכֹא וְרָאָה, תִּשְׁוֹקַת הַדְּרָגוֹת
הַטְּמָאוֹת אִינְהָ אֵלָא לְקַטְרְג
בְּצַדָּדִים הַקְּדוּשִׁים. יַעֲקֹב, שְׁהוּא
קְדוּשׁ, כִּלְמַס אֲרַבּוּ לוֹ וְקַטְרְגוּ עִמּוֹ.
בְּתַחֲלָה נִשְׁכּוּ נַחֲשׁ, כְּמוֹ שְׁנַאָמַר
וַיִּגַע בְּכַף יָרֻכוּ. עַלְשׁוּ נִשְׁכּוּ חֲמֹר.
שָׂם הוּא עוֹמֵד אֲצֵל הַנְּחָשׁ. עַלְשׁוּ
שְׂמַעוּן וְלוֹי, שְׂכָאוּ מִצַּד הַדִּין
הַקְּשָׁה, עֲמַדוּ כִּלְפֵי חֲמֹר וְשִׁלְטוּ
עַלִּי בְּכָל הַצַּדִּים וּנְכַפֵּה לְפָנֵיהֶם,
כְּמוֹ שְׁנַאָמַר וְאֵת חֲמֹר וְאֵת שְׂכָם
בְּנוּ הָרְגוּ לְפִי חֲרָב. וְשְׂמַעוּן שְׁהִיה
[שׁוּר], מְזַלּוּ [הוּא] שׁוּר, כֹּא עַל חֲמֹר
וְקַטְרְג בּוּ כְּדִי שְׁלֹא יִתְחַבְּרוּ
כַּחְדָּא, וְנִמְצָא שְׁהוּא מְקַטְרְג שְׁלוֹ.
וְכִלְמַס בָּאִים לְקַטְרְג לְיַעֲקֹב, וְהוּא
נִצָּל, וְאַחַר כֵּף הוּא שׁוֹלֵט עַלִּיהֶם.
אַחַר כֵּף כֹּא שׁוּר וְנִשְׁלַם בְּחֲמֹרִים
שְׂכָלְמַס מִצַּד חֲמֹר - יוֹסֵף שְׁהוּא
שׁוּר, וּמְצָרִים שְׁהֶם חֲמֹרִים,
שְׂכַתוּב בְּהֶם (יחזקאל כג) אֲשֶׁר בְּשׁוּר
חֲמֹרִים בְּשָׂרָם.

וְעַל זֶה אַחַר כֵּף בְּנֵי יַעֲקֹב נְפְלוּ בֵּין
אוֹתָם חֲמֹרִים, מִשׁוּם שְׁהַזְדַּוּג
שׁוּר עִמָּם וְנִשְׁכּוּ אוֹתָם עֲצָמוֹת
וּבְשָׂרָה, עַד שְׁהַתְעוֹרֵר לוֹי כְּמוֹ
מְקַדָּם וּפְזַר אוֹתָם הַחֲמֹרִים
[שְׁהַזְדַּוּגוּ] לְכַפּוֹת אוֹתָם, וְשַׁבַּר כְּתָם
מִהַעוֹלָם, וְהוֹצִיא אֶת הַשׁוּר מִשָּׁם.
זֶהוּ שְׂכַתוּב (שְׁמוֹת יג) וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת
עֲצָמוֹת יוֹסֵף עִמּוֹ.

כֹּא רָאָה, כְּשָׂבָא שְׂמַעוּן בְּתַחֲלָה
עַל אוֹתוֹ חֲמֹר, הַתְעוֹרֵר עַלִּיהֶם
דִּם שְׁנַמְלוּ, וְאַחַר כֵּף וַיַּהֲרֹגוּ כָּל

וְנִשְׁכּוּ לֹזַן גְּרַמְיָא וּבְשָׂרָא. עַד דְּאַתְעַר לֹוי כְּמַלְקָדְמִין וּבְדַר לְאִינוּן
חֲמֹרִים (ס"א דְאַזְדַּוּגוּ) לְכַפִּיָּא לֹזַן וְתַבַּר תּוּקְפֵהוּן מֵעַלְמָא, וְאַפִּיק לְשׁוּר
מִתְּפִין. הָדָא הוּא דְכְתִיב, (שְׁמוֹת יג) וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת עֲצָמוֹת יוֹסֵף עִמּוֹ.

הָא חֲזִי, כַּד אַתָּא שְׂמַעוּן בְּקַדְמִיתָא עַל הַהוּא חֲמֹר, אַתְעַר עַלִּיהוּן דִּם

זָכַר. כְּמוֹ זֶה עֲשֵׂה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ
הוא על ידי לוי, זֶה מִשֵּׁה,
בְּאוֹתָם חֲמוּרִים בְּמִצְרַיִם.
בַּתְּחִלָּה דָם, אַחַר כֵּן (שם) וַיִּהְרַג
ה' כָּל בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וְגו'.
כֵּאֵן בַּחֲמוּר הַזֶּה כְּתוּב, וְאֵת כָּל
חִילָם וְאֵת כָּל טַפָּם וְאֵת כָּל
בְּהֵמָתָם וְגו'. שֵׁם בְּאוֹתָם
חֲמוּרִים כְּתוּב, (שם) כְּלִי כֶסֶף
וְכִלֵי זָהָב וּשְׂמֹלוֹת, וְכְתוּב (שם)
וְגַם עָרַב רַב עֲלֶיהָ אֶתֶם וְצֹאן
וּבָקָר וְגו'.

וּשְׁמֵעוֹן וְלֹוִי - זֶה עוֹמֵד אֶצֶל
הַחֲמוּר הַזֶּה, וְזֶה עוֹמֵד אֶצֶל כָּל
אוֹתָם חֲמוּרִים. כְּלָם רְצוֹ
לְהַשְׁתַּתֵּף עִם יַעֲקֹב הַקְדוּשׁ
וּנְתַקְנוּ לְנִשְׁף אוֹתוֹ, וְהוּא בְּבָנָיו
עוֹמֵד לְגַבְיָהֶם וְכוּפָה אוֹתָם
תַּחְתָּיו. עֲכָשׁוּ שְׁעָשׂוּ נִשְׁף אוֹתוֹ
וְאֵת בָּנָיו, מִי יָקוּם מוּלוֹ? יַעֲקֹב
וְיוֹסֵף, זֶה מִצַּד זֶה וְזֶה מִצַּד זֶה,
שְׁכָתוּב (עוֹבְדִיָּה א) וְהִזָּה בֵּית יַעֲקֹב
אֵשׁ וּבֵית יוֹסֵף לְהִבָּה וּבֵית עֲשׂוֹ
לְקֵשׁ וְגו'.

וַיִּסְעוּ וַיְהִי חֲתַת אֱלֹהִים עַל
הָעָרִים אֲשֶׁר סְבִיבוֹתֵיהֶם וְלֹא
רָדְפוּ אַחֲרָיו בְּנֵי יַעֲקֹב. אָמַר רַבִּי
יוֹסֵי, כְּלָם הָיוּ מִתְפַּנְסִים, וְכִשְׁהָיוּ
חוֹגְרִים כְּלִי זֵיִן לְקָרֵב, הָיוּ
מִרְתַּתִּים וְעוֹזְבִים אוֹתָם, וְלִכְן
לֹא רָדְפוּ אַחֲרָיו בְּנֵי יַעֲקֹב.

הַסִּירוּ אֶת אֱלֹהֵי הַנֹּכַר וְגו'.
הַסִּירוּ אֶת אֱלֹהֵי הַנֹּכַר - אֵלֶּה הֵם
שְׁנִטְלוּ מִשְׁכָּם כְּלִי כֶסֶף וְזָהָב
שֶׁהָיָה חֲקוּק עֲלֵיהֶם עֲבוּדָה וְזֶה
שֶׁלָּהֶם. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, עֲבוּדָה
וְזֶה הָיוּ מִכֶּסֶף וְזָהָב, וַיַּעֲקֹב
הַטְּמִין אוֹתָם שֵׁם כְּדִי שְׁלֹא יִהְיוּ
מִצַּד שֶׁל עֲבוּדָה וְזֶה, שְׁאִסּוּר
לְאָדָם לְהַנּוֹת מִמֶּנָּה לְעוֹלָמִים.

רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי חִזְקִיָּה הָיוּ
הוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ. אָמַר רַבִּי חִזְקִיָּה
לְרַבִּי יְהוּדָה, מַה זֶה שְׁכָתוּב
(שְׂמוּאֵל ב יב) וַיִּקַּח אֶת עֲטֹרַת מַלְכָם

דְּאֵתְגַזְרוּ, וַיִּלְבְּתוּ וַיִּהְרְגוּ כָּל זָכָר. כְּגוֹנוֹנָא דָא
עֲבַד קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא עַל יְדָא דְלֹוִי, דָּא
מִשֵּׁה. בְּאִינוּן חֲמוּרִים בְּמִצְרַיִם. בְּקִדְמִיתָא
דָם, וַיִּלְבְּתוּ (שְׂמוֹת יג) וַיִּהְרַג יי כָּל בְּכוֹר בְּאֶרֶץ
מִצְרַיִם וְגו'. הֵכָא בְּהֵאִי חֲמוּר כְּתִיב, וְאֵת כָּל
חִילָם וְאֵת כָּל טַפָּם וְאֵת כָּל בְּהֵמָתָם וְגו'.
הֵתָם בְּאִינוּן חֲמוּרִים כְּתִיב, (שְׂמוֹת יב) כְּלִי כֶסֶף
וְכִלֵי זָהָב וּשְׂמֹלוֹת, וְכְתִיב, (שְׂמוֹת יב) וְגַם עָרַב
רַב עֲלֶיהָ אֶתֶם וְצֹאן וּבָקָר וְגו'.

וּשְׁמֵעוֹן וְלֹוִי, דָּא קָאִים לְגַבֵּי הָאִי חֲמוּר,
וְדָא קָאִים לְגַבֵּי כָּל אִינוּן חֲמוּרִים,
כְּלָהוּ בְּעוֹ לְאֲשַׁתְּתַּפָּא בְּהִדְיָה דִּיעֲקֹב קְדִישָׁא
וְאֵתְתַקְנוּ לְנִשְׁכָּא לִיה, וְאִיהוּ בְּבָנָיו קָאִים
לְגַבְיָהֶוּ וְכִיִּיף לוֹן תַּחְוֹתִיָּה. הַשְׁתָּא דִּיעֲשׂו
נִשְׁיף לִיה וְלְבָנָיו, מָאן יָקוּם לְגַבְיָה, יַעֲקֹב
וְיוֹסֵף. דָּא מִסְטָרָא דָא וְדָא מִסְטָרָא דָא.
דְּכְתִיב, (עוֹבְדִיָּה א) וְהִזָּה בֵּית יַעֲקֹב אֵשׁ וּבֵית
יוֹסֵף לְהִבָּה וּבֵית עֲשׂו לְקֵשׁ וְגו'.

וַיִּסְעוּ וַיְהִי חֲתַת אֱלֹהִים עַל הָעָרִים אֲשֶׁר
סְבִיבוֹתֵיהֶם וְלֹא רָדְפוּ אַחֲרָיו בְּנֵי
יַעֲקֹב. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי כְּלָהוּ הוּוּ מִתְפַּנְשִׁי, וְכִד
הוּוּ חֲגָרִי זֵיִנִי קָרְבָּא הוּוּ מְרַתְתִי וּשְׁבָקִין לוֹן,
וּבְגִין כֵּן וְלֹא רָדְפוּ אַחֲרָיו בְּנֵי יַעֲקֹב:

הַסִּירוּ אֶת אֱלֹהֵי הַנֹּכַר וְגו'. הַסִּירוּ אֶת אֱלֹהֵי
הַנֹּכַר, אֵלִין אִינוּן דְּנִטְלוּ מִשְׁכָּם מְאִנִּי
כְּסָפָא וְדָהָבָא דִּיהוּ חֲקִיק עֲלֵיהוּ טַעוּא
דְּלָהוֹן. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, טַעוּוֹן הוּוּ מִכְּסָפָא
וְדָהָבָא. וַיַּעֲקֹב אֶטְמִין לוֹן תַּפְּזוֹ, בְּגִין דְּלֹא
יִתְהַנּוּן מִסְטָרָא דְּעֲבוּדָה זָרָה, דְּאָסִיר לִיה
לְבַר נֶשׁ לְאֵתְהַנִּי מִנִּיה לְעֹלָמִין.

רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי חִזְקִיָּה הָיוּ אֶזְלֵי בְּאַרְחָא,
אָמַר רַבִּי חִזְקִיָּה לְרַבִּי יְהוּדָה, מְאִי
דְּכְתִיב, (שְׂמוּאֵל ב יב) וַיִּקַּח אֶת עֲטֹרַת מַלְכָם מֵעַל

מעל ראשו ומשקלה כפר זהב ואבן יקרה ותהי על ראש דוד. ושינינו, שקויץ בני עמון מלכם שמו, וזהו עטרת מלכם. מה הטעם ותהי על ראש דוד, ומה הטעם כתוב שקויץ, שהרי בשאר אלהי העמים עובדי עבודה זרה כתוב אלהי העמים, אלהים אחרים, אל נכר, אל אחר, ובזה אמר שקויץ אחד.

אמר לו, ובכל אלהי העמים עובדי עבודה זרה כף קרא להם הקדוש ברוך הוא, שכתוב (דברים כג) ותראו את שקוציהם ואת גלוליהם. ומה שאמר ויקח את עטרת מלכם, שהוא מלכום - כף הוא ודאי. אלא אפי הגתלי, עד שלא התגיר, אז הוא שבר את אותה עטרת של אותו מלכום, אותה דמות שחקוקה עליה ופגם אותה, אז הוא עשה אותה הפך להנות ממנה, והיתה על ראשו. ובא ויראה, שקויץ בני עמון, נחש אחד בחקיקה עמקה היה חקוק על אותו פתח, ולכן נקרא שקויץ, זהמא.

רבי יצחק אמר, הסירו את אלהי הנכר - אלו שאר נשים שהיו מביאות בתוכן כל עדייהן, ועל זה כתוב ויתנו אל יעקב את כל אלהי הנכר, אלו נשים וכל עדיים וכל עבודה זרה של זהב וכסף. ויטמן אותם יעקב, פדי שלא יתנו מצד של עבודה זרה כלל.

בא ראה שיעקב איש שלם בכל הנה, והנה נדבק בקדוש ברוך הוא. מה כתוב? ונקומה ונעלה בית אל ואעשה שם מזבח לאל הענה אתי ביום צרתי ויהי עמדי בדרך אשר הלכתי. מיד - ויתנו את יעקב. מפאן שצריך האדם לשבח את הקדוש ברוך הוא ולהודות לו על נסים ועל טובות

ראשו ומשקלה כפר זהב ואבן יקרה ותהי על ראש דוד. ותנינן, שקויץ בני עמון מלכם שמה. ודא הוא עטרת מלכם. מאי טעמא ותהי על ראש דוד. ומאי טעמא כתיב שקויץ. דהא בשאר טעוון עממיא עובדי עבודה זרה כתיב אלהי העמים, אלהים אחרים, אל נכר, אל אחר, ובהאי אמר שקויץ חד.

אמר ליה, ובכל טעוון עממיא עובדי עבודה זרה הכי קרא לון קדשא בריך הוא, דכתיב, (דברים כג) ותראו את שקוציהם ואת גלוליהם. ומה דאמר ויקח את עטרת מלכם, דאיהו מלכום, הכי הוא ודאי. אלא איתי הגתלי עד דלא אתגיייר, כדין איהו תבר לה לההוא עטרת דאיהו מלכום, ההוא דיוקנא דחקיק עליה ופגים לה. כדין איהו עבד לה היתר לאתהני מנה והות על רישיה. ותא חזי, שקויץ בני עמון, חד חוץ בסורטא הוה חקיק על ההוא כתרא, ובגין כף אקרי שקויץ זהמא.

רבי יצחק אמר, הסירו את אלהי הנכר, אלין שאר נשין דהוו מייתי בגוייהו כל נבזבזן דלהון. ועל דא כתיב ויתנו אל יעקב את כל אלהי הנכר. אלין נשין, כל נבזבזן וכל טעוון דדהבא וכספא. ויטמן אותם יעקב, בגין דלא (דף קעג ע"ב) יתהנון מסטרא דעבודה זרה כלל.

הא חזי, דיעקב גבר שלים בכלא הוה, והוה מתדבק ביה בקדשא בריך הוא. מה כתיב, ונקומה ונעלה בית אל ואעשה שם מזבח לאל הענה אתי ביום צרתי ויהי עמדי בדרך אשר הלכתי, מיד ויתנו אל יעקב. מפאן דבעי בר נש לשבחא לקדשא בריך הוא ולאודאה ליה על נסין ועל טבאן

דַעבד עמיה, הָדָא הוּא דְכְתִיב וַיְהִי עַמְדִי
בְּדֶרֶךְ אֲשֶׁר הִלְכְתִי.

תָא חַזִי, בְּקַדְמֵיתָא כְתִיב וְנִקְוָמָה וְנַעְלָה בֵית
אֶל וְגו', אַכְלִיל בְּנוֹי בְהִדְיָה. וְלִבְתֵּר
כְּתִיב וְאֶעֱשֶׂה שֵׁם מְזֻבַּח וְלֹא כְתִיב וְנַעְשֶׂה.
דְּאֶפִיק לֹוֹן מִכְּלָלָא דָא, מְאִי טַעְמָא, בְּגִין
דְּעֲלִיָה הָוָה מְלָה. יַעֲקֹב אֲתַקִּין תְּפִלַּת עֲרַבִית,
וְדָאִי. וְאִיהוּ עֵבֵד מְדַבְּחָא וְעֲלִיָה הָוָה מְלָה,
וּבְגִין דְּאִיהוּ עֵבֵר כֹּל אֵינֹוֹן עֲקֵתִין מִן יוֹמָא
דְּעָרַק קַמְיָה דְּאַחוּוָה. דְּכְתִיב וַיְהִי עַמְדִי בְּדֶרֶךְ
אֲשֶׁר הִלְכְתִי, וְאֵינֹוֹן אֲתוּ לְבִתֵּר לְעֵלְמָא. וְעַל
דָא לֹא אַעִיל לֹוֹן בְּהִדְיָה. רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר,
מִכָּאֵן מָאן דִּיתְעַבִיד לִיה נִסָּא, אִיהוּ בְּעֵי
לְאוּדְאָה. מָאן דְּאָכִיל נְהֵמָא בְּפִתּוּרָא, אִיהוּ
בְּעֵי לְבָרְכָא, וְלֹא אַחֲרָא דְלֹא אָכִיל מִיַּדִּי:

וַיְכַן שֵׁם מְזֻבַּח וְגו', תָא חַזִי, כְּתִיב וַיְכַן שֵׁם
מְזֻבַּח, וְלֹא כְתִיב (בְּהִנֵּי מְדַבְּחֹו) דְּאֶסִּיק עֲלִיָה
נִסְכִין וְעֵלְוֹן, אֶלָּא בְּגִין דְּאֲתַקִּין הֵהוּא דְרָגָא
דְּאֲתַחֲזִי לְאֲתַתְּקֵנָא. מְזֻבַּח לִי, לְאֲתַתְּקֵנָא דְרָגָא
תַתְּאָה לְחִבְרָא לִיה בְּדְרָגָא עֲלָאָה, וְעַל דָא
וַיְכַן שֵׁם מְזֻבַּח דָא דְרָגָא תַתְּאָה. לִי דָא
דְרָגָא עֲלָאָה. וַיִּקְרָא לְמָקוֹם אֶל בֵּית אֶל,
שְׂמָא דָא כְּשְׂמָא עֲלָאָה. בְּגִין דְּכַד אֲתַנְהֵרָא
כְּדִין כְּפִאָמָה בְּתָה וְכֹלָא חַד.

כִּי שֵׁם נִגְלוּ אֵלָיו הָאֱלֹהִים, בְּגִין דְּאֵינֹוֹן לֹא
אֲשַׁתְּכַחוּ אֶלָּא בְּשְׂכִינְתָא, דְּהָא שְׂבַעִין
הוּוּ דְּאֵינֹוֹן מִשְׁתַּפְּחִי תְדִיר בְּהִדְיָ שְׂכִינְתָא,
וְשְׂבַעִין קַתְּדָרְאִי סַחְרִינְיָה דְּשְׂכִינְתָא. וְעַל דָא
כִּי שֵׁם נִגְלוּ אֵלָיו הָאֱלֹהִים בְּאֲתַרָא דָא
דְּאֲתַגְלִיא, דְּהָא כְּתִיב וְהִנֵּה יִי נֹצֵב עָלָיו:
וַיַּעַר מֵעָלָיו אֱלֹהִים בְּמָקוֹם אֲשֶׁר דִּבֶּר אֲתוּ,
רַבִּי שְׂמַעוֹן אָמַר, מִכָּאֵן דְּאֲתַעֲבִיד

שְׁעֵשֶׂה עִמּוֹ, זְהוּ שְׁפָתוֹב וַיְהִי
עַמְדִי בְּדֶרֶךְ אֲשֶׁר הִלְכְתִי.

בֵּא רְאָה, בְּהִתְחַלָּה כְּתוֹב
וְנִקְוָמָה וְנַעְלָה בֵּית אֶל וְגו',
הַכְּלִיל בְּנוֹי עִמּוֹ, וְאַחַר כֵּן כְּתוֹב
וְאֶעֱשֶׂה שֵׁם מְזֻבַּח, וְלֹא כְתוֹב
וְנַעְשֶׂה, שְׁהוּצִיא אוֹתָם מִכְּלָל
זֶה. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שְׁעָלָיו
הָיָה הַדְּבָר. יַעֲקֹב תַקֵּן תְּפִלַּת
עֲרַבִית וְדָאִי, וְהוּא עֲשֶׂה מְזֻבַּח
וְעָלָיו הָיָה הַדְּבָר, וּמִשּׁוּם שְׁהוּא
עֵבֵר כֹּל אוֹתָן צְרוּת מִיּוֹם שְׁבַרְח
מִלְּפָנֵי אַחִיו, שְׁפָתוֹב וַיְהִי עַמְדִי
בְּדֶרֶךְ אֲשֶׁר הִלְכְתִי, וְהֵם בָּאוּ
אַחַר כֵּן לְעוֹלָם, וְעַל זֶה לֹא
הִכְנִיס אוֹתָם עִמּוֹ. רַבִּי אֶלְעָזָר
אָמַר, מִכָּאֵן מִי שְׁנַעֲשֶׂה לוֹ נִס,
צְרִיף לְהוֹדוֹת. מִי שְׂאוּכַל לְחַם
בְּשִׁלְחָן, הוּא צְרִיף לְבָרְךָ, וְלֹא
אַחַר שְׁלֵא אָכַל דְּבָר.

וַיְכַן שֵׁם מְזֻבַּח וְגו'. בֵּא רְאָה,
כְּתוֹב וַיְכַן שֵׁם מְזֻבַּח, וְלֹא כְתוֹב
[בְּאֵלוּ הַמְּזֻבַּחֹו] שְׁהַעֲלָה עָלָיו נִסְכִים
וְעוֹלוֹת, אֶלָּא מִשּׁוּם שְׁתַּקֵּן אוֹתָהּ
דְרָגָה הָרְאִינָה לְהַתְּמַקֵּן. מְזֻבַּח
לֵה', לְתַקֵּן דְרָגָה תַּחְתּוֹנָה
לְחִבְרָה בְּדְרָגָה עֲלִיּוֹנָה, וְעַל זֶה
וַיְכַן שֵׁם מְזֻבַּח - זוּ דְרָגָה
תַּחְתּוֹנָה. לֵה' - זוּ דְרָגָה עֲלִיּוֹנָה.
וַיִּקְרָא לְמָקוֹם אֶל בֵּית אֶל - שֵׁם
זֶה כְּשֵׁם הָעֲלִיּוֹן, מִשּׁוּם
שְׁפָשְׁהָאִירָה מִהָאֵם, אִזּוּ כְּפִאָמָה
בְּתָה וְהַפֵּל אַחַד.

כִּי שֵׁם נִגְלוּ אֵלָיו הָאֱלֹהִים -
מִשּׁוּם שְׁהֵם לֹא נִמְצְאוּ אֶלָּא
בְּשְׂכִינָה, שְׁהָרִי שְׂבַעִים הִיוּ שְׁהֵם
נִמְצְאוּ תְּמִיד עִם הַשְּׂכִינָה,
וְשְׂבַעִים קַתְּדָרְאוּת סְבִיב
הַשְּׂכִינָה, וְעַל זֶה כִּי שֵׁם נִגְלוּ
אֵלָיו הָאֱלֹהִים, בְּמָקוֹם זֶה
שְׁהַתְּגַלָּה, שְׁהָרִי כְּתוֹב וְהִנֵּה ה' נֹצֵב עָלָיו.

וַיַּעַר מֵעָלָיו אֱלֹהִים בְּמָקוֹם אֲשֶׁר
עִם הָאֲבוֹת. וּבֵא רְאָה, יַעֲקֹב הוּא

דְּבַר אֲתוּ. רַבִּי שְׂמַעוֹן אָמַר, מִכָּאֵן שְׁנַעֲשֶׂה מְרַכְּבָה קְדוּשָׁה

מִרְכָּבָה קְדוֹשָׁה עֲלִינָה שְׁעוֹמְדַת
לְהֵאִיר לְלִבָּנָה, וְהוּא מִרְכָּבָה
לְבַדּוֹ. זֶהוּ שְׁכֵתוֹב וַיַּעַל מֵעֲלִיו
אֱלֹהִים.

פָּתַח וְאָמַר, (דברים ד) כִּי מִי גוֹי
גָדוֹל אֲשֶׁר לוֹ אֱלֹהִים קְרֹבִים
אֵלָיו בְּכָל קְרָאָנוּ. אֵלָיו בָּא רְאָה
פְּמָה הֵם חֲכִיבִים יִשְׂרָאֵל לְפָנַי
הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׂאִין לָךְ עִם
וְלִשׁוֹן בְּכָל הַעֲמִים עוֹבְדֵי עֲבוּדָה
זָרָה שְׁבַעֲוֹלָם שִׁישׁ לוֹ אֱלוֹהֵי
שִׁישְׁמַע אוֹתָם כְּמוֹ שֶׁהַקְדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא מְזַמֵּן לְקַבֵּל תְּפִלוֹת
וּבְקִשׁוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל בְּכָל שְׁעָה
שֶׁהֵם צְרִיכִים לְהַשְׁמִיעַ תְּפִלָּה
שֶׁהֵם רוֹצִים בְּשִׁבִיל אוֹתָהּ דְרָגָה
שֶׁלָּהֶם.

בָּא רְאָה, הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא קְרָא
לְיַעֲקֹב יִשְׂרָאֵל, שְׁכֵתוֹב לֹא יִקְרָא
שְׁמֶךָ עוֹד יַעֲקֹב כִּי אִם יִשְׂרָאֵל
יְהִי שְׁמֶךָ, וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ. מִי
וַיִּקְרָא? זֶה שְׁכִינָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה. וַיֹּאמֶר לוֹ
אֱלֹהִים, לְמַעַל בְּאָרְנֵי שְׁהָרִי
נִשְׁלַם בְּכָל כְּרָאוֹי, וְאִזּוֹ הַתְּעֵלָה
בְּדַרְגָּתוֹ וְנִשְׁלַם בְּשֵׁם זֶה, וַעַל זֶה
וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ יִשְׂרָאֵל, וְהָרִי
נִתְבָּאָר.

רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי יוֹסִי הָיוּ
הוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ. אָמַר רַבִּי יוֹסִי
לְרַבִּי אֶלְעָזָר, וַדַּאי מַה שְׂאֵמַרְתָּ
שִׁיעֲקֹב בְּחִיר הָאֲבוֹת הוּא, וְהוּא
אֲחוּז לְכָל הַצְּדִידִים, וְקָרָא שְׁמוֹ
יִשְׂרָאֵל, וְכֵתוּב לֹא יִקְרָא שְׁמֶךָ
עוֹד יַעֲקֹב כִּי אִם יִשְׂרָאֵל יְהִי
שְׁמֶךָ, וְכֵתוּב וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ
יִשְׂרָאֵל, לְמָה חֲזַר הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא וַיִּקְרָא לוֹ יַעֲקֹב בְּכַמָּה
פְּעָמִים, וְהַכֵּל קְרָאוּ לוֹ יַעֲקֹב כְּמוֹ
מִקְדָּם? אִם כֵּן, מַה זֶה וְלֹא יִקְרָא
שְׁמֶךָ עוֹד יַעֲקֹב?

רְתִיבָא קְדִישָׁא בְּהַדִּי אֲבָהָן. וְתָא חֲזִי, יַעֲקֹב
אִיהוּ רְתִיבָא קְדִישָׁא עֲלָאָה דְקִימָא לְאַנְהָרָא
לְסִינְהָרָא, וְאִיהוּ רְתִיבָא בְּלַחֲוֹדוּי. הָדָא הוּא
דְכֵתִיב וַיַּעַל מֵעֲלִיו אֱלֹהִים.

פָּתַח וְאָמַר, (דברים ד) כִּי מִי גוֹי גָדוֹל אֲשֶׁר לוֹ
אֱלֹהִים קְרֹבִים אֵלָיו כִּי אֱלֹהֵינוּ בְּכָל
קְרָאָנוּ אֵלָיו. תָּא חֲזִי, פְּמָה אֵינּוֹן חֲבִיבִין
יִשְׂרָאֵל קָמִי קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא, דְלִית לָךְ עִם
וְלִישָׁן בְּכָל עֲמִין עוֹבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה דְעֲלִמָּא
דְאִית לִיה אֱלֹהָא דִישְׁמַע לוֹן, פְּמָה דְקְדָשָׁא
בְרִיךְ הוּא זְמִין לְקַבֵּל צְלוֹתְהוֹן וּבַעוֹתְהוֹן
דְיִשְׂרָאֵל בְּכָל שְׁעָתָא דְאַצְטְרִיךְ לוֹן לְמַשְׁמַע
צְלוֹתָא דְאֵינּוֹן בְּעָאן, בְּגִין הַהוּא דְרָגָא
דְלַהוֹן.

תָּא חֲזִי, יַעֲקֹב, קְרִי לִיה קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא,
יִשְׂרָאֵל. דְכֵתִיב לֹא יִקְרָא שְׁמֶךָ עוֹד
יַעֲקֹב כִּי אִם יִשְׂרָאֵל יְהִי שְׁמֶךָ. וַיִּקְרָא אֶת
שְׁמוֹ, מָאן וַיִּקְרָא, דָּא שְׁכִינְתָּא. פְּמָה דְאִתְּ
אָמַר וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה. וַיֹּאמֶר לוֹ אֱלֹהִים.
לְעִיל אוּקִימְנָא יִשְׂרָאֵל דְהָא אֲשַׁתְּלִים בְּכִלָּא
כְּדָקָא יְאוּת, וְכַדִּין אֲסַתְּלַק בְּדַרְגִּיָּה וְאֲשַׁתְּלִים
בְּשָׂמָא דָּא, וַעַל דָּא וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ יִשְׂרָאֵל
וְהָא אֲתַמָּר.

רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי יוֹסִי הָיוּ אֶזְלֵי בְּאַרְחָא,
אָמַר רַבִּי יוֹסִי לְרַבִּי אֶלְעָזָר, וַדַּאי הָא
דְאֵמַרְתָּ דִיעֲקֹב שְׁלִימָא דְאֲבָהָן אִיהוּ, וְאִיהוּ
אֲחִיד לְכָל סְטְרִין, וְקָרָא שְׁמִיהּ יִשְׂרָאֵל,
וְכֵתִיב לֹא יִקְרָא שְׁמֶךָ עוֹד יַעֲקֹב כִּי אִם
יִשְׂרָאֵל יְהִי שְׁמֶךָ. וְכֵתִיב וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ
יִשְׂרָאֵל. אֲמַאי אֶהְדֵּר קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא וְקָרָא
לִיה יַעֲקֹב בְּכַמָּה זְמַנִּין, וְכִלָּא קְרוּן לִיה יַעֲקֹב
כְּמִלְקָדְמִין. אִי הָכִי, מַהוּ וְלֹא יִקְרָא שְׁמֶךָ
עוֹד יַעֲקֹב.

אָמַר לוֹ, יִפֶּה אֲמַרְתָּ. פֶּתַח וְאָמַר,
(ישעיה מב) ה' כַּגְבוּר יֵצֵא כְּאִישׁ מִלְחָמוֹת
יַעֲרִי קִנְיָה, הָאִי קָרָא אוֹקְמוּהָ. אֲבָל תָּא חֲזִי,
כַּגְבוּר יֵצֵא, גְבוּר מִיבְעֵי לִיָּה. כְּאִישׁ
מִלְחָמוֹת, אִישׁ מִלְחָמוֹת מִיבְעֵי לִיָּה.
לְכַתֵּב!

אָרָא הָרִי נִתְבָּאָר, ה' בְּכָל מְקוֹם
זֶה רַחֲמִים, וְדַאי שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא, שְׁמוֹ הוּא ה', שְׁכָתוּב (ישעיה
מב) אֲנִי ה' הוּא שְׁמִי. וְרֵאיוּנו
שְׁלַפְעָמִים נִקְרָא שְׁמוֹ אֱלֹהִים,
וְהוּא דִין בְּכָל מְקוֹם. אֲלֹא בְזִמְן
שְׁמַתְרַבִּים הַצְדִּיקִים בְּעוֹלָם, ה'
שְׁמוֹ, וְנִקְרָא בְּשֵׁם הַרַחֲמִים.
וּבְזִמְן שְׁמַתְרַבִּים הַרְשָׁעִים
בְּעוֹלָם, אֱלֹהִים שְׁמוֹ, וְנִקְרָא
בְּשֵׁם אֱלֹהִים. כִּף בְּזִמְן שְׁיַעֲקֹב
לֹא הָיָה בֵּין שׁוֹנְאִים וְלֹא הָיָה
בְּאֶרֶץ אַחֲרַת, קָרָא לוֹ יִשְׂרָאֵל.
וְכַאֲשֶׁר הָיָה בֵּין שׁוֹנְאִים אוֹ
בְּאֶרֶץ אַחֲרַת, קָרָא לוֹ יַעֲקֹב.

אָמַר לוֹ, עֲדִינן לֹא הִתְיַשְׁבַּ הַדְּבָר
שְׁכָתוּב לֹא יִקְרָא, וְהָרִי אָנוּ
קוֹרְאִים לוֹ. וְמָה שְׁאֲמַרְתָּ
שְׁכָשְׁהִיָּה בֵּין שׁוֹנְאִים אוֹ בְּאֶרֶץ
אַחֲרַת קָרָא לוֹ יַעֲקֹב - בֹּא רְאֵה,
כְּתוּב (בראשית לו) וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב
בְּאֶרֶץ מִגְדוּרֵי אָבִיו בְּאֶרֶץ כְּנָעַן,
וְהָרִי לֹא הָיָה בְּאֶרֶץ אַחֲרַת?
אָמַר לוֹ, הָרִי בְּתַחֲלָה נֶאֱמַר כְּמוֹ
שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְפַעְמִים
נִקְרָא ה' וְלְפַעְמִים נִקְרָא אֱלֹהִים,
כִּף גַּם לְפַעְמִים נִקְרָא יִשְׂרָאֵל
וְלְפַעְמִים נִקְרָא יַעֲקֹב, וְהַפֵּל
בְּדַרְגוֹת יְדוּעוֹת. וְמָה שְׁנֹאֲמַר לֹא
יִקְרָא שְׁמֶךָ עוֹד יַעֲקֹב, לְהִתְיַשְׁבַּ
בְּשֵׁם זֶה.

אָמַר לוֹ, אִם כִּף, הָרִי כְּתוּב (שם יז)
וְלֹא יִקְרָא עוֹד אֵת שְׁמֶךָ אַבְרָם
וְהָיָה שְׁמֶךָ אַבְרָהָם. אָמַר לוֹ, שֵׁם
כְּתוּב וְהָיָה, וְעַל זֶה עוֹמֵד בְּאוֹתוֹ
שֵׁם, אֲבָל כֵּאֵן לֹא כְּתוּב וְהָיָה,
אֲלֹא כִּי אִם יִשְׂרָאֵל יְהִיָּה שְׁמֶךָ,

אָמַר לִיָּה, שְׁפִיר קָא אֲמַרְתָּ. פֶּתַח וְאָמַר,
(ישעיה מב) יִי כַּגְבוּר יֵצֵא כְּאִישׁ מִלְחָמוֹת
יַעֲרִי קִנְיָה, הָאִי קָרָא אוֹקְמוּהָ. אֲבָל תָּא חֲזִי,
כַּגְבוּר יֵצֵא, גְבוּר מִיבְעֵי לִיָּה. כְּאִישׁ
מִלְחָמוֹת, אִישׁ מִלְחָמוֹת מִיבְעֵי לִיָּה.

אָרָא הָא אֲתַמָּר יִי בְּכָל אֲתַר רַחֲמֵי אִיְהוּ,
וְדַאי (דף קעג ע"א) קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, יִי
שְׁמִיָּה אִיְהוּ, דְכָתִיב, (ישעיה מב) אֲנִי יִי הוּא שְׁמִי,
וְחֲמִינָן דְלְזִמְנִין אֲתַקְרִי שְׁמִיָּה אֱלֹהִים וְהוּא
דִינָא בְּכָל אֲתַר. אֲלֹא בְזִמְנָא דְאַסְגִּיאוּ זְפִאִין
בְּעֵלְמָא, יִי שְׁמִיָּה וְאֲתַקְרִי בְשֵׁמָא דְרַחֲמֵי.
וּבְזִמְנָא דְאַסְגִּיאוּ חֲיִיבִין בְּעֵלְמָא, אֱלֹהִים
שְׁמִיָּה וְאֲתַקְרִי בְשֵׁמָא דְאֱלֹהִים. כִּף בְּזִמְנָא
דְיַעֲקֹב לֹא הָיָה בֵּין שׁוֹנְאִין וְלֹא הָיָה בְּאֶרְעָא
אַחֲרָא, קָרִי לִיָּה יִשְׂרָאֵל. וְכַד הָיָה בֵּין שׁוֹנְאִין,
אוֹ בְּאֶרְעָא אַחֲרָא קָרִי לִיָּה יַעֲקֹב.

אָמַר לִיָּה, עֲדִינן לֹא אֲתִיַּשְׁבָּא מְלָה. דְכָתִיב
לֹא יִקְרָא, וְהָא אָנוּ קָרִינָן לִיָּה. וּמֵאִי
דְאֲמַרְתָּ דְכַד הָיָה בֵּין שׁוֹנְאִין אוֹ בְּאֶרְעָא
אַחֲרָא קָרִי לִיָּה יַעֲקֹב. תָּא חֲזִי, כְּתִיב, (בראשית
לו) וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מִגְדוּרֵי אָבִיו בְּאֶרֶץ כְּנָעַן,
וְהָא לֹא הָיָה בְּאֶרְעָא אַחֲרָא.

אָמַר לִיָּה, הָא בְּקַדְמִיתָא אֲתַמָּר, כְּמָה
דְקוֹדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְזִמְנִין אֲתַקְרִי יִי,
וְלְזִמְנִין אֲתַקְרִי אֱלֹהִים. הֲכִי נִמְי לְזִמְנִין אֲקָרִי
יִשְׂרָאֵל וְלְזִמְנִין אֲקָרִי יַעֲקֹב וְכֹלָא בְּדַרְגִּין
יְדִיעֵן. וְמָה דְאֲתַמָּר לֹא יִקְרָא שְׁמֶךָ עוֹד
יַעֲקֹב, לְאֲתִיַּשְׁבָּא בְשֵׁמָא דָּא.

אָמַר לִיָּה, אִי הֲכִי, הָא כְּתִיב, (בראשית יז) וְלֹא
יִקְרָא עוֹד אֵת שְׁמֶךָ אַבְרָם וְהָיָה שְׁמֶךָ
אַבְרָהָם. אָמַר לִיָּה, הָתָם כְּתִיב וְהָיָה. וְעַל דָּא
קָרִימָא בְּהָהוּא שְׁמָא. אֲבָל הֲכָא לֹא כְּתִיב
וְהָיָה, אֲלֹא כִּי אִם יִשְׂרָאֵל יְהִיָּה שְׁמֶךָ. וְלֹא

וְלֹא כְּתוּב וְהָיָה שְׂמֹךְ יִשְׂרָאֵל, וְאֶפְלוּ בְּפַעַם אַחַת מִסְפִּיק לּוֹ, כֹּל שֶׁכֵּן שֶׁלְּפַעֲמַיִם כֶּף וְלְפַעֲמַיִם כֶּף. וְכִשְׁהִתְעַטְרוּ בְּנֵי בְּכֵהֲנִים וְלוֹיִם וְהִתְעַלּוּ בְּדַרְגּוֹת עֲלִיוֹנוֹת, אִזְ הִתְעַטְרוּ בְּשֵׁם זֶה תָּמִיד.

עַד שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים, אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסִי לְרַבִּי נַחֲבָא, הָרִי נַחֲבָאָר שֶׁכְּשֶׁמָּתָה רַחֵל, נִטְלָה הַבַּיִת מִי שֶׁצָּרִיף לְהַתְקֵן בְּשָׁנִים עֶשֶׂר שְׁבָטִים כְּרֵאוּי. לְמָה מָתָה רַחֵל מִיָּד? אָמַר לוֹ, הָרִי לֵהִיּוֹת שְׂכִינָה מִתְעַטְרֶת כְּרֵאוּי וְלֵהִיּוֹת אִם הַבָּנִים שֶׁמָּחָה, וְבוֹ שׁוֹרָה [לְמַעַל] לְטַל הַבַּיִת וְלְהַתְקֵן. וְעַל זֶה בְּנִימִן הוּא תָּמִיד בְּמַעְרַב וְלֹא בְּצַד אַחֵר.

וְבוֹ שׁוֹרָה לְהַתְקֵן בְּשָׁנִים עֶשֶׂר שְׁבָטִים, וְבוֹ שׁוֹרָה מְלָכוֹת הַרְקִיעַ לְהוֹדֵעַ בְּאַרְץ. וְסוּד זֶה, שֶׁכֹּל הַתְּחִלָּה שֶׁבָּאָה לְהַתּוֹדֵעַ, הִיא בְּקִשְׁיוֹת, וְעַל זֶה יֵשׁ בָּהּ דִּין שֶׁל מוֹת וּמִשָּׁם מִתְּשַׁבֵּת.

כָּאֵן בְּשִׁרְוּצָה לְהַתְקֵן וְלִטַּל הַבַּיִת, נַעֲשֶׂה דִין בְּרַחֵל, וְאַחֵר כֶּף הַתְּתַקְנָה לְהַתְּשִׁיב. כְּשִׁרְוּצָה לְהוֹדִיעַ מְלָכוֹת בְּאַרְץ, שׁוֹרָה בְּדִין, וְלֹא מִתְּשַׁבֵּת הַמְּלָכוֹת בְּמָקוֹם כְּרֵאוּי עַד שֶׁמִּתְעוֹרֵר דִּין בְּשִׁאוֹל לְפִי מַעֲשֵׂיו, וְאַחֵר כֶּף הַתְּשִׁיבָה הַמְּלָכוֹת וְנִתְקַנָּה.

בֵּא רָאָה, כֹּל הַתְּחִלָּה קָשָׁה וְאַחֵר כֶּף נֹחָה. בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה הַתְּחִלָּה קָשָׁה, שֶׁכֹּל הָעוֹלָם נִדוֹן כֹּל אֶחָד וְאֶחָד לְפִי מַעֲשָׂיו, וְאַחֵר כֶּף נֹחָה, סְלִיחָה וְכַפּוּרִים. מִשׁוּם שֶׁהִרְאִשִׁית הִיא מִשְׁמָאל, וְעַל זֶה דִּינָיו קָשִׁים, וְאַחֵר כֶּף מִתְעוֹרֵר הַיָּמִין, וְעַל זֶה נַעֲשִׂית נֹחָה.

וְלֹא כְּתוּב וְהָיָה שְׂמֹךְ יִשְׂרָאֵל, וְאֶפְלוּ בְּפַעַם אַחַת מִסְפִּיק לּוֹ, כֹּל שֶׁכֵּן שֶׁלְּפַעֲמַיִם כֶּף וְלְפַעֲמַיִם כֶּף. וְכִשְׁהִתְעַטְרוּ בְּנֵי בְּכֵהֲנִי וְלוֹיֵאִי וְאִסְתַּלְקוּ בְּדַרְגִּין עַל־אֵין, כְּדִין אֶתְעַטֵּר בְּשֵׁמָא דָא תְדִיר.

עַד דְּהוּוּ אֲזִילִי, אָמַר לִיה רַבִּי יוֹסִי לְרַבִּי אֶלְעָזָר, הָא אֶתְמַר דְּכֵד מִיתַת רַחֵל נִטְלָא בֵּיתָא מָאן דְּאֶצְטְרִיף לְאֶתְתַּקְנָא בְּתַרִּיסַר שְׁבָטִין כְּדָקָא יָאוֹת. אִמַּאי מִיתַת רַחֵל מִיָּד, אָמַר לִיה, הָא לְמַהֲוִי שְׂכִינְתָא מִתְעַטְרָא כְּדָקָא יָאוֹת וְלְמַהֲוִי אִם הַבָּנִים שֶׁמָּחָה וּבִיה שְׂרִיא (לְעִילָא) לְנִטְלָא בֵּיתָא וְלֹא־תְתַקְנָא. וְעַל דָּא בְּנִימִין הוּא תְדִיר בְּמַעְרַב וְלֹא בְּסַטְרָא אַחְרָא.

וּבִיה שְׂרִיא לְאֶתְתַּקְנָא בְּתַרִּיסַר שְׁבָטִין, וּבִיה שְׂרִיא מְלָכוֹתָא דְרְקִיעָא לְאַשְׁתַּמוּדְעָא בְּאַרְעָא. וְרָזָא דָא, בְּכֹל שִׁירוֹתָא דְאַתְיָא לְאַשְׁתַּמוּדְעָא בְּקִשְׁיוֹ אִיהוּ, וְעַל דָּא אִית בָּהּ דִּינָא דְמוֹתָא וּמִתְמָן אֶתְיַשְׁבַּת.

הָבֵא כֵּד בְּעָא לְאֶתְתַּקְנָא וְלְנִטְלָא בֵּיתָא אֶתְעֵבִיד דִּינָא בְּרַחֵל וּבְתַר כֶּן אֶתְתַּקְנַת לְאֶתְיַשְׁבָּא. כֵּד בְּעָא לְאַשְׁתַּמוּדְעָא מְלָכוֹתָא בְּאַרְעָא שְׂרִיא בְּדִינָא. וְלֹא אֶתְיַשְׁבַּת מְלָכוֹתָא בְּדוּכְתָא כְּדָקָא יָאוֹת עַד דְּאַתְעַר דִּינָא בְּשִׁאוֹל לְפוּם עוֹבְדוּי, וְלְבַתַּר אֶתְיַשְׁבַּת מְלָכוֹתָא וְאֶתְתַּקְנַת.

הָא חֲזִי, כֹּל שִׁירוֹתָא תְקִיף וְלְבַתַּר נִיחָא. בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה שִׁירוֹתָא תְקִיף. דְּכֹל עֲלָמָא אֶתְדִין כֹּל חַד וְחַד לְפוּם עוֹבְדוּי,

וְלְבַתַּר נִיחָא סְלִיחָה וְכַפּוּרִי. בְּגִין דְּשִׁירוֹתָא אִיהוּ מִשְׁמָאלָא וְעַל דָּא דִּינָיו תְקִיפִין, וְלְבַתַּר אֶתְעַר יְמִינָא וְעַל דָּא הָוִי נִיחָא.

וְלִזְמַנָּא דְאַתִּי זְמִין קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא
לְאַתְעָרָא בְּנִיחָא עַל שְׂאֵר עַמִּין
עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת פּוֹכְבִים וּמְזֻלוֹת, וּלְבַתֵּר יִתְתַקַּף
עַלֵייהוּ בְּדִנְנָא קְשִׁיא. הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (ישעיה
מב) יִי פִגְבוֹר יֵצֵא כְּאִישׁ מִלְחָמוֹת יַעִיר קְנָאָה
יִרְיַע אָף יַצְרִיחַ עַל אוֹיְבָיו יִתְגַּבֵּר. יִי
בְּקַדְמִיתָא דְאִיהוּ רַחֲמֵי, וּלְבַתֵּר פִּגְבוֹר וְלֹא
גְבוֹר. וּלְבַתֵּר כְּאִישׁ מִלְחָמוֹת וְלֹא אִישׁ
מִלְחָמוֹת. לְבַתֵּר אֲתַגְלִי תִקְפָּא עַלֵייהוּ
וְיִתְתַקַּף לְשִׁיצָאָה לֹזֵן, דְכְּתִיב יִרְיַע אָף יַצְרִיחַ
עַל אוֹיְבָיו יִתְגַּבֵּר. וְכְּתִיב, (זכריה יד) וַיֵּצֵא יִי
וְנִלְחַם בְּגוֹיִם הָהֵם פְּיוֹם הַלְחָמוֹ בְּיוֹם קָרֵב.
וְכְּתִיב, (ישעיה סג) מִי זֶה בָּא מֵאֲדוֹם חֲמוּץ
בְּגָדִים מִבְּצָרָה וְגו'.

וַיְהִי בְּצֵאת נִפְשָׁה פִי מִתָּה וּתְקַרָּא שְׁמוּ בֶן
אוֹנִי וְאָבִיו קָרָא לוֹ בְּנִימֵן. רַבִּי יְהוּדָה
פִּתַח וְאָמַר, (נחום א) טוֹב ה' לְמַעוֹז בְּיוֹם צָרָה
וַיִּדַע חֲסִי בּוֹ. אֲשֶׁרִי חֲלָקוֹ שֶׁל
הָאִישׁ שְׁמֵתְחֻזַּק בְּקָדוֹשׁ בְּרוּךְ-
הוּא, בְּשִׁבִיל שֶׁחֻזַּק שֶׁל הַקָּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא הוּא חֻזַּק, וּבְאֲרוּהוּ
טוֹב ה', כְּמוֹ שְׁנֹאמַר (תהלים קמה)
טוֹב ה' לְכָל לְמַעוֹז - זֶהוּ חֻזַּק
שֵׁשׁ בּוֹ יְשׁוּעוֹת, שְׁכַתוּב (שם כח)
וּמַעוֹז יְשׁוּעוֹת מְשִׁיחוֹ הוּא. בְּיוֹם
צָרָה - בְּיוֹם שֶׁל מְצוּקָה
שְׁמַצִיקִים שְׂאֵר הָעַמִּים לְיִשְׂרָאֵל
בָּא רָאָה מֶה פְּתוּב, (משלי כד)
הַתְּרַפִּיתָ בְּיוֹם צָרָה צֹר פַּחְכָּה.
מֶה זֶה הַתְּרַפִּיתָ? מִי שְׁמַרְפָּה
יָדָיו מִהַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁלֹא
לְהִתְחַזֵּק בּוֹ. וְאִיךָ יִחְזִיק הָאָדָם
בְּקָדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא? יִחְזִיק
בַּתּוֹרָה. שְׁכָל מִי שְׁמַחְזִיק
בַּתּוֹרָה, מִחְזִיק בְּעֵץ הַחַיִּים,
כְּבִיכּוֹל נוֹתֵן חֻזַּק לְכַנְסֵת יִשְׂרָאֵל
לְהִתְחַזֵּק. וְאִם הוּא יִתְרַפָּה
מִהַתּוֹרָה מֶה פְּתוּב? הַתְּרַפִּיתָ.
אִם הוּא הַתְּרַפָּה מִן הַתּוֹרָה -

וְיְהִי בְּצֵאת נִפְשָׁה פִי מִתָּה וּתְקַרָּא שְׁמוּ בֶן
אוֹנִי וְאָבִיו קָרָא לוֹ בְּנִימֵן. רַבִּי יְהוּדָה
פִּתַח וְאָמַר, (נחום א) טוֹב יִי לְמַעוֹז בְּיוֹם צָרָה
וַיִּדַע חֲסִי בּוֹ. זַכָּאָה חוֹלְקִיָּה דְבַר נֶשׁ
דְּאַתְתַּקַּף בֵּיהּ בְּקְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא, בְּגִין
דְּתוֹקְפָא דְקְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא אִיהוּ תִקְפָּא,
וְאוֹקְמוּהָ טוֹב יִי, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (תהלים קמה)
טוֹב יִי לְכָל לְמַעוֹז, דָּא הוּא תִקְפָּא דְאִית
בֵּיהּ יְשׁוּעוֹת. דְכְּתִיב, (תהלים כח) וּמַעוֹז (דף קעד ע"ב)
יְשׁוּעוֹת מְשִׁיחוֹ הוּא. בְּיוֹם צָרָה, בְּיוֹמָא דְעַקוּ
דְעַקִּין שְׂאֵר עַמִּין לְיִשְׂרָאֵל.

הָא חֲזִי, מֶה כְּתִיב (משלי כד) הַתְּרַפִּיתָ בְּיוֹם
צָרָה צֹר פַּחְכָּה. מְאִי הַתְּרַפִּיתָ. מָאן
דְּאַתְרַפִּי יְדוּי מִקּוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא דְלֹא
לְאַתְתַּקַּפָּא בֵּיהּ. וְהִיךְ יִתְקַף בַּר נֶשׁ בֵּיהּ
בְּקְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא, יִתְקִיף בְּאוֹרֵייתָא. דְכָל
מָאן דְּאַתְתַּקַּף בְּאוֹרֵייתָא, אֲתַתְקַף בְּאִילָנָא
דְחַיִּי. כְּבִיכּוֹל יֵהֵב תִּקְפָּא לְכַנְסֵת יִשְׂרָאֵל
לְאַתְתַּקַּפָּא. וְאִי הוּא יִתְרַפִּי מְאוֹרֵייתָא, מֶה

כְּתִיב הַתְּרַפִּית. אִי אִיהוּ אֲתַרְפִּי מִן אֹרֵייתָא בְּיוֹם צָרָה צַר כַּחֲכָה, בְּיוֹמָא דִּייתִי לִיה עֶקוּ, כַּבְּכוּל דְּחִיק לָהּ לְשִׁכְנַתָּא דְאִיהוּ חִילָא דְעֶלְמָא.

דְּבַר אַחַר צַר כַּחֲכָה, תָּא חֲזִי, בְּשַׁעְתָּא דְּבַר נָשׁ אֲתַרְפִּי מְאֹרֵייתָא וְאֶזִּיל בְּאַרְחָא דְלָא כְּשָׂרָא, כַּמָּה בְּעֵלִי דְּבָבוּ זְמִינִין לִיה לְמַהוּי לִיה קְטִיגוּרִין בְּיוֹמָא דְּעָקוּ. וְאֶפִּילוּ נִשְׁמַתִּיה דְּבַר נָשׁ דְּאִיהוּ חִילָא וְתוּקָפָא דִּילִיה אִיהוּ מְאִרִי דְּבָבוּ לְקַבְּלִיה, דְּכְתִיב צַר כַּחֲכָה, בְּגִין דְּאִיהוּ צַר לְגַבִּיה. אָמַר רַבִּי אַבָּא בְּשַׁעְתָּא דְּבַר נָשׁ אֶזִּיל בְּאַרְחֵי דְאֹרֵייתָא וְכָל אַרְחֵי מִתְתַּקְּנִין כְּדָקָא יְאוּת, כַּמָּה סְנִיגוּרִין קְיִימִין עֲלִיה לְאֲדַפְרָא לִיה לְטַב.

פְּתַח וְאָמַר, (איוב לג) אִם יֵשׁ עָלַי מְלֶאֶךְ מְלִיץ אֶחָד מִנִּי אֶלֶף לְהַגִּיד לְאָדָם יִשְׂרוּ וַיַּחֲנְנוּ וַיֹּאמֶר פְּדֵעֵהוּ מִרְדַּת שַׁחַת מְצֵאתִי כִפֹּר. הֵינִי קָרָאִי אִית לְאִסְתַּפְּלָא בְּהוּ, וְכִי לָא אֲתַגְּלִי כְּלָא קָמִי קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּאִיהוּ צְרִיךְ לְמִלְאָכָא דִּימָא קָמִיה טַב אוּ בִישׁ. אֶלָּא וְדָאִי אֶצְטְרִיךְ. דְּכַד אִית לִיה לְבַר נָשׁ סְנִיגוּרִין לְאֲדַפְרָא זְכוּ דִּידִיה קָמִיה, וְלָא אִית לִיה (לְבַר נָשׁ) קְטִיגוּרִין, כְּדִין וַיַּחֲנְנוּ וַיֹּאמֶר פְּדֵעֵהוּ מִרְדַּת שַׁחַת מְצֵאתִי כִפֹּר.

תָּא חֲזִי, בְּהַאי קָרָא תְּשַׁפַּח בְּרִירָא דְמִלְּהָ, כְּתִיב אִם יֵשׁ עָלַי מְלֶאֶךְ, אִי לָא כְּתִיב יַתִּיר יְאוּת הוּא. אֲבָל מְלֶאֶךְ מְלִיץ אֶחָד מִנִּי אֶלֶף כְּתִיב, וּמָאן אִיהוּ. דָּא הוּא מְלֶאֶךְ דְּמִמְנָא עָמִיה דְּבַר נָשׁ בְּסִטְר שְׂמַאלָא, דְּכְתִיב, (תהלים צא) יִפֹּל מִצִּדֶּךָ אֶלֶף, וְדָא הוּא סְטְרָא דְשְׂמַאלָא, דְּכְתִיב

בְּתַרִּיה וּרְבִבָה מִימִינֶךָ.

בְּיוֹם צָרָה צַר כַּחֲכָה. בְּיוֹם שַׁתְּבָא לֹו מְצוּקָה, כַּבְּכוּל דּוּחַק אֶת הַשְּׁכִינָה שְׁהִיא כַּחוּ שֶׁל הַעוֹלָם. דְּבַר אַחַר צַר כַּחֲכָה - בָּא רָאָה, בְּשַׁעְתָּא שְׁבָן אָדָם מִתְרַפֵּה מִן הַתּוֹרָה וְהוֹלֵךְ בְּדַרְךָ לָא כְּשָׂרָה, כַּמָּה בְּעֵלִי רִיב זְמִינִים לֹו לְהִיּוֹת לֹו קְטִיגוּרִים בְּיוֹם צָרָה. וְאֶפִּילוּ נִשְׁמַת הָאָדָם, שְׁהִיא כַּח וְחִזְק שְׁלוּ, הִיא יְרִיבָה שְׁלוּ כְּנַגְדוּ, שְׁכַתוּב צַר כַּחֲכָה, מְשׁוּם שְׁהוּא צַר אֶלָּו. אָמַר רַבִּי אַבָּא, בְּשַׁעְתָּא שְׁבָן אָדָם הוֹלֵךְ בְּדַרְכֵי הַתּוֹרָה וְכָל דְּרָכֵי מִתְקַנּוֹת כְּרָאוּי, כַּמָּה סְנִיגוּרִים עוֹמְדִים עָלָיו לְהַזְכִּירוּ לְטוֹב.

פְּתַח וְאָמַר, (איוב לג) אִם יֵשׁ עָלַי מְלֶאֶךְ מְלִיץ אֶחָד מִנִּי אֶלֶף לְהַגִּיד לְאָדָם יִשְׂרוּ וַיַּחֲנְנוּ וַיֹּאמֶר פְּדֵעֵהוּ מִרְדַּת שַׁחַת מְצֵאתִי כִפֹּר. בְּפִסְוִקִים הִלְלוּ יֵשׁ לְהַתְּבוּנָה, וְכִי לָא גְלוּי הַכָּל לְפָנַי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁהוּא צְרִיךְ מְלֶאֶךְ שִׂיאֵמַר לְפָנָיו טוֹב אוּ רַע? אֶלָּא וְדָאִי שְׁצְרִיךְ, שְׂכַאֲשֵׁר יֵשׁ לְאָדָם סְנִיגוּרִים לְהַזְכִּיר זְכוּת שְׁלוּ לְפָנָיו וְאִין לֹו (לְאָדָם) קְטִיגוּרִים, אִזּוּ וַיַּחֲנְנוּ וַיֹּאמֶר פְּדֵעֵהוּ מִרְדַּת שַׁחַת מְצֵאתִי כִפֹּר.

בָּא רָאָה, בְּפִסְוִק הִזָּה תִּמְצָא בְּרוּךְ הַדְּבַר. כְּתוּב אִם יֵשׁ עָלַי מְלֶאֶךְ. אִם לָא כְּתוּב יוֹתֵר - יָפָה הוּא. אֲבָל מְלֶאֶךְ מְלִיץ אֶחָד מִנִּי אֶלֶף כְּתוּב, וּמִיְהוּ? זְהוּ הַמְּלֶאֶךְ הַמְּמַנָּה עִם הָאָדָם בְּצַד שְׂמַאל, שְׂכַתוּב (תהלים צא) יִפֹּל מִצִּדֶּךָ אֶלֶף, וְזְהוּ צַד שְׂמַאל, שְׂכַתוּב אַחֲרָיו וּרְבִבָה מִימִינֶךָ.

אַבְרָם אֶחָד מִנִּי אֶלֶף, זְהוּ יִצְרָא יִצְרָא

אַבְרָם אֶחָד מִנִּי אֶלֶף, דָּא הוּא יִצְרָא יִצְרָא, דְּאִיהוּ אֶחָד מֵאַנּוּן (דְּאִיהוּ) אֶלֶף

הָרַע, שְׁהוּא אֶחָד מֵאוֹתָם [שהוא] אֶלֶף שֶׁהָיוּ לְצַד שְׂמָאל, מִשּׁוּם שֶׁהוּא עוֹלָה לְמַעְלָה וְנוֹטֵל רְשׁוּת. וְעַל זֶה, אִם בֶּן אָדָם הוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ אֲמָת, אוֹתוֹ יֵצֵר הָרַע הוּא עֹבֵד לוֹ כְּמוֹ שְׂנְאָמֵר, שֶׁפְּתוּב (משלי יב) טוֹב נִקְלָה וְעֹבֵד לוֹ, אֲזִי הוּא עוֹלָה וְנִעְשָׂה סַגְנוֹר, וְאוֹמֵר לִפְנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא זְכוּת עַל הָאָדָם, וְאֲזִי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹמֵר, פְּדָעָהּ מִרְדַּת שַׁחַת.

וְעַם כָּל זֶה לֹא חוֹזֵר רִיקָם, מִשּׁוּם שְׁנוֹתָנִים לוֹ אַחֵר לְשַׁלֵּט עָלָיו וְלִטֵּל מִמֶּנּוּ אֶת נִשְׁמָתוֹ, מִשּׁוּם שֶׁהַקְּדִים חֲטָאִי אוֹתוֹ הָאִישׁ וְהוּא כֹּפֵר עַל זֶה. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב מִצְאָתִי כֹּפֵר, לְפָדוֹת אוֹתוֹ.

דְּבַר אַחֵר מִצְאָתִי כֹּפֵר - אוֹתָהּ זְכוּת שְׂאֲמַרְתָּ, הִיא עָלָיו כֹּפֵר לְפָדוֹת אוֹתוֹ שְׁלֵא יֵרֵד לְגִיהֵנָם וְלֹא יָמוּת. וְלִכֵּן צָרִיךְ לְאָדָם לְלַכֵּת בְּדֶרֶךְ אֲמָת כְּדִי שִׁיחֶיָהּ לוֹ הַקְּטָגוֹר סַגְנוֹר.

כְּמוֹ זֶה יִשְׂרָאֵל בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים שְׁנוֹתָנִים לוֹ שְׁעִיר וּמִתְעַסְקִים עִמּוֹ עַד שֶׁהוֹפֵךְ לְהִיּוֹת לָהֶם עֹבֵד, וְעוֹלָה וּמַעֲיֵד עֲדוּת לִפְנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְנִעְשָׂה לָהֶם סַגְנוֹר. וְעַל זֶה אָמַר שְׁלֵמָה הַמְּלִיךְ, (שם כח) אִם רָעַב שְׂנֵאָף הָאֲכִילָהּ לָחֵם וְאִם צָמָא הַשְּׁקָהּ מַיִם, וְעַל הַיֵּצֵר הָרַע הַזֶּה זֶה נֶאֱמַר.

וּמִשּׁוּם זֶה בְּיוֹם צָרָה, כְּשֶׁבֶן אָדָם מִתְרַפֵּה מִן הַתּוֹרָה, כְּבִיכּוֹל דּוֹחֵק אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עִם אוֹתוֹ יֵצֵר הָרַע שֶׁהוּא נִעְשָׂה קְטָגוֹר. צַר כְּחֻכָּה - צַר כַּחַ פֶּה, מִשּׁוּם שֶׁהַתְּקַרְב לִפְנֵי לְקַטְרֵג וְנִחַלֵּשׁ הַפֶּה.

בֵּא רְאֵה, טוֹב ה' לְמַעוֹז בְּיוֹם צָרָה, מִה זֶה בְּיוֹם צָרָה? זֶה יַעֲקֹב כְּשֶׁבֵּא עָלָיו עֲשׂו לְקַטְרֵגוֹ. וְיוֹדַע חוֹסֵי בוֹ, כְּשֶׁבָּאָה עָלָיו צָרַת

דְּהוּוּ לְסִטְר שְׂמָאֵלָא. בְּגִין דְּאִיהוּ סָלִיק לְעִילָא וְנָטִיל רְשׁוֹ. וְעַל דָּא אִי בַר נָשׁ אָזִיל בְּאַרְחָ קְשׁוּט, הֵהוּא יֵצֵר הָרַע אִיהוּ עֹבֵד לוֹ. כְּמָה (דְּאִתְקַר) דְּכְתִיב, (משלי יב) טוֹב נִקְלָה וְעֹבֵד לוֹ. כְּדִין אִיהוּ סָלִיק וְאִתְעֵבִיד סַגְנוֹרָא, וְאָמַר קָמִי קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, זְכוּ עֲלִיָה דְּבַר נָשׁ. כְּדִין קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר, פְּדָעָהּ מִרְדַּת שַׁחַת.

וְעַם כָּל דָּא לֹא אֶהְדֵּר בְּרִיקָנָא, בְּגִין דְּאִתְיָהִיב לִיה אַחֲרָא לְשַׁלְטָאָה עָלָיו וְלִיטוֹל נִשְׁמָתִיהּ מִנֶּיהּ. בְּגִין דְּאִקְדִים חוֹבוֹי דְּהוּא בַר נָשׁ וְאִיהוּ כֹּפֵר עַל הָאִי. הָדָא הוּא דְּכְתִיב מִצְאָתִי כֹּפֵר, לְמַפְדֵי לִיה.

דְּבַר אַחֵר מִצְאָתִי כֹּפֵר. הֵהוּא זְכוּ דְּאִמַרְתָּ אִיהוּ עֲלִיָה כְּפֹר לְמַפְדֵי לִיה דְּלֹא יַחוּת לְגִיהֵנָם וְלֹא יָמוּת. וְעַל דָּא מִיבְעִי לִיה לְבַר נָשׁ לְמִיָהּ בְּאַרְחָ קְשׁוּט וּבְגִין דִּיְהֵא לִיה הֵהוּא קְטִיגוֹרָא, סַגְנוֹרָא.

בְּגוֹזְנָא דָּא יִשְׂרָאֵל בְּיוֹמָא דְּכַפּוּרִי, דִּיְהִיבִי לִיה שְׁעִיר וְאִתְעַסְקוּ בַּהֲדִיָה. עַד דְּאִתְהַדַּר עֹבֵד לָהּ וְסָלִיק וְסָהִיד סְהִדוּתָא קָמִי קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאִתְעֵבִיד לָהּ סַגְנוֹרָא. וְעַל דָּא אָמַר שְׁלֵמָה, (משלי כח) אִם רָעַב שְׂנֵאָף הָאֲכִילָהּ לָחֵם וְאִם צָמָא הַשְּׁקָהּ מַיִם. וְעַל הָאִי יֵצֵר הָרַע אִתְמַר.

וּבְגִין דָּא בְּיוֹם צָרָה, כַּד בַּר נָשׁ אִתְרַפֵּי מֵאוֹרִייתָא, כְּבִיכּוֹל דְּחִיק לִיה קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא בַּהֲדִיָה דְּהוּא יֵצֵר הָרַע דְּאִיהוּ אִתְעֵבִיד קְטִיגוֹרָא. צַר כְּחֻכָּה. צַר כַּחַ פֶּה, בְּגִין דְּאִתְקַרְב קָמִיָה לְקַטְרֵגָא וְאִתְחַלֵּשׁ חִילָא.

הָא חֲזִי, טוֹב יי לְמַעוֹז בְּיוֹם צָרָה, מֵאִי בְּיוֹם צָרָה. דָּא יַעֲקֹב כַּד אָתָא עֲלִיָה עֲשׂו לְקַטְרֵגָא לִיה. וְיוֹדַע חוֹסֵי בוֹ, כַּד אָתָא עֲלִיָה

עָקוּ דְדִינָה. וְתָא חֲזִי, לִית מְקַטְרָגָא אֲשֵׁתִּפַּח
עֲלֵיהּ דְּבַר נָשׁ אֱלָא בְּזִמְנָא דְּסַפְנָה.

וְתָא חֲזִי, בְּגִין דִּיעֲקֹב אַחַר נְדָרֵיהּ דְּנָדִיר
קָמִי קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אֲתַתְּקַף דִּינָא
עַל יְדָא דְּמְקַטְרָגָא דְּקִטְרִיג עֲלֵיהּ דִּיעֲקֹב, (דף
קעה ע"א) וּבְעָא דִּינָא בְּשַׁעְתָּא דְּסַפְנָה דְּהוֹת רַחֵל
בָּהּ. אָמַר קָמִיהּ קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְהָא יַעֲקֹב
נָדַר נְדָרֵיהּ וְלֹא שְׁלִים, וְהָא אִיהוּ תְּקִיף מִפְּלֵא
בְּעוֹתְרָא וּבְבַנִּין בְּכָל מַה דְּאַצְטְרִיף. וְלֹא
שְׁלִים נְדָרֵיהּ דְּנָדַר קָמִוּ וְלֹא נִסְבַּת עוֹנְשָׁא
מִנֵּיהּ.

מִיד וּתְלַד רַחֵל וּתְקַשׁ בְּלִדְתָּהּ. מָאִי וּתְקַשׁ.
דְּאֲתַתְּשִׁי דִּינָא לְעִילָא גְבִי מְלֵאךְ הַמּוֹת.
וְאֲתַעֲנֵשׁ יַעֲקֹב בְּהָאִי. מָאִי טַעְמָא, בְּגִין
דְּכְתִיב (משלי כב) וְאִם אֵין לָךְ לְשִׁלְּם לְמַה יִּקַּח
מִשְׁכָּבְךָ מִתְּחִתֶּיךָ. וְעַל דָּא מִיתַת רַחֵל
וְאֲתַמְסַר דִּינָא עַל יְדָא דְּמְלֵאךְ הַמּוֹת.

וְתָא חֲזִי, בְּשַׁעְתָּא דְּאֲתָא עֲשׂוּ, מָה עֵבַד.
וַיִּשֶׁם אֶת הַשְּׁפָחוֹת וְאֵת יִלְדֵיהֶן
רֵאשׁוֹנָה וְאֵת לֵאָה וַיִּלְדֶּיהָ אַחֲרוֹנִים וְאֵת רַחֵל
וְאֵת יוֹסֵף אַחֲרוֹנִים. מָאִי טַעְמָא, בְּגִין דְּדַחֵיל
עָלָה דְּרַחֵל, דְּלֹא יִסְתַּפֵּל הֵהוּא רָשַׁע בְּשִׁפְרוּ
דִּילָהּ וְלֹא יִקְטְרַג לֵיהּ עָלָהּ.

הֲוֵי מַה כְּתִיב, וּתְגַשְׁנָה הַשְּׁפָחוֹת הַנָּה
וַיִּלְדֶּיהֶן וּתְשַׁתְּחוּיֵן וּתְגַשׁ גַּם לֵאָה
וַיִּלְדֶּיהָ וַיִּשְׁתְּחוּ, נָשִׁין מִקָּמִי גוּבְרִין. אֲבָל
בְּרַחֵל מַה כְּתִיב וְאַחַר נָגַשׁ יוֹסֵף וְרַחֵל, וַיּוֹסֵף
מִקָּמִי אִמִּיהּ וְאִיהוּ חָפָא עָלָהּ, וְעַל דָּא כְּתִיב,
(בראשית מט) בֶּן פּוֹרֵת יוֹסֵף בֶּן פּוֹרֵת עָלֵי עֵין.
דְּאַסְגִּי גוֹפִיָּה וְחָפָא עַל אִמִּיהּ. עָלֵי עֵין, עָלֵי
עֵינָא דְּהֵהוּא רָשַׁע.

וְהָבֵא אֲתַעֲנֵשֶׁת עַל יְדָא דִּיצַר הָרַע דְּקִטְרַג
בְּשַׁעְתָּא דְּסַפְנָה, וְאֲתַעֲנֵשׁ יַעֲקֹב עַל

דִּינָה. וּבֵא וּרְאָה, אֵין הַמְקַטְרַג
נִמְצָא עַל הָאָדָם אֱלָא בְּשַׁעְתָּ
סַפְנָה.

וּבֵא וּרְאָה, מִשׁוּם שְׁיַעֲקֹב אַחַר
נָדְרוֹ שְׁנַדַּר לִפְנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא, הַתְּחַזֵּק הַדִּין עַל יְדֵי
הַמְקַטְרַג שְׁקִטְרַג עַל יַעֲקֹב, וּרְצֵה
דִּין בְּשַׁעְתָּ הַסַּפְנָה שְׁהֵימָה בַּהּ
בְּרַחֵל. אָמַר לִפְנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא, וְהֵרִי יַעֲקֹב נָדַר נְדָרוֹ וְלֹא
שָׁלַם, וְהֵרִיחוּ חֲזָק מִהַכֵּל בְּעֶשֶׂר
וּבְכַנִּים וּבְכָל מַה שְׁצָרִיף, וְלֹא
שָׁלַם נְדָרוֹ שְׁנַדַּר לִפְנֵיךָ, וְלֹא
לְקַחְתָּ מִמֶּנּוּ עֲנֵשׁ?.

מִיד - וּתְלַד רַחֵל וּתְקַשׁ בְּלִדְתָּהּ.
מַה זֶה וּתְקַשׁ? שְׁהַתְּקַשָּׁה הַדִּין
לְמַעַלָּה אֲצֵל מְלֵאךְ הַמּוֹת.
וְנַעֲנֵשׁ יַעֲקֹב בְּזֵה, מַה הַטַּעַם?
מִשׁוּם שְׁכַתּוּב (משלי כב) וְאִם אֵין
לָךְ לְשִׁלְּם לְמַה יִּקַּח מִשְׁכָּבְךָ
מִתְּחִתֶּיךָ, וְעַל זֶה מִתָּה רַחֵל
וְנִמְסַר הַדִּין עַל יְדֵי מְלֵאךְ הַמּוֹת.
וּבֵא וּרְאָה, בְּשַׁעְתָּ שְׂבָא עֲשׂוּ,
מַה עֲשֵׂה? וַיִּשֶׁם אֶת הַשְּׁפָחוֹת
וְאֵת יִלְדֵיהֶן רֵאשׁוֹנָה וְאֵת לֵאָה
וַיִּלְדֶּיהָ אַחֲרוֹנִים וְאֵת רַחֵל וְאֵת
יוֹסֵף אַחֲרוֹנִים. מַה הַטַּעַם? מִשׁוּם
שְׁפָחַד עַל רַחֵל שְׁלֵא יִסְתַּפֵּל
אוֹתוֹ רָשַׁע בְּפִיָּה וְלֹא יִקְטְרַג לוֹ
עָלֵיהּ.

עוֹד מַה כְּתוּב? וּתְגַשְׁנָה
הַשְּׁפָחוֹת הַנָּה וַיִּלְדֶּיהֶן
וּתְשַׁתְּחוּיֵן וּתְגַשׁ גַּם לֵאָה וַיִּלְדֶּיהָ
וַיִּשְׁתְּחוּ. נָשִׁים מִלְּפָנֵי גְבָרִים.
אֲבָל בְּרַחֵל מַה כְּתוּב? וְאַחַר נָגַשׁ
יוֹסֵף וְרַחֵל, יוֹסֵף מִלְּפָנֵי אִמּוֹ,
וְהוּא כֹסֵה עָלֵיהּ, וְעַל זֶה כְּתוּב
(בראשית מט) בֶּן פּוֹרֵת יוֹסֵף בֶּן פּוֹרֵת
עָלֵי עֵין, שְׁהַגְדִּיל גּוֹפּוֹ וְכֹסֵה עַל
אִמּוֹ. עָלֵי עֵין - עָלֵי עֵין שֶׁל אוֹתוֹ
רָשַׁע.

וְכֵאֵן נַעֲנֵשָׁה עַל יְדֵי הַיצַר הָרַע
שְׁקִטְרַג בְּשַׁעְתָּ הַסַּפְנָה, וְנַעֲנֵשׁ
יַעֲקֹב עַל נְדָר שְׁלֵא שָׁלַם, וְזֵה

קָשָׁה לַיַּעֲקֹב מִכָּל הַצָּרוֹת שֶׁעָבְרוּ
עָלָיו. וּמִזֵּינָן לָנוּ שֶׁמִּשּׁוּמֵי יַעֲקֹב זֶה
הָיָה? שֶׁכְּתוּב (שם מח) מִתָּה עָלַי
רַחֵל, עָלַי וְדָאִי, עַל שְׂאֵחֲרַתִּי
נִדְרִי.

רַבִּי יוֹסִי אָמַר, כְּתוּב (משלי כז)
קָלֶלֶת חֲנָם לֹא תִבֵּא, וּבִאֲרוּהוּ לֹא
בְּיָאִי. שְׂאֵם קָלֶלֶת צַדִּיק הִיא,
אֲפִלוּ שֶׁלֹּא הִתְפַּוֵּן בָּהּ, כִּיּוֹן
שִׁיִּצְאָה מִפִּיּו נִטֵּל אוֹתָהּ אוֹתוֹ
יֵצֵר הָרַע וְקִטְרַג בָּהּ בְּשַׁעַת
הַסַּפְנָה.

יַעֲקֹב אָמַר (בראשית לא) עִם אֲשֶׁר
תִּמְצָא אֶת אֱלֹהֶיךָ לֹא יִחְיֶה. וְאִם
עַל גַּב שֶׁהוּא לֹא הָיָה יוֹדֵעַ, נִטֵּל
אוֹתוֹ דְּבַר אוֹתוֹ שֶׁטָּוֵן שְׁנִמְצָא
תְּמִיד אֲצֵל בְּנֵי אָדָם. וְעַל זֶה
שֶׁנִּינֵנו, לְעוֹלָם לֹא יִפְתַּח אָדָם פִּיּו
לְשׁוֹן, מִשּׁוּם שֶׁנוֹטֵל אוֹתוֹ
הַדְּבוּר וּמְקִטְרַג בּוֹ לְמַעַלָּה
וּלְמַטָּה, כָּל שֶׁפֵּן מְלָה שֶׁל חֶכֶם
אוּ מְלָה שֶׁל צַדִּיק, וְעַל שְׁנֵי אֵלֶּה
נִעֲנָשׁ רַחֵל.

וַיְהִי בְּצֵאת נַפְשָׁהּ כִּי מִתָּה. אָמַר
רַבִּי אַבָּא, וְכִי כִּיּוֹן שְׂאֵמֵר וַיְהִי
בְּצֵאת נַפְשָׁהּ לֹא יִדְעֵנוּ כִּי מִתָּה?
אֲלֹא צָרִיף מִשּׁוּם שֶׁלֹּא חֲזָרָה
לְגוּפָהּ יוֹתֵר, וּמִתָּה רַחֵל מִיִּתֵּת
הַגּוּף, מִשּׁוּם שֶׁיֵּשׁ בְּנֵי אָדָם
שֶׁנִּשְׁמָתָם יוֹצֵאת וְחוֹזֶרֶת
לְמִקוּמָהּ, כְּמוֹ שְׂנֵאָמֵר (שמואל א-ל) ל
וְתִשָּׁב רִחוּוֹ [נִפְשׁוֹ] אֵלָיו, (בראשית מב)
וַיֵּצֵא לָבָם, (שיר ה) נַפְשִׁי יֵצְאָה
בְּדַבְּרוֹ, (מלכים א יז) לֹא נוֹתְרָה בּוֹ
נִשְׁמָה. אֲבָל זֶה יֵצְאָה נִשְׁמָתָהּ
וְלֹא חֲזָרָה לְמִקוּמָהּ וּמִתָּה רַחֵל.
וְהִתְקַרָּא שְׁמוֹ בֶּן אוֹנִי, הַקְּשִׁיּוֹת
שֶׁל הַדִּין שֶׁנִּגְזַר עָלֶיהָ. וַיַּעֲקֹב
הַחֲזִיר אוֹתוֹ וְקָשַׁר אוֹתוֹ לְיָמִין,
מִשּׁוּם שֶׁאֵת הַמַּעֲרָב צָרִיף
לְקִשְׁרוֹ לְיָמִין. וְאִם עַל גַּב שֶׁהוּא
בֶּן אוֹנִי, צַד שֶׁל הַדִּין הַקָּשֶׁה - בֶּן
יָמִין הוּא, שֶׁהָרִי בְּיָמִין
הַתְּקַשְׁרָה, וְנִקְבְּרָה בְּדַרְךָ כְּמוֹ

נִדְרָא דְלֹא שְׁלִים, וְדָא קְשִׁיא לִיה לַיַּעֲקֹב
מִכָּל עָקוֹ דְּעָבְרוּ עָלֶיהָ. וּמִנְלָן דְּבִגְיָנִיהָ
דַּיַּעֲקֹב הָוָה, דְּכְתִיב, (בראשית מח) מִתָּה עָלַי רַחֵל.
עָלַי וְדָאִי, עַל דְּאֲחֲרִית נִדְרִי.

רַבִּי יוֹסִי אָמַר, כְּתִיב, (משלי כז) קָלֶלֶת חֲנָם לֹא
תִבֵּא. וְאוּקְמוּהָ לֹא בְּוִי"ו, דָּאִי קָלֶלֶת
צַדִּיקָא הִיא, אֲפִילוּ דְלֹא אִתְּפַוֵּן בָּהּ, כִּיּוֹן
דְּנִפְקָא מִפּוּמִיָּה נִטֵּל לָהּ הֵהוּא יֵצֵר הָרַע
וְקִטְרַג בָּהּ בְּשַׁעַתָּה דְּסַפְנָה.

יַעֲקֹב אָמַר, (בראשית לא) עִם אֲשֶׁר תִּמְצָא אֶת
אֱלֹהֶיךָ לֹא יִחְיֶה. וְאִם עַל גַּב דְּאִיְהוּ
לֹא הָוָה יוֹדֵעַ, נִטֵּיל לָהּ לְהֵיחִיא מְלָה הֵהוּא
שֶׁטָּוֵן דְּאִשְׁתַּפַּח גְּבִיְהוּ תְדִיר בְּבְנֵי נִשְׂאָ. וְעַל
דָּא תְנִינָן, לְעוֹלָם לֹא יִפְתַּח בַּר נִשְׂ פּוּמִיָּה
לְשׁוֹנָא, בְּגִין דְּנִטֵּיל הֵהוּא מְלָה וְקִטְרַג בָּהּ
לְעִילָא וְתַתָּא. כָּל שֶׁפֵּן מְלָה דְּחֶכֶם אוּ מְלָה
דְּצַדִּיקָא, וְעַל תְּרִין אֵלִין אִתְּעַנְשַׁת רַחֵל:

וַיְהִי בְּצֵאת נַפְשָׁהּ כִּי מִתָּה. אָמַר רַבִּי אַבָּא
וְכִי כִּיּוֹן דְּאֵמֵר וַיְהִי בְּצֵאת נַפְשָׁהּ לֹא
יִדְעֵנָא כִּי מִתָּה. אֲלֹא אֲצִטְרִיף בְּגִין דְּלֹא
אֶהְדַּרֵּת לְגוּפָא יִתִּיר, וּמִיִּתֵּת רַחֵל מִיִּתֵּת גּוּפָא,
בְּגִין דְּאִית בְּנֵי נִשְׂא דְּנִפְקִי נִשְׁמָתֵיהוּ וְאֶהְדַּרֵּן
לְאִתְרִיְהוּ וּפְקָה דָּאת אָמַר, (שמואל א ל) וְתִשָּׁב
נַפְשׁוֹ (לִפְנֵינוּ בְּקִרָא רִחוּוֹ. וּבְדַפּוּס יְרוּשָׁלַיִם אִיתָא גַם כּוּוֹה"ק וְתִשָּׁב
רִחוּוֹ אֵלָיו) אֵלָיו, (בראשית מב) וַיֵּצֵא לָבָם, (שיר השירים ה)
נַפְשִׁי יֵצְאָה בְּדַבְּרוֹ. (מלכים א יז) לֹא נוֹתְרָה בּוֹ
נִשְׁמָה. אֲבָל הִיא נִפְקַת נִשְׁמָתָהּ וְלֹא אִתְּהַדַּרֵּת
לְאִתְרָהּ וּמִיִּתֵּת רַחֵל.

וְהִתְקַרָּא שְׁמוֹ בֶּן אוֹנִי. דְּקִשְׁרֵי דְּדִינָא דְּאִתְגַּזַּר
עָלֶיהָ. וַיַּעֲקֹב אֶהְדַּר לִיה וְקָשַׁר לִיה
לְיָמִינָא, בְּגִין דְּמַעֲרַב אֲצִטְרִיף לְקִשְׁרָא לִיה
לְיָמִינָא, וְאִם עַל גַּב דְּאִיְהוּ בֶּן אוֹנִי סְטֵרָא
דְּדִינָא קְשִׁיא, בֶּן יָמִין אִיְהוּ, דְּהָא בְּיָמִינָא

שנתבאר, הרי התגלית מיתנה וקבורתה, אבל לא התגלית מיתנה וקבורתה, ואף על גב שארבע האמהות הללו סוד יש להם, ובארונה.

ויצב יעקב מצבה על קבורתה. אמר רבי יוסי, מה הטעם? משום שלא התפסה מקומה עד היום שעתידי הקדוש ברוך הוא להחיות מתים, כמו שנאמר עד היום, עד אותו יום ממש.

רבי יהודה אמר, עד יום שתחזור שכינה מגלות ישראל באותו מקום, כמו שנאמר (ירמיה לא) ויש תקוה לאחריהם נאם ה' ושבו בנים לגבולם. וזו שבועה שנשבע לה הקדוש ברוך הוא, ועתידים ישראל כשישובו מהגלות לעמד על אותה קבורת רחל ולכפות שם, כמו שהיא בכנה על גלות ישראל, ועל זה פתוב (סו) בבכי יבאו ובתחנונים אובילים וגו', וכתוב (סו) כי יש שכר לפעלתך. ובאותה שעה עתידה רחל, שהיא בדרך, לשמח בישראל ועם השכינה, ובארונה החברים.

ויהי בשפן ישראל בארץ היא וילך ראובן וישכב את בלהה פלגש אביו וישמע ישראל ויהיו בני יעקב שנים עשר. רבי אלעזר אמר, ויהי בשפן ישראל בארץ היא, שהרי לאה ורחל מתו, ונטלה הבית מי שנטלה.

וכי יעלה על דעתך שראובן הלך ושכב עם בלהה? אלא בכל זמן של לאה ורחל, שכינה שרתה עליהן, ועכשו שמתו, שכינה לא נפרדה מהבית, ושורה בבית במשפן של בלהה. ואף על גב ששכינה רצתה לטל הבית פראוי, אלמלא יעקב לא נמצא בזוג זכר ונקבה, לא שורה שכינה בגלוי

אתקשרת. ואתקברת בארץא כמה דאתמר. האי אתגליא מיתתה וקבורתה, אבל לאה לא אתגליא מיתתה וקבורתה. ואף על גב דהני ארבע אמהן רזא אית לון והא אוקמוה:

ויצב יעקב מצבה על קבורתה, אמר רבי יוסי, מאי טעמא. בגין דלא אתפסיא אתרה עד יומא דזמין קדשא בריה הוא לאחייא מתייא. כמה דאתמר עד היום, עד ההוא יומא ממש.

רבי יהודה אמר, עד יומא דתהדר שכינתא בגלותהון דישראל בההוא אתר, כמה דאת אמר, (ירמיה לא) ויש תקוה לאחריהם נאם ה' ושבו בנים לגבולם. ודא אומא דאומי לה קדשא בריה הוא. וזמין ישראל פד יתובון מן גלותא, לקיימא על ההיא קבורה דרחל ולמבפי תמן. כמה דאיהי בכאת על גלותהון דישראל. ועל דא כתיב, (ירמיה לא) בבכי יבאו ובתחנונים אובילים וגו'. וכתוב, (ירמיה לא) כי יש שכר לפעולתך. ובההיא (ד) קעה ע"ב) שעתא זמינת רחל דאיהי בארץא למחדי בהו בישראל ועם שכינתא ואוקמוה חברייא:

ויהי בשפן ישראל בארץ היא וילך ראובן וישכב את בלהה פלגש אביו וישמע ישראל ויהיו בני יעקב שנים עשר. רבי אלעזר אמר, ויהי בשפן ישראל בארץ היא, דהא לאה ורחל מתו, ונטלא ביתא מאן דנטיל.

וכי סלקא דעתך דראובן אזיל ושכיב בהדה דבלהה. אלא, כל יומא דלאה ורחל שכינתא שרייא עליהו. והשתא דמיתו, שכינתא לא אתפרשת מן ביתא, ושריא בביתא במשפנא דבלהה.

בפית, ועל זה עמדה שכינה במשכן בלהה. ובא ראובן, משום שראה שבלהה ירשה מקום אמו, הלך ובלבל המטה, ועל שעמדה שכינה עליה כתוב בו וישכב את בלהה.

רבי ייסא אמר, שישן על אותה מטה ולא חשש לכבוד השכינה, ומשום כך לא נפגם מחשבון השבטים, ובא הפסוק ועשה חשבון, משום כך כתוב בכור יעקב ראובן, והפסוק עשה אותו ראש לכל השבטים.

רבי יהודה פתח ואמר, (הושע יד) פי ישרים דרכי ה' וגו' - כל דרכי הקדוש ברוך הוא פלם ישרים ודרכי אמת, ובני העולם לא יודעים ולא משגיחים על מה הם עומדים. ועל זה וצדיקים ילכו בם - משום שהם יודעים דרכי הקדוש ברוך הוא ומשתדלים בתורה, שכל מי שמשתדל בתורה, הוא יודע והולך בהם שלא סוטה ימינה ושמאלה.

ופשעים יפשלו בם - אלה הם הרשעים שלא משתדלים בתורה ולא מסתכלים בדרכי הקדוש ברוך הוא ולא יודעים לאן הדרכים הולכות, ומשום שלא יודעים להסתכל ולא משתדלים בתורה, הם נכשלים בהם באותם דרכיו בעולם הזה ובעולם הבא. בא ראה, כל אדם שמשתדל בתורה, כשיוצא מן העולם הזה, נשמתו עולה באותם דרכים ושבילים [שהם בתורה] של התורה, ואותם דרכים ושבילים של התורה הם ידועים, ואותם

ואף על גב דשכינתא בעיא לנטלא ביתא כדקא יאות, אלמלא יעקב לא אשתפח בזווגא דכר ונוקבא, לא שריא שכינתא באתגליא בביתא. ועל דא קיימא שכינתא במשפנא דבלהה. ואתא ראובן ובגין דחמא דבלהה ירתא אתרא דאמיה, אזל ובלבל ערסא. ועל דקיימא שכינתא עליה, פתיב ביה וישכב את בלהה.

רבי ייסא אמר, דנאים על ההוא ערסא ולא חייש ליקרא דשכינתא. ובגין כך לא אתפגים מחושפנא דשבטין ואתא קרא ועביד חושפנא. בגין כך פתיב, בכור יעקב ראובן. ואיהו עביד קרא רישא דכל שבטין.

רבי יהודה פתח ואמר, (הושע יד) פי ישרים דרכי יי וגו', כל ארחוי דקדשא בריך הוא כלהו ישרים וארחוי קשוט, ובני עלמא לא ידעין ולא משגיחין על מה אינון קיימין. ועל דא וצדיקים ילכו בם, בגין דאינון ידעין ארחוי דקדשא בריך הוא ומשתדלי באורייתא. דכל מאן דאשתדל באורייתא, איהו ידע ואזיל בהו דלא סטי לימינא ולשמאלא.

ופושעים יפשלו בם, אלין אינון חייבין דלא משתדלי באורייתא, ולא מסתכלן בארחוי דקודשא בריך הוא ולא ידעין לאן ארחי אזלין. ובגין דלא ידעי לאסתכלא ולא משתדלי באורייתא, אינון פשלי בהו פאינון ארחוי בהאי עלמא ובעלמא דאתי.

תא חזי, כל בר נש דאשתדל באורייתא,

כד נפיק מהאי עלמא נשמתיה סלקא באינון ארחין ושבילין (ראינון

באורייתא) דאורייתא. ואינון ארחין ושבילין דאורייתא ידעין אינון, ואינון

שיודעים דרכי התורה בעולם הזה ילכו בהם באותו עולם, פשיצאו מן העולם הזה.

ואם לא השתדלו בתורה בעולם הזה ולא יודעים דרכים ושבילים, פשיצאו מן העולם הזה לא ידעו ללכת באותם דרכים ושבילים, ונכשלים בהם. ואז ילך בדרךים אחרות שאינן דרכי התורה, ויתעוררו אליו בכמה דינים ויענש בהם.

ומי שמשתדל בתורה מה כתוב?

(משלי ו) בשכבך תשמר עליך והקיצות היא תשיחך. בשכבך - בקבר, התורה תשמר עליך מדין אותו העולם. והקיצות - כשתקדוש ברוך הוא יעורר רוחות ונשמות להחיות מתים, אז היא תשיחך, היא תהיה סנגור על הגוף בשביל שיקומו אותם גופים שהשתדלו בתורה פראוי, ואלה הם שיקומו בתחלה לחיי עולם, כמו שנאמר (דניאל יב) ורבים מישני אדמת עפר יקיצו אלה לחיי עולם וגו'. ואלה הם לחיי עולם, משום שהתעסקו בחיי עולם שהיא התורה.

ובא ראה, כל אלו שהשתדלו בתורה, אותו הגוף יתקיים והתורה תגן עליו, מה הטעם? משום שבאותה שעה יעורר הקדוש ברוך הוא רוח אחת שכלולה מארבע רוחות, ואותה רוח הפוללת ארבע רוחות תודמן לכל אותם שהשתדלו בתורה להחיותם ברוח זו בשביל שיתקיים לעולמים.

ואם תאמר, הרי כתוב (יחזקאל לו) מארבע רוחות באי הרוח, למה לא התקומו, שהרי כלם מתו פמקדם? בא ראה, אותו זמן שהקים הקדוש ברוך הוא על ידי

דידעי ארחוי דאורייתא בהאי עלמא יהכון בהו ביהוא עלמא כד יפקון מהאי עלמא.

ואי לא אשתדלו באורייתא בהאי עלמא ולא ידעין ארחין ושבילין, כד יפקון מהאי עלמא לא ינדעון למיתה באינון ארחין ושבילין וכשלין בהון. כדין יהף בארחין אחרנין דלאו אינון ארחין דאורייתא, ויתערוץ ליה בכמה דינין ואתענש בהו.

ומאן דאשתדל באורייתא מה כתיב, (משלי ו) בשכבך תשמר עליך והקיצות היא תשיחך. בשכבך בקברא, אורייתא תשמר עליך מדינא דההוא עלמא. והקיצות, כד קדשא בריה הוא יתער רוחין ונשמתין לאחייא מתייא כדין היא תשיחך, היא תהא סניגוריא על גופא, בגין דיקומון אינון גופין דאשתדלו באורייתא כדקא יאות. ואלין אינון דיקומון בקדמיתא לחיי עלמא, כמה דאת אמר, (דניאל יב) ורבים מישני אדמת עפר יקיצו אלה לחיי עולם וגו'. ואלין אינון לחיי עולם, בגין דאתעסקו בחיי עולם דאיהי אורייתא.

ותא חזי, כל אינון דאשתדלו באורייתא, ההוא גופא יתקיים ואורייתא תגין עליה. מאי טעמא, בגין דבההיא שעתא יתער קדשא בריה הוא חד רוחא דכליל מארבע רוחין, וההוא רוחא דכליל מארבע רוחין, אזדמן לכל אינון דאשתדלו באורייתא לאחייא לון בהאי רוחא בגין דיתקיים לעלמין.

ואי תימא, הא כתיב (יחזקאל לו) מארבע רוחות באי הרוח, אמאי לא אתקיימו, דהא כלהו מיתו כמלקדמין. תא חזי, ההוא זמנא

דאוקים קדשא בריה הוא

יִחְזָקֵאל אוֹתָם הַמַּתִּים, אוֹתוֹ וְזִמְנוֹ הַמְּתִיד [רוח], אָף עַל גַּב שְׁהִיָּה מְאַרְבַּע רוּחוֹת, לֹא יֵרֵד לְקַיְמָם בְּקִיּוּם, אֲלֵא לְהִרְאוֹת שְׁעֵתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַחִיּוֹת מַתִּים בְּאוֹתָהּ צוּרָה וּלְקַיְמָם בְּרוּחַ שְׁנֹכְלָלָה בְּצוּרָה זוֹ.

וְאָף עַל גַּב שְׁחִזְרוּ הַעֲצָמוֹת בְּאוֹתָהּ שְׁעָה כְּמוֹ שְׁהִיָּה, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רָצָה לְהִרְאוֹת לְכָל הָעוֹלָם שֶׁהוּא עֵתִיד לְהַחִיּוֹת מַתִּים [מה כתוב? (ישעיה כו) יחיו מתיד נבלתי וקומון, על זה אותה רוח שעתידה לרדת בהם צדיקים] [נ"א ועל דא ההוא רוחא דזמין לנחתא בהו בצדיקנא. מה כתיב מארבע רוחות באי הרוח, רוח שנכללה בארבע], מְשׁוּם שְׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עֵתִיד לְקַיְמָם אוֹתָם קִיּוּם שְׁלָם בְּעוֹלָם כְּרְאוּי, וְאוֹתָם שֶׁהַשְׁתַּדְּלוּ בַּתּוֹרָה בְּעוֹלָם הַזֶּה, הִיא עוֹמֶדֶת עַל הָאָדָם וְנִעֲשִׂית סַגְּלוּרְיָה לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.

רְבִי שְׁמַעוֹן אָמַר, כָּל אוֹתָם דְּבָרֵי תוֹרָה וְכָל אוֹתָהּ תּוֹרָה שֶׁהַשְׁתַּדְּל בָּהּ הָאָדָם בְּעוֹלָם הַזֶּה, אוֹתָם דְּבָרִים וְאוֹתָהּ תּוֹרָה עוֹמְדִים לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְאוֹמְרַת לְפָנָיו, וְהִיא מְרִימָה קוֹלוֹת וְלֹא שׁוֹכֶכֶת, וְלֹאוֹתוֹ זְמַן הִיא תְּשִׁיחַ וְתֹאמַר כְּפִי שֶׁהַתְּדַבֵּק בָּהּ הָאָדָם וְהַשְׁתַּדְּל בָּהּ בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְעַל זֶה הֵם יְקוּמוּ בְּקִיּוּם שְׁלָם לְחַיֵּי עוֹלָם, כְּמוֹ שְׁאַמְרָנוּ, וּמְשׁוּם כֶּף (הושע יד) כִּי יִשְׂרָיִם דְּרָכֵי ה' וְצַדִּיקִים יִלְכוּ בָם וּפְשָׁעִים יִכְשְׁלוּ בָם.

רְבִי חֲזִיָּא פְּתַח וְאָמַר, (שמואל א-ב) וְעַלִּי זָקֵן מְאֹד וְשָׁמַע אֶת כָּל אֲשֶׁר יַעֲשׂוּן בְּנָיו לְכָל יִשְׂרָאֵל וְאֵת הַצְּבָאוֹת פְּתַח אֶהְל מוֹעֵד. וְכִי יַעֲלֶה עַל דְּעַתְּךָ שְׁכַנְיָה ה' יַעֲשׂוּ מַעֲשֵׂה זֶה, וְהָרִי מִקְדָּם לְכָךְ נֹאמַר וּפְרָשָׁה תּוֹרָה אוֹתוֹ הַחֲטָא שְׁלָהֶם,

עַל יְדֵא דִיחְזָקֵאל אֵינּוֹן מַתִּיָּא, הֵהוּא (וְזִמְנוֹ רַחֵמָא) רוּחָא אָף עַל גַּב דְּהָהּ מְאַרְבַּע רוּחֵיָּא, לֹא נַחִית לְקַיְמָא לֹוֹן בְּקִיּוּמָא, אֲלֵא לְאַחְזָא דְזִמְיִן קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַחְזָא מַתִּיָּא בְּהֵהוּא גְּוֹנָא וּלְקַיְמָא לֹוֹן בְּרוּחָא (דף קעו ע"א) דְּאַתְּכְּלִיל בְּהַאי גְּוֹנָא.

וְאָף עַל גַּב דְּאַהֲדָרוּ גְּרַמִּין בְּהֵהִיא שְׁעֵתָא כְּמָה דְּהָהּ. קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּעָא לְאַחְזָא לְכָל עַלְמָא דְּאִיהוּ זְמִין לְאַחְזָא מַתִּיָּא [מה כתיב, (ישעיה כו) יחיו מתיד נבלתי וקומון. על דא ההוא רוחא דזמין לנחתא בהו בצדיקנא] (נ"א ועל דא ההוא רוחא דזמין לנחתא בהו בצדיקנא. מה כתיב מארבע רוחות באי הרוח, רוחא דאתכלילת בארבע), בְּגִין דְּקְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא זְמִין לְקַיְמָא לְהוּ קִיּוּמָא שְׁלִים בְּעַלְמָא כְּדָקָא יְאוּת. וְאֵינּוֹן דְּאַשְׁתַּדְּלוּ בְּאוֹרֵיָּתָא בְּהַאי עַלְמָא, הִיא קַיְמָא עֲלִיָּה דְּבַר נֶשׁ וְאַתְּעַבִּידַת סַגְּלוּרְיָא קַמִּי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

רְבִי שְׁמַעוֹן אָמַר, כָּל אֵינּוֹן מְלִין דְּאוֹרֵיָּתָא וְכָל הֵהִיא אוֹרֵיָּתָא דְּאַשְׁתַּדְּל בָּהּ בַּר נֶשׁ בְּהַאי עַלְמָא, אֵינּוֹן מְלִין וְהֵהִיא אוֹרֵיָּתָא קַיְמָא קַמִּי קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְאַמְרַת קַמִּיהּ וְהִיא אַרְיַמַת קְלִין וְלֹא אֲשְׁתַּכַּכַת. וְלֵהֵהוּא זְמַנָּא אִיהִי תְּשִׁיחַ וְתִימָא כְּפּוּם דְּאַתְּדַבֵּק בַּר נֶשׁ וְאַשְׁתַּדְּל בְּהַאי עַלְמָא, וְעַל דָּא אֵינּוֹן יְקוּמוּן בְּקִיּוּמָא שְׁלִים לְחַיֵּי עַלְמָא כְּדָקָאמְרָן. וּבְגִין כֶּף (הושע יד) כִּי יִשְׂרָיִם דְּרָכֵי יי וְצַדִּיקִים יִלְכוּ בָם וּפְשָׁעִים יִכְשְׁלוּ בָם.

רְבִי חֲזִיָּא פְּתַח וְאָמַר, (שמואל א ב) וְעַלִּי זָקֵן מְאֹד וְשָׁמַע אֶת כָּל אֲשֶׁר יַעֲשׂוּן בְּנָיו לְכָל יִשְׂרָאֵל וְאֵת אֲשֶׁר יִשְׁכַּבְּן אֶת הַנְּשִׁיִּים הַצְּבָאוֹת פְּתַח אֶהְל מוֹעֵד. וְכִי סִלְקָא דְּעַתְּךָ דְּכַנְיָי יי דִּיעַבְדוֹן עַבִּידְתָּא דָּא. וְהָא מִקְדָּמַת דְּנָא אֶתְמַר וּפְרִישַׁת אוֹרֵיָּתָא הֵהוּא חוּבָא

שְׁכַתוּב (שם) כִּי נֶאֱצוּ הָאֲנָשִׁים אֶת מִנְחַת ה', וְכַתוּב וּמִשְׁפֹּט הַפְּהָנִים מֵאֵת הָעַם כֹּל אִישׁ זָבַח זָבַח וְגו', וְכַתוּב גַּם בְּטָרָם יִקְטְרוּן אֶת הַחֶלֶב וּבֹא נַעַר הַפֶּהֶן וְאָמַר לְאִישׁ הַזֵּבַח תָּנָה בְּשֵׁר לְצִלוֹת לִפְהֶן וְגו', וְכַתוּב וְאָמַר לוֹ כִּי עֲתָה תִתֵּן וְאִם לֹא לְקַחְתִּי בְּחִזְקָה. וְעַל דָּא וַתְּהִי חֲטָאת הַנְּעָרִים גְּדֻלָּה מְאֹד וְגו'. וְכֹל דָּא לֹא הוּוּ נְטֻלִין אֱלָא מְאִינוּן חוֹלְקִין דְּהוּוּ לְהוּ לְכַהֲנֵי לְמִיכַל מַנְיָה, וְעַל דְּהוּוּ קָלִיל קָרְבָּנָא בְּעִינֵיהוּ אֲתַעֲנָשׁוּ. וְהִכָּא אָמַר אֶת אֲשֶׁר יִשְׁכְּבֵן אֶת הַנְּשִׁים הַצְּבָאוֹת. אֱלָא חֶס וְשְׁלוֹם דְּהוּוּ עֲבָדוּ עֲבִירָה דָּא, כֹּל שְׁפָן בְּאַתְרָא קַדִּישָׁא הֵהוּא, דְּלֹא יִקּוּמוּן כֹּל יִשְׂרָאֵל וְיִקְטְלוּן לְהוּן. אֱלָא בְּגִין דְּהוּוּ מְעַכְבֵי לֹון לְאֲעֵלָא לְמַקְדָּשָׁא, וּמְחָאן בִּידְהוּן דְּלֹא לְאֲעֵלָא לְמַצְלֵי צְלוֹתָא עַד דְּקוּרְבָנָא אֲתַעֲבִידוּ בְּגִין דְּאִינוּן לָא מֵיִיתִין קָרְבָּנִין לְמִיטְל חוֹלְקָא מַנְיָהוּ, וּבְגִין כֶּף מְעַכְבֵין לֹון. וּבְגִין כֶּף אִינוּן נְשִׁים הוּוּ בְּעָאן מַנְיָהוּ לְאֲעֵלָא תַּמָּן. וְעַל דָּא כְּתִיב אֶת אֲשֶׁר יִשְׁכְּבוּן אֶת הַנְּשִׁים, דְּמְעַכְבֵי לֹון כְּדַקְאֲמָרֵן.

בְּגוּוּנָא דָּא וַיִּשְׁכַּב אֶת בְּלָהָה. חֶס וְשְׁלוֹם דְּאִיהוּ שְׁכַב עִמָּה, אֱלָא בְּגִין דְּעַכְבֵי לָהּ לְשִׁמְשָׁא בְּאֲבוּי שְׁמוּשָׁא דְּמַצּוּה, וְדָא הוּא בְּלָבוּלָא דְּעֶרְסָא. וְעַבְדֵי לְקָבִיל שְׁכִינְתָּא עֲבִידְתָּא דָּא, דְּבָכַל אֲתֵר דְּשְׁמוּשָׁא דְּמַצּוּה אֲשַׁתְּפַח, שְׁכִינְתָּא שְׂרִיא עַל הֵהוּא אֲתֵר וְאֲשַׁתְּפַח תַּמָּן. וּמֵאֵן דְּגָרִים לְעַכְבָּא שְׁמוּשָׁא דְּמַצּוּה גָרִים דִּיסְתַּלַּק שְׁכִינְתָּא מְעַלְמָא. וְעַל דָּא כְּתִיב (בראשית מט) כִּי עָלִית מִשְׁכְּבֵי אָבִיךָ אֶז חָלַלְתָּ יְצוּעֵי עֲלֶיהָ. וּבְגִין דָּא כְּתִיב, וַיִּשְׁכַּב אֶת בְּלָהָה פְּלִגְשׁ אָבִיו וַיִּשְׁמַע יִשְׂרָאֵל וַיְהִי בְּנֵי יַעֲקֹב שָׁנִים עָשָׂר. כְּלָהוּ הוּוּ

שְׁכַתוּב (שם) כִּי נֶאֱצוּ הָאֲנָשִׁים אֶת מִנְחַת ה', וְכַתוּב וּמִשְׁפֹּט הַפְּהָנִים מֵאֵת הָעַם כֹּל אִישׁ זָבַח זָבַח וְגו', וְכַתוּב גַּם בְּטָרָם יִקְטְרוּן אֶת הַחֶלֶב וּבֹא נַעַר הַפֶּהֶן וְאָמַר לְאִישׁ הַזֵּבַח תָּנָה בְּשֵׁר לְצִלוֹת לִפְהֶן וְגו', וְכַתוּב וְאָמַר לוֹ כִּי עֲתָה תִתֵּן וְאִם לֹא לְקַחְתִּי בְּחִזְקָה. וְעַל דָּא וַתְּהִי חֲטָאת הַנְּעָרִים גְּדֻלָּה מְאֹד וְגו'. וְכֹל דָּא לֹא הוּוּ נְטֻלִין אֱלָא מְאִינוּן חוֹלְקִין דְּהוּוּ לְהוּ לְכַהֲנֵי לְמִיכַל מַנְיָה, וְעַל דְּהוּוּ קָלִיל קָרְבָּנָא בְּעִינֵיהוּ אֲתַעֲנָשׁוּ. וְהִכָּא אָמַר אֶת אֲשֶׁר יִשְׁכְּבֵן אֶת הַנְּשִׁים הַצְּבָאוֹת.

חֶס וְשְׁלוֹם דְּהוּוּ עֲבָדוּ עֲבִירָה דָּא, כֹּל שְׁפָן בְּאַתְרָא קַדִּישָׁא הֵהוּא, דְּלֹא יִקּוּמוּן כֹּל יִשְׂרָאֵל וְיִקְטְלוּן לְהוּן. אֱלָא בְּגִין דְּהוּוּ מְעַכְבֵי לֹון לְאֲעֵלָא לְמַקְדָּשָׁא, וּמְחָאן בִּידְהוּן דְּלֹא לְאֲעֵלָא לְמַצְלֵי צְלוֹתָא עַד דְּקוּרְבָנָא אֲתַעֲבִידוּ בְּגִין דְּאִינוּן לָא מֵיִיתִין קָרְבָּנִין לְמִיטְל חוֹלְקָא מַנְיָהוּ, וּבְגִין כֶּף מְעַכְבֵין לֹון. וּבְגִין כֶּף אִינוּן נְשִׁים הוּוּ בְּעָאן מַנְיָהוּ לְאֲעֵלָא תַּמָּן. וְעַל דָּא כְּתִיב אֶת אֲשֶׁר יִשְׁכְּבוּן אֶת הַנְּשִׁים, דְּמְעַכְבֵי לֹון כְּדַקְאֲמָרֵן.

בְּגוּוּנָא דָּא וַיִּשְׁכַּב אֶת בְּלָהָה. חֶס וְשְׁלוֹם דְּאִיהוּ שְׁכַב עִמָּה, אֱלָא בְּגִין דְּעַכְבֵי לָהּ לְשִׁמְשָׁא בְּאֲבוּי שְׁמוּשָׁא דְּמַצּוּה, וְדָא הוּא בְּלָבוּלָא דְּעֶרְסָא. וְעַבְדֵי לְקָבִיל שְׁכִינְתָּא עֲבִידְתָּא דָּא, דְּבָכַל אֲתֵר דְּשְׁמוּשָׁא דְּמַצּוּה אֲשַׁתְּפַח, שְׁכִינְתָּא שְׂרִיא עַל הֵהוּא אֲתֵר וְאֲשַׁתְּפַח תַּמָּן. וּמֵאֵן דְּגָרִים לְעַכְבָּא שְׁמוּשָׁא דְּמַצּוּה גָרִים דִּיסְתַּלַּק שְׁכִינְתָּא מְעַלְמָא. וְעַל דָּא כְּתִיב (בראשית מט) כִּי עָלִית מִשְׁכְּבֵי אָבִיךָ אֶז חָלַלְתָּ יְצוּעֵי עֲלֶיהָ. וּבְגִין דָּא כְּתִיב, וַיִּשְׁכַּב אֶת בְּלָהָה פְּלִגְשׁ אָבִיו וַיִּשְׁמַע יִשְׂרָאֵל וַיְהִי בְּנֵי יַעֲקֹב שָׁנִים עָשָׂר. כְּלָהוּ הוּוּ

כְּמוֹ זֶה וַיִּשְׁכַּב אֶת בְּלָהָה. חֶס וְשְׁלוֹם שֶׁהוּא שְׁכַב עִמָּה, אֱלָא מִשּׁוּם שֶׁעַכְבֵי אֹתָהּ לְשִׁמְשׁ עִם אָבִיו שְׁמוּשׁ שֶׁל מַצּוּה, וְזֶה הוּא בְּלָבוּל הַמְטָה, וְעֵשָׂה כְּנָגַד הַשְׁכִּינָה הַמְעֵשָׂה הַזֶּה. שְׁבָכַל מְקוֹם שֶׁשְׁמוּשׁ מַצּוּה נִמְצָא, שְׁכִינָה שׁוֹרָה עַל אוֹתוֹ מְקוֹם וְנִמְצָאת שֵׁם, וּמִי שְׁגוֹרֵם לְעַכְבֵי שְׁמוּשׁ שֶׁל מַצּוּה, גוֹרֵם שֶׁתִּסְתַּלַּק שְׁכִינָה מִן הָעוֹלָם, וְעַל זֶה כְּתוּב (בראשית מט) כִּי עָלִית מִשְׁכְּבֵי אָבִיךָ אֶז חָלַלְתָּ יְצוּעֵי עֲלֶיהָ. וּמִשּׁוּם זֶה כְּתוּב וַיִּשְׁכַּב אֶת בְּלָהָה פְּלִגְשׁ

אָביו וישמע ישראל ויהיו בני יעקב שנים עשר. כלם היו במגן, ולא נגרעה מזכות שלהם כלום.

רבי אלעזר אָמר, מה הטעם בתחלה ישראל ואחר כך יעקב, שכתוב וישמע ישראל ויהיו בני יעקב שנים עשר? אלא כשבא ראובן ובלבל אותה מטה, אָמר: ומה שנים עשר שבטים היו לאבא בעולם ולא יותר, ועכשו רוצה להוליד בנים, אולי אנו פגומים שהוא רוצה להוליד אחרים כמו מקדם. מיד בלבל אותה מטה והתעכב אותו שמוש כאלו עשה קלון לשכינה ששרתה על אותה מטה, ועל זה כתוב וישמע ישראל, שהרי בשם זה התעלה תוף שנים עשר שהתכסו, שהם שנים עשר נהרות אפרסמון זך.

ויהיו בני יעקב שנים עשר - אלו שנים עשר שבטים שהשכינה התתקנה בהם, ומי הם? אלו שהתורה חזרה ועשתה להם חשבון כמו מקדם, כלם קדושים, כלם ראויים לשכינה להסתפל בקדשת רבונם. שאלו עשה אותו מעשה, לא יבא ראובן במגן.

ועם כל זה נענש שנטלה ממנו בכורתו ונתנה ליוסף, כמו שנאמר (דה"א ה) ובני ראובן בכור ישראל פי הוא הבכור ובחללו יצועי אביו נתנה בכרתו [לבני] ליוסף.

בא ראָה, (דניאל ב) שיהגה שם האל מברך מן העולם ועד העולם. שכל מעשיו אמת ודרכיו דין, וכל מה שהוא עושה, הכל הוא בחכמה עליונה.

בא ראָה כמה גורם מעשה אדם, שהרי כל מי [מה] שהוא עושה,

במניינא ולא גרע מזכותא דלהון כלום. רבי אלעזר אָמר, מאי טעמא בקדמיתא ישראל ולבתר יעקב. דכתיב, וישמע

ישראל ויהיו בני יעקב שנים עשר. אלא כד אתא ראובן ובלבל ההוא ערסא אָמר ומה תריסר שבטין הוּו ליה לאבא לקיימא בעלמא ולא יתיר, והשתא בעי לאולדא בנין דילמא אָנן פגמינן דאיהו בעי לאולדא אחרנין פמלקדמין. מיד בלבל ההוא ערסא, ואתעכב ההוא שמושא. פאילו עבד קלנא לגבי שכינתא דשריא על ההוא ערסא. ועל דא כתיב וישמע ישראל, דהא בשמא דא אסתלק גו תריסר דאתפסיין דאינון תריסר נהרי אפרסמונא דכָא.

ויהיו בני יעקב שנים עשר, אלין תריסר שבטין דשכינתא אתתקנת בהו. ומאן אינון, אלין דאורייתא אהדרת ועביד לון חושבנא (דף קעו ע"ב) פמלקדמין. פלהו קדישין, פלהו אתחזיין לגבי שכינתא לאסתפלא בקדושה דמאריהון. דאילו עבד ההוא עובדא לא ייתי ראובן במניינא.

ועם כל דא אתענש דאתנטיל בכורתיה מניה ואתיהיב ליוסף פמה דאת אָמר, (דברי הימים א ה) ובני ראובן בכור ישראל פי הוא הבכור ובחללו יצועי אביו נתנה בכרתו [לבני] ליוסף.

תא חזי, (דניאל ב) לְהוּא שְׁמָה דִּי אֱלֹהָ מְבָרַךְ מִן עֲלְמָא וְעַד עֲלְמָא, דִּי כָל מַעֲבֹדוּהִי קְשׁוּט וְאַרְחָתִיּה דִּין, וְכָל מַה דְּאִיְהוּ עֲבִיד פִּלָּא אִיְהוּ בְּחֻכְמָתָא עֲלָאָה.

תא חזי, פמה גרים עובדא דבר נש, דהא כל מאי (מאן) דאיהו עביד, פלא אתרשים וקיימא קמי דקודשא בריך הוא. דהא יעקב

נרשם ועומד לפני הקדוש ברוך הוא. שהרי יעקב, בשעה שנכנס ללאה, כל אותו הלילה היה רצונו ולבו ברחל, שהשב שהיא רחל, ומאותו שמוש וטפה ראשונה ומאותו רצון התעברה לאה, ובארוהו, שהרי אלמלא שיעקב לא ידע, לא יעלה ראובן בחשבון. ועל זה לא התעלה בשם ידוע, אלא שמו סתם ראובן.

ועם כל זה חזר מעשיו למקומו, כמו שאותו רצון ראשון נעשה ברחל, אותו רצון חזר בה, שהרי בכורתו חזרה ליוסף בכור רחל, מקום שהרצון היה ברחל, והכל עולה למקומו, משום שכל מעשי הקדוש ברוך הוא אמת ונכונות.

רבי חזקיה מצא יום אחד את רבי יוסי שהיתה נשמטת חתיכת בשר לתוך להבות האש, והיה עולה קטור העשן למעלה. אמר לו, אלו קטור העשן של הקרבן שהיה עולה על גבי המזבח היה עולה תמיד כמו זה, לא שורה רגז בעולם, וישראל לא היו גולים מעל הארץ.

פתח רבי יוסי ואמר, (שיר א) מי זאת עלה מן המדבר פתימרות עשן מקטרת מר ולבונה מפל אבקת ריכל. מי זאת עלה? בא ראה, בזמן שהיו ישראל הולכים במדבר, השכינה הלכה לפניהם, והם הלכו אחריה, שפתוב (שמות יג) וה' הלך לפניהם יומם בעמוד ענן לנחתם הדרך ולילה בעמוד אש להאיר להם וגו'. ולכן פתוב (ירמיה ב) פה אמר ה' זכרתי לך חסד נעוריתך אהבת כלולתיך לכתף אחרי במדבר וגו'.

ושכינה היתה הולכת וכל ענני הכבוד עמה. וכשהיתה שכינה נוסעת, היו נוסעים, כפתוב

בשעתא דעאל לגבה דלאה, כל ההוא ליליא רעותיה ולביה הוה ברחל, דחשיב דרחל איהי. ומההוא שמושא וטפה קדמאה ומההוא רעותא אתעברת לאה ואוקמוה. דהא אלמלא דייעקב לא ידע לא יסתליק ראובן בחושבנא. ועל דא לא אסתלק בשמא ידיעא אלא שמייה סתם ראובן.

ועם כל דא אהדר עובדא לאתריה, כמה דההוא רעותא קדמאה אתעבידת ברחל, ההוא רעותא אתהדרת בה. דהא בכורתיה אהדרת ליוסף בוכרא דרחל, אתר דרעותא הות ברחל וכלא סליק באתריה. בגין דכל עובדוי דקדשא בריך הוא כלהו קשוט וזכו.

רבי חזקיה אשפחיה יומא חד לרבי יוסי דהוה משתמיט ספסינא גו קטרי דנורא והוה סליק קטורא דתננא לעילא. אמר ליה, אלו קטורא דתננא דקרבנא דהוה סליק על גבי מדבחא הוה סליק תדיר פי האי גוונא, לא שריא רוגזא בעלמא וישראל לא אתגלי מעל ארעא.

פתח רבי יוסי ואמר, (שיר השירים ג) מי זאת עלה מן המדבר פתימרות עשן מקטרת מר ולבונה מפל אבקת ריכל. מי זאת עלה. תא חזי, בזמנא דהווי ישראל אזלי במדברא, שכינתא אזלא קמייהו ואינהו הווי אזלי אבתרה. דכתיב, (שמות יג) וי' הלך לפניהם יומם בעמוד ענן לנחתם הדרך ולילה בעמוד אש להאיר להם וגו'. ובגין כן פתיב, (ירמיה ב) פה אמר י' זכרתי לך חסד נעוריתך אהבת כלולתיך לכתף אחרי במדבר וגו'.

ושכינתא הות אזלא וכלהו ענני יקר בהדה. וכד הוה שכינתא נטלא, הווי

(במדבר ט) ולפי העלות הענן מעל האהל ואחרי כן יסעו בני ישראל וגו'. וכשהיא עולה, אותו ענן עולה עד למעלה, וכל בני העולם רואים ושואלים ואומרים, מי זאת עלה מן המדבר פתימרות עשן.

אותו ענן של השכינה שגראה עשן. מה הטעם היא עשן? משום שהאש שהדליקו אברהם ויצחק בנו היתה אחוזה בה ולא זזה ממנה, וכאשר נאחזה אותה האש בתוכה, היתה עולה ענן ונאשן.

ועם כל זה, מקטרת מר ולבונה. מה זה מקטרת? מתקשרת בשני צדדים אחרים, ענן של אברהם לזמין, ענן של יצחק לשמאל. מכל אבקת רוכל - זה יעקב.

דבר אחר - זה יוסף הצדיק, משום שארוננו של יוסף היה הולך אליו. למה רוכל? משום שהיה רכיל את אחיו לאביו. דבר אחר למה רוכל - אלא מה חנוני זה שצורות עצי בשמים ואבקות עלים מריחים פלם בידו - כף גם יוסף, הוא קיום התורה, משום שהוא קים אותה, משום שכל מצוות התורה קשורות לשמירת ברית קדש.

ורכין שכינה קשורה לאברהם יצחק ויעקב ויוסף, פאחד הם, ודמות אחת להם. זהו שפתוב (בראשית לו) אלה תולדות יעקב יוסף. ומשום כף מכל אבקת רוכל, משום שממקום שהנהר ששופע ויוצא, הכל משקים וכל הפנים מאירות.

ובא וראה, כשהיו ישראל בארץ והיו מקריבים קרבנות, פלם היו מתקריבים לקדוש ברוך הוא פראוי, וכשקרבו נעשה והעשן עולה בדרך ישר, אז היו יודעים שעשן המזבח הדליק מנוחה

נטלין. כמה דכתיב, (במדבר ט) ולפי [וב]העלות הענן מעל האהל ואחרי כן יסעו בני ישראל וגו'. וכד איהי סלקא ההוא עננא סלקא עד לעילא, וכל בני עלמא חמאן ושאלו ואמרי, מי זאת עולה מן המדבר פתימרות עשן.

ההוא עננא דשכינתא אתחזיא עשן, מאי טעמא איהי עשן. בגין דנורא דאדליק אברהם ויצחק בריה הוה אחיד בה ולא אעדי מינה. וכד אתאחדת ההוא נורא בגווה הוה סליק עננא (נ"א תנא).

ועם כל דא, מקטרת מר ולבונה. מאי מקטרת, מתקטרא בתרין סטרין אחרנין, עננא דאברהם לימינא, עננא דיצחק לשמאלא. מכל אבקת רוכל, דא יעקב.

דבר אחר דא יוסף הצדיק, בגין דארונא דיוסף הוה אזיל לגביה, אמאי רוכל, בגין דהוה רכיל לאחוי לגביה דאבוי. דבר אחר אמאי רוכל, אלא מה חנוני דא קטירי דקוסטרי ואבקי דפולמי כלהו בידיה. הכי נמי יוסף, איהו קיומא דאורייתא בגין דאיהו קיים לה, בגין דכל פקודי אורייתא מתקשרן בנטירו דברית קדישא.

ועל דא שכינתא מתקטרא באברהם יצחק ויעקב ויוסף, פחדא אינון ודיוקנא חדא להו. הדא הוא דכתיב, (בראשית לו) אלה תולדות יעקב יוסף. ובגין כף מכל אבקת רוכל, בגין דמאתר דנהרא דנגיד ונפיק אשתקיא כלא ונהירו כל אנפין.

ותא חזי, פד הוה ישראל בארעא והוה מקריבין קרבנין, פלהו הוה מתקרבין לגבי קדשא ברוך הוא כדקא יאות, וכד קרבנא אתעביד ותננא סליק בארץ מישר, פדין הוה ידעי דתננא דמדבחה אדליק (דף קטו)

שְׂרָאוּיָהּ לְהַדְלֵק, וְכֹל הַפְּנִים
מְאִירוֹת וְהַמְּנוֹרוֹת דּוֹלְקוֹת.

וּמִיּוֹם שֶׁנֶּחְרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ אֵין לָךְ
יוֹם וַיּוֹם שְׂאִין בּוֹ זַעַם וְרָגֶז, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים ז) וְאֵל זֹעֵם בְּכֹל
יוֹם, וּפְרָשָׁה הַחֲדוּדָה מִלְּמַעְלָה
וּמִלְּמַטָּה, וַיִּשְׂרָאֵל הוֹלְכִים בְּגִלוֹת,
וְהֵם בְּרִשׁוֹת שֶׁל עֲבוֹדוֹת זָרוֹת
אַחֲרוֹת, וְאֵז הַתְּקִים הַפְּסוּק
שֶׁכְּתוּב (דברים כח) וְעִבַדְתָּ שָׁם
אֱלֹהִים אֲחֵרִים.

וְכֵן זֶה לְמָה? מִשּׁוֹם שֶׁכְּתוּב (שם)
תַּחַת אֲשֶׁר לֹא עִבַדְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ
בְּשִׂמְחָה וּבְטוֹב לֵבב מְרֹב כֹּל. מַה
זֶה מְרֹב כֹּל? כָּאֵן מְרֹב כֹּל, וְשָׁם
מַחֲסֵר כֹּל.

עַד שִׁיתְעוֹרֵר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
וַיִּפְדֶּה אוֹתָם מִבֵּין הָעַמִּים, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר (שם ל) וְשָׁב ה' אֱלֹהֶיךָ אֶת
שְׁבוֹתֶיךָ וְרַחֲמֶיךָ וְשָׁב וּקְבָצֵךְ מִכָּל
הָעַמִּים אֲשֶׁר הִפְצִיךָ ה' אֱלֹהֶיךָ
שָׁמָּה. וְכְתוּב אִם יִהְיֶה נִדְחָךְ
בְּקִצֵּה הַשָּׂמַיִם מִשָּׁם יִקְבָּצֶךָ וְגו'.

וְאַלֶּה תִלְדוֹת עֲשׂוֹ הוּא אֲדוֹם. בֹּא
רְאֵה, בְּחַיֵּי יִצְחָק לֹא נִמְנוּ בְּנֵי עֲשׂוֹ
כְּמוֹ שֶׁנִּמְנוּ בְּנֵי יַעֲקֹב, שֶׁהָרִי עַד
שֶׁלֹּא מֵת יִצְחָק הֵם נִמְנוּ, אֲבָל
בְּעֲשׂוֹ מַה כְּתוּב? וַיִּגְוַע יִצְחָק
וַיָּמָת וַיֵּאסֹף אֶל עַמּוֹ זָקֵן וְשִׁבְעַת
יָמִים וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ עֲשׂוֹ וַיַּעֲקֹב
בְּנָיו. אַחֲרָיו מַה כְּתוּב? וְאַלֶּה
תִּלְדוֹת עֲשׂוֹ הוּא אֲדוֹם. מַה
הַטַּעַם? מִשּׁוֹם שְׂאִינוּ בְּחִלְקוֹ
וּבִירִשְׁתּוֹ וּבְגוֹרְלוֹ, אֲלֵא יַעֲקֹב
וּבְנָיו.

וְכֵן יַעֲקֹב וּבְנָיו הֵם חִלְקוֹ שֶׁל
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְנִכְנְסִים
בְּחֻשְׁבוֹן. אֲבָל עֲשׂוֹ שְׂאִינוּ בְּחִלְקֵי
שֶׁל צַד הָאֲמוּנָה, עֲשֵׂה חֻשְׁבוֹנוֹ
אֲחֵר שְׂמַת יִצְחָק, וְנִפְרַד חִלְקוֹ
לְמָקוֹם אֲחֵר.

דְּבַסְטֵר דְּמַהִּימְנוּתָא, עֲבִיד חוֹשְׁבֵינִיה לְכַתֵּר דְּמִית יִצְחָק, וְאַתְפָּרֵשׁ
חוֹלְקִיה לְאַתֵּר אַתְרָא.

ו"א) בּוֹצִינָא דְאַתְחִזִּיא לְאַדְלָקָא, וְכֹל אַנְפִּין
נְהִירִין וּבוֹצִינִין דְּלִקִּין.

וּמִיּוֹמָא דְאַתְחָרִיב בֵּי מִקְדָּשָׁא לִית לָךְ יוֹמָא
וַיּוֹמָא דְלִית בֵּיה זְעִימוֹ וְרוּגְזָא.
כְּמָה דְאַתְ אָמַר, (תהלים ז) וְאֵל זֹעֵם בְּכֹל יוֹם,
וְאַתְפָּרֵשׁ חֲדוּדָה מִעֵילָא וּמִתְתָּא. וַיִּשְׂרָאֵל
אֲזִלִּין בְּגִלוּתָא וְאִינוּן בְּרִשׁוֹ דְטַעְוֹון אַתְרִנִּין.
וְכַדִּין אַתְקִיִּים קָרָא דְכְּתִיב, (דברים כח) וְעִבַדְתָּ
שָׁם אֱלֹהִים אֲחֵרִים.

וְכֵן דָּא לְמָה, בְּגִין דְכְּתִיב, (דברים כח) תַּחַת
אֲשֶׁר לֹא עִבַדְתָּ אֶת יי אֱלֹהֶיךָ בְּשִׂמְחָה
וּבְטוֹב לֵבב מְרֹב כֹּל. מָאִי מְרֹב כֹּל. הֲכָא
מְרֹב כֹּל, וְהֵתָם בְּחֲסֵר כֹּל.

עַד דִּיתְעַר קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא וַיִּפְרוֹק לוֹן
מִבְּיַנֵּי עַמְמַיָּא, כְּמָה דְאַתְ אָמַר, (דברים ל)
וְשָׁב יי אֱלֹהֶיךָ אֶת שְׁבוֹתֶיךָ וְרַחֲמֶיךָ וְשָׁב
וּקְבָצֵךְ מִכָּל הָעַמִּים אֲשֶׁר הִפְצִיךָ יי אֱלֹהֶיךָ
שָׁמָּה. וְכְתִיב אִם יִהְיֶה נִדְחָךְ בְּקִצֵּה הַשָּׂמַיִם
מִשָּׁם יִקְבָּצֶךָ וְגו'.

וְאַלֶּה תוֹלְדוֹת עֲשׂוֹ הוּא אֲדוֹם. תָּא חֲזִי,
בְּחַיֵּי יִצְחָק לֹא אַתְמְנוּן בְּנוֹי דְעֲשׂוֹ
כְּמָה דְאַתְמְנוּן בְּנוֹי דְיַעֲקֹב, דְהָא עַד לֹא מִית
יִצְחָק אַתְמְנוּן. אֲבָל בְּעֲשׂוֹ מַה כְּתִיב וַיִּגְוַע
יִצְחָק וַיָּמָת וַיֵּאסֹף אֶל עַמּוֹ זָקֵן וְשִׁבְעַת יָמִים
וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ עֲשׂוֹ וַיַּעֲקֹב בְּנָיו. בְּתַרְיָה מַה
כְּתִיב וְאַלֶּה תוֹלְדוֹת עֲשׂוֹ הוּא אֲדוֹם. מָאִי
טַעְמָא, בְּגִין דְהָא בְּחוֹלְקִיה וּבְאַחְסִנְתִּיה
וְעַדְבֵּיה לָאו אִיהוּ, אֲלֵא יַעֲקֹב וּבְנוֹי.

וּבְגִין כְּךָ, יַעֲקֹב וּבְנוֹי אִינוּן חוֹלְקִיה
דְּקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא וְעֵאלִין
בְּחוֹשְׁבֵנָא. אֲבָל עֲשׂוֹ דְלָאו אִיהוּ בְּחוֹלְקָא

בא ראה, אחרי שמת יצחק ועשו נפרד לצד שלו, מה כתוב? ויקח עשו את נשיו וגו' מפני יעקב אחיו. שהשאר ליעקב קרן ורוח שעבוד מצרים, והארץ, ומכר לו חלקו במערת המכפלה, והלך לו מן הארץ ומן האמונה ומחלקו, שהלך לו מהפל.

בא ראה כמה היה חלקו של יעקב טוב בכל משום שלא נשאר עשו עמו ונפרד ממנו והלך לו לחלקו ולגורלו, ונשאר יעקב אחוז בירשת אביו ובירשת אבותיו. ועל זה וילך אל ארץ מפני יעקב אחיו. מה זה מפני יעקב אחיו? שלא רצה חלקו וירשתו וגורל האמונה שלו. אשרי חלקו של יעקב, עליו כתוב (דברים לב) פי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו.

ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום לפני מלך מלך לבני ישראל. רבי ייסא פתח ואמר, (עובדיה א) הנה קטן נתתיך בגוים בזוי אתה מאד. בא ראה, כשעשה הקדוש ברוך הוא את העולם וחלק את הארץ לשבעה תחומי חלקים כנגד שבעים ממנים גדולים, והקדוש ברוך הוא חלק אותם לשבעים עמים, כל אחד ואחד פראוי לו, כמו שנגמר (דברים לב) בהנחל עליון גוים בהפרידו בני אדם יצב גבלת עמים.

ומכאן הממנים הגדולים שנמסרו לשאר העמים אין בהם בזוי לפניו כממנה של עשו, מה הטעם? משום שהצד של עשו הוא צד הטמאה, וצד הטמאה הוא קלון לפני הקדוש ברוך הוא מאותן דרגות קטנות שאחר הריחים, שבא מהריקנות של המדות האדמות, ועל זה הנה קטן נתתיך בגוים בזוי אתה

תא חזי, לבתר דמית יצחק, ועשו אתפרש לסטריה, מה כתיב ויקח עשו את נשיו וגו' מפני יעקב אחיו. דשבק ליה ליעקב קרן ורוח שעבודא דמצרים, וארעא. וזבין ליה חולקיה מן מערתא דכפלתא, ואזל ליה מן ארעא ומן מהימנותא ומחולקיה, דאזל ליה מפלא.

תא חזי, כמה הוה חולקיה דיעקב טבא בכלא. בגין דלא אשתאר עשו בהדיה ואתפרש מניה ואזל ליה לחולקיה ולעדביה, ואשתאר יעקב אחיד באחסנת אבוי ובאחסנת אבתותי. ועל דא וילך אל ארץ מפני יעקב אחיו. מאי מפני יעקב אחיו. דלא בעא חולקיה ואחסנתיה ועדבא דמהימנותא דיליה. זפאה חולקיה דיעקב עליה פתיב, (דברים לב) פי חלק יי עמו יעקב חבל נחלתו:

ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום לפני מלך מלך לבני ישראל. רבי ייסא פתח ואמר, (עובדיה א) הנה קטן נתתיך בגוים בזוי אתה מאד. תא חזי, פד עבד קדשא בריך הוא עלמא, ופלג ארעא לשבעה תחומי פליגין לקביל שבעין רברבין ממנן, וקדשא בריך הוא פליג לון לשבעין עמין כל חד וחד כדקא חזי ליה, כמה דאת אמר, (דברים לב) בהנחל עליון גוים בהפרידו בני אדם יצב גבלת עמים.

ומכאן רברבן ממנן דאתמסרו לשאר עמין לא אית בהו בזוי קמיה כממנא דעשו. מאי טעמא, בגין דסטרא דעשו סטרא מסאבא איהו, וסטרא דמסאבא איהו קלנא קמיה קדשא בריך הוא. מאינון דרגין זעירין דבתר ריחיא סריקתא דקוסטרי סומקי קא אתיא, ועל דא הנה קטן נתתיך בגוים,

מאד, שכתוב (בראשית א) על גִּחְנֹף תֵּלֵךְ וְעֹפֵר תֹּאכַל כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ. מֵאֵד, כְּמוֹ שְׂנַאֲמַר אֶתָּה מִכָּל הַבְּהֵמָה וּמִכָּל חַיַּת הַשָּׂדֶה.

בא ראה, בדרגות התחונות יש דרגות על דרגות, כלם משנים זה מזה, וכל הדרגות נפרדות הן, וקשורות אלה באלה, ומלכות נפרדת זה מזה, ומלכות קשורה במלכות, זה נכנס וזה עולה, אחרים בקשר אחד.

לאותו קשר יש קומה אחת, ושלישה קשרים לאותה קומה. בכל קשר וקשר עטרה אחת, ובכל עטרה ועטרה שליטה אחת, והתמנה בעטור שלמעלה, והתמנה וירד למטה, עד שהתקשרו בו פוככים ומזלות. כל אחד ואחד נפרד בו פוכב אחד ומזל אחד, וכל הפוככים מזמנים הם באותן דרגות שלמעלה. ועל זה כל דרגה ודרגה מתעשרת במקומות ידועים פראוי.

ובשנפרדות הדרגות נמצא קשר המפסיק, עד שמתקשרים לצד שנראה להם, והצדדים של דרגות השמאה שהם בצד שמאל, כלם נפרדים לכמה דרכים ושבילים מצדי הגבורות האדמות, ולכן תלויות הגבורות למטה לאלף אלפים ורבוא רבבות. ועל זה הנה קטן נתיף בגוים בזוי אתה מאד, כמו שאמרנו.

בא ראה, ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום, בארץ - בצד של הדרגה שלו שהיא דרגת עשו, שכתוב עשו הוא אדום, וכלם באים מצד של רוח השמאה. לפני מלך מלך לבני ישראל - משום שאותן דרגות שעומדות בבית השערים למטה קודמות.

בזוי אתה מאד. דכתיב, (בראשית ג) על גִּחְנֹף תֵּלֵךְ וְעֹפֵר תֹּאכַל כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ. מֵאֵד, כְּמוֹ דֵּאתָ אָמַר אָרוּר אֶתָּה מִכָּל הַבְּהֵמָה וּמִכָּל חַיַּת הַשָּׂדֶה.

הא חזי, בדרגין תתאין אית דרגין על דרגין, כלהו משניין דא מן דא, וכלהו דרגין קפטרין אלין, וקשירין אלין באלין, ומלכו אתפרש דא מן דא, ומלכו אתקשר במלכו. דא עייל, ודא סליק, אחידן בקשרא חדא.

ההוא קשרא משחתא חדא ליה, ותלת קשרין לההיא משחתא. בכל קשרא וקשרא חד עטרא, ובכל עטרא ועטרא חד קפסורא ואתמנא בעטורא דלעילא, ואתמנא ונחית לתתא, עד דאתקשרו ביה ככביא ומזלי. כל חד וחד אתפרש ביה חד (דף קעו ע"ב) ככבא וחד מזלא, וכל ככביא זמינין אינון באינון דרגין דלעילא. ועל דא כל דרגא ודרגא אתעטר באתרין ידיען פדקא חזי.

וכד מתפרשין דרגין אשתבח קטורא דפוסתקא, עד דאתקשרא בסטרא דאתחזי לון, וסטרי דדרגי מסאבי דאינון בסטר שמאלא כלהו מתפרשין לכמה ארחין ושבילין מסטרי גבורן סומקן. ובגין כן תליין גבורן לתתא לאלף אלפין ורבין רבין, ועל דא הנה קטן נתיף בגוים בזוי אתה מאד פדקאמרן.

הא חזי, ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום. בארץ, בסטרא דדרגא דיליה דאיהו דרגא דעשו. דכתיב עשו הוא אדום, וכלהו קאתו מסטרא דרוח מסאבא. לפני מלך מלך לבני ישראל, בגין דאינון דרגין דקיימין בי תרעי לתתא קדמאי.

וְכֵן אָמַר יַעֲקֹב יַעֲבֹר נָא אֲדֹנָי לִפְנֵי עַבְדִּי. הֲרֵא שׁוֹנוֹת הֵן לְהַפְנוֹס, וּמִשׁוֹם כֵּן לִפְנֵי מֶלֶךְ מֶלֶךְ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל. שְׂעֵד עֲכָשׁוּ טָרַם הַגִּיעַ זְמַנָּה שֶׁל מַלְכוּת הַשָּׁמַיִם לְשִׁלֹּט וּלְהֶאֱחָז בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל, וְלָכֵן אָמַר יַעֲבֹר נָא אֲדֹנָי לִפְנֵי עַבְדִּי.

וּבְשֶׁהִשְׁלֵמוֹ דְּרָגוֹת אֵלָיו בַּתְּחִלָּה, אַחֵר כֵּן מִתְעוֹרְרֵת מַלְכוּת הַשָּׁמַיִם לְשִׁלֹּט עַל הַתַּחְתּוֹנִים, וּכְשִׁשׁוֹרָה, שׁוֹרָה בְּקִטָּן שֶׁל כָּל הַשְּׂבָטִים, שֶׁהוּא בְּנֵימִין, כְּמוֹ שְׁנֶאֱמַר (תהלים סח) שֵׁם בְּנֵימִין צָעִיר רוֹדֵם וְגו'. וְכוּ שׁוֹרָה לְהִתְעוֹרֵר הַמַּלְכוּת. אַחֵר כֵּן בָּאָה הַמַּלְכוּת לְמִקּוּמָה וְעוֹמְדֵת עִמּוֹ שְׁלֵא תִזוֹן לְעוֹלָמִים.

רַבִּי חִיָּיא פֶּתַח וְאָמַר, (ישעיה מד) וְעַתָּה שְׁמַע יַעֲקֹב עַבְדֵי וְיִשְׂרָאֵל בְּחֻרְתֵי בּוֹ. כֹּה אָמַר ה' עֲשֹׂף וְיִצְרָךְ מִבְּטָן יַעֲזֹרְךָ אֵל תִּירָא עַבְדֵי יַעֲקֹב וְיִשְׁרוּן בְּחֻרְתֵי בּוֹ. בֵּא רְאֵה פֶּמָה הַבְּטִיחַ לָהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת [כדין] לְזַכּוֹתָם לְעוֹלָם הַבָּא, שֶׁהָרִי לֹא הִתְרַצָּה לְחַלְקוֹ לְכָל עַם וְלִשְׁוֹן פֶּרֶט לְיִשְׂרָאֵל לְבָדָם.

וְכֵן נִתֵּן לָהֶם תּוֹרַת אֱמֶת, לְזַכּוֹת בָּהּ וּלְדַעַת דְּרָכֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא פְּדֵי שִׁירְשׁוֹ אֲרָץ הַקְּדוּשָׁה, שֶׁכָּל מִי שֶׁזוֹכֵה בְּאֲרָץ הַקְּדוּשָׁה הַזֶּה, יֵשׁ לוֹ חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא, כְּמוֹ שְׁנֶאֱמַר (שם ס) וְעַמֶּךָ כָּלֵם צְדִיקִים לְעוֹלָם יִירְשׁוּ אֲרָץ, וְהָרִי נִתְבָּאָר. שְׁלֹשׁ דְּרָגוֹת כָּאֵן: בַּתְּחִלָּה יַעֲקֹב, אַחֵר כֵּן יִשְׂרָאֵל, וְאַחֵר כֵּן יִשְׁוֹרוּן.

בֵּא רְאֵה, יַעֲקֹב הָרִי כְּבֹר בְּאֵרוּהוּ, יִשְׂרָאֵל אֵף גַּם כֵּן, וְאֵף עַל גַּב שְׁדָּרְגוֹת אֵלָיו כְּאֶחָת. יִשְׁוֹרוּן לְמָה נִקְרָאוּ יִשְׂרָאֵל בְּשֵׁם זֶה? אֵלֵא יִשְׂרָאֵל וְיִשְׁוֹרוּן הַכָּל

וּבְגִין כֵּן, אָמַר יַעֲקֹב, יַעֲבֹר נָא אֲדֹנָי לִפְנֵי עַבְדִּי. בְּגִין דְּרָגִין דִּילִיָּה קְדָמָאִין אֵינּוּן לְאַעְלָא. וּבְגִין כֵּן לִפְנֵי מֶלֶךְ מֶלֶךְ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל. דְּעַד כְּעַן לֹא מָטָא זְמַנָּא דְּמַלְכוּת שְׁמַיָּא לְשִׁלְטָאָה וּלְאַתְאַחְדָּא בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל. וּבְגִין כֵּן אָמַר יַעֲבֹר נָא אֲדֹנָי לִפְנֵי עַבְדִּי.

וְכֵן שְׁלִימוֹ אֵלָיִן דְּרָגִין בְּקְדָמִיתָא, לְבַתָּר אֲתַעֲר מַלְכוּת שְׁמַיָּא לְשִׁלְטָאָה עַל תַּתָּאִי. וְכֵן שְׂרָא, שְׂרָא בְּזַעֲרָא דְכָל שְׂבָטִין דְּאִיהוּ בְּנֵימִין. כְּמָה דְּאֵתָּ אָמַר, (תהלים סח) שֵׁם בְּנֵימִין צָעִיר רוֹדֵם וְגו'. וְכִיָּה שְׂאָרִי לְאַתְעֲרָא מַלְכוּתָא, לְבַתָּר אֲתָא מַלְכוּתָא בְּאַתְרֵיהּ וְאַתְקִיִּים בְּהַדְרֵיהּ דְּלֹא תַעֲדִי לְעַלְמִין.

רַבִּי חִיָּיא פֶּתַח וְאָמַר, (ישעיה מד) וְעַתָּה שְׁמַע יַעֲקֹב עַבְדֵי וְיִשְׂרָאֵל בְּחֻרְתֵי בּוֹ. כֹּה אָמַר יי עֲשֹׂף וְיִצְרָךְ מִבְּטָן יַעֲזֹרְךָ אֵל תִּירָא עַבְדֵי יַעֲקֹב וְיִשְׁרוּן בְּחֻרְתֵי בּוֹ. תָּא חֲזִי, כְּמָה אַבְטַח לוֹן קְדָשָׁא בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל בְּכַמָּה אֲתָר (ד"א ל"ג ב"ג) לְמַזְכֵּי לְהוֹ לְעַלְמָא דְּאֲתִי, דְּהָא לֹא אֲתַרְעִי לְחוּלְקִיָּה לְכָל עַם וְלִישְׁוֹן בְּרִי לְיִשְׂרָאֵל בְּלַחֲדוּי.

וּבְגִין כֵּן, יְהֵב לוֹן אוֹרֵייתָא דְקָשׁוּט. לְמַזְכֵּי בָּהּ וּלְמַנְדַּע אֲרַחוּי דְקְדָשָׁא בְּרוּךְ הוּא בְּגִין דִּירְתוֹן אֲרַעָא קְדִישָׁא. דְּכָל מָאן דְּזָכִי בְּהָאִי אֲרַעָא קְדִישָׁא, אֵית לִיָּה חוּלְקָא לְעַלְמָא דְּאֲתִי. כְּמָה דְּאֵתָּ אָמַר, (ישעיה ס) וְעַמֶּךָ כָּלֵם צְדִיקִים לְעוֹלָם יִרְשׁוּ אֲרָץ. וְהָא אֲתָמַר. תֵּלַת דְּרָגִין הָכָא, בְּקְדָמִיתָא יַעֲקֹב, וּלְבַתָּר יִשְׂרָאֵל, וּלְבַתָּר יִשְׁוֹרוּן.

תָּא חֲזִי, יַעֲקֹב הָא אוּקְמוּהָ. יִשְׂרָאֵל אוּף הָכִי נָמִי. וְאֵף עַל גַּב דְּדְרָגִין אֵינּוּן חַד. יִשְׁוֹרוּן, אֲמַאי אֲקָרוּן יִשְׂרָאֵל בְּשְׁמָא דָּא. אֵלֵא יִשְׂרָאֵל וְיִשְׁוֹרוּן כְּלָא חַד. יִשְׁוֹרוּן, כְּמָה

אָחד. ישורון, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (איוב
 26) יִשָּׂר עַל אַנְשִׁים, מְשׁוֹם שְׁנִטְל
 שׁוּרָה לְצַד זֶה וּלְצַד זֶה, וּמְשׁוֹם
 אוֹתָן שְׁתֵּי שׁוּרוֹת נִקְרָא ישורון,
 וְזֶהוּ יִשְׂרָאֵל. יִשְׂרָאֵל עַל שְׁנִטְל
 גְּדֻלָּה וְתִקְוָה מִהַכֵּל. יִשְׂרָאֵל [ישורון]
 עַל אוֹתָם חִלְקִים שְׁנֵי צְדָדִים
 שְׁתֵּי שׁוּרוֹת, כְּמוֹ שְׁאֲמַרְנוּ, וְהַכֵּל
 אָחד.

וְכִי אוֹתָם שְׁמוֹת עוֹלָם לְאָחד.
 יַעֲקֹב עֲבָדִי, לְפַעְמִים הוּא עֶבֶד,
 כְּמוֹ עֶבֶד שֵׁשׁ לוֹ מִצּוֹת אֲדוֹנוֹ
 וּלְעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ. וְכֵן יִשְׂרָאֵל
 בְּחֻרְתִּי בּוֹ, לְהַשְׁרוֹת עָלָיו, וְהַכֵּל
 הוּא בְּסוּד עֲלִיּוֹן. כְּתוּב (ישעיה מג)
 בְּרֹאךְ יַעֲקֹב וַיִּצְרַךְ יִשְׂרָאֵל,
 וְכָתוּב כֹּה אָמַר ה' עֲשֶׂךָ. כֹּל
 הַדְּרָגוֹת הִלְלוּ עוֹלוֹת לְאָחד,
 וְהָרִי נֹאמַר, בּוֹרְאָ, יוֹצֵר,
 עוֹשֵׂה, וְכֹל הַדְּרָגוֹת אֵלֶּה עַל
 אֵלֶּה וְכֵלֵן אָחד.

אֲשֶׁרֵי חִלְקָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל
 שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הַתְּרַצָּה בָּהֶם
 מִכָּל הָעַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת
 כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת, מְשׁוֹם שֶׁבְּכֻלָּם
 כְּתוּב (ירמיה י) הִבֵּל הִמָּה מַעֲשֵׂה
 תַעֲתָעִים בַּעַת פְּקֻדָּתָם יֹאבְדוּ,
 בְּשַׁעַת שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עֲתִיד
 לְבַעַר אוֹתָם מִן הָעוֹלָם וַיִּשְׂאֵר
 הוּא לְבָדוּ, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (ישעיה ב)
 וַיִּשְׁגֹּב ה' לְבָדוּ בַיּוֹם הַהוּא.

רַבִּי יְהוּדָה פֶּתַח וְאָמַר, (שם מא)
 אֵל תִּירָאֵי תוֹלַעַת יַעֲקֹב מִתִּי
 יִשְׂרָאֵל אֲנִי עֲזַרְתִּיךָ נֶאֱמַר ה'
 וַיִּגְאָלְךָ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל. בֹּא רֵאֵה,
 כֹּל הָעַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים
 וּמַזְלוֹת שֶׁל הָעוֹלָם, הַקְּדוֹשׁ
 בְּרוּךְ הוּא נִתֵּן אוֹתָם לְמַמְנִים
 שְׁלִיטִים יְדוּעִים כְּמוֹ שְׁנֵאמַר,
 וְכֻלָּם הוֹלְכִים אַחֲרַי אֱלֹהֵיהֶם,
 כְּמוֹ שְׁכָתוּב (מיכה ד) כִּי כָל הָעַמִּים
 יִלְכוּ אִישׁ אִישׁ בְּשֵׁם אֱלֹהָיו. וְכֻלָּם
 שׁוֹפְכִים דָּמִים וְעוֹרְכִים קְרֻבוֹת
 אֵלֶּיךָ בְּאֵלֶיךָ, גּוֹזְלִים רוֹצְחִים

דָּאתָ אָמַר, (איוב לג) יִשָּׂר עַל אַנְשִׁים, בְּגִין דְּנִטְל
 שׁוּרָה לְהָאֵי סְטָרָא וּלְהָאֵי סְטָרָא, וּבְגִין אֵינּוֹן
 תְּרִין שׁוּרִין אֶקְרִי ישורון, וְדָא הוּא יִשְׂרָאֵל.
 יִשְׂרָאֵל עַל דְּנִטְל רְבוּ וְתוֹקְפָא מִכָּלֵא.
 יִשְׂרָאֵל (ס"א ישורון) עַל אֵינּוֹן חוֹלְקֵי תְרִין סְטָרִין
 תְּרִין שׁוּרִין כְּדָקָא אָמַרְוּ, וְכֹלֵא חַד.

וְאֵינּוֹן שְׁמָהֵן כְּלֵהוּ סְלָקֵי לְחַד. יַעֲקֹב עֲבָדִי,
 זְמַנִּין דְּאִיהוּ עֶבֶד פְּעַבְדָּא דָּאֵית לִיה
 פְּקוּדָא דְמֵאֲרִיָּה וּלְמַעַבְד רְעוּתִיָּה. וְכֵן
 יִשְׂרָאֵל בְּחֻרְתִּי בּוֹ, לְאֲשַׁרְאָה עָלָיָה, וְכֹלֵא
 כְּרִזָּא עֲלָאָה אִיהוּ. כְּתִיב, (ישעיה מג) בְּרֹאךְ יַעֲקֹב
 וַיִּצְרַךְ יִשְׂרָאֵל, וְכָתִיב כֹּה אָמַר יי עֲשֶׂךָ, כֹּל
 אֵלִין דְּרִגִּין סְלָקִין לְחַד וְהָא אֲתָמַר, בּוֹרְאָ,
 יוֹצֵר. עוֹשֵׂה. וְכֹלֵהוּ דְרִגִּין אֵלִין עַל אֵלִין
 וְכֹלֵהוּ חַד.

וּבָאָה חוֹלְקֵהוֹן דִּישְׂרָאֵל דְּקֻדְשָׁא בְרִיךְ הוּא
 אֲתַרְעֵי בַּהּ מִכָּל עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת
 כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת, בְּגִין דְּבִכְלָהוּ כְּתִיב, (ירמיה י)
 הִבֵּל הִמָּה מַעֲשֵׂה תַעֲתָעִים בַּעַת פְּקֻדָּתָם
 יֹאבְדוּ, בְּשַׁעַתָּא דְקֻדְשָׁא בְרִיךְ הוּא זְמִין
 לְבַעַרָא לֹוֹן מִן עֲלָמָא, וַיִּשְׂתַּאֲר הוּא בְּלַחֲדוּדֵי
 כְּמָה דָּאתָ אָמַר, (ישעיה ב) וַיִּשְׁגֹּב יי לְבָדוּ בַיּוֹם
 הַהוּא.

רַבִּי יְהוּדָה פֶּתַח וְאָמַר, (ישעיה מא) אֵל תִּירָאֵי
 תוֹלַעַת יַעֲקֹב מִתִּי יִשְׂרָאֵל אֲנִי עֲזַרְתִּיךָ
 נֶאֱמַר יי וַיִּגְאָלְךָ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל. תָּא חֲזִי, כֹּל
 עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת דְעֲלָמָא,
 קְדֻשָׁא בְרִיךְ הוּא יִהֵב לֹוֹן לְמַמְנֵן שְׁלִטְנִין
 יְדִיעִין כְּמָה דָּאתָמַר. וְכֹלֵהוּ אֲזִלִּי בְתַר
 אֱלֹהֵהוֹן, כְּמָה דְכָתִיב, (מיכה ד) כִּי כָל הָעַמִּים
 יִלְכוּ אִישׁ אִישׁ בְּשֵׁם אֱלֹהָיו. וְכֹלֵהוּ אוֹשְׁדִין דְמִין
 וּמַגִּיחִין קְרָבָא גְזֻלִין קְפַחִין וּמַנְאֲפִין,
 וְאֲתַעְרְבִי (דף קעח ע"א) בְּכָמָה עוֹבְדִין

וְנוֹאֲפִים, וּמַעֲרָבִים בְּכַמָּה
מַעֲשִׂים רָעִים, וּמִתְחַזְּקִים בְּכַחַם
לְהַרְע.

וַיִּשְׁרָאֵל אֵין תַּקָּף וְכַח לְנֻצַח
אוֹתָם פָּרַט לְפָה שְׁלָהֶם, פְּתוּלַעַת
הַזֶּה שְׁאִין לָהּ תַּקָּף וְכַח אֵלָא
בְּפִיָּה, וּבְפִיָּה הִיא שׁוֹבֶרֶת הַפֶּל,
וְלִכֵּן נִקְרָאוּ יִשְׂרָאֵל תּוֹלַעַת.

עוֹד, אַל תִּירָאֵי תּוֹלַעַת יַעֲקֹב -
מֵה תּוֹלַעַת אֵין בְּרִיָּה בְּעוֹלָם כְּמוֹ
תּוֹלַעַת הַמָּשִׁי הַזֶּה שְׁטוּוֹיִם בּוֹ,
שְׁמַמְנָה יוֹצֵאִים כָּל לְבוּשֵׁי כְבוֹד,
לְבוּשֵׁי הַמְּלָכִים, אַחַר כֶּף זֹרַעַת
זְרַעִים וּמִתָּה, וּמֵאוֹתוֹ הַזְרַע
שֶׁנֶּשְׂאָר מִמֶּנָּה מִתְקַיֶּמֶת כְּמוֹ
מִקְדָּם וְהִרְהִי בְקִיּוּם - כֶּף
יִשְׂרָאֵל הֵם כְּמוֹ הַתּוֹלַעַת הַזֶּה,
שְׂאֵף עַל פִּי שְׁמַתִּים, יַחֲזִרוּ
וַיִּתְקַיְמוּ בְּעוֹלָם כְּמוֹ מִקְדָּם.

וְהָרִי נֶאֱמַר [שְׁכַחֹב] (ירמיה יח) (כ"י [הנה])
כַּחֲמֹר בִּיד הַיּוֹצֵר כֵּן אַתֶּם בְּיַדֵי בֵּית
יִשְׂרָאֵל. מָאֵי כַּחֲמֹר. אֵלָא דָא הוּא חֲמֹר
דְּהָהוּא זְכוּכִית, דְּאָף עַל גַּב דְּאַתְבַּר אַתְתַּקֵּן
וְאִית לִיה תַּקְנָה כְּמַלְקֵדְמִין.

מְתֵי יִשְׂרָאֵל, דָּא אֵילְנָא דְחַיִּי, דְּבַגִּין
דִּישְׂרָאֵל אֵינוֹן אַתְדַּבְּקוּ בְּאֵילְנָא דְחַיִּי,
בַּגִּין כֶּף יְהֵא חַיִּין לְהוּן וַיְקוּמוֹן מֵעַפְרָא
וַיִּתְקַיְמוֹן בְּעַלְמָא, וַיְהוּן לְעַם חַד לְמַפְלַח
לִיה לְקַדְשָׁא בְרִיָּה הוּא. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (צפניה
לְקַרָא כְּלָם בְּשֵׁם יְיָ לְעַבְדוֹ שְׂכָם אַחַד. (א

רְבִי אֶלְעָזָר וְרַבִּי יַצְחָק הוּוּ אֶזְלֵי בְּאַרְחָא,
וּמָטָא זְמַנָּא דְקַרִיאת שְׁמַע, וְקָם רַבִּי
אֶלְעָזָר וְקַרָא קַרִיאת שְׁמַע וְצַלִּי צְלוֹתֶיהָ.
לְבַתָּר אָמַר לִיה רַבִּי יַצְחָק, וְהָא תְּנִינָן דְּעַד
לֹא יְפוּק בַר נֶשׁ לְאַרְחָא אַבְעֵי לִיה לְנִטְלָא
רְשׁוּ מִמָּאֲרִיה וּלְצַלִּי צְלוֹתֶיהָ.

אָמַר לִיה, בַּגִּין דְּכַד נְפִיקְנָא לָא הָוָה זְמַן
צְלוֹתָא וְלֹא מָטָא זְמַנָּא דְקַרִיאת שְׁמַע,
הֲשַׁתָּא דְשִׁמְשָׁא נְהִיר צְלִינָא. אַבְל עַד לֹא

לְבִישׁ, וְאַתְתַּקְפוּ בְּחִילְהוּן לְאַבְאָשָׁא.
וַיִּשְׁרָאֵל לִית לוֹן תַּקָּפָא וְחִילָא לְנֻצַחָא לּוֹן
בַּר בְּפוּמְהוּן, פְּתוּלַעַתָּא דָא דְלִית
לָהּ תַּקָּפָא וְחִילָא אֵלָא בְּפוּמָא, וּבְפוּמָא
מִתְבַּר כְּלָא, וְעַל דָּא אַקְרוּן יִשְׂרָאֵל תּוֹלַעַת.
הַזֶּה אַל תִּירָאֵי תּוֹלַעַת יַעֲקֹב, מֵה תּוֹלַעַת לִית
לְבְרִיָּה דְעַלְמָא כְּהֵאֵי תּוֹלַעַת דְּמָשִׁי
דְּסִיסְטָרָא, דְּמִנְהָ נְפַקִי כָּל לְבוּשֵׁי יִקְר
טִיסְטָרִי דְּמַלְכִין, לְבַתָּר זְרַע זְרַעִין וּמִית,
וּלְבַתָּר מֵהֵוּא זְרַעָא דְאַשְׁתָּאֵר מִנְהֵא אַתְקִיִים
כְּמַלְקֵדְמִין וְהָא אֵיהוּ בְקִיּוּמָא. כֶּף יִשְׂרָאֵל
אֵינוֹן כְּהֵאֵי תּוֹלַעַת. דְּאָף עַל גַּב דְּמַתִּין,
יְתְּהִדְרוּן וַיִּתְקַיְמוֹן בְּעַלְמָא כְּמַלְקֵדְמִין.

וְהָא אַתְמַר (ד"א ל"ג דְּבַתִּיב) (ירמיה יח) (כ"י [הנה])
כַּחֲמֹר בִּיד הַיּוֹצֵר כֵּן אַתֶּם בְּיַדֵי בֵּית
יִשְׂרָאֵל. מָאֵי כַּחֲמֹר. אֵלָא דָא הוּא חֲמֹר
דְּהָהוּא זְכוּכִית, דְּאָף עַל גַּב דְּאַתְבַּר אַתְתַּקֵּן
וְאִית לִיה תַּקְנָה כְּמַלְקֵדְמִין.

מְתֵי יִשְׂרָאֵל, דָּא אֵילְנָא דְחַיִּי, דְּבַגִּין
דִּישְׂרָאֵל אֵינוֹן אַתְדַּבְּקוּ בְּאֵילְנָא דְחַיִּי,
בַּגִּין כֶּף יְהֵא חַיִּין לְהוּן וַיְקוּמוֹן מֵעַפְרָא
וַיִּתְקַיְמוֹן בְּעַלְמָא, וַיְהוּן לְעַם חַד לְמַפְלַח
לִיה לְקַדְשָׁא בְרִיָּה הוּא. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (צפניה
לְקַרָא כְּלָם בְּשֵׁם יְיָ לְעַבְדוֹ שְׂכָם אַחַד. (א

רְבִי אֶלְעָזָר וְרַבִּי יַצְחָק הוּוּ אֶזְלֵי בְּאַרְחָא,
וּמָטָא זְמַנָּא דְקַרִיאת שְׁמַע, וְקָם רַבִּי
אֶלְעָזָר וְקַרָא קַרִיאת שְׁמַע וְצַלִּי צְלוֹתֶיהָ.
לְבַתָּר אָמַר לִיה רַבִּי יַצְחָק, וְהָא תְּנִינָן דְּעַד
לֹא יְפוּק בַר נֶשׁ לְאַרְחָא אַבְעֵי לִיה לְנִטְלָא
רְשׁוּ מִמָּאֲרִיה וּלְצַלִּי צְלוֹתֶיהָ.

אָמַר לִיה, בַּגִּין דְּכַד נְפִיקְנָא לָא הָוָה זְמַן
צְלוֹתָא וְלֹא מָטָא זְמַנָּא דְקַרִיאת שְׁמַע,
הֲשַׁתָּא דְשִׁמְשָׁא נְהִיר צְלִינָא. אַבְל עַד לֹא

מאירה, התפללתי. אבל עד שלא יצאתי לדרך, בקשתי בקשתי ממנו ונמלכתי בו, אבל תפלה זו לא התפללתי.

שְׁהִי אֲנִי עוֹסֵק בַּתּוֹרָה מִחֲצוֹת הַלַּיְלָה, וְכַאֲשֶׁר הִגִּיעַ הַבֶּקֶר, עַד עֲכָשׁוּ לֹא הָיָה זְמַן לְהִתְפַּלֵּל תְּפִלָּה, מִשּׁוּם שְׁאוֹתָהּ שְׁעָה שֶׁל קְדוּתַת הַשָּׁחַר נִמְצָאָת אֲשֶׁר מְדַבֵּרַת עִם בְּעֵלָה וְהֵם בְּסוּד כְּאֶחָד, שֶׁהִיא רוֹצֶה לְלַכֵּת לְמִשְׁפָּנָה עִם עֲלָמוֹתֶיהָ שְׁיוֹשְׁבוֹת עִמָּה, וְלִכְּנֹן לֹא צָרִיף הָאָדָם לְהַפְסִיק דְּבוֹרָם כְּשֶׁמְחַבְּרִים כְּאֶחָד וְלִהְיוֹת דְּבָר אַחֵר בִּינֵיהֶם. וְעַכְשָׁו שֶׁהֵאִיר הַשֶּׁמֶשׁ, הוּא זְמַן הַתְּפִלָּה לְהִתְפַּלֵּל, כְּמוֹ שֶׁבְּאֵרוֹהוּ, שְׁכַתוֹב (תהלים עב) "יִרְאוּךָ עִם שֶׁמֶשׁ. מֵהוּ עִם שֶׁמֶשׁ? לְשִׁמּוֹר אֹרֶךְ הַשֶּׁמֶשׁ עִמָּנוּ לְהֵאִיר לָהּ, שְׁהִי יִרְאֶה עִם הַשֶּׁמֶשׁ צָרִיף, וְלֹא לְהַפְרִידָם. וְכִשְׁלֹא מֵאִיר הַיּוֹם, הוּא לֹא יִרְאֶה עִם הַשֶּׁמֶשׁ, וְצָרִיף לְחַבֵּר אוֹתָם כְּאֶחָד, וְזֶהוּ עִם שֶׁמֶשׁ.

הֲרִבּוּ. כְּשֶׁהִגִּיעוּ לְבֵית שְׂדֵה אֶחָד לְשָׁבוּ. זָקְפוּ עֵינֵיהֶם וְרָאוּ הֵר אֶחָד שֶׁהָיוּ עוֹלִים בְּרוֹמּוֹ בְּרִיּוֹת מְשֻׁנוֹת. פָּחַד רַבִּי יִצְחָק. אָמַר לוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר, לְמָה אֵתָּה פּוֹחֵד? אָמַר לוֹ, רְאִיתִי שֶׁהֵר הַזֶּה קָשָׁה, וְרְאִיתִי אֶת הַבְּרִיּוֹת הַלְלוּ שֶׁהֵן מְשֻׁנוֹת, וּפְחַדְתִּי שֶׁלֹּא יִצְרוּ לָנוּ. אָמַר לוֹ, מִי שֶׁפּוֹחֵד - מִחֲטָאִים שֶׁבִּידְיוֹ יֵשׁ לוֹ לְפָחַד. בֵּא רְאֵה, אֵין אֵלֶּה מְאוֹתָן בְּרִיּוֹת קְשׁוֹת שֶׁהָיוּ נִמְצָאוֹת בְּהָרִים.

פָּתַח וְאָמַר: וְאֵלֶּה בְּנֵי צְבָעוֹן וְאֵיהָ וְעֵנָה הוּא עֵנָה אֲשֶׁר מִצָּא אֶת הַיָּמִם וְגו'. פְּסוּק זֶה בְּאֵרוֹהוּ, אֲבָל בֵּא רְאֵה, אֵין אֵלֶּה אוֹתָם שְׁכַתוֹב בָּהֶם (דברים א) הָאָמִים לְפָנִים יֵשְׁבוּ בָּהּ וְגו', וּבְנֵי עֵשׂוּ "יִרְשׁוּם וְגו'.

נִפְקָנָא לְאַרְחָא בְּעֵינָא בְּעוֹתָא מְנִיָּה וְאִמְלַכְנָא בֵּיהּ, אֲבָל צְלוֹתָא דָּא לֹא צְלִינָא.

דְּהָא אָנָּא אֲשֶׁתְּדַלְנָא בְּאוֹרֵייתָא מִפְּלָגוֹת לַיְלִיא, וְכַד אָתָּא צְפָרָא עַד כְּעֵן לֹא הָוָה עֲדָנָא לְצִלֵי צְלוֹתָא. בְּגִין דְּהָהִיא שְׁעָתָא דְּקִדְרוֹתָא דְּצְפָרָא אֲשֶׁתְּפַח, אֲתָתָּא מִשְׁתַּעֲיָא בְּבַעֲלָה, וְאִינוּן בְּרָזָא כְּחָדָא, דְּבַעֲיָא אִיהִי לְמִיָּהוּ לְמִשְׁפָּנָא בְּעוֹלְמָתָהָ דִּיתְבִּי בַּהֲדָה. וּבְגִין כֵּן לֹא בְּעֵי לִיהּ לְבַר נָשׁ לְמִפְסָק מְלִייהוּ דְּמִתְחַבְּרִין כְּחָדָא וְלֹאֲעֵלָא מְלָה אַחְרָא בִּינֵיהוּ.

וְהַשְׁתָּא דְּנִהִיר שְׁמֶשׁא הוּא עַדִּין צְלוֹתָא לְצֵלָאָה, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ. דְּכַתִּיב, (תהלים עב) "יִרְאוּךָ עִם שֶׁמֶשׁ. מֵהוּ עִם שֶׁמֶשׁ, לְנִטְרָא נְהוּרָא דְּשֶׁמֶשׁא בַּהֲדִין לְאַנְהָרָא לָהּ, דְּהָא יִרְאֶה בַּהֲדִי שְׁמֶשׁא אֲצִטְרִיף וְלֹא לְאַפְרָשָׁא לֹוֹן. וְכַד לֹא נִהִיר יִמָּא לָאו הוּא יִרְאֶה בַּהֲדִי שְׁמֶשׁא, וְצִרִיכָא לְחַבְּרָא לֹוֹן כְּחָדָא. וְדָא הוּא עִם שֶׁמֶשׁ.

אֲזַרְי, כַּד מָטוּ חַד בֵּי חֲקֵל, יִתְבוּ. זָקְפוּ עֵינֵיהוּ וְחָמָא לִיהּ לְטוֹרָא דְּהוּו סְלָקוּ בְּרוּמִיהּ בְּרִיִּין מְשֻׁנִּיִּין, דְּחִיל רַבִּי יִצְחָק, אָמַר לִיהּ רַבִּי אֶלְעָזָר אֲמַאי דְּחִילַת. אָמַר לִיהּ חָמִינָא דְּהֵאִי טוֹרָא אִיהוּ תְּקִיף, וְחָמִינָא אֵלִין בְּרִיִּין דְּאִינוּן מְשֻׁנִּיִּין וְדְּחִילְנָא דְּלֹא יִקְטְרִגוּ לָן, אָמַר לִיהּ מָאן דְּדְּחִיל מְחֻטְאוֹי דְּבִידִיהּ אִית לִיהּ לְמַדְחַל. תָּא חֲזִי, לָאו אֵלִין מְאִינוּן בְּרִיִּין תְּקִיפִין דְּהוּו מְשֻׁתְּפַחִין בְּטוֹרִיא.

פָּתַח וְאָמַר. וְאֵלֶּה בְּנֵי צְבָעוֹן וְאֵיהָ וְעֵנָה הוּא עֵנָה אֲשֶׁר מִצָּא אֶת הַיָּמִם וְגו', הֵאִי קָרָא אוּקְמוּהָ, אֲבָל תָּא חֲזִי, לָאו אֵלִין אִינוּן דְּכַתִּיב בְּהוּ (דברים ב) הָאָמִים לְפָנִים יֵשְׁבוּ בָּהּ וְגו' וּבְנֵי עֵשׂוּ יִרְשׁוּם וְגו'.

אָבֵר אֵלַי דְּקָאָמַר קָרָא אֲשֶׁר מְצָא אֶת הַיָּמִים
בַּמַּדְבָּר, יָמִים כְּתִיב. אֵלַי הוּוּ בְרִינִין
מִשְׁנֵינִין. דְּכַד הָוָה אֶתְרָן קִינ מַעַל אִפִּי אֲרַעָא
כְּדַכְתִּיב, (בראשית ד) הִן גִּרְשַׁת אֶתִּי הַיּוֹם מַעַל פְּנֵי
הָאֲדָמָה וּמִפְּנִיךָ אֶסְתֵּר, וְכַתִּיב וַיֵּשֶׁב בְּאֶרֶץ נוֹד
וַיֵּשֶׁב בְּאֶרֶץ נוֹד, וּבְאֲרוּהוּ.

מִבְּנֵי בְּנֵי בְּצַד שֶׁל רוּחֹת
וּסְעוּרוֹת וּמְזִיקִים וְאֵלֶּה עֲמָדוֹ,
שְׁהָרֵי כְּשֶׁרְצָה לְהִתְקַדֵּשׁ יוֹם
הַשַּׁבָּת, נִבְרָאוּ מֵאוֹתוֹ צַד
רוּחֹת קִימּוֹת מְעוֹפּוֹפּוֹת [מְאוֹרוֹת]
בְּלֵי גוֹף, וְאֵלֶּה אֵינָם לֹא מִיּוֹם
שֶׁבַת וְלֹא מִיּוֹם שְׁשִׁי, וְנִשְׁאָרוּ
אֵלֵּי יוֹמִים בְּהֵם בְּסַפְקָא, וְלִכְּן
לֹא הִתְקַיְּמוּ לֹא מִזֶּה וְלֹא מִזֶּה.
וְהִלְכּוּ וְהִתְפַּשְׁטוּ בְּאוֹתוֹ צַד שֶׁל
קִינ, וְהִתְלַבְּשׁוּ בְּאוֹתוֹ צַד, וְלֹא
הִתְלַבְּשׁוּ לְהִתְקַיֵּם, וְנִקְרְאוּ
יִמ"ם חֶסֶד, שֶׁלֹּא הִתְקַיְּמוּ לֹא
בְּיוֹם זֶה וְלֹא בְּיוֹם זֶה, וְנִרְאִים
לְבַנְי אָדָם. וְהוּא מְצָא אוֹתָם
וְלִמְדוּ אוֹתוֹ לְהִבְיֵא מִמְּזוּרִים
לְעוֹלָם, וְהֵם הוֹלְכִים בֵּין
הַקְּהָרִים וְעוֹמְדִים בְּגוֹף פַּעַם
אֶחָת בְּיוֹם, וְאַחַר כֵּף
מִתְפַּשְׁטִים מִמֶּנּוּ.

בֹּא רֵאָה, הַעֲנֵה הַזֶּה הִזֵּה
מִמְּזוּר, שְׂבָא צְבָעוֹן עַל אָמוֹ
וְהוֹלִיד מִמְּזוּר, וְזֶה בֹּא מִצַּד רוּחַ
הַטְּמֵאָה שְׁנֹדֵבֵק בּוֹ, וְלִכְּן מְצָא
אוֹתָם וְלִמְדוּ אוֹתוֹ כֹּל מִיָּנִי צַד
הַטְּמֵאָה בְּשִׁבְלֵי זֶה.

וְכֹא וְרֵאָה, אֵלֶּה הֵם וְכֹמָה
אַחֵרִים נִפְרָדִים אֵלֶּה מֵאֵלֶּה,
כֹּלָם בָּאִים מֵאוֹתוֹ צַד וְהוֹלְכִים
בַּמַּדְבָּר וְנִרְאִים שָׁם, מִשׁוּם
שֶׁהַמַּדְבָּר הוּא מְקוֹם חֶרֶב וְהוּא
בֵּית מוֹשָׁבָם. וְעַם כֹּל זֶה, כֹּל
אָדָם שֶׁהוֹלֵךְ בְּדַרְכֵי הַקְּדוּשָׁה
בְּרוּף הוּא וְיֵרָא מִהַקְּדוּשָׁה בְּרוּף
הוּא, לֹא פוֹחַד מֵהֵם. הִלְכוּ
וְנִכְנְסוּ בְּהַר.

בְּנֵי בְּנֵי בְּצַד שֶׁל רוּחֹת וְעֲלֵעוּלִין וּמְזִיקִין
וְאֵלַי קִימּוֹ, דְּהָא כַּד בְּעָא לְאַתְקִידְשָׁא
יּוֹמָא דְשַׁבְּתָא, אֶתְבְּרוּן מַהֵהוּא סְטָרָא רוּחִין
קִימִין טְסִירִין (נ"א טְהִירִין) בְּלֹא גוֹפָא. וְאֵלַי לָאו
אֵינּוֹן מִיּוֹמָא דְשַׁבְּתָא וְלֹא מִיּוֹמָא שְׁתִּיתָאָה,
וְאַשְׁתְּאַרוּ אֵלַי תְּרִין יוֹמִין בְּהוּ בְּסַפְקָא, וּבְגִין
כֵּף לֹא אֶתְקִימּוּ לֹא (דף קעח ע"ב) מַהֵאִי וְלֹא מַהֵאִי.
וְאַזְלוּ וְאַתְפַּשְׁטוּ בְּהֵהוּא סְטָרָא דְקִינ וְאַגְלִימוּ
בְּהֵהוּא סְטָרָא וְלֹא אֶתְגְּלִימוּ לְאַתְקִימָא
וְאַקְרוּן יִמ"ם חֶסֶד, דְּלֹא אֶתְקִימּוּ לֹא בְּיוֹמָא
דָּא וְלֹא בְּיוֹמָא דָּא, וְאַתְחַזּוֹן לְבַנְי נְשָׂא. וְאַיְהוּ
אַשְׁפַּח לוֹן וְאוֹלְפֵי לִיָּה לְאַיִתְתָּאָה מִמְּזוּרִין
לְעֵלְמָא. וְאַיְנּוֹן אֲזִלֵּי בִּינֵי טוּרֵיָא וְקִימִין בְּגוֹפָא
זְמַנָּא חֲדָא בְּיוֹמָא, וְלִבְתֵּר מִתְפַּשְׁטֵי מִנֵּיהּ.

תָּא חֲזִי, עֲנֵה דָא אִיְהוּ מִמְּזוּרָא הָוָה, דְּאַתָּא
צְבָעוֹן עַל אַמִּיָּה וְאוֹלִיד מִמְּזוּרָא, וְדָא אַתָּא
מִסְטָרָא דְרוּחַ מְסֻאָבָא דְאַתְדִּבֵּק בֵּיהּ. וּבְגִין כֵּף
אַשְׁפַּח לוֹן וְהוּוּ אוֹלְפֵי לִיָּה כֹּל זִינִין דְסִטְר
מְסֻאָבָא בְּגִין דָּא.

וְתָא חֲזִי, אֵלַי אֵינּוֹן וְכֹמָה אַחֲרֵינִין מִתְפַּרְשֵׁן
אֵלַי מֵאֵלַי, כִּלְהוּ אֶתְיִין מַהֵהוּא סְטָרָא
וְאַזְלֵי בְּמַדְבָּרָא וְאַתְחַזּוֹן תְּמָן. בְּגִין דְּמַדְבָּרָא
אַתְר חֶרֶב וְאַיְהוּ בֵּי מוֹתְבָא דְלַהוֹן. וְעַם כֹּל דָּא,
כֹּל בַּר נָשׁ דְּאַזִּיל בְּאַוּרְחוּי דְקוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא
וְדַחִיל לִיָּה לְקַדְשָׁא בְּרִיף הוּא לֹא מְסֻתְפֵי
מִנֵּיהּ. אֲזִלוּ וְאַעְלוּ בְּטוּרָא.

אמר רבי יצחק, כגוונא דא כל אינון טורין חרובין אתר בי מותבא דלהון. אמר ליה, הכי הוא, וכל אינון דמשתדלו באורייתא עלייהו כתיב, (תהלים קכא) יי ישמרך מפל רע ישמר את נפשך יי ישמר צאתך ובואך מעתה ועד עולם.

פתח רבי אלעזר ואמר, (שם קיא) הללויה אודה ה' בכל לבב בסוד ישרים ועדה, פסוק זה פרושהו, אבל בא ראה, דוד המלך כל ימיו היה משתדל בעבודת הקדוש ברוך הוא, והיה קם בחצות הלילה ומשבח ומודה בשירות ותשבחות כדי לתקן מקומו במלכות של מעלה.

שבשמתעורר רוח צפון בחצות הלילה, היה יודע שהקדוש ברוך הוא באותה שעה מתעורר בגן עדן להשתעשע עם הצדיקים, והוא היה קם באותה שעה ומתגבר בשירים ותשבחות עד שעולה השחר.

משום שפשהקדוש ברוך הוא נמצא בגן עדן, הרי בארנו שהוא וכל הצדיקים שבגן, כלם מקשיבים לקולו, כפתיב (שיר ח) חברים מקשיבים לקולך השמיעני. ולא עוד, אלא חוט של חסד משוף עליו ביום, כמו שנאמר, שפתוב (תהלים מב) יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שירה עמי. ולא עוד, אלא שאותם דברי תורה שהוא אומר, כלם עולים ומתעטרים לפני הקדוש ברוך הוא, ולכן דוד המלך היה משתדל בלילה בעבודת אדונו.

בא ראה, הללויה, בכל אותן שירות ותשבחות שדוד אמר, הרי שנינו שלמעלה מכלם הוא הללויה, ובארנהו, מה הטעם? משום שכולל השם והשבח

אמר רבי יצחק, כגוונא דא כל אינון טורין חרובין אתר בי מותבא דלהון. אמר ליה, הכי הוא, וכל אינון דמשתדלו באורייתא עלייהו כתיב, (תהלים קכא) יי ישמרך מפל רע ישמר את נפשך יי ישמר צאתך ובואך מעתה ועד עולם.

פתח רבי אלעזר ואמר, הללויה אודה יי בכל לבב בסוד ישרים ועדה, האי קרא אוקמוה. אבל תא חזי, דוד מלפא כל יומיו הוה משתדל בפולחנא דקדשא בריך הוא, והוה קם בפלגות ליליא ומשבח ומודה בשירין ותושבחות, בגין לאתתקנא דוכתיה במלכו דלעילא.

דבר אתער רוח צפון בפלגות ליליא, הוה ידע דקדשא בריך הוא בהיא שעתא יתער בגנתא דעדן לאשתעשע עם צדיקיא, ואיהו הוה קם בהיא שעתא ואתגבר בשירין ותושבחות עד דסליק צפרא.

בגין דכד קדשא בריך הוא אשתבח בגנתא דעדן, הא אוקימנא דאיהו וכל צדיקיא דבגנתא כלהו צייתין לקליה. כדכתיב, (שיר השירים ח) חברים מקשיבים לקולך השמיעני. ולא עוד, אלא דחוטא דחסד משוף עליה ביממא כמה דאתמר. דכתיב, (תהלים מב) יומם יצוה יי חסדו ובלילה שירה עמי. ולא עוד, אלא דאינון מלין דאורייתא דאיהו אמר, כלהו סלקין ומתעטרין קמי קדשא בריך הוא. ובגין כן דוד מלפא הוה משתדל בליליא בפולחנא דמאריה.

תא חזי, הללויה, בכל אינון שירין ותושבחות דקאמר דוד, הא תנינן דלעילא מפלהון הוא הללויה ואוקמוה.

מאי טעמא בגין דכליל שמא ושבחא כחדא. מאי שמא ושבחא.

כְּאָחֵד. מֵה שֵׁם וּמֵה שְׂבִיחַ? שֵׁם זֶה י"ה. הַשְּׂבִיחַ מֵהוּ? אֵלֶּא זֶה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל שֶׁהִיא (הַלֵּל בְּנִימְטָרִיא ה"ם, שְׁהוּא אֲדִנִי) מִתְקַנֶּת שְׂבִיחַ תְּמִיד לְקִדּוּשׁ בְּרוּךְ-הוּא וְלֹא שׁוֹקֵטת, כְּמוֹ שְׁנֶאֱמַר (שם פג) אֱלֹהִים אֵל דְּמִי לֶךְ אֵל תַּחֲרַשׁ וְאֵל תַּשְׁקֹט אֵל. מִשּׁוֹם שֶׁסְּדוּר הַשְּׂבִיחַ הִיא מְסֻדֶּרֶת וּמְשֻׁבַּחַת תְּמִיד אֵלָיו, וְלִכֵּן שֵׁם וּשְׂבִיחַ כְּאָחֵד.

אוּדָה י' בְּכָל לַבֵּב, כְּמוֹ שְׁבָאֲרוּהוּ - בִּיצֵר הַטּוֹב וּבִיצֵר הָרָע, מִשּׁוֹם שֶׁהֵם נִמְצְאִים תְּמִיד אֲצֵל הָאֲדָם, כְּמוֹ שְׁנֶאֱמַר (דְּבָרִים ו) בְּכָל לִבְבָךְ, וּבִאֲרוּהוּ. בְּסוּד יִשְׂרָאֵל וְעַדָּה - אֵלֹהִים יִשְׂרָאֵל שֶׁכָּל הַדְּרָגוֹת מִתְעַטְרוֹת בְּהֵם, כַּהֲנִים וְלוֹיִם, צַדִּיקִים וְחַסִּידִים, יִשְׂרָאֵל. וְעַדָּה, כְּמוֹ שְׁנֶאֱמַר (תְּהִלִּים פג) נִצָּב בְּעֵדַת אֵל. וְהֵם סוּד שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מִתְעַטֵּר בְּהֵם.

וְכֵן צָרִיךְ הָאָדָם לְשֻׁבַח אֵת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא תְּמִיד, מִשּׁוֹם שֶׁהוּא מִתְרַצֶּה בְּשִׁירִים וְתַשְׁבּוּחוֹת, וּמִי שֶׁיּוֹדֵעַ לְשֻׁבַח לוֹ לְהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּפִאוּי, הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְקַבֵּל תַּפְּלוּתוֹ וּמְצִילוֹ. זֶהוּ שְׁכַתוּב (שם צא) אֲשַׁגְּבֶהוּ כִּי יָדַע שְׁמִי וְגו', אַרְךָ יָמִים וְגו'.

פְּתַח רַבִּי יוֹסִי וְאָמַר, (שם לב) אֵתָה סֵתֵר לִי מִצֵּר תַּצְרֵנִי רְנִי פִלְט תְּסוּבְּבֵנִי סֵלָה. אֵתָה סֵתֵר לִי - זֶה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא סֵתֵר וּמִגֵּן לְאָדָם שֶׁהוֹלֵךְ בְּדַרְכֵי הַתּוֹרָה, וְהוּא מְסַתֵּמֵר בְּצֵל כְּנֶפְיוֹ, שְׁלֹא יְכוּלִים לְהִרְעוֹ לוֹ. מִצֵּר תַּצְרֵנִי - מְלַמְעֵלָה וּמְלַמְטָה. לְמַעְלָה יֵשׁ לְאָדָם יְרִיבִים, אָף לְמַטָּה כֶּף גַּם, וּמִיָּהוּ? זֶהוּ יִצְרַר הָרָע שֶׁהוּא צָר לְמַעְלָה וְצָר לְמַטָּה, וְאֵלְמֵלֵא יִצְרַר הָרָע - לֹא נִמְצָא בְּעַל רִיב לְאָדָם בְּעוֹלָם.

דָּא י"ה. שְׂבִיחָא מֵאֵן אִיהוּ, אֵלֶּא דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל דְּאִיהוּ (הַלֵּל בְּנִימ' ה"ם שְׁהוּא אֲדִנִי) מִתְקַנֶּת שְׂבִיחָא תְּדִיר לְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְלֹא אֲשַׁתְּפַכְתּ. כְּמָה דְּאֵתָּ אָמַר, (תְּהִלִּים פג) אֱלֹהִים אֵל דְּמִי לֶךְ אֵל תַּחֲרַשׁ וְאֵל תַּשְׁקֹט אֵל. בְּגִין דְּסְדוּרָא דְשְׂבִיחָא אִיהִי מְסֻדֶּרֶת וּמְשֻׁבַּחַת תְּדִיר לְגַבִּיָּה. וּבְגִין כֶּף שְׁמָא וּשְׂבִיחָא כְּחֵדָּא. אוּדָה י' בְּכָל לַבֵּב, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ בִּיצֵר הַטּוֹב וּבִיצֵר הָרָע, בְּגִין דְּאִינוּן מְשֻׁבַּחֵי תְּדִיר לְגַבִּיָּה דְּבֵר נֶשׁ, כְּמָה דְּאֵתָּ אָמַר, (דְּבָרִים ו) בְּכָל לִבְבָךְ וְאוּקְמוּהָ. בְּסוּד יִשְׂרָאֵל וְעַדָּה, אֵלִין אִינוּן יִשְׂרָאֵל דְּכָל דְּרָגִין בְּהוּ מִתְעַטְרוּן כַּהֲנִי וְלוֹאִי, צַדִּיקִי וְחַסִּידִי, יִשְׂרָאֵל. וְעַדָּה, כְּמָה דְּאֵתָּ אָמַר (תְּהִלִּים פג) נִצָּב בְּעֵדַת אֵל. וְאִינוּן רְזָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲתַעֲטֵר בְּהוּ.

וּבְגִין כֶּף בְּעֵי בֵּר נֶשׁ לְשְׂבִיחָא לִיָּה לְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא תְּדִיר, בְּגִין דְּאִיהוּ אֲתַרְעִי בְּשִׁירִין וְתוֹשְׁבֵיחֵן, וּמֵאֵן דִּידַע לְשְׂבִיחָא לִיָּה לְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּדָקָא יְאוּת, קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קַבִּיל צְלוֹתֵיהּ וְשׂוֹיֵב לִיָּה. הָדָא הוּא דְכָתִיב (תְּהִלִּים צא) אֲשַׁגְּבֶהוּ כִּי יָדַע שְׁמִי וְגו' אַרְךָ יָמִים וְגו'.

פְּתַח רַבִּי יוֹסִי וְאָמַר, (תְּהִלִּים לב) אֵתָה סֵתֵר לִי מִצֵּר תַּצְרֵנִי רְנִי פִלְט תְּסוּבְּבֵנִי סֵלָה. אֵתָה סֵתֵר לִי, דָּא קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּאִיהוּ סֵתֵרָא וּמִגֵּן לְבֵר נֶשׁ דְּאֵזִיל בְּאַרְחֵי דְּאוּרִייתָא, וְאִיהוּ אֲסַתְתֵּר בְּצֵלָא דְּגִדְפוּי דְּלֹא יְכַלִּין לְאַבְאָשָׁא לִיָּה. מִצֵּר תַּצְרֵנִי, מְעִילָא וּמִתְתַּא, לְעִילָא אִית לִיָּה לְבֵר נֶשׁ מְאָרִי דְּכְבוּ, לְתַתָּא אוּף הָכִי נְמִי. וּמֵאֵן אִיהוּ, דָּא יִצְרַר הָרָע, (ד) קַעט ע"א) דְּאִיהוּ צָר לְעִילָא וְצָר לְתַתָּא. וְאֵלְמֵלֵא יִצְרַר הָרָע, לֹא אֲשַׁתְּפַח מְאָרִי דְּכְבוּ

לְבַר נֶשׁ בְּעֶלְמָא. בְּגִין כֶּף מִצַּר תַּצְרַנִּי.
רְנִי פִלְט תְּסוּבְּבִנִי סְלָה, יְסוּבְּבִנִי סְלָה מִיבְעֵי
לִיָּה, מָאֵי תְּסוּבְּבִנִי. אֵלִין אֵינּוֹן שִׁירִין
דְּאִית בְּהוּ דְרַגִּין לְהַצְלָה, תְּסוּבְּבִנִי בְּהוּ
לְשִׁזְבָּא לִי בְּאַרְחָא. וְהֵאֵי קָרָא אִיהוּ כְּסוּדְרָא
וְאִיהוּ לְמַפְרָע, מְהֵאֵי גִיסָא וּמְהֵאֵי גִיסָא.

הָא חֲזִי, בְּאֵלִין שִׁירִין וְתוֹשְׁבֵיחֵן דְּקָאֻמְר דְּוֹד
אִית בְּהוּן רְזִין וּמְלִין עֲלָאִין בְּרִזִי
דְּחֻכְמָתָא, בְּגִין דְּכִלְהוּ בְּרוּחַ קְדָשָׁא אֲתָאֻמְרו.
דְּהוּהוּ שְׂרָא רוּחַ קְדָשָׁא עֲלֵיהּ דְּדוּד, וְהוּהוּ
אָמַר שִׁירְתָּא. וּבְגִין כֶּף כְּלָהוּ בְּרִזִי דְּחֻכְמָתָא
אֲתָאֻמְרו.

פְּתַח רַבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, (תהלים קיח) דְּחַה
דְּחִיתַנִּי לְנֶפֶל וַיְיַ עֲזַרְנִי, דְּחַה דְּחִיתַנִּי,
דְּחַה דְּחִיתַנִּי, דְּחַה דְּחִיתַנִּי! מַה זֶה דְּחַה
דְּחִיתַנִּי? אֵלָא זֶה צַד הָאֲחֵר
שְׂדוּחָה אֶת הָאָדָם תְּמִיד וְרוּצָה
לְדַחֹת אוֹתוֹ וּלְהַסְטוֹתוֹ מֵעַם
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְזֶהוּ יֵצֵר הָרַע
שֶׁנִּמְצָא תְּמִיד אֲצֵל הָאָדָם,
וּכְנַגְדוֹ חֲזַר דְּוֹד וְאָמַר דְּחַה
דְּחִיתַנִּי לְנֶפֶל, מִשּׁוּם שֶׁהוּא הֵיךְ
מִשְׁתַּדֵּל אֵלָיו בְּכָל אוֹתָן צְרוֹת
לְהַסְטוֹתוֹ מֵעַם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא. וְעֲלִיו אָמַר דְּוֹד, דְּחַה
דְּחִיתַנִּי לְנֶפֶל - בְּגִיָּהֲנָם, וְהִ'
עֲזַרְנִי - שְׁלֵא נִמְסַרְתִּי לְיָדָךְ.

וְעַל דָּא אִית לִיָּה לְבַר נֶשׁ לְאַזְדַּהֲרָא מְגִיָּה,
בְּגִין דְּלֵא יִשְׁלוּט עֲלֵיהּ. וְקְדָשָׁא בְּרִיךְ
הוּא כְּדִין נְטִיר לִיָּה בְּכָל אַרְחוּי. דְּכִתִּיב, (משלי
א) אַז תִּלְךָ לְבִטַח דְּרַכְּךָ וְרַגְלְךָ לֹא תִגּוֹף (משלי
ד) בְּלִכְתָּךְ לֹא יֵצֵר צַעְדְּךָ וְאִם תְּרוּץ לֹא
תִכָּשֵׁל. וְכִתִּיב, (משלי ד) וְאַרְחַ צְדִיקִים כְּאוֹר נִגְהָ
הוֹלֵךְ וְאוֹר עַד נִכּוֹן הַיּוֹם.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה זַפְאִין אֵינּוֹן יִשְׂרָאֵל
דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נְטִיר לוֹן בְּעֶלְמָא

בְּשִׁבִיל כֶּף מִצַּר תַּצְרַנִּי.
רְנִי פִלְט תְּסוּבְּבִנִי סְלָה, הֵיךְ
צְרִיף לְכַתֵּב יְסוּבְּבִנִי סְלָה, מַה זֶה
תְּסוּבְּבִנִי? אֵלֹו שִׁירִים שְׁיֵשׁ בְּהֵם
דְּרַגּוֹת לְהַצְלָה, תְּסוּבְּבִנִי בְּהֵם
לְהַצְלִילַנִי בְּדַרְךָ. וּפְסוּק זֶה הוּא
גַּם כְּפִסְדָּר וְגַם לְמַפְרָע, מִצַּד זֶה
וּמִצַּד זֶה.

בֵּא רָאָה, בְּשִׁירִים וְתִשְׁבַּחוֹת
הִלְלוּ שְׁאָמַר דְּוֹד יֵשׁ בְּה סוּדוֹת
וּדְבָרִים עֲלִיוֹנִים בְּסוּדוֹת
הַחֻכְמָה, מִשּׁוּם שֶׁפִּלְט נְאֻמְרו
בְּרוּחַ הַקְּדוֹשׁ, שְׁהֵיךְ שׁוֹרָה רוּחַ
הַקְּדוֹשׁ עַל דְּוֹד וְהֵיךְ אֻמְר שִׁירָה,
וְלָכֵן פִּלְט נְאֻמְרו בְּסוּדוֹת
הַחֻכְמָה.

פְּתַח רַבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, (תהלים קיח)
דְּחַה דְּחִיתַנִּי לְנֶפֶל וְהִ' עֲזַרְנִי.
דְּחַה דְּחִיתַנִּי, דְּחַה דְּחִיתַנִּי הֵיךְ
צְרִיף לְכַתֵּב! מַה זֶה דְּחַה
דְּחִיתַנִּי? אֵלָא זֶה צַד הָאֲחֵר
שְׂדוּחָה אֶת הָאָדָם תְּמִיד וְרוּצָה
לְדַחֹת אוֹתוֹ וּלְהַסְטוֹתוֹ מֵעַם
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְזֶהוּ יֵצֵר הָרַע
שֶׁנִּמְצָא תְּמִיד אֲצֵל הָאָדָם,
וּכְנַגְדוֹ חֲזַר דְּוֹד וְאָמַר דְּחַה
דְּחִיתַנִּי לְנֶפֶל, מִשּׁוּם שֶׁהוּא הֵיךְ
מִשְׁתַּדֵּל אֵלָיו בְּכָל אוֹתָן צְרוֹת
לְהַסְטוֹתוֹ מֵעַם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא. וְעֲלִיו אָמַר דְּוֹד, דְּחַה
דְּחִיתַנִּי לְנֶפֶל - בְּגִיָּהֲנָם, וְהִ'
עֲזַרְנִי - שְׁלֵא נִמְסַרְתִּי לְיָדָךְ.

וְעַל זֶה יֵשׁ לְאָדָם לְהַזְהֵר מִמְּנֹו
כְּדִי שְׁלֵא יִשְׁלַט עֲלָיו, וְאִז
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שׁוֹמֵר אוֹתוֹ
בְּכָל דְּרַכְּיוֹ, שְׁכַתוּב (משלי יג) אַז
תִּלְךָ לְבִטַח דְּרַכְּךָ וְרַגְלְךָ לֹא
תִגּוֹף, (שם ד) בְּלִכְתָּךְ לֹא יֵצֵר
צַעְדְּךָ וְאִם תְּרוּץ לֹא תִכָּשֵׁל,
וְכַתוּב (שם) וְאַרְחַ צְדִיקִים כְּאוֹר
נִגְהָ הוֹלֵךְ וְאוֹר עַד נִכּוֹן הַיּוֹם.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֲשֶׁרִיָּהֵם
יִשְׂרָאֵל שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
שׁוֹמֵר אוֹתָם בְּעוֹלָם הֵיךְ וּבְעוֹלָם

הבא, שכתוב (ישעיה ס) ועמך כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ. ברוך ה' לעולם אמן ואמן.

פְּרַשְׁת וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב

וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מְגוּרֵי אָבִיו בְּאֶרֶץ כְּנָעַן. רַבִּי חֲזִיָּא פְּתַח וְאָמַר, (תהלים לד) רבות רעות צדיק ומכלם יצילנו ה' בא ראה כמה מקטרגים יש לו לאדם מן היום שהקדוש ברוך הוא נתן בו נשמה (ר"א לאדם) [להתקיים] בעולם הזה, שפיון שאדם יוצא לאויר העולם, מיד מזדמן להשתתף עמו יצר הרע, כמו שנאמר, שכתוב (בראשית ד) לפתח חטאת רבץ וגו', ואז משתתף עמו יצר הרע.

ובא וראה שפך הוא, שהרי הבהמות מיום שנולדים, שומרים את עצמם ובורחים מתוף האש ומכל המקומות הרעים, ואדם מיד בא לזרק את עצמו לתוף האש, משום שיצר הרע שרוי בתוכו, ומיד מסיט אותו לדרך רעה.

ובארנו, שכתוב (קהלת ד) טוב ילד מסכן וחסד ממלך זקן וכסיל אשר לא ידע להזהר עוד. טוב ילד - זהו יצר הטוב, שהוא יצר טוב שהוא ילד מקימים מועטים עם האדם, שהרי משלשה עשר שנים ואילך [עמו], כמו שנתבאר. ממלך זקן וכסיל. ממלך - זה הוא יצר הרע, שהוא נקרא מלך ושליט בעולם על בני אדם. זקן וכסיל - שהוא זקן ודאי, כמו שבארנו, שפאשר אדם נולד ויוצא לאויר העולם, הוא מזדמן עם האדם, ועל פן הוא מלך זקן וכסיל.

אשר לא ידע להזהר עוד, לא כתוב להזהיר אלא להזהר, משום שהוא פסיל, ועליו אמר שלמה, עליו השלום, (קהלת ב)

דין ובעלמא דאתי. דכתיב, (ישעיה ס) ועמך כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ. ברוך ה' לעולם אמן ואמן. (ע"ב פרשת וישלה)

פְּרַשְׁת וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב

וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מְגוּרֵי אָבִיו בְּאֶרֶץ כְּנָעַן. רַבִּי חֲזִיָּא פְּתַח וְאָמַר, (תהלים לד) רבות רעות צדיק ומכלם יצילנו ה'. תא חזי, כמה מקטרגין אית ליה לבר נש מיומא דקדשא בריך הוא ייב ביה נשמתא (ר"א ל"ג לבר נש) [להתקיימא] בהאי עלמא. דכיון דנפיק בר נש לאורא דעלמא, מיד אזדמן לאשתתפא בהדיה יצר הרע כמה דאתמר. דכתיב, (בראשית ד) לפתח חטאת רבץ וגו'. וכדין אשתתף בהדיה יצר הרע.

ותא חזי, דהכי הוא, דהא בעירי מיומא דאתילידו, כלהו נטרי גרמיהו, וערקין מן גו נורא, ומן פל אתרין בישין. ובר נש, מיד אתי לארמא גרמיה גו נורא, בגין דיצר הרע שארי בגייה, ומיד אסטי ליה לארמא בישא.

ואוקימנא דכתיב, (קהלת ד) טוב ילד מסכן וחסד ממלך זקן וכסיל אשר לא ידע להזהר עוד. טוב ילד, דא הוא יצר טוב דהוא ילד מיומין זעירין עמיה דבר נש, דהא מתליסר שנין ואילך (עמיה) כמה דאתמר.

ממלך זקן וכסיל. ממלך, דא הוא יצר הרע דאיהו אקרי מלך ושליט בעלמא על בני נשא. זקן וכסיל, דאיהו זקן ודאי, כמה דאוקמוה, דכד אתיליד בר נש ונפיק לאורא דעלמא איהו (דף קעט ע"ב) אזדמן עמיה דבר נש. ועל דא איהו מלך זקן וכסיל.

אשר לא ידע להזהר עוד, להזהיר לא כתיב, אלא להזהר, בגין דאיהו כסיל.

וְהַכְסִיל בַּחֲשֵׁף הוֹלֵךְ, שְׁהָרִי
מִפְסֶלֶת הַחֲשֵׁף הוּא בָּא, וְאֵין לוֹ
אוֹר לְעוֹלָמִים.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, בֹּא רְאֵה, כְּתוּב
טוֹב יֵלֵד מִסְפֵּן וְחֶכֶם, מִי זֶה יֵלֵד
מִסְפֵּן? הָרִי בְּאֵרוֹהַ, וְנִתְבָּאָר
שֶׁהוּא יֵצֵר טוֹב. אֲבָל טוֹב יֵלֵד, זֶהוּ
שְׁכֵתוּב (תהלים לו) נֶעַר הָיִיתִי גַם
זְקֵנְתִי, וְזֶה הוּא נֶעַר שֶׁהוּא יֵלֵד
מִסְפֵּן, שְׂאִין לוֹ מַעְצָמוּ כְּלוּם.
וְלָמָּה נִקְרָא נֶעַר? מִשּׁוּם שֵׁשׁ לוֹ
חֲדוּשׁ הַלְבָנָה שֶׁתְּמִיד מִתְחַדָּשׁת, כְּמוֹ
וְתְמִיד הוּא יֵלֵד מִסְפֵּן, כְּמוֹ
שְׂאֵמְרָנוּ. וְחֶכֶם, מִשּׁוּם שְׁשׂוּרָה בּוֹ
חֲכָמָה.

מִמְכָּר זֶקֶן - זֶהוּ יֵצֵר הָרַע, כְּמוֹ
שְׁנֵאמַר, שְׁהָרִי מִיּוֹם שֶׁהָיָה לֹא
יֵצֵא מִטְּמֵאָתוֹ לְעוֹלָמִים. וְהוּא
כְּסִיל, שֶׁכָּל דְּרָכָיו הֵם לְדָרוֹךְ רָעָה,
וְהוֹלֵךְ וּמִסְטָה אֶת בְּנֵי הָאָדָם וְלֹא
יִוֹדַע לְהִזְהָר, וְהוּא בָּא עִם אָדָם
בְּעֵלְיָלוֹת כְּדֵי לְהִסְטוֹתָם מִדְּרוֹךְ
טוֹבָה לְדָרוֹךְ רָעָה.

בֹּא רְאֵה, עַל זֶה מְקַדִּים עִם אָדָם
בַּיּוֹם שְׁנוֹלֵד, כְּדֵי שִׁיאֲמִין לוֹ,
שְׁהָרִי כְּשָׂבָא יֵצֵר הַטּוֹב, לֹא יְכוּל
הָאָדָם לְהֵאמִין לוֹ, וְדוֹמָה עָלָיו
כְּמַעְמָסָה. כְּמוֹ זֶה שְׁנִינוּ, מִי הוּא
רָשָׁע עָרוֹם? זֶהוּ מִי שְׁמַקְדִּים
לְטַעַן דְּבָרָיו לְפָנֵי הַדִּין טָרָם יָבֵא
חֲבָרוֹ בְּעַל הַדִּין, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (משלי

יח) צַדִּיק הִרְאִישׁוֹן בְּרִיבוֹ וְגו'.

כְּמוֹ זֶה (הוּא נ"א הוּא) רָשָׁע עָרוֹם, כְּמוֹ
שְׁנֵאמַר (בראשית א) וְהִנָּחַשׁ הָיָה
עָרוֹם, וְהוּא מְקַדִּים וְשׂוּרָה עִמּוֹ
שֶׁל אָדָם בְּטָרָם יָבֵא חֲבָרוֹ לְשֵׁרוֹת
עָלָיו. וּמִשּׁוּם שֶׁהוּא מְקַדִּים, וְהִנָּה
טוֹעֵן טַעְנָתוֹ עִמּוֹ - כְּשָׂבָא חֲבָרוֹ,
שֶׁהוּא יֵצֵר הַטּוֹב, מֵרַע אֶת הָאָדָם
עִמּוֹ וְלֹא יְכוּל לְזַקֵּף רֹאשׁוֹ כְּאֵלוֹ
הַטַּעֲיָן עַל כְּתָפוֹ כֹּל הַמְּשֹׂאוֹת שֶׁל
הָעוֹלָם בְּגִלְלֵ אוֹתוֹ רָשָׁע עָרוֹם

וְעָלֶיהָ אָמַר שְׁלֵמָה עָלָיו הַשְּׁלוֹם (קהלת ב)

וְהַכְסִיל בַּחֲשֵׁף הוֹלֵךְ. דְּהָא מִסּוּסִיתָא דְחֲשֵׁף
קָא אַתְיָא וְלִית לִיה נְהוֹרָא לְעֵלְמִין.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, תָּא חֲזִי, כְּתִיב טוֹב יֵלֵד
מִסְפֵּן וְחֶכֶם. מָאן יֵלֵד מִסְפֵּן, הָא
אוּקְמוּהָ וְאִתְמַר דְּאִיהוּ יֵצֵר טוֹב. אֲבָל טוֹב
יֵלֵד, הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (תהלים לו) נֶעַר הָיִיתִי גַם
זְקֵנְתִי. וְדָא הוּא נֶעַר דְּאִיהוּ יֵלֵד מִסְפֵּן דְּלִית
לִיה מְגַרְמִיָה כְּלוּם. וְאִמָּאי אִקְרִי נֶעַר, בְּגִין
דְּאִית לִיה חֲדָתוֹ דְּסִיְהָרָא דְּמִתְחַדָּשָׁא תְדִיר,
וְתְדִיר אִיהוּ יֵלֵד מִסְפֵּן כְּמָה דְּאִמְרִין. וְחֶכֶם,
בְּגִין דְּחֲכָמָה שְׂרִיא בִיה.

מִמְכָּר זֶקֶן, דָּא הוּא יֵצֵר הָרַע כְּמָה
דְּאִתְמַר. דְּהָא מִן יוֹמָא דְהוּוּה לֹא
נִפְק מִמִּסְאָבוּתִיָה לְעֵלְמִין, וְאִיהוּ כְּסִיל. דְּכָל
אֲרַחוּי אֵינּוּן לְאַרְחָ בִּישָׂא, וְאִזִּיל וְסִטִּי לְבָנֵי
נְשָׂא וְלֹא יָדַע לְאַזְדַּהֲרָא. וְאִיהוּ אֶתִּי עִם בַּר
נֶשׁ בְּתַסְקוּפִין בְּגִין לְאַסְטָאָה לוֹן מֵאַרְחָ
טְבָא לְאַרְחָ בִּישָׂא.

הָא חֲזִי, עַל דָּא אִקְדִּים עִם בַּר נֶשׁ בְּיוֹמָא
דְּאִתְיָלִיד בְּגִין דְּיִהִימִין לִיה. דְּהָא כַּד
אֶתִּי יֵצֵר טוֹב לֹא יְכִיל בַּר נֶשׁ לְמַהִימְנָא לִיה
וְדָמִי עָלֶיהָ כְּמִטּוּלָא. כְּגוֹוֹנָא דָּא תְּנִינָן, מָאן
הוּא רָשָׁע עָרוֹם, דָּא הוּא מָאן דְּאִקְדִּים
לְאַטְעָנָא מְלוּי לְקַמִּי דִּינָא עַד לֹא יִיתִי
חֲבָרִיָה מְאָרִי דְּדִינָא. כְּמָה דְּאִתְ אָמַר, (משלי יח)

צַדִּיק הִרְאִישׁוֹן בְּרִיבוֹ וְגו'.

כְּגוֹוֹנָא דָּא (הוּא נ"א הוּא) רָשָׁע עָרוֹם, כְּמָה דְּאִתְ
אָמַר, (בראשית א) וְהִנָּחַשׁ הָיָה עָרוֹם.
וְהוּא אִקְדִּים וְשָׂרִי עֲמִיָה דְּבַר נֶשׁ עַד לֹא
יִיתִי חֲבָרִיָה לְאַשְׂרָאָה עָלֶיהָ. וּבְגִין דְּאִיהוּ
אִקְדִּים וְהָא אִטְעִין טַעְנָתִיָה עֲמִיָה, כַּד אֶתִּי

חֲבָרִיָה דְּאִיהוּ יֵצֵר הַטּוֹב, אֲבָאִישׁ לִיה לְבַר נֶשׁ בְּהִדִּיָה וְלֹא יְכִיל לְזַקֵּפָא

שְׁהֶקְדִים עִמּוֹ. וְעַל זֶה אָמַר שְׁלֹמֹה (קהלת ט) וְחִכְמַת הַמְסַכֵּן בְּזוּיָהּ וּדְבָרָיו אֵינָם נִשְׁמָעִים, מִשּׁוּם שֶׁהֵנָּה הֶקְדִים אַחֵר.

וְעַל כֵּן, כָּל דִּין שֶׁמִּקְבֵּל מֵאָדָם דִּבֵּר בְּטָרֵם יבֹא חֲבֵרוֹ, כְּאִלוֹ קִבֵּל עָלָיו תּוֹעֵבָה אַחֲרַת לְאִמּוּנָה, אֲלֵא (משלי שם) וּבֹא רָעָהוּ וַחֲקָרוּ, וְזֶה הוּא דְרוֹף שֶׁל אָדָם צְדִיק. שְׁהָרִי הָאָדָם הַצְדִיק הַזֶּה שֶׁלֹּא הֶאֱמִין לְאוֹתוֹ רָשָׁע עָרוֹם שֶׁל יֵצֵר הָרָע בְּטָרֵם יבֹא חֲבֵרוֹ, שֶׁהוּא יֵצֵר הַטּוֹב. וּמִשּׁוּם זֶה בָּנִי אָדָם נִכְשָׁלִים לְעוֹלָם הַבָּא.

אָבֵר אוֹתוֹ צְדִיק שֶׁפּוֹחַד מִרְבוּנוֹ, כְּמָה רְעוֹת סוֹבֵל בְּעוֹלָם הַזֶּה כְּדֵי שֶׁלֹּא יֶאֱמִין וְלֹא יִשְׁתַּתֵּף עִם אוֹתוֹ יֵצֵר הָרָע, וְהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִצִּיל אוֹתוֹ מִכָּלֵם. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (תהלים לד) רַבּוֹת רְעוֹת צְדִיק וּמִכָּלֵם יִצְיָלְנוּ ה'. לֹא כְּתוּב רַבּוֹת רְעוֹת לְצְדִיק, אֲלֵא צְדִיק, מִשּׁוּם שֶׁהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִרְצָה בּוֹ, וּמִשּׁוּם כֵּן הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִרְצָה מֵאוֹתוֹ הָאָדָם וּמִצִּיל אוֹתוֹ מִן הַכֵּל בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא. אֲשֶׁרֵי חֲלָקוֹ.

בֹּא רְאֵה כְּמָה רְעוֹת עָבְרוּ עָלָיו עַל יַעֲקֹב כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְדַבֵּק בְּאוֹתוֹ הַיֵּצֵר הָרָע וְיִתְרַחֵק מִחֲלָקוֹ, וּמִשּׁוּם כֵּן סָבַל כְּמָה עֲנָשִׁים וְכְמָה רְעוֹת וְלֹא שִׁקְט. פֶּתַח וְאָמַר, (איוב א) לֹא שְׁלוֹתִי וְלֹא שִׁקְטָתִי וְלֹא נַחְתִּי וַיָּבֹא רָגֹז. בֹּא רְאֵה כְּמָה רְעוֹת סוֹבְלִים הַצְדִיקִים בְּעוֹלָם הַזֶּה, רְעוֹת עַל רְעוֹת, כְּאִבִּים עַל כְּאִבִּים, כְּדֵי לְזַכּוֹת אוֹתָם לְעוֹלָם הַבָּא.

יַעֲקֹב כְּמָה רְעוֹת סָבַל, רְעוֹת עַל רְעוֹת תָּמִיד, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר לֹא שְׁלוֹתִי - בְּבֵית לָבָן, וְלֹא יִכְלַתִּי לְהַנְצִיל מִמֶּנּוּ. וְלֹא שִׁקְטָתִי -

רִישִׁיָּה, כְּאִילוֹ אֲטָעִין עַל כְּתִיבָה כָּל מְטוֹלִין דְּעִלְמָא. בְּגִין הַהוּא רָשָׁע עָרוֹם דְּאֶקְדִים עִמִּיהּ. וְעַל דָּא אָמַר שְׁלֹמֹה (קהלת ט) וְחִכְמַת הַמְסַכֵּן בְּזוּיָהּ וּדְבָרָיו אֵינָם נִשְׁמָעִים, בְּגִין דְּהָא אֶקְדִים אַחֲרָא.

וְעַל דָּא כָּל דִּינֵי דְקִבֵּיל מִבֵּר נֶשׁ מְלָה עַד לָא יִיתִי חֲבֵרִיָּה, כְּאִילוֹ מִקְבֵּל עָלֵיהּ טְעוּוּא אַחֲרָא לְמַהִימְנוּתָא. אֲלֵא (משלי יח) וּבֹא רָעָהוּ וַחֲקָרוּ, וְדָא הוּא אֲרַח דִּבֵּר נֶשׁ זַפְאָה, דְּהָא בֵּר נֶשׁ זַפְאָה דָּא הוּא, דְּלֹא הֵימִין לְהַהוּא רָשָׁע עָרוֹם דִּי יֵצֵר הָרָע, עַד דִּי יִיתִי חֲבֵרִיָּה דְאִיהוּ יֵצֵר טוֹב. וּבְגִין דָּא בָּנִי נֶשׂא אֵינּוֹן כְּשִׁלִּין לְעִלְמָא דְאַתִּי.

אָבֵר הַהוּא זַפְאָה דְאִיהוּ דְחִיל לְמֵאֲרִיָּה, כְּמָה בִישִׁין סָבִיל בְּהָאִי עִלְמָא בְּגִין דְּלֹא יְהֵימִין וְלֹא יִשְׁתַּתֵּף בְּהַהוּא יֵצֵר הָרָע. וְקִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא שְׂזִיב לִיָּה מִכְּלָהוּ, הַדָּא הוּא דְכְּתִיב, (תהלים לד) רַבּוֹת רְעוֹת צְדִיק וּמִכָּלֵם יִצְיָלְנוּ יי. רַבּוֹת רְעוֹת לְצְדִיק לָא כְּתִיב, אֲלֵא צְדִיק. בְּגִין דְּקִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא אַתְרַעֵי בֵיהּ. וּבְגִין כֵּן קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא אַתְרַעֵי בְּהַהוּא בֵּר נֶשׁ וְשְׂזִיב לִיָּה מִכְּלָא בְּהָאִי עִלְמָא וּבְעִלְמָא דְאַתִּי, זַפְאָה חוֹלְקִיָּה.

תָּא חֲזִי, כְּמָה בִישִׁין עָבְרוּ עָלֵיהּ דִּיעֲקֹב, בְּגִין דְּלֹא יִתְדַבֵּק בְּהַהוּא יֵצֵר הָרָע וְיִתְרַחֵק מִחוֹלְקִיָּה. וּבְגִין כֵּן סָבִיל כְּמָה עוֹנָשִׁין כְּמָה בִישִׁין וְלֹא שִׁקִּיט. פֶּתַח וְאָמַר, (איוב ג) לֹא שְׁלוֹתִי וְלֹא שִׁקְטָתִי וְלֹא נַחְתִּי וַיָּבֹא רָגֹז. תָּא חֲזִי, כְּמָה בִישִׁין סָבִיל צְדִיקָא בְּהָאִי עִלְמָא. בִישִׁין עַל בִישִׁין, כְּאִבִּין עַל כְּאִבִּין. בְּגִין לְמִזְכֵּי לוֹן לְעִלְמָא דְאַתִּי.

יַעֲקֹב כְּמָה סָבִיל בִישִׁין עַל בִישִׁין תְּדִיר,

כְּמָה דְאַתְּ אָמַר לֹא שְׁלוֹתִי, בְּבֵיתֵא דְלָבָן, וְלֹא יִכְלִינָא לְאַשְׁתַּזְבָּא

מעשו, מאותו הצער שצער אותו
הממנה שהוא שלו, ואחר כך
הפחד של עשו. ולא נחתי - מן
דינה ומן שכם.

ויבא רגז - זה הרגז והערבוביה
של יוסף שהוא קשה מן הכל,
ומתוך אהבתו של יעקב אל
יוסף, שהוא סוד הברית, נכנס
למצרים, פי אחר כך פתוב (שמות
1) ואזכר את בריתי, שתמצא
השכינה [נ"א שמש] שם עמו.

וישב יעקב בארץ מגורי אביו
בארץ כנען. רבי יוסי פתח, (ישעיה נה)
הצדיק אבד ואין איש שם על
לב ואנשי חסד נאספים באין
מבין פי מפני הרעה נאסף
הצדיק. הצדיק אבד, בזמן
שהקדוש ברוך הוא משגיח
בעולם ואין העולם פראוי,
ומזדמן הדין לשרות על העולם,
אז הקדוש ברוך הוא נוטל את
הצדיק שנמצא ביניהם כדי
שישרה הדין על כל האחרים
ולא ימצא מי שיגן עליהם.

שחרי כל זמן שהצדיק שורה
בעולם, הדין לא יכול לשלט על
העולם. מנין לנו? ממשה,
שפתוב (תהלים קו) ויאמר
להשמידם לולי משה בחירו
עמד בפרץ לפניו וגו'. ומשום
כך הקדוש ברוך הוא נוטל את
הצדיק מביניהם ומסלק אותו מן
העולם, ואז נפרע וגובה את
שלו. סוף הפסוק - כי מפני
הרעה נאסף הצדיק. בטורם תבא
הרעה לשלט על העולם נאסף
הצדיק [ו"א כי מפני הרעה נאסף, טרם השלט
הרעה בעולם]. דבר אחר כי מפני
הרעה - זה יצר הרע.

בא ראיה, יעקב היה בחיר
האבות, והוא עומד להתקיים
בגלות, אבל מתוך שהוא צדיק,
התעכב הדין שלא לשלט בעולם,
שחרי כל ימי יעקב לא שרה

מניה. ולא שקטתי, מעשו. מההוא צערא
דצער לי ההוא ממנא דיליה, ולבתר דחילו
דעשו. ולא נחתי, מן דינה ומן שכם.

ויבא רגז, דא רוגזא וערבוביא דיוסף דאיהו
קשיא מפלהו, מגו רחמוותא דיעקב
לגבי דיוסף דאיהו רזא דברית, עאל
במצרים. בגין דלבתר פתיב, (שמות 1) ואזכר את
בריתי, לאשתפחא שכינתא (נ"א שמש) תמן
בהדיה.

וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען,
(דף קפ ע"א) רבי יוסי פתח, (ישעיה נה) הצדיק
אבד ואין איש שם על לב ואנשי חסד
נאספים באין מבין פי מפני הרעה נאסף
הצדיק. הצדיק אבד, בזמנא דקדשא בריך
הוא אשגח בעלמא ולא הוי עלמא כדקא
יאות, ואזדמן דינא לשרייתא על עלמא. כדין
קדשא בריך הוא נטיל זפאה דאשתפח
בינייהו, בגין דישרי דינא על פלהו אחרנין,
ולא ישתפח מאן דיגין עלייהו.

דהא כל זמנא דזפאה שארי בעלמא, דינא
לא יכיל לשלטאה על עלמא. מנלן
ממשה, דכתיב, (תהלים קו) ויאמר להשמידם
לולי משה בחירו עמד בפרץ לפניו וגו'.
ובגין כך קדשא בריך הוא נטיל לזפאה
מבינייהו וסליק ליה מעלמא, וכדין אתפרע
וגבי דיליה. סופיה דקרא, כי מפני הרעה
נאסף הצדיק. עד דלא ייתי רעה לשלטאה
על עלמא נאסף הצדיק. (ד"א כי מפני הרעה נאסף עד לא
ישלוט הרעה בעלמא) דבר אחר כי מפני הרעה, דא
יצר הרע.

תא חזי, יעקב שלימו דאבהן הוה ואיהו
קאים לקיימא בגלותא. אבל מגו דאיהו
צדיק אתעכב דינא דלא שלטא בעלמא. דהא

הדין על העולם והרעב התבטל. ואף כן בימי יוסף, שהוא דמות אביו, [כיון שהוא מת מיד] לא שרתה הגלות [הדין על העולם], משום שהוא הגן עליהם כל ימיו. כיון שהוא מת, מיד שרתה עליהם הגלות, כמו שנאמר (שמות א) וימת יוסף וגו', וסמוך לו - הבה נתחכמה לו. וכתוב וימררו את חייהם בעבדה קשה בחמר ובלבנים וגו'. כמו כן בכל מקום ששרוי צדיק [על] בעולם, בשבילו הקדוש ברוך הוא יגן על העולם, וכל זמן שהוא קיים, הדין לא שורה על העולם, והנה נתבאר.

בא ראה, וישב יעקב בארץ מגורי אביו, מה זה מגורי אביו? כמו שנאמר (ירמיהו) מגור מסביב, שכל ימיו היה פוחד והיה בפיחד. וישב יעקב בארץ מגורי אביו. רפי אלעזר אמר, שהתקשר וישב באותו מקום שנאחז בחשוף. ארץ מגורי אביו דוקא, בארץ פנען, נקשר המקום למקומו. מגורי אביו - זה הדין הקשה. בארץ מגורי אביו, כמו שנאמר אותו הדין הרפה, שהיא הארץ שנאחזה מן הדין הקשה, ובו התלשב יעקב ונאחז בו [ואותה ארץ היא האספקלריה שאינה מאיר].

אלה תלדות יעקב יוסף וגו'. אחר שהתלשב יוסף עם יעקב והזדווג השמש עם הלבנה, אז התחיל לעשות תולדות. ומי הוא שעושה תולדות? חזר ואמר יוסף. שהרי אותו נהר ששופע ויוצא הוא עושה תולדות, משום שאין מימי פוסקים לעולמים, והוא עושה תולדות בארץ הזו וממנו יוצאים תולדות לעולם.

שהרי השמש, אף על גב שהתקרב ללבנה, לא עושה פרות,

כל יומי דיעקב לא שרא דינא על עלמא, וכפנא אתבטלת.

ואנה הכי ביומוי דיוסף דאיהו דיוקנא דאבוי (כיון דאיהו מת מיד). לא שרא גלותא (דינא על עלמא). בגין דאיהו אגין עלייהו כל יומוי, כיון דאיהו מת, מיד שרא עלייהו גלותא. כמה דאת אמר (שמות א) וימת יוסף וגו', וסמוך ליה הבה נתחכמה לו. וכתוב וימררו את חייהם בעבדה קשה בחמר ובלבנים וגו'. פגוונא דא בכל אתר דשריא זפאה (על) פעלמא בגיניה קדשא ברין הוא יגין על עלמא, וכל זמןא דאיהו קיים, דינא לא שריא על עלמא והא אתמר.

הא חזי, וישב יעקב בארץ מגורי אביו, מאי מגורי אביו, כמה דאת אמר, (ירמיהו) מגור מסביב, דכל יומוי הוה דחיל והוה בדחילו: וישב יעקב בארץ מגורי אביו. רפי אלעזר אמר, דאתקשר ויתיב בההוא אתר דאתאחיד בחשוף. ארץ מגורי אביו דייקא, בארץ פנען, אתקשר אתרא באתריה. מגורי אביו, דא דינא קשיא. בארץ מגורי אביו, כמה דאתמר ההוא דינא רפיא דאיהי ארץ, דאתאחיד מן דינא קשיא וביה אתנשב יעקב ואתאחיד ביה, (וההיא ארץ אינה אספקלריא ולא נהרא):

אלה תלדות יעקב יוסף וגו', בתר דאתנשב יוסף פיעקב ואזדווג שמשא בסיהרא, פדין שרא למעבד תולדות, ומאן איהו דעביד תולדות, אהדר ואמר יוסף, דהא ההוא נהר דנגיד ונפיק איהו עביד תולדות בגין דלא פסקין מימיו לעלמין, ואיהו עביד תולדות בהאי ארץ ומגיה נפקין תולדות לעלמא.

דהא שמשא אף על גב דאתקרב בסיהרא לא עביד איבין בר ההוא

רק אותה הדרגה שנקראת צדיק, ויוסף הוא הדרגה של יעקב לעשות פרות ולהוציא תולדות לעולם, ומשום כך כתיב אלה תלדות יוסף.

אלה תלדות יעקב יוסף - כל מי שהיה מסתכל בדםות יוסף, היה אומר שזו היא דמות יעקב. בא ראה שבכל בני יעקב לא כתיב אלה תולדות יעקב ראובן, פרט ליוסף, שדמותו דומה לדמות אביו.

בן שבע עשרה שנה - אמר רבי אבא, רמז לו הקדוש ברוך הוא, שהנה כשנאבד ממנו יוסף היה בן שבע עשרה שנים, וכל אותם ימים שנשארו שלא ראה את יוסף, היה בוכה על אותם שבע עשרה השנים, וכמו שהיה בוכה עליו - הקדוש ברוך הוא נתן לו שבע עשרה שנים אחרות שהתקיים בארץ מצרים בשמחה, בכבוד ובשלמות הכל. שבנו יוסף היה מלך, וכל בניו היו לפניו. אותן שבע עשרה שנים היו חיים אצלו, ומשום כך בן שבע עשרה שנה הוא היה כשנאבד ממנו.

רבי חייא פתח ואמר, (איוב לד) לכן אנשי לבב שמעו לי חללה לאל מרשע ושדי מעול, כי פעל אדם ישלם לו וכארח איש נמצאנו. בא ראה, כשברא הקדוש ברוך הוא את העולם, עשה אותו על הדין, ועל הדין התקיים, וכל המעשים של העולם הם עומדים בדין חוץ משל הקדוש ברוך הוא, כדי לקיים את העולם שלא יאבד. פרש עליו רחמים, ואותם הרחמים מעכבים את הדין שלא יכלה את העולם, ועל הרחמים מתנהג העולם ומתקיים בשבילם.

דרגא דאקרי צדי"ק, ויוסף איהו דרגא דיעקב למעבד איבין ולאפקא תולדין לעלמא, ובגין כך כתיב אלה תלדות יעקב יוסף.

אלה תלדות יעקב יוסף, כל מאן דהוה מסתכל בדיוקנא דיוסף הוה אמר דדא הוא דיוקנא דיעקב. תא חזי, דבכלהו בני יעקב לא כתיב אלה תולדות יעקב ראובן, בר יוסף, דדיוקניה דמי לדיוקנא דאביו.

בן שבע עשרה שנה. אמר רבי אבא, רמז ליה קדשא בריך הוא, דהא כד אתאביד מגיה יוסף בן שבע עשרה שנין הוה. וכל אינון יומין דאשתארו דלא חמא ליה ליוסף הוה בכי על אינון שבע עשרה שנין. וכמה דהוה בכי עליה, קדשא בריך הוא יחב ליה שבע עשרה שנין אחרנין דאתקיים בארעא דמצרים בחדו ביקרא ובשלימו דכלא. בריה יוסף הוה מלפא, וכל בנוי קמיה הו, אינון שבע עשרה שנין הו חיינ לגביה. ובגין כך בן שבע עשרה שנה הוה איהו, כד אתאביד מגיה.

רבי חייא פתח ואמר, (איוב לד) לכן אנשי לבב שמעו לי חללה לאל מרשע ושדי מעול. כי פעל (דף קפ ע"ב) אדם ישלם לו וכארח איש נמצאנו. תא חזי, כד ברא קדשא בריך הוא עלמא, עבד ליה על דינא, ועל דינא אתקיים. וכל עובדין דעלמא אינון קיימין בדינא. בר דקדשא בריך הוא בגין לקיימא עלמא ולא יתאביד, פריש עליה רחמי, ואינון רחמי מעכבי לדינא דלא ישתצי עלמא, ועל רחמי אתנהיג עלמא ואתקיים בגיניה.

ואם תאמר שהקדוש ברוך הוא עושה דין באדם בלי דין, הרי נאמר, שפאשר הדין שורה על האדם כשהוא צדיק, משום אהבתו של הקדוש ברוך הוא אליו היא, כמו שנתבאר, שהרי הקדוש ברוך הוא מרחם עליו באהבה לקרב אותו אליו, משבר את הגוף כדי להשליט את הנשמה, ואז מתקרב האדם אליו באהבה פראוי, והנשמה שולטת והגוף נחלש. וצריך גוף חלש ונפש חזקה שמתגברת בחזק, ואז הוא אהוב של הקדוש ברוך הוא, כמו שאמרו החכמים, נותן הקדוש ברוך הוא לצדיק צער בעולם הזה כדי לזכות אותו לעולם הבא.

וכאשר הנשמה חלשה וגוף חזק, הוא שונאו של הקדוש ברוך הוא, שאינו מרצה בו, לא נותן לו צער בעולם הזה, אלא דרכיו מתקנות והוא בשלמות יתרה, משום שאם עושה צדקה או חסד, הקדוש ברוך הוא משלם לו את שכרו בעולם הזה, ולא יהיה לו חלק בעולם ההוא. וזהו שתרגם אונקלוס (דברים ז) ומשלם לשונאיו וגו' - משלם לשונאיו טובות שהם עושים [הוא], ומשום כך אותו צדיק שנשבר תמיד הוא אהוב של הקדוש ברוך הוא. והדברים הללו כשפדק, ולא מצא חטא בקירו שפוענש עליו.

באן יש להסתכל בכמה סטריין, חד, אחד - שהנה ראינו שאין השכינה שורה במקום עצוב, אלא במקום שיש בו שמחה. אם אין בו שמחה, אין שכינה שורה באותו מקום, כמו שנאמר (מלכים ב-א) ועתה קחו לי מנגן והיה כנגן המנגן ותהי עליו יד דה' שהרי ודאי ששכינה לא

ואי תימא דקדשא בריך הוא עביד דינא כבר נש בלא דינא. הא אתמר, דכד דינא שריא עליה דבר נש פד איהו זפאה. בגין רחיומתא דקדשא בריך הוא ביה איהי, כמה דאתמר. דהא קדשא בריך הוא רחים עליה ברחימו לקרבא ליה לגביה, מתבר גופא בגין לשלטאה נשמתא, וכדין אתקריב בר נש לגביה ברחימו כדקא יאות. ונשמתא שלטא וגופא אתחלש. ובעיא גופא חולשא ונפשא תקיפא דאתפקף בתקיפו, וכדין איהו רחיימא דקדשא בריך הוא. כמה דאמרו חברייא, יהב קדשא בריך הוא לצדיק צערא בעלמא דין, בגין למזפי ליה לעלמא דאתי.

וכד נשמתא חלשא וגופא תקיפא, איהו שנאיה דקדשא בריך הוא דלא אתרעי ביה, לא יהיב ליה צערא בהאי עלמא אלא אורחוי מתתקנן והוא בשלימו יתיר. בגין דאי עבד צדקה או טיבו קדשא בריך הוא משלם ליה אגריה בהאי עלמא ולא יהוי ליה חולק בההוא עלמא. ודא הוא דתרגם אונקלוס (דברים ז) ומשלם לשונאיו וגו', ומשלם לשנאוהי טבוון דאינון עבדין וגו' (איהו). ובגין כך ההוא זפאה דאתבר תדיר איהו רחיימא דקדשא בריך הוא, והני מילי כד פדק ולא אשפח חובא בידיה דאתענש עליה.

הבא אית לאסתפלא בכמה סטריין. חד, דהא חמינן דשכינתא לא שריא באתר עצובו אלא באתר דאית ביה חדוה. אי חדוה לית ביה, לא שריא שכינתא בההוא אתר. כמה דאת אמר, (מלכים ב א) ועתה קחו לי מנגן והיה כנגן המנגן ותהי עליו יד דה' דהא שכינתא ודאי לא שריא באתר עצובו. מנלן

שורה במקום עצוב. מנין לנו?
מיצקב, שמשום שהיה עצוב על
יוסף הסתלקה ממנו שכניה. כיון
שבאה לו השמחה על בשורת
יוסף, מיד ותחי רוח יצקב
אביהם. כאן בצדיק הזה
שנשבר, כיון שהוא חלש ונשבר
במכאובים, איפה השמחה?
שהרי הוא בעצב ואין עמו כלל
שמחה.

ואחד - שהנה ראינו כמה
אהובים היו צדיקים לפני
הקדוש ברוך הוא ולא נשברו
בחלאים ולא במכאובים, ולא
נחלש גופם לעולמים, למה לא
אלה כאלה - שאלה נשברו,
ואלה עומדים בגופם כראוי?

ואם תאמר שהנה אלה שעמדו
בקיום כראוי משום שהם
צדיקים בני צדיקים הם, כמו
שבארוהו, ואלו האחרים
צדיקים ולא בני צדיקים - הנה
ראינו צדיקים בני צדיקים,
שהנה אביו של זה צדיק בן
צדיק, והוא צדיק, למה נשבר
גופו במכאובים וכל ימיו בצער?
אלא כאן הוא סוד, שהנה כל
מעשי הקדוש ברוך הוא באמת
וצדק, (איוב לד) כי פעל אדם ישלם
לו וכארח איש ימצאנו. מצאנו
בספרי הראשונים סוד אחד,
ואצלו סוד אחר אחד שהוא
שנים, שהרי יש לפעמים
שהלבנה בחסרון ושורה בדין
ואין השמש נמצא אצלה, ובכל
זמן ובכל שעה יש לה להוציא
נשמות לבני אדם כמו שלקטה
בראשונה, ומוציאה אותם קצת
בזמן שהיא עומדת בדין, ומי
שלוקח אותה באתו זמן, יהיה
תמיד בחסרון והעני הולך אליו,
ונשבר תמיד בדין כל ימי האדם,
בין חיב בין זכאי, רק שתפלה
מבטלת את כל גזרי הדינים

מיצקב. דבגין דהיה עציב עליה דיוסף
אסתלקת שכנתא מניה, כיון דאתא ליה
חדוה דבשורה דיוסף מיד ותחי רוח יצקב
אביהם. הכא בהאי זפאה דאתבר כיון דאיהו
חלשא ואתבר במכאובין, אן הוא חדוה דהא
איהו בעציבו ולית עמיה חדוה כלל.

וחד דהא חמינן כמה רחמינן הו צדיקיא
קמי קדשא בריך הוא ולא אתברו
במרעין ולא במכאובין ולא אתחלש גופא
דלהוץ לעלמין. אמאי לאו אלין פאלין,
דאלין אתברו ואלין קיימי בגופייהו כדקא
יאות.

ואם תאמר דהא אלין דקיימו בקיומא כדקא
יאות, בגין דאינון צדיקי בני צדיקי
אינהו, כמה דאוקמוה. ואלין אתרנין צדיקי
ולאו בני צדיקי, הא קא חמינן צדיקי בני
צדיקי, דהא אבוי דדין זפאה בר זפאה,
ואיהו זפאה. אמאי אתבר גופייהו במכאובין
וכל יומי בצערא.

אלא הכא רזא איהו, דהא כל עובדוי
דקודשא בריך הוא בקשוט וזכו
(איוב לד) כי פעל אדם ישלם לו וכארח
איש ימצאנו. אשפחנא בספרי קדמאי רזא
חדא, ולגביה רזא אחרא חד דאיהו תרין,
דהא אית זמנין דסיהרא איהי בפגימו
ושריא בדינא ושמשא לא אשתפח גבה.
ובכל זמנא ובכל שעתא אית לה לאפקא
נשמתין בבני נשא כמה דלקטא בקדמיתא,
ואפיקת לון השתא בזמנא דאיהי קיימא
בדינא. האי מאן דנקיט לה בההוא זמנא
ליהוי תדיר בגריעותא, ומספנותא אזלא
לגביה, ואתבר תדיר בדינא כל יומי דבר
נש בין חייבא בין זפאה. בר דצלותא

בטיל כל גזרי דינין ויכיל לסלקא בצלותא. וההוא זמנא דקיימא ההוא דרגא בשלימו, וההוא נהר דנגיד ונפיק אשתמש בה, כדין ההיא נשמתא דנפקת ואתדבקת ביה בההוא בר נש, ההוא בר נש אשתלים בכלא בעותרא בבנין בשלימו דגופא.

ויכול לסלקם בתפלה. ואותו הזמן שאותה הדרגה עומדת בשלמות, ואותו נהר ששופע ויוצא משתמש בה, אז אותה הנשמה שיצאה ונדבקה בו באותו האדם, אותו האדם משלם בכל - בעשר, בכנים ובשלמות הגוף.

ובכ"א בגין (דף קפא ע"א) ההוא מזלא דנגיד ונפיק ואתחבר בההוא דרגא לאשתלמא ביה ולא תברכא מגיה, ועל דא כלא במזלא תליא מלתא. ועל דא תגינן, בני חיי ומזוני לאו בזכותא תליא מלתא אלא במזלא תליא מלתא. דהא בזכותא לאו איהו אלא עד דאתמליא ואתנהיר מן מזלא.

והכ"א משום אותו המזל ששופע ויוצא ומתחבר באותה הדרגה להשתלם בו ולהתברך ממנו, ועל פן הכל במזל הדבר תלוי. ועל פן שנינו, בנים, חיים ומזונות - לא בזכות תלויים, אלא במזל הדבר תלוי, שהרי בזכות אינו אלא עד שמתמלאת ומאירה מן המזל.

ובגין כך כל אינון דאתברו בהאי עלמא ואינון זפאי קשוט, פלהו אתברו בהאי עלמא ואתדנוו בדינא. מאי טעמא, בגין דההיא נפשא גרמא להו, ועל דא חייס עלייהו קדשא בריך הוא לעלמא דאתי.

ומשום כך, כל אותם שגשגו בעולם הזה, והם צדיקי אמת, כלם נשברים בעולם הזה ונדונים בדין. מה הטעם? משום שאותה הנפש גרמה להם, ועל פן חס עליהם הקדוש ברוך הוא לעולם הבא.

רבי אלעזר אמר, כל מה דעביד קדשא בריך הוא בדינא איהו, בגין לדפאה לההיא נפשא לאייתאה לה לעלמא דאתי.

רבי אלעזר אמר, כל מה דעביד קדשא בריך הוא בדין ואמת, וכדי להעביר ממנו אותה זקמה שקבלה בעולם הזה, ועל פן נשבר אותו הגוף ונטהרת הנפש, ומשום כך הקדוש ברוך הוא עושה לאותו הצדיק שישביל יסורים ומכאובים בעולם הזה ויתנקה מן הכל ויזכה לחיי עולם, ועל פן כתוב (תהלים יא) ה' צדיק יבחן, ודאי, והנה נתבאר.

ובגין כך קדשא בריך הוא כל עובדיו (נ"א בגין דכל עובדיו דקדשא בריך הוא) אינון בדינא וקשוט. ובגין לאעברא מגיה ההוא זוהמא דקבילת בהאי עלמא ועל דא אתבר ההוא גופא ואתדכיאת נפשא. ובגין כך קדשא בריך הוא עביד לההוא זפאה דיסבול יסורין ומכאובין בהאי עלמא ויתנקי מפלא ויזכה לחיי עלמא. ועל דא כתיב (תהלים יא) יי צדיק יבחן. ודאי, והא אתמר.

רבי שמעון פתח, (ויקרא כא) אך אל הפרכת לא יבא ואל המזבח לא יגש פי מום בו ולא יחלל את מקדשי פי אני ה' מקדשו. אך אל הפרכת לא יבא - בא ראיה,

רבי שמעון פתח, (ויקרא כא) אך אל הפרכת לא יבא ואל המזבח לא יגש פי מום בו ולא יחלל את מקדשי פי אני ה' מקדשו. אך אל הפרכת לא יבא. תא חזי, בההיא שעטא

רבי שמעון פתח, (ויקרא כא) אך אל הפרכת לא יבא ואל המזבח לא יגש פי מום בו ולא יחלל את מקדשי פי אני ה' מקדשו. אך אל הפרכת לא יבא - בא ראיה,

באותה שעה שאותו הנָהָר
ששופע ויוצא, מוציא כל אותן
הנשמות והנקבה מתעברת, כלם
עומדים בפנים בחצר לפנים
מחצר מצפה שטיחים.

ובשחלכנה נפגמת באותו צד
של הנחש הרע, אז כל אותן
נשמות שיוצאות, אף על גב
שכלן טהורות וכלן קדושות -
הואיל ונפלו בפגם, בכל אותם
מקומות שהגיעו אותן הנשמות,
כלם נשברו ונפגמו בכמה צער
וכמה כאבים, ואלו הם (נשמות
ומקומות) [נ"א נשמות של מקומות של פגם]
שמתרצה בהם הקדוש ברוך
הוא אחר שנשברו, ואף על גב
שהנשמות בעצב ולא בשמחות.
סוד הדבר שורים כמו שלמעלה,
הגוף נפגם, והנשמה בפנים כמו
שלמעלה, וזה כמו זה. ומשום
כך אלו הם שצריכות להתחדש
בהתחדשות הלכנה, ועל אלו
כתוב (ישעיה טו) והיה מדי חדש
בחדשו ומדי שבת בשבתו יבא
כל בשר להשתחות לפני אמר
ה'. כל בשר ודאי, שאלו
יתחדשו בכל. וצריכים להתחדש
בהתחדשות הלכנה.

ואלו הם בשתפנות אחת עם
הלכנה פגומים באותו הפגם
שלה, ומשום כך היא תמיד
שורה בתוכם, שאינה עוזבת
אותם, כמו שנאמר (שם טו) ואת
דפא ושפל רוח, וכתוב (תהלים לד)
קרוב ה' לנשברי לב. לאותם
שסובלים עם הלכנה, אותו
הפגם הם קרובים לה תמיד. ועל
זה להחיות לב נדפאים, באותם
החיים שבאים לה להתחדש
יהיה להם חלקם, אותם
שסובלים עמה יתחדשו עמה.

ואלו נקראים יסורים של אהבה.
של אהבה הם, ולא מאותו
האדם. של אהבה, אותם שנפגם

דהוא נהר דנגיד ונפיק אפיק כל אינון
נשמתין ואתעברת נוקבא, פלהו קיימין לגו
בקורטא דלגו בסיטו קורטא.

וכר סיהרא אתפגים בההוא סטרא דחויא
בישא, כדין כל אינון נשמתין דנפקין,
אף על גב דכלהו דכייין וכלהו קדישין,
הואיל ונפלו בפגמו, בכל אינון אתרי דמטו
אינון נשמתין פלהו אתברו ואתפגמו בכמה
צעריין בכמה כאבין, ואילין אינון (נשמתין ואתרין)
(נ"א נשמתין דאתרין דפגמו) דאתרעי בהו קדשא בריך
הוא לבתר דאתברו, ואף על גב דנשמתין
בעציבו ולא בחדוון.

רוא דמלה שריין פגוונא דלעילא גופא
אתפגים, ונשמתא לגו פגוונא דלעילא,
ודא פגוונא דדא, ובגין כך אלין אינון
דבעיין לחדתותי בחדתותא דסיהרא, ועל
אלין פתיב, (ישעיה טו) והיה מדי חדש בחדשו
ומדי שבת בשבתו יבא כל בשר להשתחות
לפני אמר יי. כל בשר ודאי, דאלין יתחדתון
בכלא. ובעיין לחדתותי בחדתותא דסיהרא.

ואלין אינון בשותפותא חדא בסיהרא
פגימין בההוא פגימו דילה, ובגין כך
איהי שריא בגווייהו תדיר דלא שבקא לון
כמה דאת אמר, (ישעיה טו) ואת דפא ושפל רוח.
וכתיב, (תהלים לד) קרוב יי לנשברי לב, לאינון
דסבלי עם סיהרא ההוא פגימו, אינון קריבין
לה תדיר. ועל דא להחיות לב נדפאים,
פאינון חיים דאתיין לה לאתחדתא יהא לון
חולקהון, אינון דסבלי עמה יתחדתון עמה.
ואלין אקרון יסורין של אהבה, של אהבה
אינון ולא מניה דההוא בר נש. של
אהבה, אינון דאתפגים נהורא של אהבה
זוטא דאתדחייא מאהבה רבה. בגין כך אלין

האור של האהבה הקטנה שנדחית מאהבה רבה. משום כך אלה הם חברים משתפים עמה. אשרי חלקם בעולם הזה ובעולם הבא, שהם זכו לזה להיות חברים עמה, עליהם פתוב (שם קכב) למען אחי ורעי וגו'.

פתח ואמר, (ישעיה נב) הנה ישפיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד. אשרי חלקם של הצדיקים שהקדוש ברוך הוא גלה להם דרכי התורה ללכת בהם. בא ראה, הפסוק הזה הוא סוד עליון, הנה ישפיל עבדי ויבארוהו. אבל בא ראה, כשברא הקדוש ברוך הוא את העולם, עשה את הלבנה והקטין לה את אורה, שהרי אין לה מעצמה כלום. ומשום שהקטינה את עצמה, האירה בגלל השמש ובחזק האורות העליונים.

ובזמן שהיה בית המקדש קיים, ישראל היו משתדלים בקרבנות ועולות ועבודות שהיו עושים הכהנים ולוים וישראלים כדי לקשר קשרים ולהאיר אורות. ולאחר שנחרב בית המקדש, נחשף האור, והלבנה לא הוארה מן השמש, והשמש הסתלק ממנה ולא האירה, ואין לה יום שלא שולטים בו קללות וצער וכאבים, כמו שנתבאר.

ובאותו זמן שהגיע זמן הלבנה להאיר, מה פתוב? הנה ישפיל עבדי. נאמר על הלבנה הנה ישפיל עבדי, זהו סוד האמונה. הנה ישפיל - שמתעוררת התעוררות שלמעלה, כמי שהריח ריח וכא להתעורר ולהסתפל. ירום - מצד האור העליון של כל האורות.

ירום - כמו שנאמר (ישעיה ל) ולכן ירום לרחמכם. ונשא - מהצד של אברהם. וגבה - מהצד של

אינון חברים משתפים בהדה. זפאה חולקהון בעלמא דין ובעלמא דאתי, דאינון זכו להאי למהוי חברים בהדה, עלייהו כתיב, (תהלים קכב) למען אחי ורעי וגו'.

פתח ואמר, (ישעיה נב) הנה ישפיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד. זפאה חולקהון דצדיקניא דקודשא בריהו גלי לון ארחי דאורייתא למהן בהו. תא חזי, האי קרא רזא עלאה איהו, הנה ישפיל עבדי ואוקמוהו. אבל תא חזי, פד ברא קדשא בריהו הוא עלמא, עבד לה לסיהרא ואזער לה נהורהא דהא לית לה מגרמה כלום. ובגין דאזעירת גרמה, אתנהרא בגין שמשא, ובתוקפא דנהורין עלאין.

ובזמנא דהוה בי מקדשא קיים, ישראל הו משתדלין בקורבנין ועלוון ופולחנין, דהו עבדין פהני וליואי וישראלאי בגין לקשרא קשרין ולאנהרא נהורין. ולבתר דאתחרב בי מקדשא אתחשף נהורא, וסיהרא לא אתנהירת מן שמשא, ושמשא (דף קפא ע"א) אסתלק מנה ולא אתנהרא, ולית לה יומא דלא שלטא ביה לווטין וצערין וכאבין פמה דאתמר.

ובהוא זמנא דמטי זמנא דסיהרא לאתנהרא, מה פתיב הנה ישפיל עבדי, עליה דסיהרא אתמר הנה ישפיל עבדי דא הוא רזא דמהימנותא. הנה ישפיל, דאתער אתערותא לעילא כמאן דארח ריחא ואתי לאתערא ולאסתפל. ירום, מסטרא דנהורא עלאה דכל נהורין.

ירום, פמה דאת אמר, (ישעיה ל) ולכן ירום לרחמכם. ונשא, מסטרא דאברהם. וגבה, מסטרא דיצחק. מאד, מסטרא דייעקב.

יִצְחָק. מֵאֵד - מִצְדוֹ שֶׁל יַעֲקֹב.
וְאִף עַל גַּב שְׁבָאוֹהוּ, וְהַכֵּל אֶחָד
בְּסוּד שֶׁל הַחֲכָמָה.

וּבִאוּתוֹ זְמַן יַעֲזוּר הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא הַתְּעוֹרְרוֹת עֲלִיּוֹנָה לְהָאִיר
לְלִבָּנָה כְּרֵאִי, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם)
וְהָיָה אֹרֶךְ הַלִּבְנָה כְּאֹרֶךְ הַחֲכָמָה
וְאֹרֶךְ הַחֲכָמָה יִהְיֶה שְׁבַע־עֶשְׂרִים כְּאֹרֶךְ
שְׁבַע־עֶשְׂרִים הַיָּמִים. וּמִשּׁוּם כֶּף תַּתּוֹסֵף
לָהּ רֵיחַ עֲלִיּוֹנָה, וּמִשּׁוּם כֶּף
יִתְעוֹרְרוּ אֲזַי כָּל אוֹתָם הַמְתִּים
שֶׁהֵם בְּתוֹךְ הָעֶפֶר. וְזֶהוּ עֲבָדִי,
הַסּוּד שֶׁמִּפְתָּחוֹת רַבּוֹנוֹ בְּיָדוֹ, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר (אֵל עֲבָדוֹ זֶקֶן בֵּיתוֹ, וְכִמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר)
(בְּרֵאשִׁית כ"ד) וַיֹּאמֶר אֲבִרְהֵם אֵל
עֲבָדוֹ. זֶה הַלִּבְנָה כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר,
מִטְטְרוֹ"ן שֶׁהוּא עֲבָד שְׁלִיחַ רַבּוֹנוֹ.
זֶקֶן בֵּיתוֹ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים ל"ו)
נֶעַר הָיִיתִי גַם זֶקֶנְתִּי. הַמּוֹשֵׁל בְּכָל
אֲשֶׁר לוֹ, מִשּׁוּם שֶׁכָּל הַגּוֹנִים
נִרְאִים בּוֹ יִרְ"ק וְלִבְ"ן וְאֲד"ם.

שִׁים נָא יִדְךָ תַּחַת יָרְכִי - זֶהוּ
הַצְּדִיק, סוּד הַדְּבָר קִיּוּם הָעוֹלָם,
שֶׁהָרִי אֲזַי הָעֶבֶד הִזָּה מְמַנֶּה בְּסוּד
עֲלִיּוֹן לְהַחְיֹת אֶת שׁוֹכְנֵי הָעֶפֶר,
וַיַּעֲשֶׂה שְׁלִיחַ בְּרוּחַ שֶׁל מַעְלָה
לְהַשִּׁיב הַרוּחֹת וְהַנְּשָׁמוֹת
לְמִקּוֹמָן לְאוֹתָם גּוֹפִים [שֶׁנֶּאֱמַר]
שֶׁהַתְּבִלוֹ וְנִרְקְבוּ תַּחַת הָעֶפֶר.

וְאֲשַׁבְּעֶךָ בְּיַי אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם.
וְאֲשַׁבְּעֶךָ - מֵה זֶה וְאֲשַׁבְּעֶךָ?
לְהַתְּלַבֵּשׁ בְּסוּד שֶׁל שְׁבַעַה אֲוֵרוֹת
עֲלִיּוֹנִים, שֶׁהֵם סוּד הַשְּׁלֻמוֹת
הָעֲלִיּוֹנָה. אֲשֶׁר לֹא תִקַּח אִשָּׁה -
זֶהוּ הַגּוֹף שֶׁתַּחַת הָעֶפֶר שֵׁישׁ לוֹ
קִיּוּם לְהַקִּים מִהָעֶפֶר, שֶׁכָּל אוֹתָם
שֶׁנִּקְבְּרוּ בָהּ וְזָכוּ לְהַקְבֵר בְּאַרְץ
יִשְׂרָאֵל, הֵם יִתְעוֹרְרוּ בְּרֵאשִׁוֹנָה,
כְּמוֹ שְׁבָאֲרָנוֹ, שֶׁכְּתוּב (ישעיה כ"ו)
יַחֲיוּ מִתֵּיךְ, בְּרֵאשִׁוֹנָה - אֵלוֹ
הַמְתִּים שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. נִבְלַתִּי
יִקּוּמוּן - אוֹתָם הַמְתִּים שֶׁל שְׂאֵר

וְאִף עַל גַּב דְּאוּקְמוּהָ, וְכֹלָא חַד בְּרִזָּא
דְּחֲכַמְתָּא.

וּבִתְהוּא זְמַנָּא יִתְעַר קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
אֲתַעְרוּתָא עֲלָאָה לְאַנְהָרָא לָהּ
לְסִיְהָרָא כְּדָקָא יְאוּת כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (ישעיה ל)
וְהָיָה אֹרֶךְ הַלִּבְנָה כְּאֹרֶךְ הַחֲכָמָה וְאֹרֶךְ הַחֲכָמָה
יִהְיֶה שְׁבַע־עֶשְׂרִים כְּאֹרֶךְ שְׁבַע־עֶשְׂרִים הַיָּמִים. וּבִגִּין
כֶּף יִתּוֹסֵף בָּהּ רֵיחַ עֲלָאָה, וּבִגִּין כֶּף יִתְעַרוּן
כְּדִין כָּל אֵינּוֹן מִיִּתְיָא דְאֵינּוֹן גּוֹ עֶפְרָא. וְדָא
הוּא עֲבָדִי, רִזָּא דְמִפְתָּחֵן דְמֵאֲרִיָּה בִּידֵיהּ.
כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (אֵל עֲבָדוֹ זֶקֶן בֵּיתוֹ וּבְכָמָה דְאַתְּ אָמַר),
(בְּרֵאשִׁית כ"ד) וַיֹּאמֶר אֲבִרְהֵם אֵל עֲבָדוֹ, דָּא
סִיְהָרָא כְּמָה דְאַתְמַר, מִטְטְרוֹ"ן דְּאֵיְהוּ עֲבָד
שְׁלִיחָא דְמֵאֲרִיָּה.

זֶקֶן בֵּיתוֹ כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (תְּהִלִּים ל"ו) נֶעַר הָיִיתִי
גַם זֶקֶנְתִּי. הַמּוֹשֵׁל בְּכָל אֲשֶׁר לוֹ, בִּגִין
דְּכָל גּוֹנִינִן אֲתַחְזוֹן בֵּיהּ יִרְ"ק וְתוּוֹ"ר
וְסוּמְ"ק.

שִׁים נָא יִדְךָ תַּחַת יָרְכִי, דָּא הוּא צְדִיק רִזָּא
דְּמַלְהָ, קִיּוּמָא דְעֲלָמָא. דְּהָא כְּדִין הָאִי
עֲבָד מְמַנָּא בְּרִזָּא עֲלָאָה לְאַחֲיָא לֹוֹן לְדִיִּירִי
עֶפְרָא וְיִתְעַבִּיד שְׁלִיחָא בְּרוּחָא דְלְעִילָא
וְלְאַתְבָּא רוּחִין וְנִשְׁמַתִּין לְאַתְרֵיהוּ לְאֵינּוֹן
גּוֹפִי (ס"א דְאַתְאֲבִלוֹ) דְאַתְבְּלוֹ וְאַתְרַקְבוּ תַּחֲת
עֶפְרָא.

וְאֲשַׁבְּעֶךָ בְּיַי אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם. וְאֲשַׁבְּעֶךָ,
מֵאִי וְאֲשַׁבְּעֶךָ. לְאַתְלַבֵּשׁא בְּרִזָּא
דְשִׁבַע נְהוּרִין עֲלֵאִין דְּאֵינּוֹן רִזָּא דְשְׁלִימוֹ
עֲלָאָה. אֲשֶׁר לֹא תִקַּח אִשָּׁה, דָּא הוּא גּוֹפָא
דְתַחֲתוֹת עֶפְרָא דְאֵית לֵיהּ קִיּוּמָא לְאַקְמָא
מִעֶפְרָא. דְּכָל אֵינּוֹן דְאַתְקִבְרוּ בָהּ וְזָכוּ
לְאַתְקִבְרָא בְּאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל אֵינּוֹן יִתְעַרוּן
בְּקַדְמִיתָא, כְּמָה דְאוּקְמִנָּא. דְכְּתִיב, (ישעיה כ"ו)

יַחֲיוּ מִתֵּיךְ, בְּקַדְמִיתָא אֲלִין

הַאֲרָצוֹת. וְעַל זֶה לְאוֹתָם גּוֹפִים
שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּקְבְּרוּ שָׁם, וְלֹא
לְגוֹפּוֹת שָׂאֵר הָעַמִּים עוֹבְדֵי
עֲבוּדָה זָרָה שֶׁהָאָרֶץ נִטְמָאָה
מֵהֶם.

וְעַל כֵּן, אֲשֶׁר לֹא תִקַּח אִשָּׁה
לְבָנִי. מַה זֶה לְבָנִי? שֶׁכָּל נִשְׁמוֹת
הָעוֹלָם שִׁוּצָאוֹת מֵאוֹתוֹ נִהְרָה
שֶׁשׁוֹפֵעַ וְיוֹצֵא, הֵם בְּנִים לְקְדוּשׁ-
בְּרוּךְ הוּא. וְעַל זֶה אֲשֶׁר לֹא תִקַּח
אִשָּׁה - זֶה הַגּוֹף. לְבָנִי - זו
הַנְּשָׁמָה. מִבְּנוֹת הַכְּנַעֲנִי - אֵלוֹ
גּוֹפּוֹת שֶׁל עַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוּדָה
זָרָה שֶׁעֲתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
לְנַעַר אוֹתָם מֵהָאָרֶץ הַקְּדוּשָׁה,
כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (איוב לח) וַיִּנְעָרוּ
רַשְׁעִים מִמֶּנֶּה, כְּמִי שֶׁמְנַעַר טְלִית
מִהַזְהֵמָה שְׁלָה.

כִּי אֵל אֲרָצִי וְאֵל מוֹלְדָתִי תִלְךְ.
אֲרָצִי - זוֹ הָאָרֶץ הַקְּדוּשָׁה שֶׁהִיא
רֵאשׁוֹנָה לְכָל שָׂאֵר הָאֲרָצוֹת, כְּמוֹ
שֶׁנֶּתְבָאֵר. (ועל זה כי אל ארצי זו הארץ
הקדושה, שהיא שלו בין כל שאר הארצות שחלק
אותם למינים אחרים), וְעַל זֶה כִּי אֵל
אֲרָצִי וְאֵל מוֹלְדָתִי. כִּיִּן שֶׁאֵמַר
אֵל אֲרָצִי, מַה זֶה וְאֵל מוֹלְדָתִי?
אֵלָּא אֵל אֲרָצִי, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר. (מה
זה) וְאֵל מוֹלְדָתִי? אֵלוֹ הֵם יִשְׂרָאֵל
בְּאֵי רֵאָה מַה כְּתוּב, וַיִּקַּח הָעֶבֶד
- כְּמוֹ שֶׁנֶּתְבָאֵר. עֲשֵׂרָה גְמֻלִים -
אֵלוֹ הֵם עֲשֵׂר דְּרָגוֹת שֶׁהָעֶבֶד הַזֶּה
שׁוֹלֵט עֲלֵיהֶם כְּמוֹ שֶׁלְמַעְלָה.
מִגְמְלֵי אֲדָנָיו - שֶׁהֵם בְּאוֹתוֹ גִּזְוֹן
מִמֶּשׁ, כְּמוֹ שֶׁנֶּתְבָאֵר, וְהָעֶבֶד הַזֶּה
שׁוֹלֵט וְנִתְקַן בָּהֶם.

וְכָרְטוּב אֲדָנָיו בְּיָדוֹ - כָּל אוֹתוֹ
טוֹב הַרְיחוֹת הָעֲלִיוֹנִים שִׁוּצָאִים
מִתּוֹךְ אוֹתָם אוֹרוֹת וּמְאוֹרוֹת
עֲלִיוֹנִים. וְכָל טוֹב אֲדָנָיו - אוֹתוֹ
הַשְּׂמוּשׁ שֶׁל הַשְּׂמֵשׁ שֶׁנִּמְשָׁכָה
בָּהּ בְּלִבָּנָה.

וַיִּקַּם וַיִּלָּךְ אֵל אַרְס נְהָרִים - זֶהוּ
הַמְּקוֹם שֶׁל הָאָרֶץ הַקְּדוּשָׁה
שֶׁשָּׁם בְּכַתָּה רַחֵל כְּשֶׁחָרַב בֵּית

מִתִּין דְּאַרְעָא דִּישְׂרָאֵל. נִבְלָתִי יְקוּמוּן, אֵינּוֹן
מִתִּין דְּשָׂאֵר אֲרַעָאן. וְעַל דָּא לְאֵינּוֹן גּוֹפִיהוּן
דִּישְׂרָאֵל דְּאַתְקַבְּרוּ תַּמָּן, וְלֹא לְגוֹפֵי דְשָׂאֵר
עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה דְּאַסְתָּאבָּא אֲרַעָא
מִינֵיהוּ.

וְעַל דָּא אֲשֶׁר לֹא תִקַּח אִשָּׁה לְבָנִי. מָאִי
לְבָנִי. דְּכָל נִשְׁמָתִין דְּעֵלְמָא דְנִפְקִי
מֵהֵוּא נִהְרָה דְנִגִּיד וְנִפְקִי, אֵינּוֹן בְּנִין לְקְדָשָׁא
בְּרִיךְ הוּא. וְעַל דָּא אֲשֶׁר לֹא תִקַּח אִשָּׁה, דָּא
גּוֹפָא. לְבָנִי, דָּא נִשְׁמָתָא. מִבְּנוֹת הַכְּנַעֲנִי,
אֵלִין גּוֹפִין דְּעַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה, דְּזַמִּין
קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְנַעַר לֹוֹן מֵאַרְעָא קְדִישָׁא.
כְּמָה דְּאַתָּה אָמַר, (איוב לח) וַיִּנְעָרוּ רַשְׁעִים מִמֶּנֶּה.
כְּמָאן דְּמְנַעַר טְלִיתָא מִזוּהֵמָא דִּילָהּ.

כִּי אֵל אֲרָצִי וְאֵל מוֹלְדָתִי תִלְךְ. אֲרָצִי, דָּא
הִיא אֲרַעָא קְדִישָׁא דְאִיהוּ קְדָמָאָה לְכָל
שָׂאֵר אֲרַעִין כְּמָה דְּאַתְמַר. (ועל דא כי אל ארצי דא ארעא
קדישא דאיהו דליה בין כל שאר ארעין דפליג לון לממנו אחרניו) וְעַל
דָּא כִּי אֵל אֲרָצִי, וְאֵל מוֹלְדָתִי. כִּיִּן דְּאָמַר אֵל
אֲרָצִי מַהוּ וְאֵל מוֹלְדָתִי. אֵלָּא אֵל אֲרָצִי כְּמָה
דְּאַתְמַר, (מהו) וְאֵל מוֹלְדָתִי אֵלִין אֵינּוֹן יִשְׂרָאֵל.
הָא חֲזִי, מַה כְּתִיב, וַיִּקַּח הָעֶבֶד כְּמָה
דְּאַתְמַר. עֲשֵׂרָה גְמֻלִים, אֵלִין אֵינּוֹן
עֲשֵׂרָה דְרָגִין דְּהֵאִי עֶבֶד שְׁלָטָא עֲלֵיהוּ,
כְּגוּוֹנָא דְלַעִילָא. מִגְמְלֵי אֲדָנָיו, דְּאֵינּוֹן
כְּהֵוּא גּוּוֹנָא מִמֶּשׁ כְּמָה דְּאַתְמַר, וְהֵאִי עֶבֶד
שְׁלָטָא וְאַתְתַּקֵּן בְּהוּ.

וְכָרְטוּב אֲדָנָיו בְּיָדוֹ, כָּל הֵוּא טִיבוּ רִיחִין
עֲלָאִין דְנִפְקִי מִגּוֹ אֵינּוֹן נְהוּרִין וּבוֹצִינִין
עֲלָאִין. וְכָל טוֹב אֲדָנָיו, הֵוּא שְׂמוּשָׁא
דְשְׂמֵשׁא דְאַתְמִשְׁכָּא בָּהּ בְּסִיחָרָא.
וַיִּקַּם וַיִּלָּךְ אֵל אַרְס נְהָרִים, דָּא אֶתְר דְּאַרְעָא
קְדִישָׁא דְבְּכַתָּה תַּמָּן רַחֵל כְּדִ חָרַיב בֵּי

המקדש. ויברך הגמלים מחוץ לעיר אל באר המים - להתחזק כחה בחזקה פראוי טרם תפנס להקים את אותם הגופים.

לעת ערב, מה זה לעת ערב? זה ערב שבת שהוא הזמן של האלף הששי. לעת ערב - כמו שנאמר (תהלים קד) ולעבודתו עדי ערב, וכתוב (ירמיהו ו) כי ינטו צללי ערב. לעת צאת השאבת - שפאותו זמן עתידים לקום ולהחיות. בראשונה מכל שאר בני העולם אותם ששואבים מימי התורה (ושואבים), פדי שיתעסקו לשאב מימי התורה, והתחזקו בעץ החיים, והם יצאו בראשונה, שעץ החיים גרם להם שיקומו בראשונה, כמו שנתבאר.

ובנות אנשי העיר יצאת, מה זה יצאת? כמו שנאמר (ישעיה כו) וארץ רפאים תפיל, שעתידה הארץ לפלט ממנה כל הגופות שהם בתוכה, ועל כך כתוב יצאת. לשאב מים - לטל נשמה ולקבלה פראוי מתקנת ממקומה פראוי.

והנה הנערה אשר אמר אליה הטי נא כדך ואשתה, משום שהרי נתבאר, שכל אותן נשמות של העולם שהתקיימו בעולם הזה והשתדלו לדעת את רבונם בסוד החכמה העליונה, היא עולה ומתקיימת בדרגה עליונה על כל אותם שלא נדבקו ולא ידעו, והם מתקיימים בראשונה. וזו השאלה שעמד אותו העבד לדעת ולשאל, במה התעסקה אותה הנשמה בעולם הזה.

ואמרה אלי גם אתה שתה, אתה צריך לשתות ולהיות משקה בראשונה, ואחריו - וגם (גמליך אשקה, משום שכל אותם שאר המרפבות, אף על גב שנשקים מהדרגה הזו, כלם

מקדש. ויברך הגמלים מחוץ לעיר אל באר המים, לאתתקפא חילהא בתוקפהא כדקא יאות עד לא תיעול לאקמא לון לאינון גופין.

לעת ערב, מאי לעת ערב. דא ערב שבת (קפב ו"א) דאיהו זמנא דאלף שתיתאה. לעת ערב כמה דאת אמר (תהלים קד) ולעבודתו עדי ערב, וכתיב, (ירמיהו ו) כי ינטו צללי ערב. לעת צאת השאבת, דההוא זמנא זמינין למיקם ולאחייא בקדמיתא מכל שאר בני עלמא, אינון דשאבי מימיו דאורייתא (ושאבי), בגין דאתעסקו לשאבא ממיימי דאורייתא, ואתתקפו באילנא דחיי, ואינון יפקון בקדמיתא, דאילנא דחיי גרמא לון דיקומון בקדמיתא כמא דאתמר.

ובנות אנשי העיר יצאת. מאי יוצאות, כמה דאת אמר (ישעיה כו) וארץ רפאים תפיל, דזמינא ארעא למפלט מנה כל גופין דאינון בגווה, ועל דא כתיב יצאת. לשאב מים, לנטלא נשמתא ולקבלא לה כדקא יאות מתקנא מאתרה כדקא חזי.

והנה הנערה אשר אמר אליה הטי נא כדך ואשתה, בגין דהא אתמר, דכל אינון נשמתין דעלמא דאתקיימו בהאי עלמא ואשתדלו למנדע למאריהון ברזא דחכמתא עלאה. איהי סלקת ואתקיימת בדרגא עלאה על כל אינון דלא אתדבקו ולא ידעו, ואינון אתקיימון בקדמיתא. ודא הוא שאלתא דקאים ההוא עבד למנדע ולמשאל, במה אתעסקת ההיא נשמתא בהאי עלמא.

ואמרה אלי גם אתה שתה, אנת בעי למשתי ולאתשקיא בקדמיתא, ובתרוך וגם (ל) גמליך אשקה. בגין דכל אינון שאר רתיכין אף על גב דאתשקייין מהאי דרגא,

נשקים מעבודת הצדיקים שיודעים עבודת רבונם פראוי, שהצדיקים יודעים לספק לכל דרגה ודרגה פראוי. ועל זה וגם (ג) גמליך אשקה. ודאי היא האשה אשר הכיח ה' לכן אדני. ודאי הריא (ס"א בהתעוררות של התפלה שלי) הוא הגוף שהזדמן לאותה הנשמה העליונה.

בא ראה, שהנה נתבאר שתשוקת הנזכר לנזקה עושה נשמה, ותשוקת הנזקה לזכר עולה ומתערב עמה שלמעלה, ונכללים זה עם זה ועושה נשמה. ומשום כך, היא האשה - זהו הגוף ודאי, שהוא זמין לאותו רצון של הנשמה שיצאה מן הזכר.

ואותם הגופים עתידים להתעורר פראשונה, כמו שאמרנו. ולאחר שאלו יקומו, יקומו כל האחרים שבשאר הארצות ויתקיימו בקיום שלם, ויתחדשו בהתחדשות הלבנה, ויתחדש העולם כמו מקדם, ואז כתוב באותו הזמן (תהלים קד) ישמח ה' במעשיו.

ומשום כך, הנה ישפיל עבדי - להחזיר הנשמות כל אחת ואחת למקומה. ירום ונשא וגבה מאד - מהצד של כל אותן הדרגות העליונות, כמו שאמרנו.

(ישעיה נב) כִּאֲשֶׁר שָׁמְמוּ עֲלֶיךָ רַבִּים כִּן מִשַּׁחַת מַאִישׁ מְרֹאֵהוּ וְתֹארוֹ מִבְּנֵי אָדָם, בֹּא רֵאָה, שֶׁהִנֵּה נֹאמֵר שְׂכָאֲשֶׁר נִחְרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וְהַשְּׂכִינָה גִלְתָּה לְתוֹךְ אַרְצוֹת נְכַרְיוֹת בֵּינֵיהֶם, מַה כְּתוּב? (שם לג) הֵן אֲרָאִים צַעְקוֹ חֲצָה מִלְּאֲכֵי שְׁלוֹם מֵרַבְּיוֹן, כָּלֵם בָּכוּ עַל זֶה וְקִשְׁרוּ בְּכִיָּה וְאָבָל, וְכָל זֶה עַל הַשְּׂכִינָה שֶׁגִּלְתָּה מִמְּקוֹמָהּ. וְכִמָּה שְׁהִיא מִשְׁתַּנֵּית מִכְּמוֹ שְׁהִיתָה, אַף כִּף בְּעֵלָה לֹא מֵאִיר אוֹרוֹ וְהַשְּׁתַנָּה

כִּלְהוֹ אֶתְשַׁקְּיִן מִפּוֹלְחָנָא דְצַדִּיקַיָּא דִּידְעֵי פּוֹלְחָנָא דְמֵאֲרִיהוֹן כְּדָקָא יְאוּת. דְצַדִּיקַיָּא יְדְעֵי לְסַפְקָא לְכָל דְרָגָא וְדְרָגָא כְּדָקָא יְאוּת. וְעַל דָּא וְגַם (ל) גְּמַלְיָךְ אֲשַׁקֵּה. וְדָאֵי הִיא הָאִשָּׁה אֲשֶׁר הַכִּיחַ ה' לְכֵן אֲדָנִי. וְדָאֵי הִיא (ס"א בהתעוררת דעלותא דילי) אִיהוּ גּוֹפָא דְאֲזַדְמָן לְהֵהִיא נִשְׁמַתָּא עֲלָאָה.

תא חזי, דהא אתמר דתיאובתא דדכורא לגבי נוקבא עביד נשמתא. ותיאובתא דנוקבא לגבי דכורא סלקא ואתערב בהדה דלעילא ואתפליל דא בדא ועביד נשמתא. ובגין כך היא האשה. דא הוא גופא ודאי דאיהו זמינא ליהווא רעותא דנשמתא דנפקא מן דכורא.

ואינון גופין זמינין לאתערא בקדמיתא כדקאמרן. ולבתר דאלין יקומו, יקומו כל אתרנין דבשאר ארעאן, ויתקיימו בקיומא שלים, ויתחדשו בתחדשותן בחדותתא דסיהרא, ויתחדש עלמא כמלקדמין. וכדין פתיב בההוא זמנא (תהלים קד) ישמח ה' במעשיו.

ובגין כך (ישעיה נב) הנה ישפיל עבדי, לאהדרא נשמתין כל חד וחד לאתריה. ירום ונשא וגבה מאד, מסטרא דכל אינון דרגין עלאין כדקאמרן.

כאשר שממו עליך רבים כן משחת מאיש מראהו ותארו מבני אדם. (ישעיה נב)

תא חזי, דהא אתמר דכד אתחרב בי מקדשא, ושכינתא אתגלי בגו ארען נוכראין בינייהו. מה כתיב, (ישעיה לג) הן אראלם צעקו חצה מלאכי שלום מר ובגין כך על דא, וקשירו בכיה ואבלא. וכל דא עלה דשכינתא דאתגליא מאתרה, וכמה דאיהי

וכמה דאיהי

מִכְמוֹ שֶׁהִיָּה, שְׁכַתוּב (שם יג) חֲשַׁף
הַשֶּׁמֶשׁ בְּצִאתוֹ, וְעַל זֶה כְּתוּב כֵּן
מִשְׁחַת מְאִישׁ מְרֹאֵהוּ.

דָּבָר אַחֵר כֵּן מִשְׁחַת מְאִישׁ
מְרֹאֵהוּ - מִהֶעֱבַד הַזֶּה שֶׁהִשְׁתַּנֵּה
דְּיוֹקְנוֹ וּגְוֹנוֹ מִכְמוֹ שֶׁהִיָּה. דָּבָר
אַחֵר כֵּן מִשְׁחַת מְאִישׁ מְרֹאֵהוּ -
כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם ו) אֲלֵבִישׁ שְׁמַיִם
קְדֵרוֹת וְשָׁק אֲשִׁים פְּסוּתִים. שֶׁהִיָּה
מִיּוֹם שֶׁנִּחְרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ לֹא
עָמְדוּ הַשְּׁמַיִם בְּאוֹרֶם, וְסוּד הַדָּבָר
- הַבְּרִכּוֹת לֹא שׁוֹרֹת אֲלָא בְּמִקּוֹם
שֶׁנִּמְצְאִים זָכָר וְנִקְבָּה, וּבְאֵרוֹהוּ
כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית ב) זָכָר וְנִקְבָּה
בְּרֵאִם וַיִּבְרָךְ אֹתָם, וּמִשׁוּם כֵּן
מִשְׁחַת מְאִישׁ מְרֹאֵהוּ.

וְזוֹהוּ כְּכַתוּב (ישעיה נז) הַצַּדִּיק אָבֵד.
אָבֵד אוֹ נֶאֱבֵד לֹא נֶאֱמַר, אֲלָא
אָבֵד, שְׂאִין שׁוֹרֹת בְּרִכּוֹת אֲלָא
בְּמִקּוֹם שֶׁנִּמְצְאִים זָכָר וְנִקְבָּה יַחַד,
כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר. מִשׁוּם זֶה בְּאוֹתוֹ
זְמַן שֶׁלֹּא נִמְצָא הַזָּכָר עִמָּה, וְאִז
כָּל אוֹתָן נִשְׁמֹת שְׁיוֹצְאוֹת, לְכַלֵּן
הִיָּה לָהֶן שְׁנוֵי מִכְמוֹ שֶׁהִיָּה בְּזִמְנָן
שֶׁהַשֶּׁמֶשׁ מִתְחַבֵּר בְּלִבָּהּ, כְּמוֹ
שֶׁנִּתְבָּאֵר. וְלָכֵן אֵלֶּה תְּלִדוֹת יַעֲקֹב
יוֹסֵף וְגו', וְנִתְבָּאֵר.

וְהוּא נֶעַר, מִשׁוּם שְׂאִין נִפְרָדִים
לְעוֹלָמִים, צַדִּיק וְצַדִּיק הֵם יַחַד.
כְּמוֹ שֶׁהִיא נִקְרָאת בְּשֵׁם שֶׁל הַזָּכָר,
גַּם כֵּן הוּא נִקְרָא בְּשֵׁם שֶׁלָּהּ,
שְׁכַתוּב וְהוּא נֶעַר.

אֵת בְּנֵי בִלְהָה וְאֵת בְּנֵי זִלְפָּה.
בְּכָלֶם עוֹמְדֵת לַחֲדָשׁ אוֹתָם כְּרֹאוֹי
וְלֹהֶשֶׁתִּשְׁעֵשׁע לָהֶם בְּשִׁמְחָה שְׁלוֹ.
שְׁכָל הַעֲנָפִים וְכָל הָעֵלִים, כָּלֶם
מִתְבָּרְכִים בְּשִׁמְחָתוֹ.

אֵלֶּה תְּלִדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף, כְּמוֹ
שֶׁנִּתְבָּאֵר, שְׁכָל דְּמוּתוֹ שֶׁל יַעֲקֹב
הִיָּתָה בְּיוֹסֵף, וְכָל מַה שֶׁאַרְע לָזֶה
אַרְע לָזֶה, וְשִׁנְיָהֶם הוֹלְכִים יַחַד.

מִשְׁתַּנִּית מִכְּמַה דְּהוֹת. אוֹף הָכִי בְּעֵלָה לֹא
נִהִיר נְהוּרִיָּה וְאַשְׁתַּנִּי מִכְּמַה דְּהוֹה, דְּכַתִּיב,
(ישעיה יג) חֲשַׁף הַשֶּׁמֶשׁ בְּצִאתוֹ. וְעַל דָּא כְּתִיב
כֵּן מִשְׁחַת מְאִישׁ מְרֹאֵהוּ.

דָּבָר אַחֵר כֵּן מִשְׁחַת מְאִישׁ מְרֹאֵהוּ, מֵהֵאֵי
עָבַד דְּאַשְׁתַּנִּי דְּיוֹקְנִיָּה וּגְוֹנִיָּה מִכְּמַה
דְּהוֹה. דָּבָר אַחֵר כֵּן מִשְׁחַת מְאִישׁ מְרֹאֵהוּ,
כְּמַה דְּאֵת אָמֵר, (ישעיה ו) אֲלֵבִישׁ שְׁמַיִם קְדֵרוֹת
וְשָׁק אֲשִׁים פְּסוּתִים. דְּהָא מִיּוֹמָא דְּאִתְחַרַּב בֵּי
מִקְדָּשָׁא לֹא קִיַּיְמוּ שְׁמַיִם בְּנִהוּרָא דְּלֵהוֹן,
וְרָזָא דְּמִלָּה בְּרַכָּאן לֹא שְׂרִיין אֲלָא בְּאִתְרֵי
דְּאַשְׁתַּפְּחוּ דְּכַר וְנוֹקְבָא, וְאוֹקְמוּהָ. כְּמַה
דְּאֵת אָמֵר, (בראשית ב) זָכָר וְנִקְבָּה בְּרֵאִם וַיִּבְרָךְ
אֹתָם. וּבְגִין כֵּן מִשְׁחַת מְאִישׁ מְרֹאֵהוּ.

וְדָא הוּא כְּמַה דְּכַתִּיב, (ישעיה נז) הַצַּדִּיק אָבֵד,
אָבֵד אוֹ נֶאֱבֵד לֹא נֶאֱמַר, אֲלָא אָבֵד,
דְּלֹא שְׂרִיין בְּרַכָּאן אֲלָא בְּאִתְרֵי דְּאַשְׁתַּפְּחוּ
דְּכַר וְנוֹקְבָא כְּחֻדָּא כְּמַה דְּאִתְמַר. בְּגִין דָּא
בְּהוּא זְמַנָּא דְּלֹא אִשְׁתַּפַּח (דף קפב ע"ב) דְּכוּרָא
בְּהָדָה, וּכְדִין כָּל אֵינּוֹן נִשְׁמַתִּין דְּנִפְקִי כְּלֵהוּ
הוּי לָהּ שְׁנוּיָא מִכְּמַה דְּהוּי בְּזְמַנָּא דְּשִׁמְשָׁא
אִתְחַבֵּר בְּסִיחָרָא כְּמַה דְּאִתְמַר. וְעַל דָּא אֵלֶּה
תְּלִדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף וְגו' וְאִתְמַר.

וְהוּא נֶעַר, בְּגִין דְּלֹא מִתְפָּרְשִׁין לְעֵלְמִין,
צַדִּיק וְצַדִּיק כְּחֻדָּא אֵינּוֹן, כְּמַה
דְּאִיְהִי אִתְקֵרִיָּאת בְּשִׁמְא דְּדְכוּרָא, הָכִי נְמִי
אִתְקֵרִי אִיְהוּ בְּשִׁמְא דִּילָהּ דְּכַתִּיב וְהוּא נֶעַר.
אֵת בְּנֵי בִלְהָה וְאֵת בְּנֵי זִלְפָּה, בְּכָלֵהוּ
קִיַּיְמָא לְחֻדְתָּא לוֹן כְּדָקָא יְאוּת
וְלֹאִשְׁתַּעֲשַׁע לוֹן בְּחֻדָּה דִּילִיָּה. דְּכָלֵהוּ
עֲנַפִּין וְכָלֵהוּ עֲלִין, כְּלֵהוּ מִתְבָּרְכִין בְּחֻדָּה
דִּילִיָּה.

אֵלֶּה תְּלִדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף, כְּמַה דְּאִתְמַר דְּכָל דְּיוֹקְנָא דְּיַעֲקֹב הוּא בֵּיה

וזהו הסוד של האות ו"ו, ששניהם
הולכים יחד, משום שהם סוד
אחד ודמות אחת.

**ויבא יוסף את דבתם רעה, הרי
פרשוקה שהיה אומר לאביו עליהם
שהיו אוכלים איבר מבצלי חיים
כשהם חיים. ויבא יוסף את דבתם
רעה, וכי זה במנן היו אותם בני
השפחות, איך היו מזלזלים בהם
בני לאה, ואיך היו אוכלים איבר
מן החי והיו עוברים על מצות
רבונם, שהרי צוה על בני נח
מצוה זו, כמו שנאמר (בראשית ט) אף
בשר בנפש דמו לא תאכלו, והם
היו אוכלים אותם ועוברים על
מצות רבונם? אלא יוסף היה
אומר, ועל זה נענש.**

**רבי יהודה אומר, את דבתם רעה -
כמו שבארוהו שנתנו עיניהם
בכנות הארץ, וזהו דבתם רעה,
להיניק את כל אותן הדרגות
שאינן קדושות (ר"א אף על גב) שבאות
מצד הטמאה.**

**וישראל אהב את יוסף מפל בניו
כי בן זקנים הוא לו ועשה לו
כתנת פסים. רבי אלעזר פתח
ואמר, (ישעיה כו) לך עמי בא
בחדריך וסגור דלתך בעדך חבי
כמעט רגע עד יעבר זעם. לך עמי
בא בחדריך.**

**בא ראה כמה אוהב הקדוש ברוך
הוא את ישראל, ובשביל אהבתם
שאוהב אותם על כל העמים
עובדי עבודת כוכבים ומזלות,
הזהיר אותם ורוצה לשמר אותם
בכל מה שהם עושים.**

**בא ראה, שלש פעמים יש ביום
שהדין שורה בעולם, וכשבא
אותו הזמן, צריך האדם להזהר
ולחשמו שלא יפגע בו אותו**

**ביוסף, וכל מה דאירע להאי אירע להאי,
ותרווייהו כחדא אזלי. ודא הוא רזא דאת
ו"ו דאזלי תרווייהו כחדא, בגין דאינון רזא
חדא ודיוקנא חדא.**

**ויבא יוסף את דבתם רעה, הא אוקמוה
דהוה אומר לאבוי עלייהו דהוה אכלי
שויפא מבצלי חייך פד אינון חייך. ויבא
יוסף את דבתם רעה, וכי הא במנינא הו
אינון בני שפחות, היך הו מזלזלין בהון
בני לאה, והיך הו אכלין אבר מן החי והו
עברין על פקודא דמאריהון. דהא פקיד על
בני נח פקודא דא. כמה דאת אמר, (בראשית ט)
אף בשר בנפש דמו לא תאכלו, ואינון הו
אכלי ליה ועברין על פקודא דמאריהון.
אלא יוסף הוה קאמר, ועל דא אתענש.**

**רבי יהודה אומר, את דבתם רעה, כמה
דאוקמוה דיהבי עיניהו בכנות ארעא,
ודא הוא דבתם רעה. לניקא לכל אינון
דרגין דלא קדישין (ר"א ל"ג אף על גב) דאתין
מסטרא מסאבא:**

**וישראל אהב את יוסף מפל בניו כי בן
זקנים הוא לו ועשה לו כתנת
פסים. רבי אלעזר פתח ואמר, (ישעיה כו) לך
עמי בא בחדריך וסגור דלתך בעדך חבי
כמעט רגע עד יעבר זעם. לך עמי בא
בחדריך.**

**הא חזי, כמה קדשא בריך הוא רחים לון
לישראל. ובגין רחימותא דלהון
דרחים לון על כל עמין עובדי עבודת
כוכבים ומזלות, אזהר לון, ובעי לנטרא לון
בכל מה דאינון עבדין.**

הא חזי, תלת זמנין אית ביומא דדינא שריא בעלמא, וכד אתי ההוא

הדין, והם זמנים ידועים, והרי בארוה.

משום שהרי כשעולה הבקר, אברהם מתעורר בעולם ואחז את הדין לקשר אותו עמו, ובראשית שלש השעות הראשונות נוסע הדין ממקומו להתעורר בו ביצקב, עד שמתעוררת תפלת המנחה שמחזירה את הדין למקומו, ומתעורר הדין שלמטה להתקשר בדין של מעלה, שהרי אז נקשר דין עם דין, וצריך להזהר.

עוד, כשהדין מתעורר בעולם והמות נמצא בעיר, לא צריך האדם ללכת יחידי בשוק, והרי בארנו את הדברים, אלא צריך לסגור את עצמו שלא יצא החוצה, כמו שבארוהו בנח שסגר את עצמו בתבה שלא ימצא לפני המשחית. ועל זה לך עמי בחדרך, סגר את עצמך, וסגר דלתך בעדך, שלא יתראה לפני המשחית. חבי כמעט רגע עד יעבר זעם, שאחר שעובר הדין אין רשות למשחית להשחית.

בא ראה, שהקדוש ברוך הוא בשביל האהבה שהוא אוהב את ישראל וקרב אותם אליו, כל שאר העמים עובדי כוכבים ומזלות שונאים את ישראל, משום שהם מרחקים וישראל קרובים.

ובא ראה, משום האהבה שאהב יעקב את יוסף יותר מאחיו, אף על גב שכלם היו לו אחים, מה כתוב? ויתנפלו אתו להמיתו. כל שכן העמים עובדי עבודת כוכבים ומזלות לישראל.

לו שהגלה מאביו, וגלה אביו

זמנא, מיבעי ליה לבר נש לאזדהרא ולאסתמרא דלא יפגע ביה ההוא דינא, ואינון זמנין ידיען והא אוקמוה.

בגין דהא כד סליק צפרא, אברהם אתער בעלמא, ואחיד ליה לדינא לקשרא ליה בהדיה. ובשירותא דתלת שעי קמיייתא נטיל דינא מאתריה לאתערא ביה ביצקב, עד דאתער צלותא דמנחה דאהדר דינא לאתריה, ואתער דינא דלתתא לאתקשרא בדינא דלעילא. דהא כדין אתקשר דינא בדינא ובעי לאזדהרא.

תו כד דינא אתער בעלמא ומותא אשתפח במתא, לא ליבעי ליה לבר נש למיהף יחידאי בשוקא והא אוקימנא מלי. אלא בעי לאסגרא גרמיה דלא יפוק לבר, כמה דאוקמוה בנח דאסגר גרמיה בתיבותא דלא ישתפח קמי מחבלא.

ועל דא לך עמי בא בחדריך, אסגר גרמך. וסגור דלתך בעדך, דלא יתחזי קמיה דמחבלא. חבי כמעט רגע עד יעבור זעם, דבתר דאעבר דינא לית ליה רשו למחבלא לחבלא.

תא חזי, דקדשא בריך הוא, בגין רחימותא דאיהו רחים לון לישראל וקריב לון לגביה, כל שאר עמין עובדי כוכבים ומזלות שונאין לון לישראל. בגין דאינון מתרחקין וישראל קריבין.

ותא חזי, בגין רחימותא דרחים יעקב ליוסף יתיר מאחוי, אף על גב דכלהו הוו ליה אחין, מה כתיב ויתנפלו אותו להמיתו, כל שכן עמין עובדי עבודת כוכבים ומזלות לישראל.

תא חזי, כמה גרים ליה ההוא רחימותא

בא ראה כמה גרמה לו אותה אהבה שאהב אותו יותר, שגרים

עמו, וגרם להם גלות ולשכינה
ושגלתה ביניהם, ואף על פי
שנגזרה הגזירה, ובארורהו
שבשכיל כתנת הפסים שעשה לו
יותר, מה כתוב? ויראו אהיו.

ויחלם יוסף חלום וגו'. רבי חייא
פתח ואמר, (במדבר יב) ויאמר שמעו
נא דברי אם יהיה נביאכם ה'
במראה אליו אתודע בחלום
אדבר בו. בא ראה פמה דרגות
לדרגות עשה הקדוש ברוך הוא,
כלם עומדים זה על זה, דרגה על
דרגה, זו למעלה מזו, וכלן יונקות
אלו מאלו פראוי להם, אלו מימין
ואלו משמאל, וכלם ממנות אלו
על אלו הכל פראוי.

בא ראה, כל נביאי העולם, כלם
יונקים מצד אחד מתוך שתי
דרגות ידועות, ואותן הדרגות היו
נראות בתוך האספקלריה שאינה
מאירה, שפתוב במראה אליו
אתודע. מה היא המראה? כמו
שנאמר [שמראה] המראה שכל
הגונים נראים בתוכה, וזוהי
האספקלריה שאינה מאירה.
בחלום אדבר בו, זהו אחד
מששים בנבואה, כמו שבארורהו,
והיא הדרגה הששית מאותה
הדרגה של נבואה, והיא הדרגה
של גבריאל שממנה על החלום,
והרי נתבאר.

בא ראה, כל חלום שהוא פראוי,
בא מן הדרגה הזו, ועל פן אין לה
חלום שלא יתערבו בו דברים
פוזבים, כמו שבארנו. ומשום כך
מהם אמת ומהם פוזבים, ואין לה
חלום שאין בו מצד זה ומצד זה.
ומשום שיש בחלום הכל כמו
שאמרנו, כל החלומות שבעולם
הולכים אחר פתרון הפה,
ובארורהו שפתוב (בראשית מא) ויהי
כאשר פתר לנו פן היה. מה

דרחים ליה יתיר, דגרם ליה דאתגלי מאבוי,
ואתגלי אבוי בהדיה, וגרם להו גלותא (ד)
קפג ע"א) ולשכינתא דאתגליא בינייהו. ואף
על גב דאתגזירת גזרה, ואוקמוה דבגין
כתנת פסים דעבד ליה יתיר, מה כתוב ויראו
אהיו:

ויחלם יוסף חלום וגו', רבי חייא פתח
ואמר, (במדבר יב) ויאמר שמעו נא דברי
אם יהיה נביאכם יי במראה אליו אתודע
בחלום אדבר בו. תא חזי, פמה דרגין
לדרגין עבד קדשא בריה הוא, וכלהו קיימי
דא על דא. דרגא על דרגא, דא לעיל מן
דא, וכלהו ינקין אלין מן אלין פדקא חזי
לון, אלין מימינא ואלין משמאלא, וכלהו
אתמנן אלין על אלין, פלא כדקא יאות.

תא חזי, פל נביאי דעלמא כלהו ינקי
מסטרא חדא, מגו תרין דרגין ידיען,
ואינון דרגין הוו אתחזיין בגו אספקלריאה
דלא נהרא, דכתיב במראה אליו אתודע,
מאי הוא מראה, פמה דאתמר (ד"א ל"ג דמראה)
חזו דכל גוונן אתחזיין בגווה, ודא היא
אספקלריא דלא נהרא. בחלום אדבר בו,
דא הוא חד משתי בנבואה פמה דאוקמוה.
ואיהו דרגא שתיטאה מההוא דרגא דנבואה
ואיהו דרגא דגבריאל דממנא על חלמא
והא אתמר.

תא חזי, פל חלמא דאיהו כדקא יאות
מהאי דרגא קא אתיא, ועל דא לית לה
חלמא דלא יתערבון עמיה מלין פדיבין,
פמה דאוקימנא, ובגין כך מנייהו קשוט
ומנייהו כדיבון, ולית לה חלמא דלא אית
ביה מהאי גיסא ומהאי גיסא.

ובגין דאית ביה בחלמא כלא כדארנו, פל חלמין דעלמא אזלין בתר

פְּשָׁרָא דְפּוֹמָא, וְאוֹקְמוּהָ. דְכַתִּיב, (בראשית מא) וַיְהִי כַּאֲשֶׁר פָּתַר לָנוּ כֵּן הָיָה. מָאִי טַעְמָא, בְּגִין דְּאִית בֵּיהּ בְּחַלְמָא כְּדִיבּוּ וּקְשׁוּט, וּמְלָה שְׁלֵטָא עַל כָּלָא, וּבְגִין כֶּךָ בְּעֵי חַלְמָא פְּשָׁרָא טְבָא. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, בְּגִין דְּכָל חַלְמָא מְדַרְגָּא דְלִתְתָא אִיהוּ, וְדַבּוּר שְׁלֵטָא עֲלֵיהּ. וּבְגִין כֶּךָ כָּל חַלְמָא אֲזֵלָא בְּתַר פְּשָׁרָא.

פְּתַח וְאָמַר, (איוב לג) בְּחַלּוֹם חֲזִיוֹן לִילָה בְּנַפְל תְּרַדְמָה עַל אַנְשִׁים בְּתַנּוּמוֹת עַלִי מִשְׁכָּב אֲזִי יִגְלָה אֲזֵן אַנְשִׁים וּבְמִסְרָם יַחְתָּם. תָּא חֲזִי, כַּד סְלִיק בַּר נֶשׁ לְעַרְסִיָּה, מִיבְעֵי לִיהּ לְאִמְלָכָא עֲלֵיהּ מַלְכוּתָא דְשָׁמַיָא בְּקַדְמִיתָא, וּלְבַתֵּר יִימָא חַד פְּסוּקָא דְרַחְמֵי וְאוֹקְמוּהָ חֲבַרְיָא. בְּגִין דְּהָא כַּד בַּר נֶשׁ נָאִים עַל עַרְסִיָּה, הָא נִשְׁמַתִּיהּ נִפְקָא מִגְּוִיָּה וְאֲזֵלָא וְשִׁטָּא לְעֵילָא, כָּל חַד וְחַד כְּפּוּם אֲרַחֲיָה וְהִכֵּי סְלִיקַת כְּמָה דְאַתְמָר.

כֹּה פְתִיב, בְּחַלּוֹם חֲזִיוֹן לִילָה. כַּד בְּנֵי נֶשׂא שְׂכָבֵי בְעַרְסִיָּהוּ נִיִּימִין וְנִשְׁמַתָּא נִפְקַת מִגְּוִיָּהוּ. הָדָא הוּא דְכַתִּיב, בְּתַנּוּמוֹת עַלִי מִשְׁכָּב אֲזִי יִגְלָה אֲזֵן אַנְשִׁים. וּכְדִין קַדְשָׁא בְרִיף הוּא אוֹדַע לָהּ לְנִשְׁמַתָּא בְּהוּא דְרַגָּא דְקִיִּימָא עַל חַלְמָא, אֵינּוּן מַלְיִן דְזַמִּינִין לְמִיתֵי עַל עֲלָמָא אוּ אֵינּוּן מַלְיִן כְּפּוּם אֵינּוּן הֲרַהוּרִין דְלַבִּיָּה. בְּגִין דְּבַר נֶשׁ נָטִיל אֲרַחָא דְתוֹכְחֵי דְעֲלָמָא.

בְּגִין דְּהָא לָא מוֹדְעִין לִיהּ לְבַר נֶשׁ בְּעוּד דְאִיהוּ קָאִים בְּתוֹקְפָא דְגּוֹפָא (נ"א דְרוּחָא) כְּדָקְאֲמָרֵן, אֲלָא מְלֹאכָא אוֹדַע לְנִשְׁמַתָּא וְנִשְׁמַתָּא לְבַר נֶשׁ. וְהוּא חַלְמָא אִיהוּ מְלַעֲיָלָא, כַּד נִשְׁמַתִּין נִפְקִין מִגּוֹפֵי וְסְלִקִין כָּל חַד וְחַד כְּפּוּם אֲרַחֲיָה. וְכַמָּה דְרַגִּין עַל דְרַגִּין, בְּרִזָּא דְחַלְמָא כְּלָהוּ בְּרִזָּא דְחַכְמָתָא.

הַטַּעַם? מִשּׁוֹם שְׁלֵישׁ בְּחַלּוֹם כְּזָב וְאָמַת, וְהַדְּבּוּר שׁוֹלֵט עַל הַכֹּל, וּמִשּׁוֹם כֶּךָ צְרִיף הַחֲלוֹם פְּתָרוֹן טוֹב. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, מִשּׁוֹם שְׁכַל חֲלוֹם הוּא מִהַמְדַּרְגָּה שְׁלֵמְטָה, וְהַדְּבּוּר שׁוֹלֵט עֲלֵיהּ, וּמִשּׁוֹם כֶּךָ כָּל חֲלוֹם הוֹלֵף אַחַר הַפְּתָרוֹן.

פְּתַח וְאָמַר, (איוב לג) בְּחַלּוֹם חֲזִיוֹן לִילָה בְּנַפְל תְּרַדְמָה עַל אַנְשִׁים בְּתַנּוּמוֹת עַלִי מִשְׁכָּב אֲזִי יִגְלָה אֲזֵן אַנְשִׁים וּבְמִסְרָם יַחְתָּם. בָּא רָאָה, כְּשֶׁעוֹלָה אָדָם לְמִטָּתוֹ, הוּא צְרִיף לְהַמְלִיף עֲלֵיו מַלְכוּת שָׁמַיִם בְּרֵאשׁוֹנָה, וְאַחַר כֶּךָ יֹאמַר פְּסוּקָא אַחַד שֶׁל רַחֲמִים, וּבְאֲרוּהוּ הַחֲבָרִים. מִשּׁוֹם שְׁהִנָּה כְּאֲשֶׁר אָדָם יֵשֵׁן עַל מִטָּתוֹ, הִנָּה נִשְׁמַתוֹ יוֹצֵאת מִמֶּנּוּ וְהוֹלְכַת וּמְשׁוֹטְטַת לְמַעְלָה, כָּל אַחַד וְאַחַד כְּפִי דְרַכּוֹ, וְכַף עוֹלָה, כְּמוֹ שְׁנַתְבָּאָר. כֹּה פְתוּב? בְּחַלּוֹם חֲזִיוֹן לִילָה, כְּשֶׁבְנֵי אָדָם שׁוֹכְבִים בְּמִטָּתָם יִשְׁנִים וְהַנְּשָׁמָה יוֹצֵאת מֵהֶם. זֶהוּ שְׁכַתוּב בְּתַנּוּמוֹת עַלִי מִשְׁכָּב אֲזִי יִגְלָה אֲזֵן אַנְשִׁים. וְאֲזִי הַקְּדוּשׁ בְּרוּף הוּא מוֹדִיעַ לְנִשְׁמָה, בְּאוֹתָהּ הַדְּרָגָה שְׁעוֹמְדַת עַל הַחֲלוֹם, אוֹתָם הַדְּבָרִים שְׁעִתִּידִים לְבֹא עַל הָעוֹלָם, אוּ אוֹתָם דְבָרִים כְּפִי אוֹתָם הַהֲרַהוּרִים שֶׁל לְבוֹ, מִשּׁוֹם שְׂאָדָם נוֹטֵל דְרַף שֶׁל תּוֹכְחוֹת הָעוֹלָם.

מִשּׁוֹם שְׁהִנָּה לֹא מוֹדִיעִים לְאָדָם בְּעוּד שֶׁהוּא עוֹמֵד בְּכַח הַגּוֹף (נ"א שֶׁל הַרוּחַ) כְּמוֹ שְׂאֲמָרְנוּ, אֲלָא מְלֹאָף מוֹדִיעַ לְנִשְׁמָה, וְהַנְּשָׁמָה לְאָדָם, וְאוֹתוֹ הַחֲלוֹם הוּא מְלַמְעֵלָה, כְּשֶׁהַנְּשָׁמוֹת יוֹצֵאוֹת מִן הַגּוֹפִים וְעוֹלוֹת כָּל אַחַת וְאַחַת כְּפִי דְרַכָּה. וְכַמָּה דְרַגּוֹת עַל דְרַגּוֹת בְּסוּד הַחֲלוֹם, כְּלָן בְּסוּד הַחֲכָמָה. וּבֹא וּרְאָה, הַחֲלוֹם

דְּרָגָה אַחַת, הַמְרָאָה דְּרָגָה אַחַת, הַנְּבוּאָה דְּרָגָה אַחַת, וְכֻלָּם דְּרָגוֹת לְדְרָגוֹת אֵלֶּה עַל אֵלֶּה.

וַיַּחֲרִם יוֹסֵף חֲלוֹם וַיַּגִּד לְאָחִיו וַיּוֹסְפוּ עוֹד שָׁנָא אֶתוּ עַל חֲלוֹמוֹתָיו. מִכָּאֵן שְׁלֵא צָרִיף הָאָדָם לומר אֶת חֲלוֹמוֹ רַק לְאוֹתוֹ הָאָדָם שְׁאוֹהֵב אוֹתוֹ, וְאִם לֹא - הוּא גוֹרֵם לוֹ. שְׂאֵם אוֹתוֹ הַחֲלוֹם מִתְּהַפֵּף לְגוֹן אַחַר - הוּא גוֹרֵם לְסַלְקוֹ

בֵּא רֵאָה שְׂיוֹסֵף אָמַר אֶת הַחֲלוֹם לְאָחִיו, וְעַל כֵּן גָּרְמוּ לוֹ לְסַלֵּק אֶת חֲלוֹמוֹ עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם שָׁנִים שֶׁהִתְעַכֵּב. רַבִּי יוֹסֵי אָמַר, מִנֵּיין לָנוּ? שְׁפָתוֹב וַיּוֹסְפוּ עוֹד שָׁנָא אֶתוּ. מַה זֶה שָׁנָא אֶתוּ? שְׁגָרְמוּ לוֹ בְּזֶה קְטְרוּגִים.

מַה פְּתוּב? וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם שְׁמַעוּ נָא הַחֲלוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר חֲלַמְתִּי. שְׂרָצָה מֵהֶם שִׁישְׁמַעוּ לוֹ, וְהוּא הוֹדִיעַ לָהֶם אוֹתוֹ הַחֲלוֹם, שְׂאֵלְמֵלֵא הֵם שֶׁהִפְכוּ אוֹתוֹ לְגוֹן אַחַר - כֶּף הַתְּקִים, וְהֵם הִשִּׁיבוּ וְאָמְרוּ, הַמְלִיךְ תְּמַלִּיךְ עֲלֵינוּ אִם מִשׁוּל תְּמַשֵּׁל בָּנוּ?! מִיָּד אָמְרוּ לוֹ אֶת פֶּשֶׁר הַחֲלוֹם וְגִזְרוּ גִזְרָה, וּמִשׁוֹם כֶּף וַיּוֹסְפוּ עוֹד שָׁנָא אֶתוּ.

רַבִּי חֵיָא וְרַבִּי יוֹסֵי הָיוּ מְצוּיִים לְפָנֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן. אָמַר רַבִּי חֵיָא, הִנֵּה שְׁנֵינוּ, חֲלוֹם שְׁלֵא נִפְתָּר כְּמוֹ אַגְרַת שְׁלֵא נִקְרָאָה, אִם מִשׁוֹם שֶׁהִתְקִים וְהוּא לֹא יָדַע, אוֹ שְׁלֵא הִתְקִים כָּלֵל. אָמַר לוֹ, הַתְּקִים וְלֹא נוֹדַע, שְׁהָרִי אוֹתוֹ הַחֲלוֹם תְּלוּי עֲלָיו כַּח, וְהוּא לֹא נוֹדַע וְלֹא יָדוּעַ אִם הַתְּקִים וְאִם לֹא הַתְּקִים.

וְאֵין לָךְ דְּבַר בְּעוֹלָם שְׁטָרָם יָבֵא לְעוֹלָם שְׂאֵינוּ תְּלוּי בְּחֲלוֹם אוֹ עַל יְדֵי כְרוּז, שְׁהָרִי נֹאמַר שְׁפָל דְּבַר וְדְבַר בְּטָרָם יָבֵא לְעוֹלָם מְכַרְזִים

וְתָא חֵזִי, חֲלוֹם דְּרָגָא חֲדָא, מְרָאָה דְּרָגָא חֲדָא, נְבוּאָה דְּרָגָא חֲדָא, וְכֻלְהוּ דְּרָגִין לְדְרָגִין אֵלִין עַל אֵלִין.

וַיַּחֲרִם יוֹסֵף חֲלוֹם וַיַּגִּד לְאָחִיו וַיּוֹסְפוּ עוֹד שָׁנָא אֶתוּ עַל חֲלוֹמוֹתָיו. מִהֲכָא דְלֵא מִיבְעֵי לִיהַ לְבַר נָשׁ לְמִימַר חֲלַמְיָה בַר לְהֵוּא בַר נָשׁ דְּרַחִים לִיהַ, וְאִי לָאו, אִיהוּ גָרִים לִיהַ. דְּאִי הֵוּא חֲלַמָא מִתְּהַפֵּף לְגוֹנוֹנָא אַחֲרָא, אִיהוּ גָרִים לְסַלְקָא.

תָּא חֵזִי, דִּיּוֹסֵף אִיהוּ אָמַר חֲלַמָא לְאַחוּהִי, וְעַל דָּא גָרְמוּ לִיהַ לְסַלְקָא חֲלַמְיָה תְּרִין וְעֶשְׂרִין שָׁנִין דְּאִתְעַכֵּב. רַבִּי יוֹסֵי אָמַר, מִנֵּיין דְּכַתִּיב וַיּוֹסִיפוּ עוֹד שָׁנָא אֶתוּ. מֵאִי שָׁנָא אֶתוּ, דְּגָרְמוּ לִיהַ קְטְרוּגִין בְּדָא.

מַה פְּתִיב, וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם שְׁמַעוּ נָא הַחֲלוֹם הַזֶּה (דף קפג ע"ב) אֲשֶׁר חֲלַמְתִּי, דְּבָעֵא מְנַיְיָהוּ דִּישְׁמַעוּן לִיהַ. וְאִיהוּ אוֹדַע לְהוּ הֵוּא חֲלַמָא, דְּאֵלְמֵלֵא אֵינוֹן דְּאֵהֲפִכוּ לִיהַ לְגוֹנוֹנָא אַחֲרָא, הֲכִי אִתְקִיִים. וְאֵינוֹן אֲתִיבּוּ וְאָמְרוּ הַמְלִיךְ תְּמַלִּיךְ עֲלֵינוּ אִם מִשׁוּל תְּמַשֵּׁל בָּנוּ. מִיָּד אָמְרוּ לִיהַ פֶּשֶׁרָא דְּחֲלַמָא וְגִזְרוּ גִזְרָה, וּבְגִין כֶּף וַיּוֹסִיפוּ עוֹד שָׁנָא אֶתוּ.

רַבִּי חֵיָא וְרַבִּי יוֹסֵי הָווּ שְׂכִיחֵי קַמְיָה דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן, אָמַר רַבִּי חֵיָא, הָא תְּנִינָן חֲלַמָא דְלֵא אִתְפֶּשֶׁר, כְּאַגְרַתָּא דְלֵא מִתְקַרֵּיא. אִי בְּגִין דְּאִתְקִיִים וְאִיהוּ לֹא יָדַע, אוֹ דְלֵא אִתְקִיִים כָּלֵל. אָמַר לִיהַ, אִתְקִיִים וְלֹא אִתְיָדַע, דְּהָא הֵוּא חֲלַמָא חֵילָא תְּלִיא עֲלֵיהַ, וְאִיהוּ לֹא אִתְיָדַע וְלֹא יָדַע, אִי אִתְקִיִים אִי לֹא אִתְקִיִים.

וְלִית לָךְ מְלָה בְּעֵלְמָא דְעַד לֹא יִיתִי לְעֵלְמָא, דְלֹאוּ אִיהִי תְּלִיא בְּחֲלַמָא

אוֹ עַל יְדָא דְכְרוּזָא. דְּהָא אִתְמַר דְּכָל מְלָה וּמְלָה עַד לֹא יִיתִי לְעֵלְמָא,

עליו בְּרָקיעַ, ומשם מתפשט בעולם ונתן על ידי הפרוז, והכל משום שְׁכָתוּב (עמוס א) פי לא יַעֲשֶׂה ה' אֱלֹהִים דָּבָר פִּי אִם גָּלָה סוּדוֹ אֶל עַבְדָּיו הַנְּבִיאִים, בְּזִמְנָן שְׁנֵבִיאִים נִמְצְאִים בַּעֲלָם, וְאִם לֹא - אָף עַל גַּב שְׁנֵבִיאָה לֹא שׁוֹרָה, חֲכָמִים עֲדִיפִים מִנְּבִיאִים, וְאִם לֹא - נִתָּן בְּחָלוֹם, וְאִם לֹא - הַדָּבָר נִמְצָא בַּצִּפְרֵי הַשָּׁמַיִם, וְהָרִי בְּאֵרוֹהָ.

וַיִּלְכְּבוּ אָחִיו לְרַעוֹת אֶת צֶאֱן אֲבִיהֶם בְּשָׂכָם. רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, לְרַעוֹת צֶאֱן אֲבִיהֶם הָיָה צָרִיף לְהִיּוֹת! מַה זֶה אָ"ת נִקּוּד מַעֲלִיו? לְרַבּוֹת שְׁכִינָה עִמָּהֶם, שְׁהִיא שְׁרוּיָה עִמָּהֶם, מִשׁוּם שֶׁהֵם הָיוּ עֲשָׂרָה, שֶׁהָרִי יוֹסֵף לֹא הָיָה עִמָּהֶם, וּבְנִימִין הוּא קָטָן בְּבֵיתָה, וּמִשׁוּם כֵּן הֵם הָיוּ עֲשָׂרָה, וּכְשֶׁהֲלָכוּ, הַשְׁכִּינָה הִיָּתָה בְּיַנְיָהֶם, וְעַל כֵּן נִקּוּד מִלְּמַעְלָה. וּמִשׁוּם כֵּן, בְּזִמְנָן שְׁמַכְרוּ אֶת יוֹסֵף, הַשְׁתַּתְּפוּ כָּלֶם עִם הַשְׁכִּינָה, וְשִׁתְּפוּ אוֹתָהּ עִמָּהֶם כְּשֶׁעָשׂוּ שְׁבוּעָה, וְעַד שֶׁהִתְגַּלָּה דְּבַר יוֹסֵף, לֹא שָׁרְתָה שְׁכִינָה עַל יַעֲקֹב.

וְאִם תֵּאמַר שֶׁהַשְׁכִּינָה לֹא נִמְצְאָה עִמָּהֶם - בֹּא רֵאֵה, שְׁכָתוּב (תהלים קכב) שְׁשָׁם עָלוּ שְׁבָטִים שְׁבָטֵי יִשְׂרָאֵל לְיִשְׂרָאֵל הַלְּהוֹדוֹת לְשֵׁם ה'. כָּלֶם צִדִּיקִים וְחַסִּידִים, הַקִּיּוּם שֶׁל כָּל הָעוֹלָם, הֵם קִיּוּם לְמַעְלָה וְלְמַטָּה.

פֶּתַח וְאָמַר, (שם) שְׁמַחְתִּי בְּאֹמְרִים לִי בֵּית ה' גִּלְגָּה. אֶת הַפְּסוּק הַזֶּה בְּאֵרוֹהוּ, שְׁדוּד הָיָה עִם לְבוֹ לְבָנוֹת הַבַּיִת, כְּמוֹ שְׁנָאֵמַר (מלכים א-ח) וַיְהִי עִם לְבַב דָּוִד אָבִי לְבָנוֹת בֵּית לְשֵׁם ה' וְגו'. וְאַחֵר כֵּן מַה כְּתוּב? רַק אִתָּה לֹא תִבְנֶה הַבַּיִת פִּי אִם בְּנֶה הַיִּצָּא מִחֲלָצִיף הוּא יְהִי וְאֹמְרִים מִתִּי גְמוֹת

מִכְרָזֵי עַלִּיהָ בְּרָקיעַ. וּמִתְמָן אֲתַפְּשֵׁט בַּעֲלָמָא וְאֲתִיְהִיב עַל יָדָא דְּכְרוּזָא. וְכֹלָא בְּגִין דְּכְתִיב, (עמוס א) פִּי לֹא יַעֲשֶׂה יְיָ אֱלֹהִים דָּבָר פִּי אִם גָּלָה סוּדוֹ אֶל עַבְדָּיו הַנְּבִיאִים, בְּזִמְנָא דְּנְבִיאִים אֲשֶׁתְּפָחוּ בַּעֲלָמָא. וְאִי לָאו, אָף עַל גַּב דְּנְבִיאָה לֹא שְׁרִיא, חֲפִימֵי עֲדִיפֵי מִנְּבִיאִים. וְאִי לָאו, אֲתִיְהִיב בְּחֶלְמָא. וְאִי לָאו, בַּצִּפְרֵי שְׁמִיא מִשְׁתַּפְּחֵי מְלָה וְהָא אוֹקְמוּהָ:

וַיִּלְכְּבוּ אָחִיו לְרַעוֹת אֶת צֶאֱן אֲבִיהֶם בְּשָׂכָם. רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, לְרַעוֹת צֶאֱן אֲבִיהֶם מִיבְעֵי לִיהַ, מָאִי אָ"ת נִקּוּד מִלְּעִילָא, לְאַסְגָּאָה עִמָּהוֹן שְׁכִינְתָא, דְּאִיְהִי עִמָּהוֹן שְׁרִיא. בְּגִין דְּאִינוֹן הוּוּ עֲשָׂרָה, דְּהָא יוֹסֵף לֹא הָוּה עִמָּהוֹן, וּבְנִימִין אִיְהוּ זְעִיר בְּבֵיתָא. וּבְגִין כֵּן אִינוֹן הוּוּ עֲשָׂרָה. וְכַד אָזְלוּ הוֹת שְׁכִינְתָא בְּיַנְיָהוּ, וְעַל דָּא נִקּוּד מִלְּעִילָא.

וּבְגִין כֵּן בְּזִמְנָא דְּזַבִּינוּ לִיהַ לְיוֹסֵף אֲשֶׁתְּתַפּוּ כְּלָהוּ בְּהַדִּי שְׁכִינְתָא וְאֲשֶׁתִּיפּוּ לָהּ בְּהַדִּיְהוּ כַד עֲבִידוּ אוֹמְרָה. וְעַד דְּאֲתַגְלִיא מְלָה דְּיוֹסֵף, לֹא שְׁרִיא שְׁכִינְתָא עַלִּיהַ דְּיַעֲקֹב. וְאִי תִימָא דְּשְׁכִינְתָא לֹא אֲשֶׁתְּפַחַת עִמָּהוֹן. תָּא חֲזִי, דְּכְתִיב (תהלים קכב) שְׁשָׁם עָלוּ שְׁבָטִים שְׁבָטֵי יִשְׂרָאֵל לְיִשְׂרָאֵל הַלְּהוֹדוֹת לְשֵׁם יְיָ. כְּלָהוּ צִדִּיקֵי וְחַסִּידֵי קִיּוּמָא דְּכָל עַלְמָא, קִיּוּמָא אִינוֹן לְעִילָא וְתַתָּא.

פֶּתַח וְאָמַר, (תהלים קכב) שְׁמַחְתִּי בְּאֹמְרִים לִי בֵּית יְיָ גִּלְגָּה. הָאִי קָרָא אוֹקְמוּהָ, דְּדוּד הָוּה עִם לְבִיָה לְמַבְנֵי בֵּיתָא. כְּמָה דְּאֵתְ אָמַר, (מלכים א ח) וַיְהִי עִם לְבַב דָּוִד אָבִי לְבָנוֹת בֵּית לְשֵׁם יְיָ וְגו'. וְלְבַתֵּר מַה כְּתִיב רַק אִתָּה לֹא תִבְנֶה הַבַּיִת פִּי אִם בְּנֶה הַיִּצָּא מִחֲלָצִיף הוּא יְהִי וְאֹמְרִים מִתִּי גְמוֹת וְכַל יִשְׂרָאֵל הָיוּ יוֹדְעִים אֶת זֶה, וְהָיוּ אוֹמְרִים מִתִּי גְמוֹת

דוד ויקום שלמה בנו ויבנה את
הבית, ואז עמדות היו רגלינו
בשערך ירושלם, אז נעלה
ונקריב שם קרבנות.

ועם כל זה, אף על גב שהיו
אומרים מתי ימות הזקן הזה,
אזי שמחתי ושמחה היתה לי
בשכיל בני, שהיו אומרים שבני
יקום תחתי לגמר את המצוה
לכנות את הבית. אז התחיל
לשבח אותה ואמר, ירושלים
הבנויה כעיר שחברה לה יחדו.
שנינו, עשה הקדוש ברוך הוא
ירושלים למטה כמו שלמעלה,
וזו מתקנת [ו] כנגד זו, שכתוב

(שמות טו) מכוון לשבתך פעלת ה'.
הבנויה, שעתיד הקדוש ברוך
הוא להוריד את ירושלים
שלמעלה פראוי, ומשום כך
הבנויה. שחברה לה יחדו, והרי
בארוה, שחברה? הנה צריך
להיות שחברו! אלא שהתחברה
האם עם הבת ונהיו יחד,
ובארוהו.

ונאמר ששם עלו שבטים, אלו
הם קיום של העולם והתקון של
העולם התחתון. ואל תאמר
שהעולם התחתון לבדו, אלא
אפלו של העולם העליון,
שכתוב שבטי יה עדות לישראל,
דוקא לישראל, משום שהם
הקיום למטה, עדות הם למעלה,
והכל - להודות לשם ה', להודות
לשם הקדוש ברוך הוא לכל
הצדדים, שכתוב להודות לשם
ה'.

וימצאהו איש והנה תעה בשדה
וישאלהו האיש לאמר מה
תבקש. מה כתוב למעלה?
ויאמר ישראל אל יוסף הלוא
אחיך רעים בשכם לכה ואשלחך
אליהם. וכי יעקב השלם, שהיה
אוהב את יוסף מכל בניו והיה
יודע שכל אחיו היו שונאים

יבנה הבית לשמי. וכל ישראל הווי ידעי דא,
והווי אמרו אימתי ימות דוד ויקום שלמה
בריה ויבנה ביתא. וכדין עומדות היו רגלינו
בשערך ירושלים, כדין ניסק ונקריב תמן
קרבנין.

ועם כל דא, אף על גב דהווי אמרו אימתי
ימות סבא דא, כדין שמחתי. וחדוה
הוה לי בגין ברי, דהווי אמרי דברי יקום
תחותי למגמר פקודא למבני ביתא. כדין
שרי ושבח לה ואמר, ירושלים הבנויה כעיר
שחברה לה יחדו.

הנן עבד קדשא בריך הוא ירושלים לתתא
כגוונא דלעילא, ודא מתתקנא (דא)
לקבל דא דכתיב, (שמות טו) מכוון לשבתך פעלת
יי. הבנויה, דזמין קדשא בריך הוא לנחתא
לה ירושלים דלעילא כדקא יאות, ובגין כך
הבנויה. שחברה לה יחדו, והא אוקמוה
שחברה שחברו מיבעי ליה. אלא דאתחברת
אמא בכרתא והווי כחדא ואוקמוה.

ואתמר. ששם עלו שבטים אלין אינון
קיומא דעלמא ותקונא דעלמא
תתאה, ולא תימא דעלמא תתאה בלחודוי,
אלא אפילו דעלמא עלאה. דכתיב שבטי יה
עדות לישראל, לישראל דייקא. בגין דאינון
קיומא לתתא, סהדותא אינון לעילא. וכלא
להודות לשם יי, לאודאה שמייה דקדשא
ברוך הוא לכל סטרין, דכתיב להודות לשם
יי:

וימצאהו איש והנה תעה בשדה וישאלהו
האיש לאמר מה תבקש. (דף ט"ג ע"א)
מה כתיב לעילא, ויאמר ישראל אל יוסף
הלוא אחיך רעים בשכם לכה ואשלחך
אליהם. וכי יעקב שלימא דהוה רחים ליה

לְיוֹסֵף מִכָּל בְּנוֹי, וְהָיָה יָדַע דְּכָל אַחֲוֵי הוּוּ
סָנְאִין לֵיהּ, אַמְאֵי שְׁדַר לֵיהּ לְגַבְיֵיהּ. אֶלָּא
אִיהוּ לֹא חָשִׁיד עַלְיֵיהּ, דְּהָיָה יָדַע דְּכָלְהוּ
הוּוּ זַפְאִין, וְלֹא חָשִׁיד לוֹן. אֶלָּא גְרַם קִדְשָׁא
בְּרִיף הוּא כָּל דָּא, בְּגִין לְקַיְימָא גְזֵרָה דְּגְזַר
בֵּין הַבְּתָרִים.

אותו, למה שלח אותו אליהם?
אלא הוא לא חשד עליהם,
שהיה יודע שפלים היו צדיקים
ולא חשד אותם, אלא הקדוש
ברוך הוא גרם את כל זה כדי
לקיים את הגזרה שגזר בין
הביתרים.

מִצְאָנוּ בְּסַפְרֵי הַקְּדָמוֹנִים,
שְׁצָרִיכִים בְּנֵי יַעֲקֹב הִלְלוּ לְשֵׁלֶט
עֲלֵיוּ בְּטָרָם יָרַד לְמִצְרַיִם, שְׁאֵלוּ
הוּוּ יָרַד לְמִצְרַיִם וְהֵם לֹא הָיוּ
שׁוֹלְטִים בּוּ בְּרֵאשׁוֹנָה, יָכְלוּ
הַמִּצְרַיִם לְשֵׁלֶט עַל יִשְׂרָאֵל
לְעוֹלָמִים, וְהַתְּקִימִם בְּיוֹסֵף
שְׁנַמְכַר לְעַבְדָּה, וְהֵם שְׁלְטוּ עֲלֵיוּ,
וְאָף עַל גַּב שְׁיוֹסֵף הָיָה אַחַר כֵּף
מְלָךְ וְהַמִּצְרַיִם הָיוּ עַבְדִּים שְׁלוּ,
נִמְצְאוּ יִשְׂרָאֵל שְׁשֵׁלְטוּ עַל כָּלָם.
בֹּא רָאָה שְׁיוֹסֵף הוּא הַבְּרִית
הָעֲלִיּוֹנָה, כָּל זְמַן שְׁמַתְקִימִם
הַבְּרִית, הַשְׁכִּינָה מִתְּקִימַת עִם
יִשְׂרָאֵל בְּשָׁלוֹם כְּרָאוּי. כִּיּוֹן
שְׁהַסְתַּלַּק יוֹסֵף, הַבְּרִית הָעֲלִיּוֹנָה,
מִן הָעוֹלָם, אִזּוּ הַבְּרִית וְהַשְׁכִּינָה
וְיִשְׂרָאֵל יֵצְאוּ כָּלָם לְגָלוּת, וְהֵנָּה
בְּאַרְנוֹ שְׁפָתוֹב (שְׁמוֹת א) וְיִקָּם מְלָךְ
חֹדֶשׁ עַל מִצְרַיִם אֲשֶׁר לֹא יָדַע אֶת
יוֹסֵף, וְהַכֵּל הָיָה מֵעַם הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא כְּרָאוּי.

אֲשַׁבְּחָנָא בְּסַפְרֵי קְדָמָי, דְּבַעֲיִין אֶלִּין בְּנֵי
יַעֲקֹב לְשֵׁלְטָאָה עַלּוּי עַד לֹא יַחֲוֹת
לְמִצְרַיִם. דְּאִילוּ הוּא יַחֲוֹת לְמִצְרַיִם, וְאִינוּן
לֹא שְׁלְטוּ בֵיהּ בְּקִדְמִיתָא. יָכְלֵי מִצְרָאֵי
לְשֵׁלְטָאָה לְעַלְמִין עַלְיֵיהּ דִּישְׂרָאֵל,
וְאַתְקַיְימָא בֵיהּ בְּיוֹסֵף דְּאִזְדַּבְּן לְעַבְדָּא וְאִינוּן
שְׁלְטוּ עַלּוּי. וְאָף עַל גַּב דְּיוֹסֵף הָיָה מְלָכָא
לְבַתָּר, וּמִצְרָאֵי הוּוּ עַבְדִּין לֵיהּ, אֲשַׁתְּפַחוּ
יִשְׂרָאֵל דְּשְׁלְטוּ עַל כָּלְהוּ.

הָא חֲזִי, דְּיוֹסֵף דְּאִיהוּ בְּרִית עֲלָאָה, כָּל
זְמַנָּא דְּאַתְקַיְימִים בְּרִית, שְׁכִינְתָּא אֲתַקְיִים
בְּהַדְיֵיהּ דִּישְׂרָאֵל בְּשָׁלוֹם כְּדָקָא יְאוּת, כִּיּוֹן
דְּאַסְתַּלַּק יוֹסֵף בְּרִית עֲלָאָה מֵעַלְמָא, כְּדִין
בְּרִית שְׁכִינְתָּא וְיִשְׂרָאֵל כְּלָהּ בְּגָלוּתָא נְפָקוּ,
וְהָא אוֹקִימְנָא דְכְּתִיב (שְׁמוֹת א) וְיִקָּם מְלָךְ חֹדֶשׁ
עַל מִצְרַיִם אֲשֶׁר לֹא יָדַע אֶת יוֹסֵף. וְכֹלָא הוּוּ
מֵעַם קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא כְּדָקָא יְאוּת.

הָא חֲזִי, וְיִמְצָאָהּ אִישׁ דָּא גְּבִרְיָא"ל,
וְאוֹקְמוּהָ. כְּתִיב הֲכָא וְיִמְצָאָהּ אִישׁ,
וְכְּתִיב הֲתָם (דְּנִיאל ט) וְהָאִישׁ גְּבִרְיָאֵל אֲשֶׁר
רְאִיתִי בְּחִזּוֹן בְּתַחְלָה. וְהֵנָּה תוֹעָה, בְּכֹלָא
תוֹעָה, דְּאַבְטַח עַל אַחֲוֵי דְהוּוּ מִתְּבַע אַחֲוֵהּ
דְּלְהוֹן וְלֹא אֲשַׁפַּח, וְתַבַּע לְהוּוּ וְלֹא אֲשַׁפַּח.
וְעַל דָּא תוֹעָה בְּכֹלָא, וְעַל דָּא וְיִשְׁאַלְהוּ
הָאִישׁ לְאִמְרָה מַה תְּבַקֵּשׁ:

בֹּא רָאָה, וְיִמְצָאָהּ אִישׁ - זֶה
גְּבִרְיָאֵל. וּפְרָשׁוּהוּ, כְּתוּב כָּאן
וְיִמְצָאָהּ אִישׁ, וְכְּתוּב שָׁם (דְּנִיאל
ט) וְהָאִישׁ גְּבִרְיָאֵל אֲשֶׁר רְאִיתִי
בְּחִזּוֹן בְּתַחְלָה. וְהֵנָּה תוֹעָה -
תוֹעָה בְּכָל, שְׁפָטַח עַל אַחֲוֵי
שְׁהִיָּה מְבַקֵּשׁ אֶת הָאֲחֵוּהּ שְׁלָהֶם
וְלֹא מִצָּא, וּבְקִשׁ אוֹתָם וְלֹא
מִצָּא, וְעַל כֵּן תוֹעָה בְּכָל. וְעַל זֶה,
וְיִשְׁאַלְהוּ הָאִישׁ לְאִמְרָה מַה
תְּבַקֵּשׁ.

ויאמר את אחי אנכי מבקש וגו'.
ויאמר האיש נסעו מזה וגו'. רבי
יהודה פתח (שיר ח) מי יתנדף פֶּאֶח
לי יונק שְׂדֵי אִמִּי אֲמַצְאָךְ בַּחוּץ

ויאמר את אחי אנכי מבקש וגו'. ויאמר
האיש נסעו מזה וגו', רבי יהודה

פָּתַח, (שיר השירים ח) מִי יִתְנַף כָּאֵח לִי יוֹנֵק שְׂדֵי אִמִּי אֲמַצְאָךְ בַּחוּץ אֲשַׁקֶּךָ גַּם לֹא יִבְזוּ לִי. הָאֵי קָרָא אוּקְמוּהָ חֲבֵרְיָא, אֲבָל הָאֵי קָרָא כְּנִסְתַּי שְׂרָאֵל אֲמָרוּ לְמַלְכָּא דְשַׁלְמָא דִּילֵיהּ. מִי יִתְנַף כָּאֵח לִי, כְּיוֹסֵף עַל אַחֵיו, שְׂאֵמֵר וְעַתָּה אֵל תִּירָאוּ אֲנִי אֲכַלְכֵּל אֶתְכֶם (בראשית ג) וְעַתָּה אֵל תִּירָאוּ אֲנִי אֲכַלְכֵּל אֶתְכֶם וְאֵת טַפְכֶם. יִהְיֶה לֹוֹן מְזוֹנָא וְזָן לְהוּ בְּכַפְנָא. בְּגִין כֶּף מִי יִתְנַף כָּאֵח לִי.

דְּבַר אַחֵר מִי יִתְנַף כָּאֵח לִי - זֶה יוֹסֵף, אֵל הַשְׂכִּינְיָה, שְׂנֵאֲחֵיו עִמָּה וְנִדְבַק עִמָּה. יוֹנֵק שְׂדֵי אִמִּי - שְׂהָרִי אִז אַחֵיהּ וּשְׁלָמָה עִמָּהּ. אֲמַצְאָךְ בַּחוּץ - בְּתוֹף הַגְּלוּת, שְׂהֵיָא בְּאַרְץ אַחֲרַת. אֲשַׁקֶּךָ - כְּדִי לְהַדְבִּיק רוּחַ עִם רוּחַ. גַּם לֹא יִבְזוּ לִי - אֵף עַל גַּב שְׂאֵנִי נִמְצְאָת בְּאַרְץ אַחֲרַת

בֵּא רָאָה שְׂיוֹסֵף, אֵף עַל גַּב שְׂאֵחֵיו לֹא הָיוּ לוֹ כְּמוֹ אַחִים כְּשֶׁנֶּפֶל בִּידֵיהֶם, הוּא הָיָה לְהֵם כְּמוֹ אֵח כְּשֶׁנֶּפְלוּ בְּיָדוֹ, וְהָרִי פְּרִשׁוּהָ שְׁכָתוּב (בראשית ג) וַיִּנְחַם אוֹתָם וַיְדַבֵּר עַל לִבָּם, כִּפֵּל הוּא דְבַר, עַל לִבָּם.

וְבֵא וּרְאָה מַה כְּתוּב, וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל אַחֵיו. זֶה שְׂמַעוֹן וְלוֹי שְׂהֵם הָיוּ וְדָאֵי אַחִים כִּפֵּל, מִשׁוּם שְׂבָאוֹ מִצַּד הַדִּין הַקָּשָׁה, וּמִשׁוּם כֶּף רְגִזָּם הוּא רְגִזוֹ שֶׁל הַרְגָּ בְּעוֹלָם, כְּמוֹ שְׂנֵאֲמֵר (שם מט) אָרוּר אֲפָם כִּי עָז וְעִבְרַתָּם כִּי קִשְׁתָּהּ

בֵּא רָאָה אֵת סוּד הַדְּבַר, יֵשׁ רְגִזוֹ וְיֵשׁ רְגִזוֹ. יֵשׁ רְגִזוֹ שְׂהוּא מְבַרְךָ מִמַּעֲלָה וּמִמַּטָּה, וְנִקְרָא בְּרוּךְ, כְּמוֹ שְׂנֵתִבְאָר שְׁכָתוּב (שם יד) בְּרוּךְ אַבְרָם לְאֵל עֲלִיּוֹן קִנְיָה שְׁמַיִם וְאָרְץ, וְהָרִי פְּרִשׁוּהָ. וְיֵשׁ רְגִזוֹ מְקַלְל לְמַעֲלָה וּמִמַּטָּה, כְּמוֹ שְׂנֵתִבְאָר, שְׂנִקְרָא אָרוּר, שְׁכָתוּב (שם א) אָרוּר אַתָּה מְכַל הַבְּהֵמָה

דְּאִקְרִי אָרוּר. דְּכַתִּיב, (בראשית

פָּתַח, (שיר השירים ח) מִי יִתְנַף כָּאֵח לִי יוֹנֵק שְׂדֵי אִמִּי אֲמַצְאָךְ בַּחוּץ אֲשַׁקֶּךָ גַּם לֹא יִבְזוּ לִי. הָאֵי קָרָא אוּקְמוּהָ חֲבֵרְיָא, אֲבָל הָאֵי קָרָא כְּנִסְתַּי שְׂרָאֵל אֲמָרוּ לְמַלְכָּא דְשַׁלְמָא דִּילֵיהּ. מִי יִתְנַף כָּאֵח לִי, כְּיוֹסֵף עַל אַחֵיו, שְׂאֵמֵר וְעַתָּה אֵל תִּירָאוּ אֲנִי אֲכַלְכֵּל אֶתְכֶם (בראשית ג) וְעַתָּה אֵל תִּירָאוּ אֲנִי אֲכַלְכֵּל אֶתְכֶם וְאֵת טַפְכֶם. יִהְיֶה לֹוֹן מְזוֹנָא וְזָן לְהוּ בְּכַפְנָא. בְּגִין כֶּף מִי יִתְנַף כָּאֵח לִי.

דְּבַר אַחֵר מִי יִתְנַף כָּאֵח לִי, דָּא יוֹסֵף, לְגַבְהָ דְשְׂכִינְתָּא דְאַתְאַחַד עִמָּה וְאַתְדַּבַּק בְּהָדָה. יוֹנֵק שְׂדֵי אִמִּי, דְהָא כְּדִין אַחֵיהּ וּשְׁלִימוֹ בְּהַדְיָיְהוּ. אֲמַצְאָךְ בַּחוּץ, גִּוּ גְלוּתָא, דְהָאֵהוּ בְּאַרְעָא אַחֲרָא. אֲשַׁקֶּךָ, בְּגִין לְאַתְדַּבְּקָא רוּחָא בְּרוּחָא. גַּם לֹא יִבְזוּ לִי, אֵף עַל גַּב דְאַנָּא בְּאַרְעָא אַחֲרָא.

הָא חֲזִי, דְיוֹסֵף אֵף עַל גַּב דְאַחֵיו לֹא הָיוּ לֵיהּ כְּאַחִין כִּד נֶפֶל בִּידֵיָהוּ. אֵיהוּ הָוָה לֹוֹן כָּאֵחָא כִּד נֶפְלוּ בִּידֵיהּ, וְהָא אוּקְמוּהָ. דְכַתִּיב, (בראשית ג) וַיִּנְחַם אוֹתָם וַיְדַבֵּר עַל לִבָּם, כִּכְלָא דְבַר עַל לְבִיָּהוּ.

וְהָא חֲזִי, מַה כְּתִיב וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל אַחֵיו, דָּא שְׂמַעוֹן וְלוֹי דְאִינוּן הָרוּ אַחִין וְדָאֵי כִכְלָא, בְּגִין דְקָא אַתּוּ מִסְטָרָא דְדִינָא קִשְׂתָּא. וּבְגִין כֶּף רוּגְזָא דְלֵהוּן, אֵיהוּ רוּגְזָא דְקִטְלָא בְּעַלְמָא. כְּמָה דְאַתְ אֲמֵר (בראשית מט) אָרוּר אֲפָם כִּי עָז וְעִבְרַתָּם כִּי קִשְׁתָּהּ.

הָא חֲזִי, רְזָא דְמַלְהָ, אֵית רוּגְזָא וְאֵית רוּגְזָא. אֵית רוּגְזָא דְהָאֵהוּ מְבַרְכָא מְעִילָא וּמִתְתָּא, וְאִקְרִי בְרוּךְ, כְּמָה דְאַתְמֵר דְכַתִּיב (בראשית יד) בְּרוּךְ אַבְרָם לְאֵל עֲלִיּוֹן קִנְיָה שְׁמַיִם וְאָרְץ וְהָא אוּקְמוּהָ. וְאֵית רוּגְזָא דְהָאֵיהּ אַתְלִטְיָא לְעִילָא וְתַתָּא, כְּמָה דְאַתְמֵר

ומכל חית השדה. ארור אפם פי
עז.

ועל הסוד הזה יש שני הרים,
שכתוב (דברים יא) ונתתה את הברכה
על הר גרזים ואת הקללה על הר
עיבל, כנגד שתי הדרגות הללו.
ועל פן זה נקרא ארור וזה נקרא
ברוך. ושמעון ולוי הם מצד הדין
הקשה, ומצד הדין הקשה החזק
יוצא רגז שמקלל.

ובא וראה, מצד הדין הקשה יוצא
רגז לשני צדדים - אחד שהתברך
ואחד שהתקלל, אחד ברוך ואחד
ארור. כמו כן מהצד של יצחק
יצאו שני בנים - אחד מברך,
ואחד שהתקלל למעלה ולמטה.
זה נפרד לצדו וזה נפרד לצדו. זה
דיורו בארץ הקדושה, וזה דיורו
בהר שעיר, שכתוב (בראשית כד) איש
ידע ציד איש שדה. זה מקומו
במקום של מדבר, חרפה ושממה,
וזה ישב אהלים, והכל כמו
שצריך.

ומשום כך שתי דרגות הן - ברוך
וארור, זה לצדו וזה לצדו. מזה
יוצאות כל הברכות של העולמות
למעלה ולמטה וכל הטוב וכל
האור וכל גאלה וכל הצלה, ומזה
יוצאות כל הקללות וכל חרב וכל
דם וכל שממה וכל הרעות וכל
הטמאה של העולם.

רבי שמעון פתח ואמר, (תהלים כו)
ארסץ בנקיון כפי ואסובבה את
מזבחתך ה'. הפסוק הזה בארונה.
אבל בא ראה פאן את סוד הדבר,
שהרי אין לך אדם בעולם שאינו
טועם את טעם המות בלילה,
ורוח הטמאה שורה על אותו
הגוף, מה הטעם? משום
שהנשמה הקדושה מסתלקת מן
האדם ויוצאת ממנו, ועל
שהנשמה הקדושה יוצאת

(ג) ארור אתה מפל הבהמה ומפל חית
השדה. ארור אפם פי עז.

ועל רזא דא אית תרין טורין דכתיב, (דברים
יא) ונתתה את הברכה על הר גרזים
ואת הקללה על הר עיבל, לקביל אליו תרין
דרגין. ועל דא, דא אקרי ארור, ודא אקרי
ברוך. ושמעון ולוי אינון מסטרא דדינא
קשיא, ומן סטרא דדינא קשיא תקיפא,
נפקת רוגזא דאתלטיא.

ותא חזי, מסטרא דדינא קשיא נפקי רוגזא
לתרי סטרין, חד דאתברך, וחד
דאתלטיא. (דף קפד ע"ב) חד ברוך וחד ארור.
כגוונא דא מסטרא דיצחק נפקו תרין בנין,
חד מבורך, וחד דאתלטיא לעילא ותתא.
דא אתפרש לסטריה, ודא אתפרש לסטריה.
דא דיוריה בארעא קדישא, ודא דיוריה
בטורא דשעיר. דכתיב, (בראשית כה) איש ידע
ציד איש שדה. דא אתריה באתר דמדברא
וחרבא ושממה, ודא יושב אהלים. וכלא
כגוונא דאצטריך.

ובגין כך תרין דרגין אינון, ברוך וארור,
דא לסטריה ודא לסטריה. מהאי
נפקין כל ברכאן דעלמין לעילא ותתא וכל
טיבו וכל נהירו וכל פורקן וכל שזבותא.
ומהאי נפקין כל לווטין וכל חרבא וכל
דמא וכל שממא וכל בישין וכל מסאבו
דעלמא.

רבי שמעון פתח ואמר, (תהלים כו) ארסץ
בנקיון כפי ואסובבה את מזבחתך יי.
האי קרא אוקמוה. אבל תא חזי, רזא דמלה
הכא, דהא לית לך בר נש בעלמא דלא
טעים טעמא דמותא בלילה, ורוח מסאבא
שריא על ההוא גופא. מאי טעמא, בגין דנשמתא קדישא אסתלקת מניה

ומסתלקת ממנו, שורה רוח של טמאה על אותו הגוף ונטמא. כשהנשמה חוזרת לגוף, עוברת אותה הזנהמה, והרי נתבאר שבידי האדם נשארת זהמת הטמאה, ועל פן אל יעביר ידו על עינו, משום שאותה רוח הטמאה שורה עליו עד שנוטל אותם, וכשנוטל ידו כראוי, אז מתקדש ונקרא קדוש.

ואיך צריך להתקדש? צריך פלי אחד למטה וכלי אחד למעלה, כדי שיתקדש מאותו שלמעלה, ואותו שלמטה שיושב בהמה שטמאה בו. וזה הפלי לקבל טמאה, וזה להתקדש ממנו. זה ברוך וזה ארור. ולא צריך לשפך בבית את אותם מים של הזנהמה, שלא יקרב אליהם איש, שהרי בהם מתכנסים הצד שלהם, ויכול לקבל נזק מאותם המים הטמאים.

ועד שיעבר הזנהמה מידו לא יברך, ובארנו. ומשום כך, בטרם יקדש האדם את ידיו בפקר, נקרא טמא. פיון שהתקדש, נקרא טהור. ומשום כך אל יטל אלא מיד שנטהרה בראשונה, שפתיב (במדבר יט) והזה הטהור על הטמא. זה נקרא טהור, וזה נקרא טמא.

משום כך פלי אחד למעלה וכלי אחד למטה, זה קדוש וזה טמא. ואסור לעשות דבר עם אותם המים, אלא צריך לשפך אותם במקום שאנשים לא עוברים עליהם ולא ילין אותם בבית, שהרי פיון שנספכו בארץ, רוח הטמאה נמצאת שם ויכולה להזיק. ואם חפר להם מדרון תחת הארץ שלא יראו - יפה.

דבר נש, ונפקת מניה. ועל דנשמתא קדישא נפקת ואסתלקת מניה, שריא רוחא מסאבא על ההוא גופא ואסתאב.

וכר נשמתא אתהדרת לגופא, אתעבר ההוא זוהמא. והא אתמר דידוי דבר נש זוהמא דמסאבו אשתאר בהו. ועל דא לא יעבר ידוי על עינו, בגין דההוא רוח מסאבא שריא עלוי, עד דנטיל לון. וכד נטיל ידוי פדקא חזי, פדין אתקדש ואקרי קדוש. והיך בעי לאתקדשא. בעי חד פלי לתתא וחד פלי מלעילא, בגין דיתקדש מההוא דלעילא. וההוא דלתתא דיתב בזוהמא דמסאבו ביה. ודא כלי לקבלא מסאבו, ודא לאתקדשא מניה, דא ברוך ודא ארור. ולא בעיין אינון מיין דזוהמא לאושדא לון בביתא, דלא יקרב בהו בר נש. דהא בהו מתפנשי סטרא דלהון, יכיל לקבלא נזקא מאינון מיין מסאבין.

ועד דיתעבר זוהמא מן ידוי לא יברך, ואוקימנא. ובגין כך, בר נש עד לא יקדש ידוי בצפרא, אקרי טמא. פיון דאתקדש אקרי טהור. ובגין כך לא יטול אלא מן ידא דאדפי בקדמיתא. דכתיב, (במדבר יט) והזה הטהור על הטמא. דא אקרי טהור, ודא אקרי טמא.

בגין כך חד פלי לעילא וחד פלי לתתא, דא קדישא ודא מסאבא. ומאינון מיין אסיר למעבד בהו מידי, אלא בעי לאושדא לון באתר דבני נשא לא עברין עלייהו, ולא יבית לון בביתא. דהא כיון דאתושדן בארעא, רוחא מסאבא אשתפח תמן ויכיל לנזקא. ואי חפר לון מדרון תחות ארעא דלא יתחזון שפיר.

וְרָא יִתֵּן אוֹתָם לְנָשִׁים מְכַשְׁפוֹת
שְׂיֻכְלוּ לְהִרְע בָּהֶם לְבַנֵּי אָדָם,
מִשׁוּם שְׂאוֹתָם הַמִּים שֶׁהִתְקַלְלוּ,
וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא רוֹצֵה לְטַהֵר
אֶת יִשְׂרָאֵל שְׂיִהְיוּ קְדוּשִׁים,
שְׂפָתוֹב (יחזקאל לו) וְזָרְקְתִי עֲלֵיכֶם
מִיַּם טְהוֹרִים מִכָּל טְמֵאוֹתֵיכֶם
וּמִכָּל גְּלוּלֵיכֶם אֲטַהֵר אֶתְכֶם.

וַיִּקְחֵהוּ וַיִּשְׁלַכּוּ אֹתוֹ הַבְּרָה וְהַבּוֹר
רַק אֵין בּוֹ מִיָּם. רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח
וְאָמַר, (תהלים יט) תּוֹרַת ה' תִּמְיָמָה
מְשִׁיבַת נֶפֶשׁ. (מי שֶׁמִּכְבָּל דְּרָבִי תוֹרָה כְּאֵלוֹ
הַחֲרִיב עוֹלָם שְׁלָם) כִּמָּה יֵשׁ לְבַנֵּי אָדָם
לְהַשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה, שְׂכָל מִי
שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה, יִהְיוּ לוֹ חַיִּים
בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא זּוֹכָה
בְּשָׁנֵי עוֹלָמוֹת. וְאֶפְלוּ מִי
שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה וְלֹא מִשְׁתַּדֵּל בָּהּ
לְשִׁמָּה פְּרָאוֹי, זּוֹכָה לְשִׁכָר טוֹב
בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְאֵין דְּנִים אוֹתוֹ
בְּעוֹלָם הַהוּא.

וְכֹא וְרָאָה, כְּתוּב (משלי א) אַרְךָ יָמִים
בִּימִינָה בְּשִׂמְלָה עֶשֶׂר וְכָבוֹד.
אַרְךָ יָמִים בְּאוֹתוֹ שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל
בַּתּוֹרָה לְשִׁמָּה, שְׂיֵשׁ לוֹ אַרְךָ יָמִים
בְּעוֹלָם הַהוּא שְׂבּוֹ אַרְךָ הַיָּמִים,
וְאוֹתָם הַיָּמִים הֵם וְדַאי יָמִים, שֵׁם
הוּא בְּטַחֲוֹן הַקְדָּשָׁה שְׁלֹמְעֵלָה
שְׂבוּטָח אָדָם בְּעוֹלָם הַזֶּה
לְהַשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה, לְהַתְחַזֵּק בְּעוֹלָם
הַהוּא, בְּשִׂמְלָה עֶשֶׂר וְכָבוֹד, יֵשׁ
לוֹ שִׁכָר טוֹב וְשְׁלוֹה בְּעוֹלָם הַזֶּה.
וְכֹל מִי שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה לְשִׁמָּה,
כְּשִׁיּוּצָא מִן הַעוֹלָם הַזֶּה, הַתּוֹרָה
הוֹלֶכֶת לְפָנָיו וּמְכַרִּיזָה לְפָנָיו
וּמְגַנָּה עֲלָיו שְׂלֹא יִקְרְבוּ אֵלָיו
בְּעֲלֵי הַדִּין. כְּשִׁשׁוּכְב הַגּוֹף בְּקִבְר,
הִיא שׁוֹמֵרַת אוֹתוֹ. כְּשֶׁהִנְשָׂמָה
הוֹלֶכֶת לְהַסְתַּלֵּק לְשׁוּב לְמִקּוּמָה,
הִיא הוֹלֶכֶת לְפָנָיו הִנְשָׂמָה הַהִיא.
וְכִמָּה שְׂעָרִים נִשְׁפָּרִים מִלְּפָנָיו
הַתּוֹרָה עַד שֶׁנִּכְנְסַת לְמִקּוּמָה,

אֲזַלָּא לְאַסְתַּלְקָא לְמִיתָב

וְרָא יְהִיב לוֹן לְנָשִׁי חֲרָשָׁא דִּיכְלוֹן
לְאַבְאָשָׁא בְּהוּ לְבַנֵּי נָשָׂא. בְּגִין דְּאִינוֹן
מִיִּין דְּאֵתְלִטְיִין, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּעִי
לְדַכָּאָה לוֹן לְיִשְׂרָאֵל וּלְמַהוּי קַדִּישִׁין.
דְּכְתִיב, (יחזקאל לו) וְזָרְקְתִי עֲלֵיכֶם מִיַּם טְהוֹרִים
וּטְהַרְתֶּם מִכָּל טְמֵאוֹתֵיכֶם וּמִכָּל גְּלוּלֵיכֶם
אַטַּהֵר אֶתְכֶם:

וַיִּקְחֵהוּ וַיִּשְׁלַכּוּ אֹתוֹ הַבְּרָה וְהַבּוֹר רַק אֵין
בּוֹ מִיָּם. רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח וְאָמַר,
(תהלים יט) תּוֹרַת יי תִּמְיָמָה מְשִׁיבַת נֶפֶשׁ (מֵאֵן דְּכְבִּיִל
מִלִּי דְּאוֹרִייתָא כְּאֵילוֹ חֲרִיב עֲלָמָא שְׁלִים). כִּמָּה אֵית לוֹן לְבַנֵּי
נָשָׂא לְאַשְׁתַּדֵּלָא בְּאוֹרִייתָא, דְּכָל מֵאֵן
דְּאַשְׁתַּדֵּל בְּאוֹרִייתָא לְהוּי לִיה חַיִּים בְּעֲלָמָא
דִּין וּבְעֲלָמָא דְּאַתִּי, וְזָכִי בַתְרִין עֲלָמִין.
וְאֶפְלוּ מֵאֵן דְּאַשְׁתַּדֵּל בְּאוֹרִייתָא וְלֹא
יִשְׁתַּדֵּל בָּהּ לְשִׁמָּה פְּדָקָא יְאוֹת, זָכִי לְאַגְר
טַב בְּעֲלָמָא דִּין, וְלֹא דִּיִּנִין לִיה בְּהַהוּא
עֲלָמָא.

וְהָא חֲזִי, כְּתִיב, (משלי א) אַרְךָ יָמִים בִּימִינָה
בְּשִׂמְלָה עֶשֶׂר וְכָבוֹד. אַרְךָ יָמִים
בְּהַהוּא דְּאַשְׁתַּדֵּל בְּאוֹרִייתָא לְשִׁמָּה, דְּאֵית
לִיה אַרְךָ יָמִים בְּהַהוּא עֲלָמָא דְּבִיָּה אוֹרְכָא
דִּיוֹמִין. וְאִינוֹן יוֹמִין אִינוֹן יוֹמִין וְדַאי, תַּמָּן
אִיהוּ רַחְצָנוּ דְּקְדוּשָׁא דְּלְעִילָא דְּאַתְרַחֲיִין בַּר
נָשׁ בְּהַאי עֲלָמָא לְאַשְׁתַּדֵּלָא בְּאוֹרִייתָא,
לְאַתְתַּקְפָּא בְּהַהוּא עֲלָמָא (דַּן קַפָּה ע"א)
בְּשִׂמְלָה עוֹשֶׂר וְכָבוֹד, אַגְר טַב וְשְׁלוֹה אֵית
לִיה בְּהַאי עֲלָמָא.

וְכֹל מֵאֵן דִּישְׁתַּדֵּל בְּאוֹרִייתָא לְשִׁמָּה, פַּד
נְפִיק מְהַאי עֲלָמָא, אוֹרִייתָא אֲזַלָּא
קַמִּיה וְאַכְרִזַת קַמִּיה וְאַגִּינַת עֲלִיה, דְּלֹא
יִקְרְבוּן בְּהַדִּיה מְאַרִיהוֹן דְּדִינָא. פַּד שְׂכִיב
גּוּפָא בְּקִבְרָא, הִיא נְטַרַת לִיה. פַּד נִשְׁמַתָּא

ועומדת על האדם עד שיתעורר בזמן שיקומו המתים של העולם, והיא מלמדת עליו סגוריה.

זהו שפתוב (משלי ו) בהתהלךך תנחה אתך בשכבך תשמר עליך והקיצות היא תשיחך. בהתהלךך תנחה אתך - כמו שנתבאר. בשכבך תשמר עליך - בשעה ששוכב הגוף בקבר, שהרי אז בזמן שהוא נדון הגוף בקבר, ואז התורה מגנה עליו. והקיצות היא תשיחך - כמו שנתבאר, בזמן שיתעוררו המתים של העולם מן העפר, היא תשיחך להיות עליך סגור.

רבי אלעזר אמר, היא תשיחך, מה זה היא תשיחך? משום שאף על גב שעכשו יקומו מהעפר, התורה לא תשפח מהם, שהרי אז ידעו את כל אותה התורה שעזבו כשהסתלקו מן העולם הזה. אותה התורה שמורה מאותו זמן, ותכנס למעיהם כמו מקדם, והיא תדבר במעיהם.

וכך הדברים מתקנים יותר מכמו שהיו בראשונה, שהרי כל אותם הדברים שהוא לא יכל להשיג אותם כראוי והוא השתדל בהם ולא נדבק בהם - כלם נכנסים למעיו מתקנים והתורה תדבר בו. זהו שפתוב והקיצות היא תשיחך. רבי יהודה אמר, כמו זה כל מי שמשתדל בתורה בעולם הזה, זוכה להשתדל בה לעולם הבא, והנה נתבאר.

בא ראה, אותו האיש שלא זוכה להשתדל בעולם הזה בתורה והוא הולך בחשכה, כשיוצא מן העולם הזה, נוטלים אותו ומכניסים אותו לגיהנם למקום התחתון, שלא יהיה מרחם עליו, שנקרא בור שאון טיט היין, כמו

לאתרה, איהי אזלא קמה דהיה נשמתא. וכמה תרעין אתברו מקמה דאורייתא עד דעאלת לדוכתה. וקיימא עליה דבר נש עד דיתער בזמנא דיקומון מתייא דעלמא, ואיהי מלפא סניגורא עליה.

הרא הוא דכתיב, (משלי ו) בהתהלךך תנחה אתך בשכבך תשמר עליך והקיצות היא תשיחך. בהתהלךך תנחה אתך, כמה דאתמר. בשכבך תשמר עליך, בשעתא דשכיב גופא בקברא, דהא כדין בההוא זמנא אתדן גופא בקברא וכדין אורייתא אגינת עליה. והקיצות היא תשיחך כמה דאתמר בזמנא דיתערוון מתי עלמא מן עפרא. היא תשיחך למהוי סניגוריא עלך.

רבי אלעזר אמר, היא תשיחך. מאי היא תשיחך. בגין דאף על גב דהשתא יקומו מעפרא, אורייתא לא יתנשי מנהון. דהא כדין ינדעון כל ההיא אורייתא דשבקו כד אסתלקו מהאי עלמא, ההיא אורייתא נטירא מההוא זמנא ותיעול במעיהו כמלקדמין ואיהי תמלל במעיהו.

וכך מלין מתתקנן יתיר מפמה דהו בקדמיתא, דהא כל אינון מלין דאיהו לא יכיל לאדבקא לו פדקא יאות ואיהו אשתדל בהו ולא אתדבק בהו. פלהו עאלין במעוי מתתקנן, ואורייתא תמלל ביה. הרא הוא דכתיב והקיצות היא תשיחך. רבי יהודה אמר, פגוונא דא כל מאן דאשתדל באורייתא בהאי עלמא, זכי לאשתדלא בה לעלמא דאתי והא אתמר.

תא חזי, ההוא בר נש דלא זכי לאשתדלא בהאי עלמא באורייתא, ואיהו אזיל בחשוכא, פד נפיק מהאי עלמא, נטלין ליה

ועאלין ליה לגיהנם, אתר

שְׁנָאֲמַר (תהלים מ) וַיַּעֲלֵנִי מִבּוֹר
שְׁאוֹן מְטִיט הַיְּזוֹן וַיִּקֶּם עַל סֹלַע
רַגְלֵי כּוֹנֵן אֲשׁוּרֵי.

וּמִשׁוּם כֵּן, אוֹתוֹ שְׁלֵא מִשְׁתַּדֵּל
בַּתּוֹרָה בְּעוֹלָם הַזֶּה וּמִתְטַנֵּף
בְּטַנוּפוֹת שֶׁל הָעוֹלָם, מַה כְּתוּב?
וַיִּקְחֵהוּ וַיִּשְׁלַכּוּ אֹתוֹ הַבְּרָה - זֶה
הוּא הַגִּיהֶנֶם, הַמְּקוֹם שֶׁדָּנִים אֵת
אוֹתָם שְׁלֵא הִשְׁתַּדְּלוּ בַּתּוֹרָה.
וְהַבּוֹר רַק - כְּמוֹ שֶׁהוּא הֵיחָד רִיק,
מַה הַטַּעַם? מִשׁוּם שְׁלֵא הֵיחָד בּוֹ
מִים.

וּבֵא וּרְאֵה כַּמָּה הוּא הַעֲנֵשׁ שֶׁל
הַתּוֹרָה, שֶׁהָרִי לֹא גָלוּ יִשְׂרָאֵל
מִהָאָרֶץ הַקְּדוּשָׁה אֲלֵא מִשׁוּם
שֶׁהִסְתַּלְּקוּ מִן הַתּוֹרָה וְנִעְזְבוּ
מִמֶּנָּה, זֶהוּ שְׁפָתוּב (ירמיה ט) מִי
הָאִישׁ הַחֲכָם וַיִּבֶן אֵת זֹאת וְגו'.
עַל מַה אֲבָדָה הָאָרֶץ וְגו'. וַיֹּאמֶר
ה' עַל עֲזָבְכֶם אֵת תּוֹרָתִי וְגו'. רַבִּי
יוֹסִי אָמַר, מִכָּאן (ישעיה ה) לִכֵּן גָּלָה
עַמִּי מִבְּלֵי דַעַת.

מִשׁוּם כֵּן הַכֹּל עוֹמֵד עַל קִיּוּם
הַתּוֹרָה, וְהָעוֹלָם לֹא מִתְקַיֵּם
בְּקִיּוּמוֹ אֲלֵא בַּתּוֹרָה, שֶׁהִיא קִיּוּם
הָעוֹלָמוֹת, מַעֲלָה וּמִטָּה, שְׁפָתוּב
(ירמיה לב) אִם לֹא בְרִיתִי יוֹמֵם
וְלַיְלָה חֻקוֹת שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא
שָׁמַתִּי.

וַיִּקְחֵהוּ וַיִּשְׁלַכּוּ אֹתוֹ הַבְּרָה, רָמַז
עַל שְׁזָרְקוּ אֹתוֹ לְתוֹף הַמַּצְרִים,
הַמְּקוֹם שְׁלֵא נִמְצָא בּוֹ סוּד
הָאֲמוּנָה כָּלֵל. רַבִּי יִצְחָק אָמַר,
אִם נִחְשִׁים וְעַקְרָבִים הָיוּ בּוֹ,
לְמַה כְּתוּב בְּרֵאוּבֵן לְמַעַן הֲצִיל
אֹתוֹ מִיָּדָם לְהַשִּׁיבּוֹ אֶל אָבִיו, וְכִי
לֹא חָשַׁשׁ רֵאוּבֵן לְזֶה שֶׁהֵנָּה
אוֹתָם נִחְשִׁים וְעַקְרָבִים יִזְקוּ
אוֹתוֹ, וְאֵיךְ אָמַר לְהַשִּׁיבּוֹ אֶל
אָבִיו, וְכְתוּב לְמַעַן הֲצִיל אוֹתוֹ?
אֲלֵא שְׂרָאָה רֵאוּבֵן שֶׁהִנְזַק נִמְצָא
בְּיַד אֲחִיו, מִשׁוּם שֶׁיָּדַע כַּמָּה הֵם
שׁוֹנְאִים אוֹתוֹ וּרְצוֹנִים לְהַרְג
אוֹתוֹ. אָמַר רֵאוּבֵן, טוֹב לְהַפִּיל

תַּתְּאָה דְלָא יְהֵא מְרַחֵם עֲלֵיהּ, דְאֶקְרִי בּוֹר
שְׁאוֹן טִיט הַיְּזוֹן. כַּמָּה דְאֵת אָמַר, (תהלים מ)
וַיַּעֲלֵנִי מִבּוֹר שְׁאוֹן מְטִיט הַיְּזוֹן וַיִּקֶּם עַל סֹלַע
רַגְלֵי כּוֹנֵן אֲשׁוּרֵי.

וּבְגִין כֵּן הָהוּא דְלָא אֲשְׁתַּדֵּל בְּאוּרֵייתָא
בְּהַאי עֲלֵמָא וְאִתְטַנֵּף בְּטַנוּפֵי עֲלֵמָא,
מַה כְּתִיב וַיִּקְחֵהוּ וַיִּשְׁלַכּוּ אֹתוֹ הַבְּוֹרָה. דָּא
הוּא גִיהֶנֶם, אֲתֵר דְדִיִּינִין לְהוּ לְאִינוּן דְלָא
אֲשְׁתַּדְּלוּ בְּאוּרֵייתָא. וְהַבּוֹר רַק, כַּמָּה דְאִיהוּ
הָרֵה רַק. מְאִי טַעְמָא בְּגִין דְלָא הָוֵה בֵּיה מִים.
וְתֵא חֲזִי, כַּמָּה הוּא עוֹנֵשׂא דְאוּרֵייתָא, דְהָא
לָא אִתְגָּלוּ יִשְׂרָאֵל מֵאֲרַעָא קְדִישָׁא,
אֲלֵא בְּגִין דְאִסְתַּלְּקוּ מֵאוּרֵייתָא, וְאֲשְׁתַּבְּקוּ
מִינָהּ. הֲדָא הוּא דְכְתִיב, (ירמיה ט) מִי הָאִישׁ
הַחֲכָם וַיִּבֶן אֵת זֹאת וְגו'. עַל מַה אֲבָדָה הָאָרֶץ
וְגו'. וַיֹּאמֶר יי' עַל עֲזָבְכֶם אֵת תּוֹרָתִי וְגו'. רַבִּי
יוֹסִי אָמַר, מִהָכָא, (ישעיה ה) לִכֵּן גָּלָה עַמִּי מִבְּלֵי
דַעַת.

בְּגִין כֵּן פְּלֵא קִיּוּמָא עַל קִיּוּמָא דְאוּרֵייתָא,
וְעֲלֵמָא לָא אִתְקִיִּים בְּקִיּוּמִיהּ אֲלֵא
בְּאוּרֵייתָא, דְאִיהוּ קִיּוּמָא דְעֲלָמִין עֵילָא וְתַתָּא
דְכְתִיב, (ירמיה לב) אִם לֹא בְרִיתִי יוֹמֵם וְלַיְלָה
חֻקוֹת שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא שָׁמַתִּי:

וַיִּקְחֵהוּ וַיִּשְׁלַכּוּ אֹתוֹ הַבְּרָה, רָמַז עַל
דְאֲרַמִּיאוּ לִיה לְגוּ מַצְרָאֵי אֲתֵר דְלָא
אֲשְׁתַּפַּח רְזָא דְמַהִימְנוּתָא כָּלֵל. רַבִּי יִצְחָק
אָמַר, אִי נִחְשִׁין וְעַקְרָבִין הָווּ בֵּיה, אֲמַאי
כְּתִיב בְּרֵאוּבֵן לְמַעַן הֲצִיל אֹתוֹ מִיָּדָם לְהַשִּׁיבּוֹ
אֶל אָבִיו. וְכִי לֹא חִישׁ רֵאוּבֵן לְהַאי. דְהָא
אִינוּן נִחְשִׁין וְעַקְרָבִין יִנְזַקוּן לִיה, וְאֵיךְ אָמַר
לְהַשִּׁיבּוֹ אֶל אָבִיו, וְכְתִיב לְמַעַן הֲצִיל אוֹתוֹ.
אֲלֵא חָמָא רֵאוּבֵן דְנִזְקָא אֲשְׁתַּפַּח בְּיַדֵּיהּ
דְאֲחִוִּי, בְּגִין דְיָדַע כַּמָּה שְׁנֹאִין לִיה

אותו לתוך בור הנחשים והעקרבים ולא ימסר בידי שונאיו שלא מרחמים עליו. מפאן אמרו, יפיל אדם עצמו לאש או לבור של נחשים ועקרבים ולא ימסר בידי שונאיו [שמעטים הם שיכולים להנצל, ומשום כך אמר למען הציל אתו מידם].

משום שפאן במקום הנחשים והעקרבים - אם הוא צדיק, הקדוש ברוך הוא ירחיש לו נס, ולפעמים שזכות אבות מסייעים לאדם וינצל מהם. אבל פיון שנמסר בידי שונאיו, מעטים הם שיכולים להנצל.

ומשום כך אמר למען הציל אתו מידם, מידם דוקא, ולא כתוב למען הציל אותו ויותר לא. אלא אמר ראובן, ינצל מידם, ואם ימות בבור - ימות. ומשום כך כתוב וישמע ראובן ויצלהו מידם

בא ראה כמה היא חסידותו של ראובן, שמשום שידע ששמעון ולוי, השתפות והחכמה והחברות שלהם הם קשים, שפאשר התחברו בשכם הרגו כל זכר [ס"א וזה שהרגו כל זכר], לא די להם, אלא שנוטלים נשים וטף וכסף וזהב וכל הבהמות וכל כלי יקר וכל מי שנמצא בקריה, ולא די, אלא שאפילו כל מה שבשדה נטלו, שכתוב (בראשית לד) ואת אשר בעיר ואת אשר בשדה לקחו.

אמר, ומה הקריה הגדולה כזו לא נצל מהם - אלמלא העלם הזה יפל בידיהם, לא ישאירו ממנו חתיכת בשר בעולם, ועל כן אמר טוב להנצל מהם, שלא ישאירו ממנו שארית בעולם ולא יראה ממנו אבא כלום לעולמים.

ורעותא דלהון לקטלא ליה. אמר ראובן, טב למנפל ליה לגו גובא דנחשין ועקרבין, ולא יתמסר בידי דשנאוי דלא מרחמי עליה. מפאן אמרו יפיל בר נש גרמיה לאשא או לגובא דנחשין ועקרבין, ולא יתמסר בידי דשנאוי (דועירו אינון דיקלי (דף קפה ע"ב) לאשתזבא. ובגין כך אמר למען הציל אתו מידם).

בגין דהכא אתר דנחשים ועקרבים. אי איהו צדיקא, קדשא בריה הוא ירחיש ליה ניסא. ולזמנין דזכו דאבהן מסייעין ליה לבר נש וישתזיב מניהו. אבל פיון דיתמסר בידי דשנאוי, זעירין אינון דיכלין לאשתזבא. ובגין כך אמר, למען הציל אתו מידם. מידם דייקא, ולא כתיב למען הציל אותו ותו לא. אלא אמר ראובן, ישתזיב מן ידיהו, ואי ימות בגובא ימות. ובגין כך כתיב וישמע ראובן ויצלהו מידם.

תא חזי, כמה חסידותיה דראובן, דבגין דיידע דשמעון ולוי שותפותא וחכימותא וחברותא דלהון, קשיא אינון. דכד אתחברו בשכם, קטלו כל דכורא (ס"א ל"ג והא דקטלו כל דכורא) לא די לון. אלא דנטלין נשין וטף וכסףא ודהבא וכל בעירי וכל מאני דיקר וכל מאן דאשתפח בקרתא. ולא די כל דא, אלא דאפילו כל מה דבחקלא נטלו. דכתיב, (בראשית לד) ואת אשר בעיר ואת אשר בשדה לקחו.

אמר, ומה קרתא רבתא כי האי לא אשתזיב מנהון, אלמלא רביא דא יפול בידיהו, לא ישארו מניה אומצא בעלמא. ועל דא אמר, טב לאשתזבא מניהו דלא ישארו מניה אשתארותא בעלמא, ולא יחמי אבא מניה כלום לעלמין.

וְהָבָא אִי יְמוּת, לֹא יְכַלִּין לִיה וְיִשְׁתַּאֲר פֶּל
גּוֹפִיָה שְׁלִים, וְאַתִּיב לִיה לְאַבָּא
שְׁלִים. וְעַל דָּא לְמַעַן הֲצִיל אוֹתוֹ מִיָּדָם
לְהִשְׁיבוֹ אֶל אָבִיו, אֲף עַל גַּב דִּימוֹת הָתָם.
וּבְגִין כֵּן אָמַר הֵילֵד אֵינְנוּ. וְלֹא אָמַר אֵינְנוּ
חַי, אֶלָּא אָמַר אֵינְנוּ, אֲפִילוּ מֵת.

הָא חַזִּי, מָאי דְעֵבַד, דְּאִיהוּ בְּחֻכְמָתָא הָהּ
שְׁתִּיף גְרַמְיָה בְּהִדְיָהּ, דְּכִתִּיב לֹא נִפְנוּ
נַפְשׁ, וְלֹא כִתִּיב לֹא תִפּוּהוּ. וְאִיהוּ לֹא הָהּ
תִּמְן כֵּד אֲזַדְבֵּן יוֹסֵף, דְּהָא כִלְהוּ מִשְׁמַשְׁי
לְאַבּוּהוֹן כֵּל חַד וְחַד יוֹמָא חַד. וְהָהּ יוֹמָא
דְּרַאוּבֵן הָהּ. וְעַל דָּא בְּעָא דְבַהֲהוּא יוֹמָא
דְּהָהּ שְׁמוּשָׁא דִילִיָּה לֹא יִתְאַבִּיד יוֹסֵף.
וּבְגִין כֵּן כְּתִיב וַיֵּשֶׁב רַאוּבֵן אֶל הַבּוֹר וְהִנֵּה
אֵין יוֹסֵף בְּבוֹר וַיִּקְרַע אֶת בְּגָדָיו. וְהִנֵּה אֵין
יוֹסֵף דִּיִּיקָא. אֲפִילוּ (ח' א') מֵית, מִיָּד וַיֵּשֶׁב אֶל
אָחָיו וַיֹּאמֶר הֵילֵד אֵינְנוּ.

וְאַפִּילוּ רַאוּבֵן לֹא יָדַע מַהֲהוּא זְכִינָא
דִּיוֹסֵף, וְהָא אוּקְמוּהָ דְאַשְׁתַּתִּיף
בְּהוּ שְׁכִינְתָא, וְעַל דָּא לֹא יָדַע רַאוּבֵן
מַהֲהוּא זְכִינָא דִּיוֹסֵף וְלֹא אֲתַגְלִיָּא לִיה עַד
הָהּ זְמַנָּא דְאַתְגְּלִי יוֹסֵף לְאַחוּזָהּ.

הָא חַזִּי, כְּמָה גְרִים לִיה לְרַאוּבֵן בְּגִין
דְּאִיהוּ אֲשַׁתְּדַל לְאַחִיָּא לִיה לִיוֹסֵף,
מַה כְּתִיב, (דברים לג) יַחֲזִי רַאוּבֵן וְאֵל יָמַת וְגו'.

דְּהָא בְּגִין דָּא, אֲף עַל גַּב דִּיָּדַע דְּאַשְׁתַּקִּיל
בְּכִירוּתִיה מְנִיָּה וְאַתִּיָּהִיב לִיוֹסֵף, אֲשַׁתְּדַל
לְאַחִיָּא לִיה, וְצִלִי מִשָּׂה וְאָמַר יַחֲזִי רַאוּבֵן
וְאֵל יָמַת, וְאַתְקַיִים בְּעֵלְמָא דִּין וְאַתְקַיִים
בְּעֵלְמָא דְאַתִּי. מָאי טַעְמָא, בְּגִין דָּא, וּבְגִין
דְּעֵבַד תְּשׁוּבָה מַהֲהוּא עוֹבְדָא. דְּכֵל מָאן
דְּעֵבִיד תְּשׁוּבָה, קַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא קַיִים לִיה
בְּעֵלְמָא דִּין וּבְעֵלְמָא דְאַתִּי.

בְּעוֹלָם הִזְה וּבְעוֹלָם הַבָּא.

בא ראה מה פתוב? ויקחו את פתנת יוסף וגו'. הרי בארונהו, שמשום שדם השעיר דומה לדם של אדם. אבל בא ראה, אף על גב שהדבר בא פראוי, הקדוש ברוך הוא מדקדק עם הצדיקים אפלו פחוט השערה.

יעקב עשה מעשה פראוי, במה? משום שהקריב לאביו שעיר, שהוא צד הדין הקשה, ועם כל זה, משום שהוא הקריב שעיר והכחיש את אביו שהוא הצד שלו, נענש בשעיר האחר הזה שהקריבו לו בניו את הדם שלו. בו פתוב (בראשית כז) ואת ערת גדיי העזים הלבישה על ידיו ועל חלקת צנאריו, משום כך - ויטבלו את הפתנת בדם, הקריבו לו פתנת להכחיש אותו. והפל זה כנגד זה. הוא גרם שפתוב ויחרד יצחק חרדה גדלה עד מאד, משום כך גרמו לו שחרד חרדה בזמן ההוא, שפתוב הפך נא הפתנת בנך היא אם לא.

רבי חייא אמר, פתוב בו (שם) האמה זה בני עשו אם לא - לו פתוב, הפתנת בנך היא אם לא. ומשום כך הקדוש ברוך הוא מדקדק עם הצדיקים בכל מה שהם עושים.

רבי אבא אמר (נ"א אמר רבי אבא), פיון שפל השבטים ראו אותו הצער של אביהם, ודאי התנחמו ונתנו עצמם על יוסף שיפדו אותו אלמלא ימצאו אותו. פיון שראו שלא יכולים, חזרו אל יהודה והעבירו אותו מעליהם, משום שהוא היה מלך עליהם, [ואו"מ"א וכו' ש] העבירוהו מעליהם, מה פתוב? ויהי בעת ההיא ויירד יהודה וגו'.

רבי יהודה פתח ואמר, (תהלים יח) וירעם בשמים ה' ועליון יתן קולו ברוך וגחלי אש. בא ראה,

תא חזי, מה כתיב, ויקחו את פתנת יוסף וגו', הא אוקמוה דבגין דדמא דשעיר דמאי לדמא דבר נש. אבל תא חזי, אף על גב דמלה אתיא כדקא חזי, קדשא בריה הוא מדקדק בהו בצדיקייא אפילו כחוט השערה. יעקב עבד עובדא כדקא יאות. במאי, בגין דאקריב לגבוי אבוי שעיר, דאיהו סטרא דדינא קשיא. ועם כל דא, בגין דאיהו אקריב שעיר ואפחיש ליה לאבוי דאיהו סטרא דיליה, אתענש בהאי שעיר אחרא, דאקריבו ליה בנוי דמא דיליה.

באיהו פתיב, (בראשית כז) ואת ערת גדיי העזים הלבישה על ידיו ועל חלקת צנאריו, בגין כך ויטבלו את הפתנת בדם, אקריבו ליה פתונתא לאפחשא ליה, וכלא דא לקבל דא, איהו גרים דכתיב ויחרד יצחק חרדה גדלה עד מאד, בגין כך גרמו ליה דחרד חרדה בההוא זמנא דכתיב הפך נא הפתנת בנך היא אם לא. (דף קפ"א ע"א)

רבי חייא אמר, ביה פתיב, (בראשית כז) האמה זה בני עשו אם לא. ליה פתיב, הפתנת בנך היא אם לא. ובגין כך קדשא בריה הוא מדקדק בהו בצדיקיא בכל מה דאינון עבדין. רבי אבא אמר, (נ"א אמר רבי אבא) פיון דחמו כלהו שבטין ההוא צערא דאבוהון, אתנחמו וודאי, ויהיבו גרמיהו עליה דיוסף, דיפדון ליה אלמלא ישפחון ליה. פיון דחמו דלא יכילו, אהדרו לגביה דיהודה ואעברו ליה מעלייהו, בגין דאיהו הוה מלכא עלייהו. (וכדין ס"א וכו' ד) אעברוהו מעלייהו, מה כתיב, ויהי בעת ההיא ויירד יהודה וגו'.

רבי יהודה פתח ואמר, (תהלים יח) וירעם בשמים ה' ועליון יתן קולו ברוך וגחלי

כשברא הקדוש ברוך הוא את העולם, התקין לו שבעה עמודים על מה שעומד, וכל העמודים עומדים בעמוד אחד יחידי, וְהָרִי פְּרוּשָׁה שְׁפָתוֹב (משלי ט) חכמות בנתה ביתה חצבה עמודיה שבעה, וכל אלה הם עומדים בדרגה אחת מהם שנקראת (שם י) צדיק יסוד עולם.

ובשנברא העולם, נברא מאותו המקום שהוא השלמות של העולם ותקונו, שהוא נקדה אחת של העולם והאמצע של הכל, ומי הוא? ציון, שפתיב (תהלים ו) מזמור לאסף אל אלהים ה' דבר ויקרא ארץ ממזרח שמש עד מבוא. ומאיה מקום? מציון, שפתיב מציון מכלל יפי אלהים הופיע. מאותו המקום שהוא צד השלמות של האמונה השלמה כראוי [וכעת ישראל החוקו בו בסודות המצוות של התורה, משום שכל יום יום מחזיק אדם בעצית שמתעטף בה], וציון החזק והנקדה של כל העולם, ומהמקום ההוא נתקן כל העולם ונעשה, ומתוכו נזון כל העולם. ובא וראה, וירעם בשמים ה' ועליון יתן קולו וגו'. פיון שאמר וירעם בשמים ה', למה כתוב ועליון יתן קולו? הנה [ס"א אלא] כאן סוד האמונה [על מה עולם] שאמרנו שציון היא השלמות והיפי של העולם, והעולם נזון ממנו, משום ששתי דרגות הן, והן אחת, הם ציון וירושלים, זה דין וזה רחמים, ושניהם אחד, מכאן דין ומכאן רחמים.

ממעלה למעלה יוצא קול שנשמע. לאחר שאותו הקול יוצא ונשמע, אז יוצאים הדינים ודרכי הדין, והרחמים יוצאים ונפרדים משם. וירעם בשמים ה', זה בית הדין ברחמים. ועליון, אף על גב שאינו נמצא

אש. תא חזי, פד ברא קדשא בריך הוא עלמא, אתקין ליה שבעה סמכין על מה דקיימא, וכלהו סמכין קיימי בחד סמכא יחידאי, והא אוקמוה. דכתיב, (משלי ט) חכמות בנתה ביתה חצבה עמודיה שבעה. ואלין פלהו אינון קיימי בחד דרגא מנייהו דאקרי (משלי י) צדיק יסוד עולם.

ועלמא פד אתברי, מההוא אתר אתברי. דאיהו שכלולא דעלמא, ותקונוי. דאיהו חד נקודה דעלמא, ואמצעיתא דכלא. ומאן איהו, ציון. דכתיב, (תהלים ו) מזמור לאסף אל אלהים יי דבר ויקרא ארץ ממזרח שמש עד מבאו. ומאן אתר, מציון, דכתיב מציון מכלל יפי אלהים הופיע. מההוא אתר דאיהו סטרא דשכלולא דמהימנותא שלימתא כדקא יאות (והשתא עי' קמא א כי שם מקומו) ישראל אתתקפו ביה ברו דפגורי דאורייתא בגין דכל יומא ויומא אתתקף בר נש בעצית דאתעטף ביה). וציון תקיפו ונקודה דכל עלמא, ומההוא אתר אשתכלל כל עלמא ואתעביד, ומגויה כל עלמא אתנן.

ותא חזי, וירעם בשמים יי ועליון יתן קולו וגו', פיון דאמר וירעם בשמים יי, אמאי כתיב ועליון יתן קולו. הא (ס"א אלא) הכא רזא דמהימנותא, (ועל מה, ס"א עלמא) דאמינא דציון איהו שכלולא ושפירו דעלמא, ועלמא מגויה אתנן. בגין דתרין דרגין אינון ואינון חד, אינון ציון וירושלים. דא דינא ודא רחמי, ותרוייהו חד, מהכא דינא ומהכא רחמי.

מעילא לעילא נפקא קול דאשתמע, לבתר דההוא קול נפקא ואשתמע, כדין נפקי דינין וארחי דדינא, ורחמי נפקין ומתפרשן מתמן. וירעם בשמים יי, דא בי

ואינו נודע, פִּינֵן שֶהקול ההוא יוצא, אִז נמצא הכל, דִּין ורחמים. זהו שְפֹתוֹב וְעֵלְיוֹן יתֵן קולו. פִּינֵן שִׁיתֵן קולו, אִז בְּרַד וּגְחִלֵי אֵשׁ, מִיָּם וְאֵשׁ.

בא ראה, בְּשֶׁעָה שְׁנוֹלַד יְהוּדָה, מֵה פְתוֹב? (בראשית כט) וַתַּעֲמַד מְלֻדָת, מִשּׁוֹם שֶׁזָּה הוּא הַיְסוּד הַרְבִּיעִי מֵאוֹתָם הָאַרְבָּעָה שֶׁהֵם הַמְרֻכָּבֵי הָעֲלִיּוֹנָה, עֲמוּד אֶחָד מֵאוֹתָם אַרְבָּעָה הָעֲמוּדִים, מֵה פְתוֹב בו? וְיֵהִי בַעַת הַהִיא וַיֵּרַד יְהוּדָה מֵאֵת אַחִיו, שֶׁהִיָּה מְלֻךְ עֲלֵיהֶם. מֵה הַטַּעַם? מִשּׁוֹם שֶׁהוֹרִידוּ אֶת יוֹסֵף לְמִצְרַיִם, כְּמוֹ שְׁאֲמַרְנוּ.

וַיֵּרָא שֵׁם יְהוּדָה בַּת אִישׁ כְּנַעֲנִי, וְכִי כְנַעֲנִי הִיָּה? אֲלֵא הִנֵּה פִרְשׁוּהוּ הַחֲבָרִים. וַתַּהַר וַתֵּלֵד בֵּן וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ עֵר. שְׁלֹשָׁה בָנִים הָיוּ לַיהוּדָה, וְלֹא נִשְׂאָר מֵהֶם רַק אֶחָד, וְזֶה הוּא שְׁלֵה.

רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי חֲזִיָּא הָיוּ הוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ. אָמַר רַבִּי יוֹסִי לְרַבִּי אֶלְעָזָר, לְמָה פְתוֹב בְּבִנֵי יְהוּדָה, בְּרֵאשׁוֹן - וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ עֵר, וּבְשֵׁנֵי הָאַחֵרִים פְתוֹב, וַתִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ אוֹנָן, וַתִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ שְׁלֵה?

אָמַר לוֹ, בֵּא רָאָה, הַפֶּרֶשָׁה הַזֹּאת הִיא סוּד עֲלִיּוֹן, וְהַכֹּל הוּא פְרֵאוֹי. וַיֵּרַד יְהוּדָה מֵאֵת אַחִיו, שֶׁהִנֵּה נִכְסְתָה הַלְבָנָה וַיֵּרַד מִהַדְרָגָה שֶׁל תַּקוּן לְתוֹף דְרָגָה אַחֲרָת, שֶׁהַתְּחִבָּר בֵּה הִנְחָשׁ, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר וַיֵּט עַד אִישׁ עַדְלָמִי וַיִּשְׂמוּ חִירָה.

וַתַּהַר וַתֵּלֵד בֵּן וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ עֵר, וְהוּא רַע, וְהַכֹּל אֶחָד, שְׂבֵא מִצַּד הַיָּצֵר הָרַע, וּמִשּׁוֹם כֶּף פְתוֹב וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ וְלֹא פְתוֹב וַיִּקְרָא שְׁמוֹ. בְּיַעֲקֹב פְתוֹב וַיִּקְרָא שְׁמוֹ, שֶׁהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא קָרָא לוֹ יַעֲקֹב, וְכֵאן אֶת - לְרֵבּוֹת דְרָגָה

דִּינָא בְרַחֲמֵי. וְעֲלִיּוֹן, אָף עַל גַּב דְּלָא אֲשַׁתְּפַח וְלֹא אֲתִיַּדַע, פִּינֵן דִּיהוּא קוֹל נְפִיק פְּדִין אֲשַׁתְּפַח כְּלָא, דִּינָא וְרַחֲמֵי. הָדָא הוּא דְכְתִיב וְעֲלִיּוֹן יתֵן קולו, פִּינֵן דִּיתֵן קולו, פְּדִין בְּרַד וּגְחִלֵי אֵשׁ, מִיָּא וְאֶשְׁא.

הָא חֲזִי, בְּשֶׁעָתָא דְאֲתִילִיד יְהוּדָה מֵה כְתִיב, (בראשית כט) וַתַּעֲמַד מְלֻדָת, בְּגִין דָּדָא הוּא יְסוּדָא רְבִיעָאָה מֵאִינוֹן אַרְבַּע דְאִינוֹן רְתִיכָא עֲלָאָה, סְמָכָא חַד מֵאִינוֹן אַרְבַּע סְמָכִין. מֵה כְתִיב בִּיה, וְיֵהִי בַעַת הַהִיא וַיֵּרַד יְהוּדָה מֵאֵת אַחִיו, דִּיהוּ מְלֻכָא עֲלֵייהוּ. מֵאִי טַעֲמָא, בְּגִין דִּיִּוֹסֵף נִחְתוּ לִיה לְמִצְרַיִם פְּדִקְאֲמָרֵן:

וַיֵּרָא שֵׁם יְהוּדָה בַּת אִישׁ כְּנַעֲנִי. וְכִי כְנַעֲנִי הָוָה, אֲלֵא הָא אוֹקְמוּהָ חֲבָרִיָּא. וַתַּהַר וַתֵּלֵד בֵּן וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ עֵר, תֵּלַת בְּנֵין הָווּ לִיה לַיהוּדָה, וְלֹא אֲשַׁתְּאָרוּ מִנֵּיהוּ בַר חַד, וְדָא הוּא שְׁלֵה.

רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי חֲזִיָּא הָווּ אֲזֵלִי בְאַרְחָא. אָמַר רַבִּי יוֹסִי לְרַבִּי אֶלְעָזָר, אֲמַאי כְתִיב בְּבִנֵי דִיהוּדָה, בְּקִדְמָאָה וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ עֵר, וּבְתַרְיֵן אַחֲרֵינֵין פְתִיב וַתִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ אוֹנָן, וַתִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ שְׁלֵה.

אָמַר לִיה תָּא חֲזִי, הָאִי פְרֵשְׁתָּא רְזָא עֲלָאָה אִיהוּ, וְכֹלָא אִיהוּ כְדָקָא חֲזִי. וַיֵּרַד יְהוּדָה מֵאֵת אַחִיו, דִּהָא אֲתַפְסִיָּא סִיְהָרָא, וְנִחְתַת מִדְרָגָא דְתַקְנָא לְגוּ דְרָגָא אוֹחֲרָא, דְאֲתַחֲבַר בִּיה חוּיָא, כְּמָה דְאֵת אָמַר וַיֵּט עַד אִישׁ עַדְלָמִי וַיִּשְׂמוּ חִירָה.

וַתַּהַר וַתֵּלֵד בֵּן וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ עֵר, וְאִיהוּ רַע, וְכֹלָא חַד, דְאֲתֵיָּא מִסְטְרָא דִּיִּצְרָהָרַע. וּבְגִין כֶּף פְתִיב וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ, וְלֹא כְתִיב וַיִּקְרָא שְׁמוֹ. (דף קפ"ב ע"ב) בְּיַעֲקֹב פְתִיב וַיִּקְרָא שְׁמוֹ, דְקִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא קָרָא לִיה

אחרת שזהמת הטמאה נולד,
זוה הוא ער רע, והכל אחד.

אחר כך לא התבסס המקום עד
שכא שלה שיהיה העקר של
כלם. מה פתוב? ויהי ער בכור
יהודה רע בעיניי ה'. פתוב פאן
רע, וכתוב שם (בראשית ח) פי יצר
לב האדם רע מנעריו. רע
ששופך דמים, שופך זרע על
הארץ, ומשום כך ומתהו ה'.
מה פתוב אחריו? ויאמר יהודה
לאונן בא אל אשת אחיך וגו'.

ויאמר יהודה לאונן בא אל אשת
אחיך וגו'. רבי שמעון פתח
ואמר, (ישעיה מא) העירותי מצפון
ויאת ממזרח שמש יקרא בשמי
ויבא סגנים כמו חמר וכמו יוצר
ירמס טיט. בא ראה כמה בני
אדם הם טפשים שאין יודעים
ואין מסתפלים לדעת דברי
הקדוש ברוך הוא, שהנה כלם
ישנים, שאין מתעוררים, ושנה
בנקבי עיניהם.

בא ראה, הקדוש ברוך הוא
עשה את האדם כמו שלמעלה,
הכל הוא בחכמה, ואין לה איבר
ואיבר באדם שאינו עומד
בחכמה עליונה. שהרי כיון
שנתקן כל הגוף באיברי כראוי,
הקדוש ברוך הוא השתתף (התמזק)
עמו והכניס בו נשמה קדושה
כדי ללמד את האדם ללכת
בדרך התורה ולשמר מצוותיו,
כדי שאדם יתתקן כראוי.

(ומשום זה) [ובעור] שיש בו נשמה
קדושה, צריך לאדם להגדיל את
דמות המלך העליון בעולם.
וסוד זה, שהרי אותו הנקר
ששופע ויוצא לא פוסקים מימיו
לעולמים, ועל זה צריך לאדם
שלא יפסיק את הנקר והמקור
שלו בעולם הזה. (נה"ד רמז לברית
הקדש שנתום בכשרו, שהוא נקמא של אותו
הנה"ד הסוד של צדיק שמתחבר עם צד"ק יחד

יעקב. והכא את לאסגאה דרגא אחרא
דזוהמא דמסאבא אתיליד, ודא הוא ער רע,
וכלא חד.

לבתר לא אתבסס אתרא, עד דאתא שלה
דהוה עקרא דכלהו. מה כתיב ויהי
ער בכור יהודה רע בעיניי יי, פתיב הכא רע,
וכתיב התם (בראשית ח) פי יצר לב האדם רע
מנעריו, רע דאושיד דמין, אושיד זרעא על
ארעא. ובגין כך ומיתהו יי. מה כתיב
בתריה, ויאמר יהודה לאונן בא אל אשת
אחיך וגו'.

ויאמר יהודה לאונן בא אל אשת אחיך וגו'.
רבי שמעון פתח ואמר, (ישעיה מא)

העירותי מצפון ויאת ממזרח שמש יקרא
בשמי ויבא סגנים כמו חמר וכמו יוצר ירמס
טיט. תא חזי, כמה אינון בני נשא טפשיין
דלא ידעין ולא מסתפלין למנדע ארחוי
דקודשא בריך הוא. דהא כלהו ניימין, דלא
מתערי שינתא בחוריהון.

תא חזי, קדשא בריך הוא עבד ליה לבר
נש, כגוונא דלעילא. פלא איהו
בחכמתא. דלית לה שייפא ושייפא בבר נש
דלא קיימא בחכמתא עלאה. דהא כיון
דאתתקן כל גופא בשייפוי כדקא יאות,
קדשא בריך הוא אשתתף (נ"א אתתקף) בהדיה,
ואעיל ביה נשמתא קדישא. בגין לאולפא
ליה לבר נש למהך בארחוי דאורייתא
ולמיטר פקודוי, בגין דיתתקן בר נש כדקא
יאות.

(ס"א ובגין דא בעור) (ובגין ס"א ובעור) דאית ביה נשמתא
קדישא מיבעי ליה לבר נש לאסגאה
דיוקנא דמלפא עלאה בעלמא. ורזא דא,
דהא ההוא נהר דנגיד ונפיק לא פסקן מימיו

לְעַלְמִין. וְעַל דָּא מִיבְעֵי לִיהּ לְבַר נָשׁ דְּלָא יַפְסִיק נְהָרָא וּמְקוּרָא דִּילִיהּ בְּהַאי עֲלָמָא (גליון נה"ר רמז לקניקא קדישא דחתיים בבשריה, דאיהו דונגמא דההוא נה"ר רזא דצדיק דאתחבר בצנ"ק כחדא לעילא, בגין כך געי בר נש לתתא לאתחברא באתתיה בקדשה בגין דאתתקף ביה בההוא עלמא). **וְכָל זְמַנָּא דְּבַר נָשׁ לֹא יַעֲלָה בְּהַאי עֲלָמָא** (ס"א ועל דא פבעי ליה לבר נש דלא יפסיק נהרא ומקורא דיליה בהאי עלמא, ואי לא קדשא ברין הוא עקר ליה ונטע ליה בכמה זמנין כמלקדמין.

למעלה. משום כך צריך אדם למטה להתחבר עם אשתו בקדשה כדי שתחזוק באותו העולם.] **וְכָל זְמַן שְׂאָדָם לֹא יַעֲלִיחַ בְּעוֹלָם הַזֶּה** [ס"א ועל כן צריך לאדם שלא יפסיק את הנדר והמקור שלו בעולם הזה, ואם לא] **הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹקֵר אוֹתוֹ וְנוֹטֵעַ אוֹתוֹ בְּכַמְהָ פְעָמִים כְּמוֹ מְקָדָם.**

בֵּא רָאָה מַה כְּתוּב, הַעִירוֹתֵי מִצְפוֹן וַיֵּאת. הַעִירוֹתֵי - זו הַהֲתַעֲוֹרוֹת שֶׁל הַזְּוֹג שֶׁל הָאָדָם בְּעוֹלָם הַזֶּה, שֶׁהֵיא הַתַּעֲוֹרוֹת מִצַּד הַצְּפוֹן. וַיֵּאת - זו הֵיא הַנְּשֻׁמָּה הַקְדוּשָׁה שֶׁבָּאָה מִלְּמַעְלָה, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שׁוֹלַח אוֹתָהּ מִלְּמַעְלָה, בָּאָה לְעוֹלָם הַזֶּה וְנִכְנַסֶּת לְתוֹךְ בְּנֵי אָדָם, כְּמוֹ שְׂאֲמַרְנוּ.

מִמְזֻרַח שְׁמֵשׁ - זֶה הַמְּקוֹם שֶׁל אוֹתוֹ הַנְּהָר שֶׁשׁוֹפֵעַ וַיּוֹצֵא, שְׁמֵשׁ יּוֹצֵאת הַנְּשֻׁמָּה וּמֵאִירָה. וַיִּבֵּא סַגְנִים (כְּמוֹ חֶמֶר) - אֵלוֹ הֵם חִילוֹת הָעוֹלָם שֶׁבָּאִים מִשׁוּם [בְּתוֹךְ] אוֹתָהּ הַהֲתַעֲוֹרוֹת שֶׁל הַנְּשֻׁמוֹת. כְּמוֹ חֶמֶר - כְּמוֹ שְׁמַתְעוֹרֵר אָדָם בְּגוּף.

שְׁהָרֵי מִשׁוּם זֶה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה זְוֹגִים וּמְטִיל נְשֻׁמוֹת בְּעוֹלָם, וְנִמְצְאָת חֲבֵרוֹת לְמַעְלָה וּלְמַטָּה, וְהַמְקוֹר שֶׁל הַכֹּל הוּא [ס"א וְהָ] בְּרוּךְ. וּמִשׁוּם כֶּף הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עֹשֶׂה אֶת הָאָדָם, כְּדֵי לְהַשְׁתַּדֵּל בְּדַרְכָּיו, וְלֹא יַפְסִיק אֶת מְקוֹרוֹ וּמַעְיָנוּ לְעוֹלָמִים.

וְכָל מִי שֶׁמְפָסִיק מְקוֹרוֹ [מִלְּמַטָּה וּמִבֶּשׂ אוֹתוֹ, כְּכַבּוֹל גּוֹרֵם לְהַפְסֵק לְמַעְלָה, אִם (איוב יד) אֵלוֹ מוֹם מִנִּי יִם וְנָהָר יִתְרַב וַיִּבֶשׁ. וְהוּאִיל וְכֵן אָדָם הוֹסֵם לְמַטָּה כְּדִנְמָא שְׁלִמְעָלָה - מִי שְׁמַקּוֹר וּמִישׁ מַעֲשׂוֹת פְּרוּת, כְּמוֹ זֶה שֶׁלֹּא רָצָה לְשֵׂא אִשָּׁה, אוֹ שֶׁנִּשָּׂא אוֹתָהּ וְהַשְׁתַּדֵּל וְלֹא יִכַּל, אֵלּוֹ שְׁנֵי הַפְּסִים הֵם זֶה מוֹה, (אוֹ אוֹתוֹ) שְׁמִישׁ מַעֲשׂוֹת פְּרוּת, אִין לוֹ תַקְנָה לְעוֹלָם.

תָּא חֲזִי, מַה כְּתוּב, הַעִירוֹתֵי מִצְפוֹן וַיֵּאת. הַעִירוֹתֵי, דָּא אֲתַעֲרוּתָא דְזְוֹגָא דְּבַר נָשׁ בְּהַאי עֲלָמָא, דְּאִיהוּ אֲתַעֲרוּתָא מְסֻטְרָא דְצְפוֹן. וַיֵּאת, דָּא הֵיא נְשֻׁמָּתָא קַדִּישָׁא דְאַתְיָא מִלְּעִילָא, וְקַדְשָׁא בְּרִין הוּא מְשַׁדֵּר לָהּ מִלְּעִילָא. אֲתֵיָא בְּהַאי עֲלָמָא וְעֹאֲלַת בְּגוּ בְּנֵי נְשָׂא פְּדִקְאֲמָרִין.

מִמְזֻרַח שְׁמֵשׁ, דָּא אֲתֵר דֶּהֱהוּא נְהָר דְּנָגִיד וְנִפְיָק דִּמְתַּמָּן נִפְקַת נְשֻׁמָּתָא וְאַתְנַהִירָת. וַיִּבֵּא סַגְנִים (כְּמוֹ חֶמֶר) אֵלִין אֵינוּן חִילִין דְּעֲלָמָא דְאַתְיָין בְּגִין (ס"א גו) הַהוּא אֲתַעֲרוּתָא דְנְשֻׁמָּתִין. כְּמוֹ חוֹמֵר, כְּגוֹוְנָא דְאַתְעַר בַּר נָשׁ בְּגוּפָא.

דְּהָא בְּגִין דָּא, קַדְשָׁא בְּרִין הוּא עָבִיד זְוֹגִין וְאַטִּיל נְשֻׁמָּתִין בְּעֲלָמָא, וְחֲבֵרוּתָא אֲשֵׁתַפַּח לְעִילָא וְתַתָּא וּמְקוּרָא דְכֻלָּא הוּא (ס"א וְהָ) בְּרוּךְ. וּבְגִין כֶּף קַדְשָׁא בְּרִין הוּא עָבִיד לִיהּ לְבַר נָשׁ בְּגִין לְאַשְׁתַּדֵּלָא בְּאַרְחוּי, וְלֹא יַפְסִיק מְקוּרֵיהּ וּמְבוּעָא דִּילִיהּ לְעַלְמִין.

וְכָל מָאן דְּפָסִיק מְקוּרֵיהּ, (מתתא ומיבש ליה כביכול כאלו גרים ליה לאתפסקא לעילא, כדן (איוב יד) אלו מום מני ים ונהר יתרב ויבש, הואיל ובר נש אתקם לתתא כדונגמא דלעילא, מאן דמקוריה ומיש מלמעבר פירין, כגון דין דלא בעא למיתב איתתא, או נסיב לה דאשתדל ולא יכל, אלו דתרין תפסין אינון דא מדא, (או ס"א הווא) דמיש מלמעבר פירין, לית ליה תקנה לעולם.

גודל השכר והזכות בהוראת אצבע

הגר"א במשלי (יב, יד), מבאר גודל הזכות שיש למזכי הרבים ומוכיח את חבירו, אם שמע, מקבל שכר על כל מה שיעשה לדורות, וגם אם לא שמע, אז מקבל כל חלקו הטוב, וזה שלא שמע לוקח ממנו את חלק הגיהנום שלו.

הידעת? ברגע אחת אתה יכול לזכות לעולמות נצח! "עין לא ראתה.."
 - עתה הכול בידך - אתה יכול לחלק ס' "ערכה של שעה", שמעודד ומעורר ללמוד זה"ק בכל יום. וכל הלומד שעה זה"ק בשבת עולה לו למאה מיליון שנה תורה, ואם תכפיל בכל שבתות השנה ויו"ט, לכל ימי חייו, תגיע ל' 640 מיליארד שנה תורה. ואם בזכותך יתארגן שיעור לעשר יהודים, תגיע ל' 6 טריליון ו' 400 מיליארד שנה תורה. ובזה"ק (פ' ויצא קס"א). כתוב: שכל מה שנותנים משמים הוא באלף, ועוד כידוע כל עשרה ביה שכינה שריה, אתה מכפיל כל מנין יהודים באלף. תגיע ל' 6 זיליון ו' 400 טריליון שנה תורה. - ומי יוכל לחשב את גודל השכר הנצחי שיש לך מכך בוודאות!!!

החפץ חיים והחזון איש זי"ע

במכתבי מרן החפץ חיים זצ"ל (דף יד אות ג'), שספר בנו הר' אריה ליב על אביו, שהחזיק מאד בחכמת הקבלה באמרו כי הוא אחד מחלקי תורה היותר נעלים, ומרגלא בפומיה תמיד כי בלי סתרי תורה מגששים אנו באפלה, ובס' "מאיר עיני ישראל" (כ"ג ע' תקנ"ו), שרבי שלמה ספר לו על רבו החפץ חיים, שכל שבת קודש למד את הזהר של הפרשה, גם היה אומר לאחרים שילמדו הזהר של הפרשה, אפילו בחורים. והיה אומר שרבו כמדרש. (אור הזהר דף 82). ובספר מעשה איש (חלק ג' ע' צ"ח): שמרן החזון איש זצ"ל אמר להג' ר' שמריהו גריינימן זצ"ל, שאין ספר מוסר כל כך טוב כמו ספר הזהר. (מפעל הזהר העולמי - 0548436784)

והאר עינינו בתורתך אלא ודאי אנו מכוונים לחכמה המפארה הזאת שעליה אמר דוד המלך עליו השלום גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך ולא אמר דוד כן על דיני שור מועד ושור תם ואף לא על דיני אסור והתר שהיו נשי ישראל בקיאות בהם, אלא על זו החכמה שאין לה סוף כי כל תקותנו אל מול ההצלחה הזאת כי מתוכה נהיה דבקים בשמו הגדול וחכמת עשית המצוות אינה כלום אם לא תבוא לידי מעשה ועליה נאמר לא המדרש הוא העקר אלא המעשה וזאת החכמה מאת השם מן השמים לטוב לפניו יתעלה.

(ראשית חכמה בהקדמה)

— לימוד היומי - הסלו —

יש פת אחת שיתרחקו מן החכמה הזאת וישתתפו להם טענות רבות, וכלם מסכימים בגדל מעלת החכמה, יש שיאמר שהיא חכמה נשגבה ואין הכל ראויים להכנס אליה עד שידמה בדעתו להעניש לנושאים ונותנים בה באמרו שהוא מקנא קנאת השם צבקות וקנאת תורתו בראותו כי שלחו ידם במקום גבוה לעסק באלקות וכו', ויש עוד כמה בחינות יפלו תחת סוגי סברות אלו שבארנו.

והנה אל שלשה אלו נאמר: כי כל מגמתם לרומם החכמה הזאת, ובאמת הם פסולים להעיד על זה, וכי מי שלא ראה הירח יבוא ויעיד כמו מי שראהו, והן אמת החכמה רמה ונשגבה, אמנם עליהם ועל רוממותם נאמר: "אשר יאמרך למזמה נשא לשוא עריך", ועליהם נאמר: "ראמות לאויל חכמות בשער לא יפתח פיהו", וכתיב: "בקש לץ חכמה ואין ודעת לנבון נקל אני אהבי אהב ומשחרי ימצאנני", ויש כיוצא בזה רבו מספר במוסרי שלמה המלך עליו השלום, ועל כזה אמר דוד המלך עליו השלום: "חלקי ה' אמתתי לשמור דברייך", ורצה כי לשמור דברי השם אני נשפיל עצמי, **כי על כזה נאמר: "אל תהי צדיק הרבה ואל תרשע הרבה".**

(עמק המלך בהקדמה פרק שביעי)

**קא) פל המפנה לבו מעסקי העולם ומתעסק ומשתדל
במעשה מרכבה מקבל לפני הקדוש ברוך הוא כאלו
מתפלל כל היום פלו**

ויש פת שלישית שיתרחקו מן החכמה הזאת לאמרם כי קרוב
אדם לטעות בדברים האלה ואפשר לו לבוא לידי חטא ולפל באחד
מן הטעויות הנוגעים במקום גבוה והנה פונתם רצויה ומעשיהם
אינם רצויים הן אמת צדקו באמרם כי קרוב האדם אל הטעות
בדברים הנעלמים אבל עם כל זה לא נאשם וכן הוא בספר הבהיר
וזה לשונו שאלו תלמידיו את רבי רחומאי מאי דכתיב תפלה
לחבקוק הנביא על שגינות, תהלה מפעי ליה אלא פל המפנה לבו
מעסקי העולם ומתעסק ומשתדל במעשה מרכבה מקבל לפני
הקדוש ברוך הוא כאלו מתפלל כל היום פלו שנאמר תפלה, מאי
שגינות, כמה דאת אמר "באהבתה תשגה תמיד" ומאי ניהו
מעשה מרכבה ועוד אומר שם אמר רבי רחומאי מאי דכתיב ודרך
חיים תוכחת מוסר מלמד שכל הרגיל במעשה מרכבה ובמעשה
בראשית אי אפשר שלא יכשל שנאמר והמכשלה הזאת תחת ירך
דברים שאין אדם יכול לעמוד בהם אלא אם כן יכשל בהם והתורה
אומרת תוכחת מוסר אלא באמת זוכה לדרך חיים עד כאן לשונו
ובספר הזהר פרשת קדושים עין שם (גם בזהר בהר דף נד בדבור
המתחיל בזמנא דידיע בר נש, עין שם).

(עמק המלך בהקדמה פרק שמיני)

קב) ויאר את הלילה בתקוני הזהר כעצם השמים לטהר

ועם היותו בחור כארזים נכנס בכי טוב אל תא הרזים ולא
השיב אחר ימינו מפני חסר זמנו כי אמר מחשבת המקום קדמה
למחשבת הזמן ובעת פקדת המשמורות קדמו עיניו
אשמורות והתקין מאורות ויאר את הלילה בתקוני הזהר
כעצם השמים לטהר.

(שאלות ותשובות דביר יוסף בהקדמה, מתלמידו בעל יד מלאכי)

קג) אף שלא יבין מפל האותיות והתבות עצמן הן הן המרפבה הרפבת צורות הקדושות ורוחניותם

וכבר אמרו בתנא דבי אליהו שאפלו קרא כל היום פסוק ואחות לוטן תמנע הוא בן עולם הבא, והטעם: כי אותיות ותבות ההם יעוררו רוחניותם וגם יהיה תועלת עצום בהרפבתם וכל פעם יוליד אור חדש לפי מצב העולמות וצרוף השם המיוחד אשר שולט ברגע ההוא, באפן כי הקורא בתורה בכל מקום אף שלא יבין מפל האותיות והתבות עצמן הן הן המרפבה הרפבת צורות הקדושות ורוחניותם.

(מערכת גדולים י' שנג)

❖ לימוד היומי - וסלו ❖

קד) להגן בעדנו בגלות המר הזה מפל הקלפות ומפל המקטרגים עלינו לעסק בחכמה הנפלאה הזאת

ולהגן בעדנו בגלות המר הזה מפל הקלפות ומפל המקטרגים עלינו לעסק בחכמה הנפלאה הזאת זה לשונו הרב הגאון מורנו הרב רבי יעקב גר צדק בעל הגה אוצרות חיים ועץ חיים בהקדמת ספרו אשר חבר וקראו רנו ליעקב לולי חכמה זאת עתה בדורנו הדורות גרועים אין אנו יכולין לעמד ולקיים בגלות המר הזה אבל החכמה הזאת היא לנו עזר וסעד ומגן לאחז בלבב שלם באבינו שבשמים וכו', ועתה אנו רחוקים משרש עליון כמו שמרים בתוך החביות מי יגן עלינו אם לא קריאה ולמוד מחכמה העמקה והנפלאה הזאת וכו' לכן למוד הקבלה הוא שמירה מעלה מפל הקלפות ומפל המקטרגים אפלו לא יוכל לנהג מילתא דחסידות.

(ויקהל משה דף ג.)

קה) דע אלקי אביך ועבדהו בלב שלם, אין נחת לקודשא בריך הוא ושכינתיה יותר בעולם פי אם בהתעסקות תלמיד חכם בחכמה הזאת

דע אהובי ורעי כי טעות גדול עלה בידם שאינן מבינים הפשט מה ענין ארבעה שנכנסו לפרדס כדאיתא בפרקי היכלות שהם היו

משמשים בהשבעות מלאכים דעולם יצירה ובריאה בקבלה מעשיות מה שהזהירו לנו רבותינו זכרונם לברכה דאשתמש בתגא חלף והם היו משמין בשמות קדושים מה שאין אדם יכול להשיג בחייו בעוד נשמתו דר בחמר עב וכו' אבל בידיעת אלקות מה שהזהיר דוד לשלמה בנו דע אלקי אביך ועבדהו בלב שלם אין נחת לקודשא בריך הוא ושכינתיה יותר בעולם פי אם בהתעסקות תלמיד חכם בחכמה הזאת כאשר הזהיר לנו הרשב"י זכרוננו לברכה ורעיא מהימנא ובפרט האור הגדול אשר נגלה בזמינו אור שבעת הימים כדי לזכות אותנו ולתת לנו אחרית טוב ותקוה וכו' להיות לנו לפלטה גדולה עד ביאת משיח צדקנו.

(ויקהל משה דף ו')

קו) אין לשכינה נחת רוח יותר בעולם פי אם בלמוד הקבלה כדאיתא בזהר פנחס

אין לשכינה נחת רוח יותר בעולם פי אם בלמוד הקבלה כדאיתא בזהר פנחס (דף רטו.) ברעיא מהימנא בדבור המתחיל בני מטרוניתא: "ובגין דא, אם כבנים אם פעבדים. ובזמנא דאתחרב בי מקדשא, אוקמוה דעבדים חפו ראשם, ונתדלדלו אנשי מעשה. ודאי אנשי מעשה אתקריאו, על שם מטרוניתא, דאתמר עליה (משלי לא) רבות בנות עשו חיל ואת עלית על כלנה. אבל אי אית ליה צדיק, דזכווי ועובדוי לאנהרא, בהון מטרוניתא, ולמפשט מנה לבושי קדרותא דפשטיו, ולקשטא לה בלבושין דגוונין נהירין דרזין דאורייתא, מה פתיב ביה, וראיתיה לזכור ברית עולם. וראיתיה, ברזין נהירין דאורייתא, דאור ר"ז אתקרי, הדא הוא דכתיב, (משלי ו) כי נר מצוה תורה אור. ובאלין רזין אתמר וראיתיה. ובההוא זמנא סליק מניה רוגזא דבריה, (אסתר ז) וחמת המלך שככה, ויימא לה מלכא בצלותא דעמידה קמיה, (אסתר ה) מה שאלתך וינתן לך ומה בקשתך. בההוא זמנא,

שאלתא על פורקנא דילה, ובנהא עמיה, הדא הוא דכתיב,
(אסתר ז) תנתן לי נפשי בשאלתי ועמי בבקשתי".

— לימוד היומי - ז כסלו —

קז) אין אנו עושים נחת רוח יותר להקדוש ברוך הוא
ושכינתיה אם לא בלמוד החכמה הזאת

גם איתא בפרשת נשא ברעיא מהימנא דף קכד וכו', הפלל
העולה משני המאמרים יגידון ויעידון כאחד שאין אנו עושים
נחת רוח יותר להקדוש ברוך הוא ושכינתיה אם לא בלמוד
החכמה הזאת זוהרא דאימא עלאה טועמיה מפרי עץ החיים
ואין אנו יכולים למיפק מגלותא אלא בלמוד הזה ויקים בנו
השם בדרך נחנו כי בשמחה תצאו ובשלוש תנבלון ואל ישלט בנו
שוב עץ הדעת טוב ורע אסור טמא פסול ורוח הטמאה אעביר מן
הארץ.

קח) בעלי המקבלים נקראים "מחצדא חקלא" שבלמוד
החכמה הזאת אנו מקצרים הקמשונים והחרולים מן
השדה הידוע אשר ברכו השם, ומתבערין הקלפות
לנוקבא דתהומא רבא ואין יכולים להרים את ראש

לכן נקראים בעלי המקבלים באיזרא נשא, "מחצדא חקלא",
כלומר בלמוד החכמה הזאת אנו מקצרים הקמשונים והחרולים מן
השדה הידוע אשר ברכו השם ומתבערין הקלפות לנוקבא דתהומא
רבא ואין יכולים להרים את ראש, ונעשים מן מלת "בראשית",
"ארת שבי", מן האלף הידוע יוצאין ת"ר אורות, ושבי הם
שנים עשר צרופי הויות פידוע לנו, אבל אם חס ושלוש אין אנו
מתעוררים בלמוד החכמה הזאת מלמטה למעלה נתנהו ממלת
בראשית ארת יבש רוצה לומר האורות העליונים יסודות דאבא
ואמא משם יוצאין כל רזי דאורייתא ומשם יוצאין אורות לכל
העולמות לפרצופים למטה גדולות ראשון ושני ושפע הברכה וגאלה
וחרות וחיים ועשירות ושמחה ושלוש ואותו המקום חס ושלוש
נסתם מקור נשחת העב והעכור והנאלח ומי המרים המאזרים

וּנִפְתַּח הַסְתּוּם בְּנוֹקְבָא דְתַהוּמָא רַבָּא וַיּוֹצֵאִים הַקְּלָפוֹת וְשׁוֹלְטִים
 בְּעוֹלָם וַיְכֻלִּים לְהָרִים אֶת רֵאשֵׁם וְשׁוֹלֵט עַץ הַדְּעַת טוֹב וְרַע, בְּסוּד
 "קוֹץ וְדוֹדָר" תַּצְמִיחַ לָךְ, גִּימְטְרִיא עִם הַכוֹלֵל "תּוֹרָה" הַפְּשׁוּטוֹת
 שֶׁל תּוֹרָה וְשֵׁם יוֹנֵק הַגָּאֵל' וְהַמְחַלְקֵת וְהַחֲנֹפֶה בְּסוּד פְּלוּגְתָּא וְכוּ',
 וְשׁוֹלֵט הַשְּׂכַחָה וְחֻשְׁךָ וְאוֹרְכַת הַגְּלוּת וְהָאֲמוֹת יֵשׁ לָהֶם שְׁלִיטָה
 וְהַשְּׁעֵבוֹד מַלְכִּיּוֹת גּוֹבְרִין עֲלֵינוּ בְּכָל יוֹם וְאִין לָךְ יוֹם וַיּוֹם שְׁקַלְלָה
 מְרַבָּה מִחֲבַרְתָּהּ מִכַּח שְׁהָאֲמַת שֶׁל תּוֹרָה נַעֲדַרְתָּ וְכוּ'.

קט) אִין אָדָם יְכוֹל לְהַשְׁיֵג אֹר הָעֲלִיּוֹן אִם לֹא בְּלִמּוּד
 הַחֲכָמָה הַזֹּאת

לְכֹן שְׁמַעוּנִי אֶהוּבִי אַחִי וְרַעִי מִי הָאִישׁ הַיָּרָא וְהַחֲרוּד עַל
 דְּבָרֵי אֱלֹקִים חַיִּים וְרֻצּוֹנוּ לְלַמֵּד לְשֵׁם יְחִוּד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
 וְשִׁכְנִיתִיה וְלִשְׁם כָּל יִשְׂרָאֵל וְלֶאֱצֹר אוֹצְרוֹת לְמַעַלָּה מְקוֹם
 שָׂאִין יָד שׁוֹלְטָת בּוֹ וְלַהֲסִיר הַמָּסַךְ הָעֵב וְהַגֶּס וְהַעֲכוּר וּמַחְצֵת
 הַבְּרָזֵל הַמְּפָסִיק בֵּינֵינוּ וּבֵין אֲבִינוּ שְׁבַשְׁמִים כִּי חֲטָאוּתֵיכֶם
 הַמְּבַדִּילִים לְבֵין אֱלֹקֵיכֶם וּמִנְעוּ הַטּוֹב מִכֶּם לְכֹן אֶהוּבִי אַחִי וְרַעִי
 דַּעוּ כִּי לִזְכוּתְכֶם אֲנִי בָּא לְהַעֲלוֹת אֶתְכֶם מִן הַגְּלָגֶל אֶל הַרְמָה
 לְהַעֲלוֹת אֶל גֶּרֶם הַמַּעֲלוֹת כְּאֲשֶׁר אוֹכִיחַ וְאֲבָאָר מִכֶּמָּה מֵאֲמָרֵי
 זֶהר שָׂאִין לָהֶם סוּף וְשַׁעוֹר שָׂאִין אָדָם יְכוֹל לְהַשְׁיֵג אֹר הָעֲלִיּוֹן
 אִם לֹא בְּלִמּוּד הַחֲכָמָה הַזֹּאת.

(ויקהל משה ז.)

- פָּרָק ב - לְקוּשׁ נִפְלֵא אוֹדוֹת תּוֹרַת הַח"ן

א) שָׁכַר לַמוֹד חֲכָמַת הַקְּבֵלָה וְחַיִּיב הַפְּלִפּוּל בָּהּ

וְלִית אֶתְר פְּנִימָאָה בְּכָל אֵינּוֹן כְּאֵינּוֹן דִּידְעֵי רְזָא
דְּמֵאֲרִיהוֹן וִידְעֵי לְאֶתְדַבְּקָא בְּהוּ בְּכָל יוֹמָא, עַל אֲלִין כְּתִיב, (יִשְׁעִיָּה
טד) עֵין לֹא רָאֲתָה אֱלֹהִים זֹולַתְךָ, יַעֲשֶׂה לְמַחֲכָה לּוֹ.

מֵאִי לְמַחֲכָה לּוֹ, כְּמָא דְאֶתְר אָמַר (אֵיבֹב לֵב) חֲכָה אֶת אֵיבֹב
בְּדַבְּרִים. וְאֲלִין אֵינּוֹן דְּדַחֲקִין לְמַלְה דַּחֲכָמְתָא, וְדִיִּיקִין לָהּ,
וּמַחֲכָאן לָהּ לְמַנְדַּע בְּרִירָא דְמַלְה, וְאִשְׁתְּמוּדְעָא לְמֵאֲרִיהוֹן,
אֲלִין אֵינּוֹן דְּמֵאֲרִיהוֹן מְשִׁתַּבַּח בְּהוֹן בְּכָל יוֹמָא, אֲלִין אֵינּוֹן
דְּעֵאלִין בִּין עֵלְאִין קְדִישִׁין, וְאֲלִין עֵאלִין כֹּל תַּרְעֵי דְלַעִילָא וְלִית
מֵאֵן דִּימְחֵי בִידְהוֹן, זְכָאָה חוֹלְקִיהוֹן בְּעֵלְמָא דִּין וּבְעֵלְמָא
דְּאֶתִי.

(זֶהֱר חֲלַק א' דַּף ק"ל:)

וְאִף אִם יִתְעַסֵּק בְּפִשׁוּטֵי הַדְּבָרִים בְּחֲכָמָה הַזֹּאת, לֹא יִשְׁיֵג
הַמְדֻרְגָה הַזֹּאת, אֶלָּא כְּאִשְׁר יִפְלַפֵּל וְיִיטִיב עֵינּוֹן, וְאִם לֹא יִשְׁיֵג
בְּפַעַם אַחַת וּב' חֲכָה, כִּי בְּהַתְמַדַּת הָעֵינּוֹן יִשְׁיֵג, אֲזִי נִקְרָא מְחַכֵּה וְיִשְׁיֵג
הַמְדֻרְגָה הַזֹּאת, שְׂאִז מְשִׁתַּמֵּשׁ בְּחֲכָמָה וּבִינָה, כִּי הַחֲכָמָה הֵם רְאִשֵׁי
פְּרָקִים שְׁנַמְסֵרוּ לָנוּ וְנִמְצָאוּ בְּסִפְרֵי הַרְבֵּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאֵי עֲלֵיו
הַשְּׁלוּם, וּבִינָה הוּא לְהַבִּין דְּבַר מֵתוֹךְ דְּבַר וְלְהַתְפַּלְפֵּל וּלְדַקְדַּק הַרְבֵּה
בְּחֲכָמָה וְאִז יֵצֵא לּוֹ סוּד, וְהָרִי הוּא מְחַדֵּשׁ חֲדוּשׁ בְּתוֹרָה שְׁמַעְלָתוֹ
גְּדוּלָה.

וְהֶאֱרַכְתִּי בָּזָה לְהוֹצִיא מִלֵּב הַטּוֹעִים הָאוֹמְרִים שְׂאִין לְפַלְּל בַּחֲכָמָה הַזֹּאת וְלֹא לְחַדֵּשׁ בָּהּ דְּבַר, וְנִתְּלוּ בָּמָה שְׂמֻצָּאוּ בַּזְהָר פְּרִשֵׁת בְּרֵאשִׁית עֹנֵשׁ הַמְּחַדֵּשׁ בַּחֲכָמָה הַזֹּאת מֵה שְׁלֹא קִבֵּל. וְטֻעוּ בַּהֲבִנַת הַדְּבַר, דְּהִינּוּ דְּוֹקָא הַמְּחַדֵּשׁ חֵס וְשְׁלוֹם הַקְּדָמָה בְּעִנְיָנִים הָעֲלִיוֹנִים שְׁלֹא קִבֵּל, אֲמַנָּם לְפַלְּל בְּרֵאשִׁי פְּרָקִים וּלְחַדֵּשׁ מִתּוֹכָם הַקְּדָמָה מְרַכְּבַת עַל רֵאשִׁי פְּרָקִים הַיְדוּעִים, הֵן הֵן הַדְּבָרִים הַחֲשׂוּבִים לְפָנֵי הַבּוֹרָא. שְׂאֵם לֹא תֵאמַר כֵּן, אִם כֵּן מֵה שְׂכַר הָעוֹסֵק בָּהּ אוֹ בְּשֹׁאֵר הַתּוֹרָה, וּמֵה עֲנִין אֲמָרָם אֶפְלוּ מֵה שְׁתַּלְמִיד וְתִיק עֲתִיד לְחַדֵּשׁ בָּהּ, אִם לֹא נִתֵּן רְשׁוּת לְהִתְעַסֵּק אֶלָּא בְּמֵה שְׁלֵמִד.

(אור החכמה לזהר שם, בשם הרמ"ק זכרונו לחיי העולם הבא)

ב) לְמוֹד חֲכָמַת הָאָמֶת פּוֹעֵל עֲשִׂית הַמִּצְוֹת כְּתִקּוּנָן וּבִאֲהָבָה רַבָּה, וּמִגִּיעַ מִזֶּה תוֹעֵלַת לְעִנְיֵן הַתְּפִלָּה

מִצְדָּה יִזְכֶּה הָעוֹסֵק בָּהּ לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא אֶפְלוּ שִׂישְׁגָה בָּהּ, וְרֵאוּי שְׁלֹא יִתְרַשֵּׁל מִמֶּנָּה (אף עַל פִּי שְׂיִבּוֹאוּ עֲלָיו תּוֹכַחַת מוֹסֵר כִּי מֵה תּוֹחֲלַתְנּוּ בְּעוֹלָם הַזֶּה אֶלָּא לְקִנּוּת חַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא). וְתוֹעֵלוֹתֶיהָ יְדוּעָה, כִּי מִלְבַּד הֵיּוֹת הָאָדָם מִצְדָּה יוֹדֵעַ אֶת קוֹנוֹ וְיוֹדֵעַ סִתְרֵי תּוֹרָה וְטַעֲמֵי הַמִּצְוֹת הַמְּתוֹקִים מִדְּבַשׁ וְנֹפֶת צוֹפִים, אֲשֶׁר מִצְדָּם הִיא מְשִׁיבַת נֶפֶשׁ, כִּי הַנֶּפֶשׁ מִזְדַּכֶּכֶת בָּהֶם וּמִתְבּוֹדֶדֶת עִם קוֹנוֹ, גַּם כֵּן יִמְשֹׁךְ מִמֶּנָּה עֲשִׂית הַמִּצְוֹת כְּתִקּוּנָן וּבִאֲהָבָה רַבָּה, וְהִיא הַמְּלַהֶבֶת אוֹתוֹ לַעֲשׂוֹת בְּשִׁלְמוֹת, וְעַל זֶה אָמַר הַחֲכָם: מִיָּם רַבִּים לֹא יוֹכְלוּ לְכַבּוֹת אֶת הָאֲהָבָה וְכוּ'. וְעוֹד יִגִּיעַ לָנוּ מִמֶּנָּה תוֹעֵלַת נִמְרָץ בְּעִנְיֵן הַתְּפִלָּה.

(ש"ל"ה הקדוש מאמר ראשון)

— לימוד היומי - ט כסלו —

ג) סֵפֶר הַזְהָר הוּא מִגֵּן לְיִשְׂרָאֵל כְּתִבַת נַח

הַאִי חֲבוּרָא אִיהוּ כְּגוֹנָא דְתִבַת נַח (תקוני זהר חדש דף ע"ב עמוד ד'), פְּרוּשׁ, כִּי חֲבוּר זֶה שְׁנִקְרָא סֵפֶר הַזְהָר הוּא כְּמוֹ תִבַת נַח, שְׂבָה הִי

מינינים הרבה ולא היה קיום לאותם המינים והמשפחות כלם אלא על ידי כניסתם להתבה, כן הוא ממש, כי על ידי סוד הגלות וכו' ומגיע פגם לצדיקים כלם והחשכת מאורי אורם כמעט טועמת מר ממנות, ולזה לקיומם שלא ישלט הגלות בהם היה להם סוד החבור הזה כענין תבת נח ממש, לתקן מחץ מכת הגלות ומי מבול החיצונים המחשיכים וכו', אלא תהיה אור שכונה מאירה קצת ומלבשת הצדיקים, כן יכנסו הצדיקים אל סוד אור חבור הזה להתקים.

וכך סגלת החבור שמיד שעוסק בחשקו אהבת השם ישאבנו כשאיבת האבן השואבה את הברזל, ויכנס אליו להצלת נפשו ורוחו ונשמתו ותקונו. ואפלו אם יהיה רשע, אין חשש אם יכנס, מפני שאין כניסתו כניסה, אלא יהיה לו אחת מהשנים, או יחזירונו בתשובה ויהיה צדיק ויכנס בו, או ידחנו דחיה גמורה ויפרש עצמו, כענין תבת נח שהיה דוחה הרשעים ואותם שחטאו מן החיה והבהמה.

(אור יקר, שער א' סימן ה')

ד) למווד הזהר מתקן עולמות העליונים – למווד התקונים מתקן עולם העשייה

כתבו המפרשים וזה לשונו: דהלומד בזהר הקדוש מתקן עולמות העליונים, והלומד בתקונים מברית הקלפות ומתקן עולם העשייה. ומזה הטעם יסד רבי שמעון בן יוחאי הזהר הקדוש בחשבון גדול וספר התקונים בחשבון קטן. וזה שכתוב: ויעש אלקים את שני המארות הגדלים, רמז לספר הזהר הקדוש וספר התקונים, טובים השנים וכו', אך החלוק בין זה לזה, זה בחשבון גדול וזה בחשבון קטן. לכן אמר המאור הגדול, הוא הזהר הקדוש, לממשלת היום וכו', ואת המאור הקטן, רמז לספר התקונים שבא בחשבון קטן, לממשלת הלילה, רמז לעולם העשייה. הרי שלמוד בהם הוא דבר גדול לתקן עולמות בשמים ובארץ.

על כן ראוי ללמד בזהר הקדוש ובספר תקוננים, אשר הם מלאים זיו ומפיקים נגה בסתרי תורה, גם דלא ידע מה קאמר. ועל ידי למוד הנסתר בורא שמים חדשים, ועל ידי למוד הפשט בורא ארצות חדשות, כמו שנאמר כי כאשר השמים החדשים וכו'. ובזה רמזו רבותינו זכרונם לברכה ושמים בזהר"ת תכן, נוטריקון זהר ר'עיא מהימנא ת'קוננים.

(ספר חסד ואמת לחיים חורי זכרוננו לברכה - ועין עוד בפנים הספר, מספר בן איש חי בהקדמתו לספרו בניהו)

לימוד היומי - י כסלו

(ה) עצה טובה לענין השגה, ללמוד בזהר דרך בקיאות בלבד

אמר מורי [האר"י] זכרוננו לברכה להרב אברהם הלוי עצה טובה לענין השגה, שילמד בזהר דרך בקיאות בלבד בלי שיעמיק בעיון ארבעים או חמשים עליו בכל יום ושיקרא בספר הזהר פעמים רבות.

(שער רוח הקדש דף ט' עמוד ד')

(ו) ראוי לקבוע שעורו בלמוד הזהר והתקוננים באופן שישלימם כל שנה

ויתנהג בדרך זו שיראה לסיים זהר ישן וזהר חדש והתקוננים בכל שנה. אך אם ילמד סדר הפרשיות של הזהר הקדוש על סדר השבועות, לא יספיק לפעמים שנים ושלשה שבועות בפרשה אחת, דהינו בפרשות גדולות. לכן ראוי שיקבע שעור הלמוד מזהר הקדוש ותקוננים ג' דפין בכל יום, שיוכל להשלים כל הזהר ישן וחדש ותקוננים בכל שנה, ואחר למוד ג' דפין יקבע למודו בשאר ספרי המקבלים, וילמד ספרי המקבלים על סדר שיוכל עד שסיים כל ספרי המקבלים הנמצאים וכו', אך הזהר הקדוש והתקוננים יזהר לסייםם בכל שנה כנזכר לעיל, וכזה יתנהג כל ימי חייו.

(יסוד ושרש העבודה, שער הששי, שער הניצוץ)